

Nationell riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism 2023

Partiell uppdatering

Finansmarknaden

FINANSMINISTERIETS PUBLIKATIONER – 2024:9

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Finansministeriets publikationer 2024:9

Nationell riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism 2023

Partiell uppdatering

Finansministeriet och inrikesministeriet

Finansministeriet Helsinki 2024

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Finansministeriet

Upphovsrättslag (404/1961) 9 § Verk utan upphovsrättsskydd

ISBN pdf: 978-952-367-639-8

ISSN pdf: 1797-9714

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet, publikationsverksamheten

Helsinki 2024 Finland

Nationell riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism 2023 Partiell uppdatering

Finansministeriets publikationer 2024:9	Tema	Finansmarknaden
Utgivare	Finansministeriet	

Utarbetad av	Finansministeriet och inrikesministeriet		
Språk	svenska	Sidantal	221

Referat

Den partiella uppdateringen av den nationella riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism 2023 har sammanställts under samordning av finansministeriet och inrikesministeriet. I den partiella uppdateringen av riskbedömningen redogörs för hot, sårbarheter och risker som hänför sig till penningtvätt och finansiering av terrorism inom de rapporteringsskyldiga sektorer där risken är högst. Riskerna med penningtvätt och finansiering av terrorism i samband med vissa utvalda fenomen tas också upp. Den partiella uppdateringen av riskbedömningen ersätter inte riskbedömningen 2021, utan endast kompletterar den.

Den nationella handlingsplanen för riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism för 2024–2025 har uppdaterats i samband med den partiella uppdateringen av riskbedömningen. I handlingsplanen beskrivs de åtgärder som syftar till att reducera de risker som identifierats i riskbedömningen. Riskbedömningen tillsammans med handlingsplanen avspeglar Finlands nationella insikter i riskerna med penningtvätt och terrorfinansiering och hur de hanteras.

Nyckelord penningtvätt, terrorism, ekonomiska brott, risker, riskbedömning, finansmarknaden

ISBN PDF	978-952-367-639-8	ISSN PDF	1797-9714
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-639-8>

Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio 2023 Osittaispäivitys

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2024:9		Teema	Rahoitusmarkkinat
Julkaisija	Valtiovarainministeriö		
Yhteisötekijä	Valtiovarainministeriö ja sisäministeriö		
Kieli	ruotsi	Sivumäärä	221

Tiivistelmä

Kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion osittaispäivitys 2023 on laadittu valtiovarainministeriön ja sisäministeriön koordinoimana. Riskiarvion osittaispäivityksessä kuvataan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen uhkia, haavoittuvuuksia ja riskejä korkeimman riskin ilmoitusvelvollisille sektoreilla. Lisäksi riskiarvion osittaispäivityksessä tarkastellaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskejä liittyen valittuihin ilmiöihin. Riskiarvion osittaispäivitys ei korvaa vuoden 2021 riskiarviota, vaan ainoastaan täydentää sitä.

Riskiarvion osittaispäivityksen yhteydessä on päivitetty kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion toimintasuunnitelma vuosille 2024–2025. Toimintasuunnitelmassa esitellään ne toimenpiteet, joilla riskiarviossa havaittuja riskejä pyritään pienentämään. Riskiarvio ja toimintasuunnitelma muodostavat kokonaisuuden, joka kuvastaa Suomen kansallista ymmärrystä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä ja niiden hallintakeinoista.

Asiasanat rahanpesu, terrorismi, talousrikokset, riskit, riskinarviointi, rahoitusmarkkinat

ISBN PDF 978-952-367-639-8

ISSN PDF 1797-9714

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-639-8>

National Risk Assessment of Money Laundering and Terrorist Financing 2023, Partial update

Publications of the Ministry of Finance 2024:9		Subject	Financial Markets
Publisher	Ministry of Finance		
Group author	Ministry of Finance and Ministry of the Interior		
Language	Swedish	Pages	221

Abstract

The Ministry of Finance and the Ministry of the Interior coordinated a partial update of the National Risk Assessment of Money Laundering and Terrorist Financing 2023. The partial update of the risk assessment describes the threats, vulnerabilities and risks related to money laundering and terrorist financing in the highest-risk sectors that have a disclosure obligation. The partial update also examines the risks of money laundering and terrorist financing in relation to selected phenomena. The partial update of the risk assessment does not replace the 2021 risk assessment but only supplements it.

The partial update includes an updated action plan of the national risk assessment on money laundering and terrorist financing for 2024–2025. The action plan presents measures to mitigate the risks identified in the risk assessment. Together, the risk assessment and the action plan describe Finland's national understanding of the risks of money laundering and terrorist financing and of the methods to manage those risks.

Keywords money laundering, terrorism, financial crimes, risks, risk assessment, financial markets

ISBN PDF	978-952-367-639-8	ISSN PDF	1797-9714
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-639-8>

Innehåll

FÖRKORTNINGAR	9
1 Allmän del	10
1.1 Resumé	10
1.2 Riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism.....	11
1.2.1 Riskbedömningens uppbyggnad.....	13
1.2.2 Handlingsplan för riskbedömningen	13
1.2.2.1 Genomförande av handlingsplanen för 2021–2023.....	14
1.3 Förhindrande av penningtvätt och terrorfinansiering i Finland.....	21
1.3.1 Resurser för insatser för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism.....	23
1.3.1.1 Resurser och budgetering.....	23
1.3.1.2 Tillsynsmyndigheternas åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism	24
1.3.2 Verksamheten vid centralen för utredning av penningtvätt	29
1.3.3 Nationella myndighets­samarbetsgruppen för förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism.....	31
1.3.3.1 NPO-­underarbetsgruppen	32
1.3.3.2 Underarbetsgruppen för riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism (underarbetsgruppen för riskbedömning).....	32
1.3.4 Samarbetsgruppen FAMLIT mellan myndigheter och rapporteringsskyldiga.....	33
1.4 Ändringar i bestämmelserna om förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism	34
1.4.1 Överstatliga aktörer och reglering.....	34
1.4.1.1 Financial Action Task Force FATF	34
1.4.1.2 Kommissionens överstatliga riskbedömning.....	35
1.4.1.3 Överstatlig reglering.....	35
1.4.2 Nationell lagstiftning.....	37
2 Penningtvätt	39
2.1 Själv­tvätt	42
2.2 Den nationella omvärlden för penningtvätt	43
2.3 Generella faktorer som påverkar risken för penningtvätt.....	45
2.3.1 Förbrott till penningtvätt	45
2.3.1.1 Borttagande av vinning av brott.....	47
2.3.2 Utrikeshandel och gränsöverskridande penningrörelse.....	51
2.3.2.1 Handel med varor och tjänster	51
2.3.2.2 Inverkan av Rysslands anfalls­krig på exporten och importen.....	53

2.3.2.3	Import till Finland	57
2.3.2.4	Gränsöverskridande penningflöden	59
2.4	Viktiga iakttagelser	65
2.5	Bedömning av sektorspecifika risker för penningtvätt	66
2.5.1	Betaljänstleverantörer	67
2.5.1.1	Betaljänstleverantörernas omvärld	68
2.5.1.2	Risker för penningtvätt relaterade till betaljänstleverantörer	69
2.5.1.3	Risker för penningtvätt relaterade till hawalaväxlare	71
2.5.2	Kreditinstitut	73
2.5.2.1	Kreditinstitutens omvärld	74
2.5.2.2	Risker för penningtvätt relaterade till kreditinstitut	76
2.5.3	Tillhandahållare av virtuella valutor	79
2.5.3.1	Omvärlden för tillhandahållare av virtuella valutor	80
2.5.3.2	Risker för penningtvätt relaterade till tillhandahållare av virtuella valutor	84
2.5.4	Experttjänster	88
2.5.4.1	Professionella medhjälpare som fenomen	88
2.5.4.2	Fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler	92
2.5.4.3	Advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	96
2.5.4.4	Tillhandahållare av företagstjänster	102
2.5.4.5	Varuhandlare	104
3	Finansiering av terrorism	107
3.1	Övergripande bild av terrorismen i Finland	107
3.2	Finansiering av terrorism i finländsk kontext	109
3.2.1	Radikalislamistisk finansieringsverksamhet	111
3.2.2	Finansiering av högerextrem terrorism	112
3.2.3	Nya tekniker i terrorfinansieringens kontext	113
3.2.4	Ändringar i lagstiftningen	115
3.2.5	Högriskredjeländer	116
3.2.6	Frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism	116
3.3	Viktiga iakttagelser	117
3.3.1	Utmaningar med att identifiera terrorfinansiering	117
3.3.2	Utmaningar med att undersöka och lagföra terrorfinansiering	118
3.4	Bedömning av sektorspecifika risker för finansiering av terrorism	120
3.4.1	Betaljänstleverantörer	121
3.4.1.1	Risker för finansiering av terrorism relaterade till hawalaväxlare	121
3.4.1.2	Risker för finansiering av terrorism relaterade till betaljänstleverantörer	123
3.4.2	Kreditinstitut	124
3.4.2.1	Risker för finansiering av terrorism relaterade till kreditinstitut	124
3.4.3	Risker för finansiering av terrorism relaterade till tillhandahållare av virtuella valutor	126
3.4.3.1	Risker för finansiering av terrorism relaterade till tillhandahållare av virtuella valutor	126

3.4.4	Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser..	129
3.4.4.1	Omvärlden för finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser	129
3.4.4.2	Risker för finansiering av terrorism relaterade till finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser	133
4	Fenomen	135
4.1	Rysslands invasion av Ukraina.....	135
4.1.1	Människohandel och exploatering.....	136
4.1.2	Sanktioner	138
4.1.3	Penninginsamlingar och donationer	140
4.1.4	Andra risker som framkommit till följd av anfallskriget	142
4.2	E-tjänster	143
4.2.1	Allmänt om e-tjänster.....	143
4.2.2	Risker för penningtvätt och finansiering av terrorism relaterade till e-tjänster	146
4.3	Korruption	149
4.3.1	Definition av korruption.....	150
4.3.2	Korruptionens skadliga effekter	151
4.3.3	Korruption i Finland	152
4.3.4	Korruptionsbrott i Finlands strafflag	154
4.3.5	FATF:s krav på korruptionsbekämpning	156
4.3.6	Kopplingen mellan korruption och penningtvätt.....	156
4.3.7	Risker för penningtvätt och finansiering av terrorism relaterade till korruption.....	158
	Bilagor	162
	Bilaga 1 – Metoder	163
	Bilaga 2 – Antalet deltagare i bedömningen av den totala risken och enskilda risker för sektorerna	167
	Bilaga 3 – Lista över risker som identifierats i verkstäderna om penningtvätt och terrorfinansiering	171
	Källor	201

FÖRKORTNINGAR

Förkortning	På engelska	På svenska
AML	Anti-Money Laundering	Förhindrande av penningtvätt
CFT	Combating the Financing of Terrorism	Bekämpning av finansiering av terrorism
DNFBP	Designated Non-Financial Business or Profession	Icke-finansiella sektorer och sammanslutningar som fastställs i bestämmelserna om penningtvätt och finansiering av terrorism
FATF	Financial Action Task Force	OECD:s mellanstatliga arbetsgrupp för finansiella åtgärder som bekämpar penningtvätt och finansiering av terrorism
FIU	Financial Intelligence Unit	Finansiell underrättelseenhet; en nationell enhet som ska förhindra, avslöja och utreda penningtvätt och finansiering av terrorism samt föra ärenden till undersökning. Finlands finansiella underrättelseenhet är centralen för utredning av penningtvätt vid centralkriminalpolisen.
ML	Money Laundering	Penningtvätt
NRA	National Risk Assessment	Nationell riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism
NPO	Non-profit Organisation	Ideell organisation
OECD	The Organisation for Economic Co-operation and Development	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling
SNRA	Supranational Risk Assessment	Europeiska kommissionens överstatliga riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism
STR	Suspicious Transaction Report	Rapport om tvivelaktiga transaktioner, dvs. rapport om penningtvätt
TF	Terrorist Financing	Finansiering av terrorism, terrorfinansiering
TFR	Terrorist Financing Report	Rapport om finansiering av terrorism

1 Allmän del

Den partiella uppdateringen av Finlands nationella riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism 2023 är den tredje nationella riskbedömningen i sitt slag. Den föregående nationella riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism togs fram samordnat av finansministeriet och inrikesministeriet 2021.

I den partiella uppdateringen granskas sektorer som identifierats som högrisksektorer samt aktuella fenomen med anknytning till penningtvätt och terrorfinansiering. **Den partiella uppdateringen ersätter alltså inte den tidigare riskbedömningen, utan endast kompletterar den.** Uppdateringen av riskbedömningen har tagits fram samordnat av finansministeriet och inrikesministeriet. Arbetet leddes av den nationella myndighetssamarbetsgruppen för förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism (nedan *myndighetssamarbetsgruppen*)¹ samt av dess underarbetsgrupp för riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism, som inrättades hösten 2022 (nedan *underarbetsgruppen för riskbedömning*)².

1.1 Resumé

De huvudsakliga iakttagelserna i den partiella uppdateringen av riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism 2023³ är följande:

- Brister i anslutning till informationsbytet såväl inom som mellan myndigheterna och den privata sektorn har identifierats som en betydelsefull risk inom olika sektorer.
- Hawalasyttemen anses fortfarande vara förenade med mycket betydelsefull risk för penningtvätt och terrorfinansiering. Dessutom

1 Se avsnitt 1.3.3.

2 Se avsnitt 1.3.3.2.

3 I riskbedömningen har det material som fanns tillgängligt till utgången av november 2023 beaktats.

riktas en betydelsefull risk mot tillhandahållare av virtuella valutor, kreditinstitut och betaltjänstleverantörer.

- När det gäller penningtvätt har flest enskilda betydelsefulla risker identifierats i samband med tillhandahållare av virtuella valutor. Sektorn för virtuella valutor utvecklas fortlöpande, varvid även myndigheternas och lagstiftarnas kunskaper och insikter om olika trender accentueras.
- Man har försökt svara på utmaningarna med att identifiera finansiering av terrorism på flera olika sätt, men de rapporteringsskyldigas riskhantering och myndigheternas specialisering på att utreda och lagföra terroristbrott måste utvecklas ytterligare.
- Ett fenomen som behandlas i riskbedömningen är de nationella effekterna av Rysslands krig i Ukraina särskilt med avseende på förhindrande av penningtvätt och terrorfinansiering. Som en central risk identifierades kringgående av sanktionerna med olika metoder och även i de sektorspecifika bedömningarna har sanktionernas inverkan beaktats särskilt med avseende på riskerna för penningtvätt.
- Andra fenomen som granskas i riskbedömningen är e-tjänster och korruption. När det gäller e-tjänster bedömdes IT-relaterade brott utgöra den mest betydelsefulla risken. När det gäller korruption lyftes utmaningarna med att identifiera korruption, särskilt inom politiskt beslutsfattande, fram som en risk.

1.2 Riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism

2 kap. 1 § i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017, nedan *penningtvättslagen*) innehåller en förpliktelse att utarbeta en nationell bedömning av riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism. I den nationella riskbedömningen ska man identifiera och bedöma riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism inom olika sektorer i Finland samt bidra till att stärka en risk-baserad strategi, stöda tillsynen av och rutinerna för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism samt till en effektiv resursfördelning.

Riskbedömningen ska ta hänsyn till Europeiska kommissionens (nedan *kommisionen*) överstatliga riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism (eng. *Supranational Risk Assessment*, SNRA, nedan *överstatliga riskbedömning*).⁴ Enligt penningtvättslagen är ett av syftena med riskbedömningen att stöda de behöriga tillsynsmyndigheterna, advokatföreningen och de rapporteringsskyldiga när de upprättar sina riskbedömningar. Enligt kommissionen är den överstatliga riskbedömningen, medlemsstaternas nationella riskbedömningar och de sektorspecifika riskbedömningarna lika betydelsefulla och kompletterar varandra.

Den nationella riskbedömningen ska uppdateras regelbundet.⁵ Finlands nationella riskbedömning uppdateras vartannat år, om inte något annat följer av nationella eller internationella förpliktelser. Riskbedömningen uppdateras enligt fyraårs-cykler, så att under cykelns andra år uppdateras riskbedömningen endast i fråga om de centrala delområdena (sektorerna och de aktuella fenomenen) och under det fjärde året görs en övergripande uppdatering. Dessutom insamlas årligen information och statistik från de tillsynsmyndigheter och andra myndigheter som deltar i arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism, för enligt 2 kap. 1 § 4 mom. i penningtvättslagen ska inrikesministeriet och finansministeriet offentliggöra en sammanfattning av statistiken. Under de år som föregår uppdateringarna vidtas också förberedande åtgärder.

Arbetsgruppen för finansiella åtgärder som bekämpar penningtvätt och terrorfinansiering (eng. *Financial Action Task Force*, nedan *FATF*), som arbetar i anslutning till Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), har inte fastställt någon uppdateringscykel för riskbedömningen, men exempelvis kommissionens överstatliga riskbedömning uppdateras vartannat år, vilket motiverar att även den nationella riskbedömningen uppdateras enligt denna cykel. Riskbedömningsarbetet är en evolutiv process, och denna tredje nationella riskbedömning utgör i sin tur ett underlag för framtida riskbedömningar, både metodologiskt och när det gäller att kartlägga kunskapsbehov.

Efter riskidentifieringen och fastställandet risknivån ska de åtgärder mot penningtvätt och terrorfinansiering som vidtas stå i proportion till de identifierade riskerna. FATF och kommissionen kräver riskreducerande åtgärder,⁶ vilka ska framgå av en

4 Enligt artikel 7 i det fjärde penningtvättsdirektivet ((EU) 2015/849) ska medlemsstaterna använda den överstatliga riskbedömningen när de utför åtgärder som hänför sig till de nationella riskbedömningarna.

5 Enligt artikel 7 i det fjärde penningtvättsdirektivet (2015/849) ska medlemsstaterna uppdatera den nationella riskbedömningen.

6 FATF 2012—2020, sid. 8.

handlingsplan som utarbetats utifrån den nationella riskbedömningen och som i princip utarbetas för fyra år i samband med den övergripande uppdateringen av riskbedömningen.

I handlingsplanen kan också intas sådana åtgärder som följer av FATF:s eller kommissionens nya krav eller som anses nödvändiga för att bekämpa penningtvätt och terrorfinansiering.

1.2.1 Riskbedömningens uppbyggnad

Denna riskbedömning består av fyra delar. Den första, allmänna delen innehåller en beskrivning av den nationella och internationella ramen för riskbedömningen, de lagar och dokument som reglerar den samt syftet med riskbedömningen. Den andra delen behandlar penningtvätt och den tredje delen terrorfinansiering samt riskerna för dem på basis av hot och sårbarheter. I den fjärde delen beskrivs aktuella fenomen som rör penningtvätt och finansiering av terrorism. I bilagorna i slutet av riskbedömningen beskrivs de metoder som använts i denna riskbedömning och antalet aktörer som deltagit i riskbedömningen samt ingår en förteckning över alla identifierade risker.

I denna partiella uppdatering har riskerna för penningtvätt bedömts i fråga om sektorerna för betaltjänstleverantörer, kreditinstitut, tillhandahållare av virtuella valutor och experttjänster. Riskerna för finansiering av terrorism har granskats i fråga om samma sektorer, förutom att i stället för experttjänster har riskerna i anslutning till finansiella institut bedömts. I den del som handlar om fenomen har de risker för penningtvätt och terrorfinansiering som hänför sig till Rysslands krig i Ukraina, e-tjänster och korruption bedömts. De sektorer som uppdateras valdes så att medlemmarna i underarbetsgruppen för riskbedömning tillsammans bedömde inom vilka sektorer riskerna är mest betydelsefulla.

1.2.2 Handlingsplan för riskbedömningen

Den föregående handlingsplanen för riskbedömningen utarbetades i samband med 2021 års riskbedömning för åren 2021–2023. I fortsättningen utarbetas handlingsplanen i regel i samband med den övergripande uppdateringen av riskbedömningen med fyra års mellanrum och statsrådet fattar ett principbeslut om den. Eftersom följande övergripande uppdatering av riskbedömningen enligt planerna emellertid ska göras under 2025, uppdateras den föregående handlingsplanen i samband med denna uppdatering av riskbedömningen för 2024–2025. I

handlingsplanen anför det hur man på nationell nivå har reagerat på de risker som iakttagits i den nationella riskbedömningen, det vill säga vilka åtgärder som vidtas på grund av dem.

1.2.2.1 Genomförande av handlingsplanen för 2021–2023

I detta underavsnitt redogörs det för hur åtgärderna i handlingsplanen för 2021–2023 har genomförts. Handlingsplanen för 2021–2023 var indelad i fem strategiska prioriteringar:

1. öka den allmänna medvetenheten om penningtvätt och finansiering av terrorism,
 2. utveckla informationsutbytet, statistikföringen och den nationella lagstiftningen,
 3. förbättra aktualiteten och innehållet i de register som är tillgängliga för myndigheterna och de rapporteringsskyldiga,
 4. vidta riskreducerande åtgärder mot de största enskilda riskerna enligt riskbedömningen,
 5. utveckla digitaliseringen av övervakningen och genomförandet av förhindrandet av penningtvätt och finansiering av terrorism.
1. *Öka den allmänna medvetenheten om penningtvätt och finansiering av terrorism*

Den allmänna medvetenheten om penningtvätt och finansiering av terrorism har ökats i samarbete med olika myndigheter och tillsynsmyndigheterna enligt penningtvättslagen bland annat med hjälp av webbplatsen penningtvätt.fi. Tillsynsmyndigheterna enligt penningtvättslagen, aktörer som omfattas av omsorgsplikt och övriga myndigheter rapporterar också till finansministeriet om sina åtgärder för att öka medvetenheten, såsom utbildning som de ordnat eller meddelanden som de riktat till de rapporteringsskyldiga. Information om sanktioner finns numera tillgänglig på utrikesministeriets webbplats och centralen för utredning av penningtvätt har utbildat de rapporteringsskyldiga om tillgångar som ska frysas i syfte att bekämpa terrorism. Centralkriminalpolisens nationella frysningslista skickas till de rapporteringsskyldiga minst två gånger per år via rapporteringsapplikationen och den kan också beställas från centralkriminalpolisens registratorskontor. Finansinspektionen meddelar de rapporteringsskyldiga anvisningar om åtgärder för kundkontroll i anslutning till iakttagandet av

sanktionsbestämmelser och nationella frysningsbeslut.⁷ Dessutom har tillsynsmyndigheterna enligt penningtvättslagen genom myndighetssamarbete utbildats i att bekämpa penningtvätt och terrorfinansiering.

2. *Utveckla informationsutbytet, den nationella lagstiftningen och statistikföringen*

Avsnittet utveckla informationsutbytet, den nationella lagstiftningen och statistikföringen innehåller flera åtgärder. **Bättre informationsutbyte** har först främjats genom en förberedande utredning som blev klar i april 2022.⁸ Utifrån utredningen tillsattes en arbetsgrupp som beredde en handlingsplan och ett utkast till en regeringsproposition i syfte att förbättra informationsutbytet. Arbetsgruppspromemoria publicerades i juni 2023⁹ och avsikten är att utkastet till regeringens proposition ska överlämnas till riksdagen i början av 2024 och lagarna träda i kraft våren 2024.

Inrikesministeriet beredde **statsrådets förordning i anslutning till förbättrad och förenklad identifiering, som förutsätts i 3 kap. 8 och 10 § i penningtvättslagen** och som trädde i kraft den 1 januari 2022.¹⁰ Dessutom ska det med stöd av 4 kap. 1 § i penningtvättslagen utfärdas en statsrådsförordning om formen för och innehållet i rapporter om tvivelaktiga transaktioner. Under beredningen av förordningen stannade man för att föreslå att penningtvättslagen ändras i stället för att utfärda en förordning. Genom ändringen ges centralen för utredning av penningtvätt ett preciserat bemyndigande att utfärda föreskrifter om de tekniska kraven på formen för rapporter om tvivelaktiga transaktioner och om rapporternas innehåll.

Åtgärderna för att utreda **förhållandet mellan dataskyddsbestämmelserna och lagstiftningen om penningtvätt och för att förbättra identifieringen av verkliga förmånstagare** väntar på EU:s reformerade lagstiftning om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (se avsnitt 1.4.1.3).

7 Finansinspektionen 2023a.

8 Finansministeriet 2022.

9 Finansministeriet 2023.

10 Statsrådets förordning om åtgärder för kundkontroll och om riskfaktorer vid förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (929/2021).

Fortlöpande riskbedömning som en del av den nationella myndighetsverksamheten är något som finansministeriet tillsammans med inrikesministeriet har satsat kraftigt på under de senaste två åren. Under myndighetssamarbetsgruppen¹¹ inrättades i slutet av 2022 en underarbetsgrupp för riskbedömning¹² för att stöda utarbetandet av den nationella riskbedömningen.

Finansministeriet har utvecklat riskbedömningsprocessen för penningtvätt och terrorfinansiering bland annat genom att ta fram en riskbedömningshandbok för det interna arbetet och en årsklocka samt ta i bruk ett nytt riskhanteringsprogram för uppdatering av riskbedömningen. Till de åtgärder som ska vidtas varje år hör bland annat att samla in statistik och andra uppgifter från behöriga myndigheter.

Finansministeriet har också utrett **möjligheterna att till penningtvättslagen foga skyldighet för tillsynsmyndigheter och andra behöriga myndigheter att ordna utbildning om förhindrande av penningtvätt och terrorfinansiering för de rapporteringsskyldiga**. Målgrupp skulle vara de rapporteringsskyldiga och utbildningen skulle genomföras av tillsynsmyndigheterna enligt penningtvättslagen, aktörer som omfattas av omsorgsplikt samt centralen för utredning av penningtvätt. Enligt utredningen har krav på utbildning i lagen inte fått understöd bland myndigheterna, eftersom tillsynsmyndigheterna enligt penningtvättslagen och andra myndigheter utbildar och handleder rapporteringsskyldiga inom olika sektorer även för närvarande.

Vid inrikesministeriet har man utrett **utvecklandet av statistik** som produceras till stöd för riskbedömningen. Utredningen fokuserade på polisförvaltningen, eftersom en avsevärd del av den statistisk som är av betydelse för riskbedömningen grundar sig på data som innehas av polisen. I den första fasen bedömdes den miniminivå som anges i lagstiftningen i förhållande till polisens nuvarande förmåga att producera statistik. Inrikesministeriet och polisförvaltningen har identifierat vissa utvecklingsbehov som ännu inte har tillgodosetts till alla delar. I en senare fas är avsikten att utreda statistikföringen inom andra förvaltningsområden. Man fortsätter att utveckla statistiken i följande åtgärdsplan.

11 Finansministeriet 2021a, sid. 25.

12 I underavsnitt 1.3.3.2 redogörs det närmare för underarbetsgruppen för riskbedömning och dess uppgifter.

3. *Förbättra aktualiteten och innehållet i de register som är tillgängliga för myndigheterna och de rapporteringsskyldiga*

I denna prioritering ingår att **säkerställa att uppgifterna om förmånstagare är aktuella**, vilket har främjats i samband med arbets- och näringsministeriets totalreform av handelsregisterlagen.¹³ I fortsättningen är bolag skyldiga att anmäla registeruppgifter som ett led i elektronisk etablering och ajourföra dem varje kalenderår. Försummelse att hålla uppgifterna ajour kan också sanktioneras. Den reformerade handelsregisterlagen (564/2023) trädde i kraft den 1 juni 2023, men en del av bestämmelserna träder i kraft först i början av 2025 eller 2026.

4. *Vidta riskreducerande åtgärder mot de största enskilda riskerna enligt riskbedömningen*

Syftet med att **vidta riskreducerande åtgärder mot de största enskilda riskerna enligt riskbedömningen** är att bidra till reduktionen av enskilda stora risker som identifierats i riskbedömningen 2021 inom olika sektorer.

För betaltjänstleverantörernas del har **hawalaväxlarnas förutsättningar att rapportera tvivelaktiga transaktioner** förbättrats genom utbildning som har erbjudits aktörerna i samarbete med centralen för utredning av penningtvätt och Finansinspektionen. Enligt den utredning som gjorts har det inte ansetts ändamålsenligt att **foga rapporteringsskyldighet för finansteknikföretagen till penningtvättslagen**, utan man inväntar EU:s nya lagstiftning om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (se avsnitt 1.4.1.3).

I fråga om tillhandahållare av virtuella valutor utredde Finansinspektionen **om det går att kriminalisera tillhandahållande av tjänster för virtuella valutor utan tillstånd och att förbjuda mixer eller mixingtjänster**. Utifrån utredningen konstaterades att det är utmanande att förbjuda mixer i lagstiftningen, delvis därför att sektorn förändras hela tiden och lagstiftningen kan visa sig vara föråldrad en kort tid efter att den införts. Dessutom gör mixingtjänsternas anonymitet och verksamhet utanför EU/EES-området förbud ineffektiva. Man beslöt att invänta preciseringar och ändringar i EU:s nya lagstiftning om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism. Finansinspektionen har dock instruerat sina rapporteringsskyldiga att

13 RP 244/2022 rd.

om en tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor tillåter sina kunder att överföra virtuella valutor till eller från tjänsten genom att utnyttja funktioner vilkas uppenbara syfte är att dölja de virtuella valutornas ursprung, ska detta beaktas i riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism.¹⁴

I fråga om penningspel var målet att **begränsa tillgången till penningspel utanför monopolsystemet genom en reform av lotterilagen** (1047/2001). Inom ramen för inrikesministeriets projekt gjordes ändringar i lotterilagen och penningtvättslagen som trädde i kraft den 1 januari 2022.¹⁵ I lagen om ändring av lotterilagen föreskrevs det bland annat om transaktionsspärrar på grund av marknadsföring i strid med lotterilagen i syfte att begränsa hasardspel utanför spelmonopolet.

En risk som iakttogs i fråga om **advokater och tillhandahållare av juridiska tjänster** är **kundförhållanden av engångsnatur**, där problemet är att definiera en sådan aktör eller sådan verksamhet, eftersom penningtvättslagen inte definierar kund eller kundförhållande. Den arbetsgrupp som finansministeriet tillsatt för att bereda en delreform av penningtvättslagen¹⁶ föreslog i sin arbetsgruppspromemoria¹⁷, som utarbetades i form av en regeringsproposition, att 1 kap. 4 § 1 mom. i penningtvättslagen skulle utökas med två nya underpunkter, där kund och kundförhållande skulle definieras. Under den fortsatta beredningen av propositionen beslöt man utifrån den respons som erhållits under remissbehandlingen att stryka förslagen i den slutliga propositionen. Förslagen ansågs förutsätta sådan fortsatt beredning att den inte kunde genomföras inom den tid som reserverats för den fortsatta beredningen av regeringspropositionen. Dessutom konstaterades att det också skulle vara ändamålsenligt att göra en noggrann jämförelse med bestämmelserna om kundkontroll i 3 kap. i den förordning som ingår i kommissionens lagstiftningsförslag om förhindrande av penningtvätt. När denna partiella uppdatering av riskbedömningen görs råder det ännu inte full säkerhet om innehållet i EU:s reformerade lagstiftning om förhindrande

14 Finansinspektionen 2019.

15 Lag om ändring av lotterilagen (1284/2021), lag om ändring av 1 kap. 3 § i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (1286/2021).

16 Finansministeriets projekt: Arbetsgruppen för reformering av lagstiftningen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism, hämtad 19.10.2023.

17 Finansministeriet 2021b.

av penningtvätt och av finansiering av terrorism, så när det gäller denna åtgärd har man beslutat att invänta den slutliga versionen av lagstiftningsförslaget (se avsnitt 1.4.1.3).

Utifrån de risker som iakttagits i fråga om ideella organisationer (eng. *Non-profit Organisation*, nedan *NPO*) och **FATF:s respons** tog man fram flera åtgärder, och för att genomföra dem inrättades i början av 2022 en NPO- underarbetsgrupp¹⁸ under den nationella myndighetssamarbetsgruppen för förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism. I slutet av 2022 inleddes vid inrikesministeriet det tvååriga *projektet Bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism och oavsiktliga aktörer* (nedan *projektet NPO-aktörer*),¹⁹ som ersatte NPO- underarbetsgruppen. Genom projektet stöds den nationella riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism och genomförandet av handlingsplanen för den. Syftet med projektet är att öka medvetenheten och handledningen om riskerna för penningtvätt och terrorfinansiering för NPO-aktörer och rapporteringsskyldiga samt att öka informationsutbytet om NPO-sektorn mellan myndigheterna. Syftet är dessutom utreda eventuella lagändringsbehov för att utveckla myndigheternas tillsyn. Projektet har kartlagt NPO-sektorn i Finland och utifrån denna kartläggning har det utarbetats en ny riskprofil för NPO-sektorn och målet är att under 2024 producera en uppdaterad nationell riskbedömning av penningtvätt och terrorfinansiering för NPO-sektorn.

Möjligheten till en gräns för kontantbetalningar i euro har utretts genom att följa diskussionen inom EU om att begränsa användningen av kontanter. Användningen av kontanter har minskat avsevärt i Finland. År 2022 var andelen kontantbetalningar av alla betalningar som gjordes på betalningsställena den lägsta i euroområdet.²⁰ I Finland spelar kontanter en relativt liten roll vid betalningar, men å andra sidan är kontanter fortfarande viktiga även i Finland särskilt för vissa befolkningsgrupper. Enligt Finlands Banks utredningar finns det stora regionala skillnader i tillgången till kontanter i Finland.²¹

18 Se avsnitt 1.3.3.1.

19 Inrikesministeriets projekt: Bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism och oavsiktliga aktörer (NPO-aktörer), hämtad 19.10.2023.

20 Finlands Bank: Maksamisen sähköistymisen haastaa käteisverkon tehokkaan ylläpidon [Elektroniska betalningar utmanar ett effektivt underhåll av kontantnätet], hämtad 10.10.2023.

21 Finlands Bank: Käteisen saatavuudessa isoja alueellisia eroja Suomessa [Stora regionala skillnader i tillgången till kontanter i Finland], hämtad 1.10.2023.

Kommissionen antog den 28 juni 2023 ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om eurosedlars och euromynts ställning som lagliga betalningsmedel (COM(2023) 364 final), vars syfte är att trygga eurokontanternas roll som lagliga betalningsmedel och säkerställa ett omfattande godtagande av kontanter och tillräcklig kontanttillgång.²² I Finland utvärderar man i finansministeriets utredning Utvärdering av banktjänsterna och kreditinstitutslagstiftningen bland annat grundläggande banktjänster samt tillgång till och användbarhet av kontanter. Avsikten är att bedömningspromemorian ska vara färdig i slutet av 2023. Med beaktande av EU-förordningens mål att trygga kontanterna är det orealistiskt att anta att den risk som hänför sig till kontanter skulle kunna reduceras genom att minska användningen av kontanter i Finland.

De medlemsorganisationer som hör till myndighetssamarbetsgruppen har **regelbundet delat information om fenomen och iakttagelser som är förknippade med covid-19-pandemin** samt fortlöpande underhållit lägesbilden under 2020–2021.

5. *Utveckla digitaliseringen av övervakningen och genomförandet av förhindrandet av penningtvätt och finansiering av terrorism*

Utveckla digitaliseringen av övervakningen och genomförandet av förhindrandet av penningtvätt och finansiering av terrorism är en strategisk prioritering som består av fem olika utvecklingsprojekt:

- Sammanställningsprogram och introduktion av transaktionsdata i övervakningssystemet (inrikesministeriet/Tullen)
- Övervakarens skrivbord (Finansinspektionen)
- Förbättra aktualiteten, täckningen och riktigheten hos registret över verkliga förmånstagare (Patent- och registerstyrelsen)
- Digitalisering av utredningen av penningtvätt (centralen för utredning av penningtvätt)
- Utveckling av digitala verktyg för den nationella riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism (finansministeriet/inrikesministeriet)

22 U 58/2023 rd.

Projekten ingår i Finlands program för hållbar tillväxt, vilket gör det möjligt att finansiera genomförandet av dem helt eller i huvudsak från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens.

De ändringar i handelsregisterlagen samt i lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton (571/2019) som förutsätts för att genomföra projekten bör sättas i kraft senast den 31 december 2025 och det nationella genomförandet av reformen bör vara klart och samtliga digitaliseringsprojekt i produktionsanvändning senast den 30 juni 2026. Samtliga digitaliseringsprojekt som ingår i reformen pågår planenligt.²³

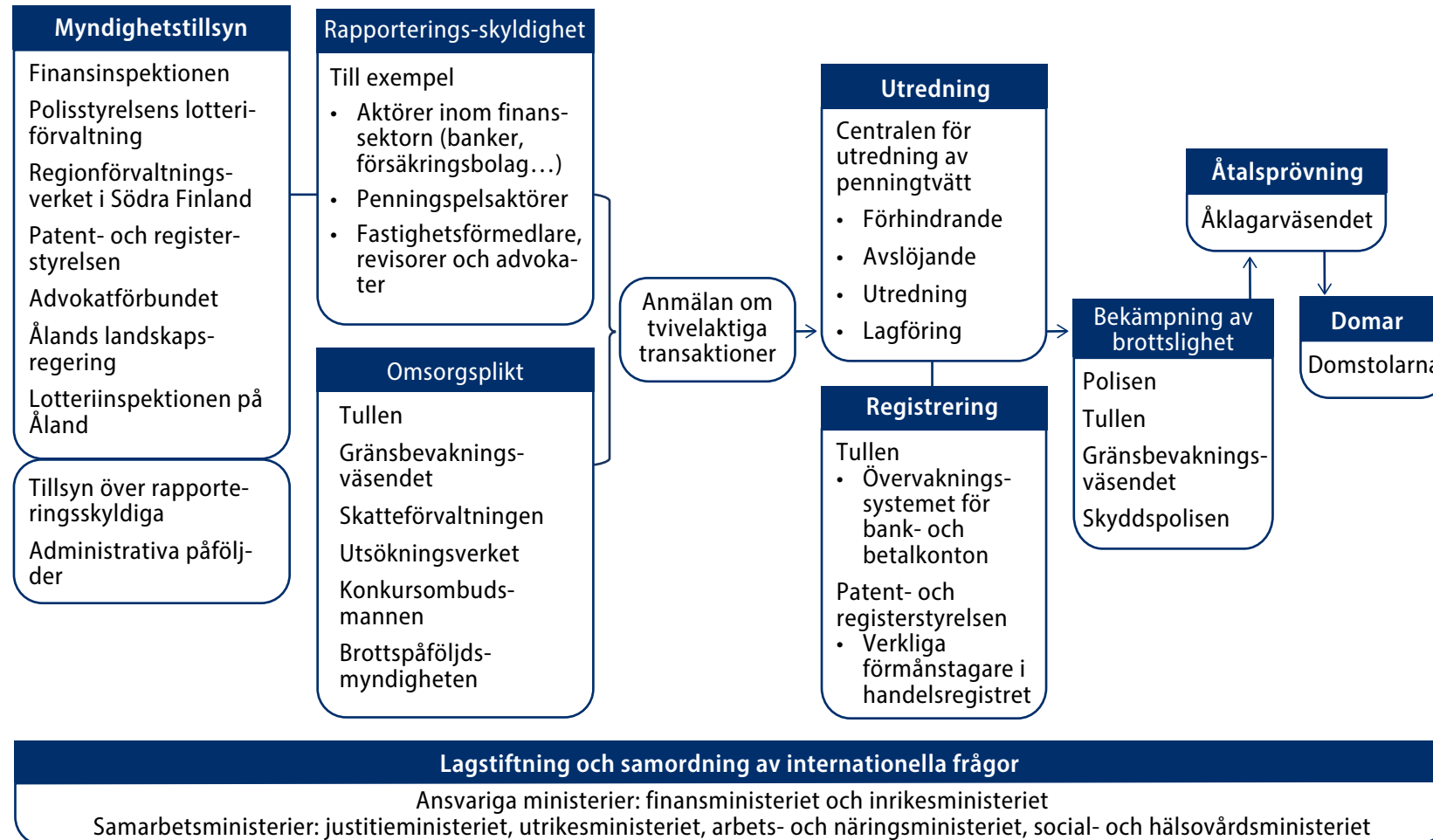
1.3 Förhindrande av penningtvätt och terrorfinansiering i Finland

De ministerier, tillsynsmyndigheter och andra myndigheter samt aktörer som omfattas av omsorgsplikt som är centrala för att förhindra penningtvätt och terrorfinansiering beskrivs nedan (figur 1). Brottspåföljdsmyndigheten tillfogades som en myndighet som omfattas av omsorgsplikt enligt 9 kap. 5 § i penningtvättslagen genom en ändringslag²⁴ som trädde i kraft den 31 mars 2023. Tillfogandet av Brottspåföljdsmyndigheten som en myndighet som omfattas av omsorgsplikt har i samband med lagberedningen bedömts effektivisera förhindrandet av penningtvätt och terrorfinansiering, eftersom Brottspåföljdsmyndigheten övervakar användningen av fångars medel (kontanter och prepaid-kort) med stöd av 19 kap. 1 § i fängeslagen (767/2005).²⁵

23 Statsrådet 2020.

24 Lag om ändring av lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2023).

25 RP 236/2021 rd.

Figur 1. Så här förhindrar vi penningtvätt och terrorfinansiering.²⁶**Så här förhindrar vi penningtvätt och finansiering av terrorism**

Källa: Finansministeriet 2023.

26 Lotteriinspektionens verksamhet upphör vid årsskiftet 2023-2024, då tillsynsuppgifterna överförs på Ålands landskapsregering.

1.3.1 Resurser för insatser för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism

Enligt penningtvättslagen (2 kap. 1 § 2 mom.) är ett av syftena med riskbedömningen att beskriva strukturerna och de allmänna åtgärderna samt resurserna när det gäller att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. För att kartlägga organisationernas personresurser, årsverken och budget för förhindrande av penningtvätt och terrorfinansiering och resursernas tillräcklighet skickade man en förfrågan till de viktigaste myndigheterna²⁷ och tillsynsmyndigheterna inom förhindrande av penningtvätt och terrorfinansiering.

1.3.1.1 Resurser och budgetering

Artikel 32 i det fjärde penningtvättsdirektivet och artikel 48 i det femte penningtvättsdirektivet förutsätter att medlemsstaterna tillhandahåller sina centraler för utredning av penningtvätt och behöriga myndigheter tillräckliga finansiella, personella och tekniska resurser för att kunna fullgöra sina uppdrag. Kommissionens överstatliga riskbedömning från 2022 fäste uppmärksamhet vid att många tillsynsmyndigheter i EU hade alltför få anställda till sitt förfogande. Kommissionen rekommenderar att medlemsstaterna vidtar åtgärder för att säkerställa att tillsynsmyndigheterna enligt penningtvättslagen kan fullgöra samtliga sina uppdrag.²⁸

Enligt resultaten av ovannämnda förfrågan arbetade i början av 2023 sammanlagt cirka 30 personresurser med att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism hos de i penningtvättslagen fastställda tillsynsmyndigheterna. Antalet använda årsverken var cirka 27,5. Detta omfattar de personer som på heltid arbetar penningtvätt och terrorfinansiering. Dessutom kan det finnas enskilda personer i organisationerna vilkas uppdrag delvis omfattar förhindrande av penningtvätt och terrorfinansiering. Det är å andra sidan svårt att mäta resurserna hos de myndigheter som omfattas av omsorgsplikten enligt penningtvättslagen i årsverken, eftersom arbetet mot penningtvätt och terrorfinansiering ingår i deras övriga arbetsuppgifter. Centralen för utredning av penningtvätt förfogade i början av 2023 över 41 personresurser och 40 årsverken.

27 Finansministeriet genomförde i mars 2023 en resursförfrågan bland tillsynsmyndigheterna enligt penningtvättslagen, de aktörer som omfattas av omsorgsplikt samt de ministerier och andra myndigheter som deltar i arbetet med att förhindra penningtvätt och terrorfinansiering.

28 Överstatlig riskbedömning 2022, sid. 21.

I början av 2023 hade verksamheten tilldelats 23 personresurser och cirka 10,65 årsverken vid de ministerier som deltar i arbetet mot penningtvätt och terrorfinansiering. Detta omfattar även personer vars uppdrag delvis innehåller bekämpning av penningtvätt och terrorfinansiering, och en del av resurserna är anställda med extern projektfinansiering.

Utifrån svaren på förfrågan kan man konstatera att resurserna på det hela taget upplevs som otillräckliga. Utvecklingen av penningtvättslagstiftningen, de ökade skyldigheterna, det ökade antalet rapporter om tvivelaktiga transaktioner och tillsynsmyndigheternas på sina håll omfattande tillsynsområde anses föranleda behov av mer resurser. Alla aktörer har inte en separat budget för arbetet mot penningtvätt och terrorfinansiering, utan arbetet utförs i samband med annat tillsynsarbete.

1.3.1.2 Tillsynsmyndigheternas åtgärder för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism

År 2022 har tillsynsmyndigheterna enligt penningtvättslagen vidtagit flertalet tillsynsåtgärder i samband sina övervakningsuppgifter. Tillsynsmyndigheterna utför riskbaserad övervakning, och till följd av de begränsade resurserna riktas övervakningen särskilt till riskexponerade sektorer. Detta kan dock vara förenat med risk för att mindre riskexponerade sektorer inte övervakas tillräckligt effektivt. Nedan beskrivs de åtgärder som vidtagits 2022 enligt tillsynsmyndighet.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland

År 2022 utförde Regionförvaltningsverket i Södra Finland 14 inspektioner hos rapporteringsskyldiga inom flera olika sektorer. Inspektioner utfördes hos fastighetsförmedlingsrörelser och revisionsbyråer samt en valutaväxlingsrörelse och en konstaffär. Av inspektionerna ledde sex till sanktionsprövning.

Utöver inspektionerna utförde regionförvaltningsverket riskbedömningsövervakning. Riskbedömningsbegäran skickades till bokförare, tillhandahållare av finansiella tjänster, tillhandahållare av sidotjänster för investeringstjänster, konsthandlare och tillhandahållare av företagstjänster. Regionförvaltningsverket gick igenom de inkomna riskbedömningarna och kartlade på så vis dessa sektorer riskmedvetenhet med avseende på penningtvätt samt övervakade riskbedömningarnas kvalitet.

Dessutom genomförde regionförvaltningsverket en övervakningskampanj riktad till tillhandahållare av företagstjänster samt till sådana varuhandlare som säljer motorfordon. Regionförvaltningsverket kartlade också de rapporteringsskyldiga inom olika sektorer och skickade begäran om utredning till aktörer som bedrev verksamhet utan att ha anmält sig till registret för övervakning av penningtvätt.

År 2022 utvecklade regionförvaltningsverket också sin egen riskbedömning. Regionförvaltningsverkets nya riskbedömning blev färdig i december 2022.

Patent- och registerstyrelsen

Patent- och registerstyrelsen utförde 2022 riskbaserade inspektioner hos fem olika revisionsammanslutningar i syfte att förhindra penningtvätt och terrorfinansiering. Dessutom har Patent- och registerstyrelsen riktat olika åtgärder inom såväl revisionstillsynen som tillsynen enligt penningtvättslagen till flera sådana revisionsammanslutningar och revisorer som har kunder med nära kopplingar till ryska staten eller ryska medborgare. Dessa åtgärder fortsätter 2023. Hösten 2022 ordnade Patent- och registerstyrelsen en Teams-utbildning om aktuella frågor i anslutning till penningtvättslagen som var öppen för alla revisorer. Under utbildningen tog man upp bland annat sanktioners inverkan på revisorernas verksamhet, tröskeln för att rapportera tvivelaktiga transaktioner samt identifieringen av verkliga förmånstagare.

Finlands Advokatförbund

Advokatförbundet övervakar efterlevnaden av penningtvättslagens bestämmelser och föreskrifter för advokaternas del. Advokatförbundet utför sin övervakningsuppgift bland annat genom att utföra inspektioner i advokatbyråer. Under 2022 utfördes tio riskbaserade inspektioner. Dessutom granskades 31 nya advokatbyråer.

Advokatbyråerna har i samband med alla byråinspektioner ombetts lämna en utredning om förfarandena för kundkontroll, inklusive de praktiska tillvägagångssätten. I samband med inspektionerna går man dessutom igenom byråns riskbedömning av riskerna för penningtvätt och terrorfinansiering. Under 2022 har Advokatförbundet också uppdaterat sin egen riskbedömning av riskerna för penningtvätt och terrorfinansiering. Dessutom utarbetar Advokatförbundet årligen en tillsynsberättelse över den övervakning som man utfört.

Advokatförbundets styrelse inledde 2021 tillsammans Regionförvaltningsverket i Södra Finland ett förfarande i syfte att påföra en advokat en administrativ påföljd. Genom ett beslut från maj 2023 påförde regionförvaltningsverket advokaten en administrativ påföljd. Beslutet har ännu inte vunnit laga kraft. År 2022 inleddes inga nya förfaranden för att påföra administrativa påföljder.

Finansinspektionen

Tillsynsmyndighetens riskbedömningar

Finansinspektionen offentliggjorde den 11 april 2022 ett sammandrag av de inneboende riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism hos de rapporteringsskyldiga enligt penningtvättslagen som omfattas av Finansinspektionens tillsyn. Dessutom utarbetar Finansinspektionen sektorspecifika riskbedömningar av riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism i anslutning till kreditinstitutens och kapitalmarknadsaktörernas verksamhet (publicerad 17.10.2022 och 7.2.2023).

Inspektioner och tematisk bedömning

År 2022 riktade Finansinspektionen tre inspektioner i syfte att förhindra penningtvätt till banker och två till penningförmedlare. Det riskbaserade valet av inspektionsobjekt påverkas särskilt av resultaten av Finansinspektionens övervakarspecifika riskbedömning samt tidigare tillsynsobservationer. År 2022 utredde Finansinspektionen omotiverad begränsning av banktjänsterna för högrisk kunder och förekomsten av det så kallade de-risking-fenomenet²⁹ i Finland genom en tematisk bedömning som berörde 10 banker. I bedömningen utreddes vilka faktorer som kan leda till man vägrar ingå ett kundförhållande, begränsar tjänster och avslutar ett kundförhållande.

Kontinuerlig tillsyn

Finansinspektionens kontinuerliga tillsynsåtgärder i syfte att förhindra penningtvätt 2022 omfattande 11 samlade kapitalbedömningar av aktörer inom kredit- och försäkringssektorn, som för kreditinstitutens del utgjorde en del av den

²⁹ Med termen avses att ett finansiellt institut i stället för att hantera riskerna försöker undvika den risk som hänförs till en kundrelation genom att avsluta eller begränsa affärsförbindelser med kunder eller hela kundgrupper som det bedömer utgöra hög risk.

mer omfattande samlade kapitalbedömningsprocessen (Supervisory Review and Evaluation Process, SREP). I dessa samlade kapitalbedömningar ingick bland annat möten med de rapporteringsskyldiga under tillsyn. År 2022 hade Finansinspektionen 32 andra möten i anslutning till den kontinuerliga tillsynen och dessutom andra tillsynsåtgärder. De andra mötena var bland annat regelbundna tillsynsmöten, möten för att utreda störningar och överraskande brister, möten i anslutning till fortsatta åtgärder efter observationer som gjorts under inspektionerna samt AML/CFT-kollegier.³⁰ Under tillsynsmötena har man förutom förhindrande av penningtvätt även behandlat tillsynsansvaret för förfaranden för iakttagandet av sanktioner, som överfördes till Finansinspektionen. Vid behov träffande man också rapporteringsskyldiga under tillsyn i samband med behandlingen av koncessions- och registreringsansökningar. Inom den kontinuerliga tillsynen utredde Finansinspektionen dessutom tre bankers förfaranden i anslutning till transaktionsövervakningen genom en omfattande begäran om utredning. Finansinspektionen begärde utredningar från flertalet rapporteringsskyldiga efter att deras kunder tagit kontakt.

Whistle blow-anmälningar

År 2022 tog Finansinspektionen emot en rapport om misstänkt överträdelse av bestämmelserna i penningtvättslagen enligt 7 kap. 9 § i penningtvättslagen.

Administrativa påföljder

År 2022 påförde Finansinspektionen två företag under tillsyn påföljdsavgifter och meddelade dem offentliga varningar för försummelser att iaktta bestämmelserna om förhindrande av penningtvätt.

30 European Banking Authority 2021: AML/CFT-kollegierna sammanför aml-tillsynsmyndigheterna och de ansvariga tillsynsmyndigheterna i fråga om sådana gränsöverskridande kreditinstitut och finansiella institut som har verksamhet i minst tre EU-länder. Kollegierna verksamhet grundar sig på direktiv 2015/849, som förutsätter att tillsynsmyndigheterna samarbetar. Genom att delta i kollegierna kan tillsynsmyndigheter som övervakar samma gränsöverskridande aktör effektivt utbyta information och därigenom förbättra bedömningen av aktörens risker och inriktningen av tillsynen.

Polisstyrelsens lotteriförvaltning

Under 2022 utförde Polisstyrelsens lotteriförvaltning två inspektioner enligt penningtvättslagen som gällde fullgörande av skyldigheterna enligt penningtvättslagen vid penningspelsverksamhet. Tillsynen för att förhindra penningtvätt och terrorfinansiering genomfördes genom att ordna regelbundna tillsynsmöten med den rapporteringsskyldiga under tillsyn och vid behov till exempel begära utredning.

Penningautomater utanför kasinon, det vill säga på spelplatser och i särskilda spelsalar, började omfattas av penningtvättslagen från ingången av 2022. Polisstyrelsen offentliggjorde en bedömning av riskerna för penningtvätt och terrorfinansiering med penningautomater inom penningspelsverksamheten i Fastlandsfinland, som kompletterar sammandraget den övervakarspecifika riskbedömningen enligt penningtvättslagen och behandlar de mest betydelsefulla riskerna för penningtvätt som vanligtvis hänför sig till penningspelande på penningautomater och som lyfts fram i Polisstyrelsens lotteriförvaltnings riskbedömning.

Ålands landskapsregering

Ålands landskapsregeringen utarbetade en tillsynsplan i början av 2022. I början av 2022 begärde landskapsregeringen dessutom uppgifter för tillsynen av alla fastighetsmäklarrörelser på Åland.

Sedan 2021 har landskapsregeringen ombett mäklarrörelserna på Åland att lämna in en riskbedömning minst vartannat år. Sålunda begärde landskapsregeringen under 2022 riskbedömningar av alla mäklarrörelser som inte hade lämnat in sin riskbedömning 2021.

De uppgifter och riskbedömningar som begärts av fastighetsmäklarrörelserna undersöktes och analyserade. Samtidigt utreddes också om uppgifterna medför behov av att uppdatera landskapsregeringens övervakarspecifika riskbedömning och anvisningar.

Under 2022 har landskapsregeringen utvecklat sitt system med tillsynsbesök (arbetsplatsinspektioner). Landskapsregeringen träffade också regionförvaltningsverket och diskuterade tillsynsbesöken också särskilt praxisen vid tillsynsbesök.

Under 2022 förekom inga ärenden som skulle ha lett till sanktionsåtgärder från landskapsregeringens sida.

Lotteriinspektionen

Lotteriinspektionen utarbetade i början av 2022 ett förslag till en tillsynsplan för ett år, som fastställdes den 21 februari efter diskussioner med PAF (Ålands Penningautomatförening). Under det första kvartalet lämnade PAF Lotteriinspektionen uppgifter om hur processerna för arbetet med att förhindra penningtvätt ser ut och förändringar som genomförts sedan förra granskningen samt antal ärenden som anmälts till centralen för utredning av penningtvätt.

PAF har stärkt sin organisation för att förhindra penningtvätt och det finns nu sju anställda som arbetar med frågorna. Den övergripande policyn för förhindrande av penningtvätt fastställs årligen i december, men kan också vid behov uppdateras under året.

Under andra kvartalet gjordes granskning av PAF:s riskbedömning och source of funds. Processen för riskbedömning har uppdaterats för att bättre identifiera risker inom de olika verksamhetsområdena. Nya rapporter har utvecklats i enlighet med den uppdaterade riskbedömningen.

Under tredje kvartalet granskades kvalitetledningsdokumenten, påverkan av ny lagstiftning samt hantering av PEP (politiskt utsatta personer). Lotteriinspektionen utredde hur PAF hanterar lagringen av data i molntjänster för att garantera säkerheten. Dessutom granskade och godkände Lotteriinspektionen PAFs utbildningsplan.

1.3.2 Verksamheten vid centralen för utredning av penningtvätt

De rapporteringsskyldiga enligt penningtvättslagen ska utöva kundkontroll, upptäcka och utreda tvivelaktiga transaktioner samt utan dröjsmål rapportera sådana transaktioner eller misstankar om finansiering av terrorism till centralen för utredning av penningtvätt vid centralkriminalpolisen. Uppgifterna för centralen för utredning av penningtvätt beskrivs mer ingående i avsnitt 1.4.4 i den nationella riskbedömningen 2021. Efter att den föregående riskbedömningen utarbetades har centralen för utredning av penningtvätt också fått i uppgift att göra operativa och strategiska analyser av gärningssätt, fenomen, trender och metoder rörande penningtvätt samt finansiering av terrorism och det brott genom vilket den egendom eller den vinning har fåtts eller kan fås som är föremål för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Utredningscentralens uppgifter har också påverkats av de rättigheter som den 1 januari 2023 fogades till lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv (470/2019) och lagen om statens förköpsrätt inom vissa områden (469/2019) att få uppgifter som är nödvändiga för de i lagarna angivna

tillstånds- och förköpsprocesserna ur penningtvätsregistret, om det är nödvändigt för att säkerställa den nationella säkerheten. Likaså har ändamålet med uppgifterna i penningtvätsregistret och utlämnandet av uppgifter utvidgats till att omfatta förhinderande, avslöjande och utredning samt förande till undersökning av brott som avses i bilaga I till den så kallade Europolförordningen.³¹ Europol³² har tillfogats till de aktörer som utredningscentralen får utlämna uppgifter till.

I början av 2023 hade centralen för utredning av penningtvätt 41 anställda.³³ År 2022 rapporterades 230 171 tvivelaktiga transaktioner (nedan *rapporter om penningtvätt*), vilket är det näst största antalet rapporter under ett år. Som jämförelse kan nämnas att det i Sverige lämnades sammanlagt 45 113 rapporter om penningtvätt 2022.³⁴ Statistiken för 2023 har ännu inte publicerats, men man kan redan nu se att antalet rapporter om penningtvätt har fortsatt att öka.³⁵ År 2021 lämnades det hittills största antalet rapporter om penningtvätt, 3 692 641 stycken, men enligt centralen för utredning av penningtvätt var antalet exceptionellt på grund av rapporterna från tillhandahållare av virtuella valutor.³⁶

År 2022 lämnades största delen av rapporterna om penningtvätt inom kredit- och finanssektorn (andra än banker), där antalet rapporter var 107 629. Den näst största gruppen utgörs av rapporter från tillhandahållare av virtuella valutor, 84 055 stycken.³⁷ År 2022 lämnades 55 separata rapporter³⁸ om finansiering av terrorism utöver rapporterna om penningtvätt. Utöver de ovannämnda upptäckte centralen för utredning av penningtvätt ett antal andra rapporter som innehöll tecken på finansiering av terrorism.³⁹

31 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794 om ersättande och upphävande av rådets beslut 2009/371/RIF, 2009/934/RIF, 2009/935/RIF, 2009/936/RIF och 2009/968/RIF.

32 Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning.

33 Förfrågan om myndigheternas resurser för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism 2023.

34 The Swedish Police Authority 2022, sid. 6.

35 Centralen för utredning av penningtvätt 2023.

36 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 12.

37 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 12.

38 Terrorist Financing Report, TFR.

39 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 17.

År 2022 öppnade centralen för utredning av penningtvätt 1 430 utredningshelheter med anknytning till utredning av penningtvätt. Av dem hänförde sig 54 utredningshelheter till eventuell finansiering av terrorism.⁴⁰

Centralen för utredning av penningtvätt har enligt 6 § i lagen om centralen för utredning av penningtvätt (445/2017) rätt att ålägga en rapporteringsskyldig att avbryta en transaktion för högst tio vardagar. År 2022 gavs 94 frysningsorder, då motsvarande antal 2021 var 114.⁴¹ År 2022 var 5,3 miljoner euro föremål för frysningsorder, då motsvarande siffra 2021 var 11,3 miljoner euro.⁴²

1.3.3 Nationella myndighetssamarbetsgruppen för förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism

Finansministeriet och inrikesministeriet tillsatte den nationella arbetsgruppen för myndighetssamarbete för förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism den 18 december 2019 så att dess mandatperiod löper tills vidare.⁴³ Det har fattats tre beslut om ändring av beslutet om tillsättande av myndighetssamarbetsgruppen, genom vilka bland annat gruppens sammansättning och uppgifter har ändrats. Myndighetssamarbetsgruppen ska bidra till att på nationell nivå utveckla och effektivisera förhindrandet av penningtvätt och terrorfinansiering. Efter det ändringsbeslut som fattades den 1 november 2022 ska myndighetssamarbetsgruppen dessutom bland annat följa uppdateringen av den nationella riskbedömningen av penningtvätt och terrorfinansiering och godkänna ett ändamålsenligt sätt att genomföra riskbedömningen och metoder som kan användas i riskbedömningsarbetet. Dessutom ska myndighetssamarbetsgruppen följa genomförandet av handlingsplanen för den nationella riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism. Myndighetssamarbetsgruppen har tre underarbetsgrupper: underarbetsgruppen för riskbedömning,

40 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 15.

41 Centralen för utredning av penningtvätt 2021, sid. 21.

42 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 16.

43 Myndighetssamarbetsarbetsgruppens medlemsorganisationer är: finansministeriet, inrikesministeriet, utrikesministeriet, justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Polisstyrelsen, Polisstyrelsens lotteriförvaltning, Centralen för utredning av penningtvätt vid Centralkriminalpolisen, skyddspolisen, Gränsbevakningsväsendet, Patent- och registerstyrelsen, Tullen, Skatteförvaltningen, Enheten för utredning av grå ekonomi vid Skatteförvaltningen, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Finansinspektionen, Åklagarväsendet och Finlands Advokatförbund.

tillsynsmyndigheternas underarbetsgrupp och NPO-underarbetsgruppen. Tillsynsmyndigheternas underarbetsgrupp inledde sin verksamhet redan i februari 2020. Underarbetsgruppen för riskbedömning och NPO-underarbetsgruppen är nya, så deras uppgifter och syfte förklaras nedan.

1.3.3.1 NPO-underarbetsgruppen

NPO-underarbetsgruppen inrättades i februari 2022. Till medlemmar i arbetsgruppen kallades finansministeriet, inrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet, Polisstyrelsens lotteriförvaltning, justitieministeriet, Patent- och registerstyrelsen, skyddspolisen, centralen för utredning av penningtvätt och utrikesministeriet. Arbetsgruppens uppgift var att främja åtgärderna rörande NPO-sektorn i handlingsplanen för riskbedömning 2021–2023. Underarbetsgruppen samlades fyra gånger under 2022.

I december 2022 tillsatte inrikesministeriet projektet *Bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism och oavsiktliga aktörer (NPO-aktörer)*, som ersatte NPO-underarbetsgruppen för den återstående projektperioden (till utgången av 2024). Till medlemmar i projektgruppen kallades finansministeriet, justitieministeriet, utrikesministeriet, Patent- och registerstyrelsen, Polisstyrelsens lotteriförvaltning, centralen för utredning av penningtvätt, skyddspolisen och Skatteförvaltningen. Projektet har godkänts som en del av strategin och åtgärdsprogrammet för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet och det fortsätter med underarbetsgruppens uppdrag. Ett av projektets mål är att offentliggöra en separat nationell riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism för NPO-sektorn under 2024.

1.3.3.2 Underarbetsgruppen för riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism (underarbetsgruppen för riskbedömning)

Vid myndighetssamarbetsgruppen tillsattes i november 2022 en underarbetsgrupp för riskbedömning, vars uppgift är att

- för myndighetssamarbetsgruppens godkännande föreslå ett ändamålsenligt sätt att genomföra riskbedömningen och metoder som kan användas i riskbedömningsarbetet,
- se till att riskbedömningsarbetet framskrider i enlighet med en särskilt överenskommen tidtabell,
- handleda de aktörer som gör riskbedömningen,
- se till att åsikterna hos de behöriga myndigheter som deltar i den nationella riskbedömningen beaktas i riskbedömningsarbetet,

- se till att uppgifter och statistik som behövs för riskbedömningsarbetet överlämnas regelbundet.

Till medlemmar i underarbetsgruppen för riskbedömning kallades myndighets-samarbetsgruppens medlemsorganisationer. Social- och hälsovårdsministeriet, Åklagarväsendet och Gränsbevakningsväsendet utsåg kontaktpersoner till underarbetsgruppen som deltar i mötena enligt behov. Syftet med verksamheten i underarbetsgruppen för riskbedömning är att engagera de viktigaste nationella aktörerna i riskbedömningsprocessen. Underarbetsgruppen samlades fyra gånger under 2023. Dessutom deltog underarbetsgruppens medlemmar i verkstäder om identifiering av risker för penningtvätt och terrorfinansiering samt därtill anknutna fenomen våren 2023. Medlemmarna i underarbetsgruppen har också skriftligt utvärderat identifierade risker och deltagit i utarbetandet av riskbedömningen.

1.3.4 Samarbetsgruppen FAMLIT mellan myndigheter och rapporteringsskyldiga

Samarbetsgruppen FAMLIT mellan myndigheter och rapporteringsskyldiga (*Finnish Anti Money Laundering Intelligence Task Force*) tillsattes 2020 i syfte att effektivisera förhindrandet av penningtvätt och terrorfinansiering samt förbättra informationsutbytet. I slutet av 2022 tillsattes en separat operativ underarbetsgrupp för att utveckla det operativa samarbetet, och för att stöda främjandet av informationsutbytet inrättades dessutom en egen centraliserad och informationssäker plattform för samarbetsgruppen, med vars hjälp material med anknytning till risker för penningtvätt och gärningssätt kan utbytas smidigare än förr. Samarbetsgruppen utvidgades under 2022 med flera nya företrädare och för första gången anslöt sig bland annat tillhandahållare av virtuella valutor. Inom samarbetsgruppen utvecklas förutom informationsutbytet även utbildningssamarbetet fortlöpande. Samarbetsgruppen FAMLIT samlades sammanlagt 8 gånger 2022.⁴⁴ Ordförandeskapet för samarbetsgruppen FAMLIT innehades av centralen för utredning av penningtvätt vid centralkriminalpolisen till utgången av oktober 2023, varefter ledningsansvaret har överförts på de rapporteringsskyldiga.

44 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 20.

1.4 Ändringar i bestämmelserna om förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism

I detta avsnitt behandlas viktiga ändringar i bestämmelserna och överstatliga rekommendationer om förhindrande av penningtvätt och terrorfinansiering efter den föregående riskbedömningen. Bestämmelserna om penningtvätt och terrorfinansiering samt de överstatliga aktörer som ger Finland rekommendationer beskrivs mer ingående i riskbedömningen 2021.⁴⁵

1.4.1 Överstatliga aktörer och reglering

Överstatliga aktörer och reglering beskrivs mer ingående i riskbedömningen 2021. I detta underavsnitt ingår sådana viktiga ändringar som gjorts efter den föregående riskbedömningen.

1.4.1.1 Financial Action Task Force FATF

FATF meddelade i juni 2021 anvisningar om förhindrande av finansiering av spridning av massförstörelsevapen.⁴⁶ Enligt FATF:s nya förpliktelser ska det göras en separat riskbedömning av förhindrandet av finansiering av spridning av massförstörelsevapen, som innehåller åtgärder för att minska konsekvenserna av iakttagna risker. I riskbedömningen 2021 behandlades förhindrande av spridning och finansiering av massförstörelsevapen som ett fenomen i form av en teoretisk översikt.

FATF har berett flera ändringar i sina rekommendationer. Genom ändringarna i rekommendation 8 klarläggs åtgärderna som gäller NPO-aktörer. Ändringarna i rekommendationerna 4 och 38 ger länderna ett starkare metodurval för att återfå vinning av brott. Dessutom har FATF gjort ändringar i rekommendationerna 24 och 25 om verkliga förmånstagare. Vid den tidpunkt då riskbedömningen skrivs bereder FATF också eventuella riktade ändringar i rekommendationerna 1 (riskbedömning och tillämpning av riskbaserings) och 16 (wire transfers).

⁴⁵ Finansministeriet 2021a, sid. 27.

⁴⁶ FATF 2021b.

1.4.1.2 Kommissionens överstatliga riskbedömning

Kommissionens senaste överstatliga riskbedömning, den tredje i ordningen, är från oktober 2022. Den överstatliga riskbedömningen ger medlemsstaterna en helhetsbild av riskerna inom alla relevanta sektorer samt innehåller rekommendationer om riskreducerande åtgärder mot penningtvätt och terrorfinansiering.

1.4.1.3 Överstatlig reglering

På unionsnivå regleras förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism genom det fjärde penningtvättsdirektivet, som delvis har ändrats och kompletterats genom det femte penningtvättsdirektivet.⁴⁷ Kommissionen lämnade den 20 juli 2021 fyra förslag till lagstiftning för att effektivisera förhindrandet av penningtvätt och av finansiering av terrorism. Kommissionens paket med lagstiftningsförslag mot penningtvätt omfattar följande förslag:

- Förslag till förordning om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism, COM(2021) 420 final, (nedan *förslag till penningtvättsförordning*).
- Förslag till direktiv om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och om upphävande av direktiv (EU) 2015/849, COM(2021) 423 final, (nedan *det sjätte penningtvättsdirektivet*).
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/849 (nedan *förordningen om information om betalaren*). Förordningen trädde i kraft i juni och den tillämpas från och den 30 december 2024.
- Förslag till förordning om inrättande av en europeisk myndighet för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism, COM (2021) 421 final (nedan *AMLÄ-förordningsförslaget*).

Dessutom lämnade kommissionen den 20 juli 2021 ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av det så kallade direktivet om finansiell information (EU) 2019/1153 vad gäller behöriga myndigheters åtkomst till centraliserade bankkontoregister via den gemensamma åtkomstpunkten

⁴⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/843 om ändring av direktiv (EU) 2015/849 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och om ändring av direktiven 2009/138/EG och 2013/36/EU.

(COM(2021) 429 final). Den omarbetade förordningen om information om betalaren trädde i kraft i juni 2023 och ska tillämpas från och med den 30 december 2024. När det gäller förslaget till penningtvättsförordning, det sjätte penningtvättsdirektivet och AMLA-förordningsförslaget pågår politiska trepartsförhandlingar mellan kommissionen, rådet och Europaparlamentet. Förhandlingarna förväntas bli klara under våren 2024 och avsikten är att den nya regleringen ska börja tillämpas 2027.

När det gäller den överstatliga riskbedömningen kommer paketet med lagstiftningsförslag mot penningtvätt och terrorfinansiering att ändras beträffande hur ofta kommissionen offentliggör den överstatliga riskbedömningen. Enligt kommissionens förslag och rådets ståndpunkt till det sjätte penningtvättsdirektivet ska den överstatliga riskbedömningen offentliggöras fyra år efter att de nya bestämmelserna trätt i kraft och i fortsättningen med fyra års mellanrum. Europaparlamentet har å sin sida föreslagit att den överstatliga riskbedömningen ska offentliggöras med tre års mellanrum. Vid behov ska kommissionen kunna uppdatera delar av riskbedömningen oftare.

När det gäller den nationella riskbedömningen har kommissionen och rådet i det sjätte penningtvättsdirektivet föreslagit att också den ska offentliggöras med fyra års mellanrum. Europaparlamentet har åter föreslagit att riskbedömningen ska offentliggöras med tre års mellanrum. Medlemsstaterna ska, om riskmiljön kräver det, kunna uppdatera sin riskbedömningen även oftare. Tidigare har det inte förskrivits någon exakt cykel för uppdatering av den nationella riskbedömningen på EU-nivå.

Europaparlamentet har föreslagit att sanktioner ska fogas till tillämpningsområdet för penningtvättsregleringen och riskerna för kringgående av sanktioner borde enligt parlamentets ståndpunkt beaktas i såväl den nationella som den överstatliga riskbedömningen.

I juni 2023 trädde Europaparlamentets och rådets förordning om marknader för kryptotillgångar i kraft (eng. *Markets in Crypto-Assets Regulation*, nedan *MiCA-förordningen*).⁴⁸ MiCA-förordningen ska i huvudsak börja tillämpas i december 2024 och delvis redan i juni 2024. Syftet med förordningen är att skapa den första gemensamma lagstiftningsramen på unionsnivå som tillämpas på kryptotillgångar, utgivare av kryptotillgångar och leverantörer av kryptotillgångstjänster.

48 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1114 om marknader för kryptotillgångar och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010 och (EU) nr 1095/2010 samt direktiven 2013/36/EU och (EU) 2019/1937.

MiCA-förordningen ska tillämpas på fysiska personer samt vissa andra företag som är med och ger ut kryptotillgångar, erbjuder dem till allmänheten och upptar dem till handel eller som tillhandahåller kryptotillgångstjänster i unionen. Genom förordningen skärps bestämmelserna om erbjudare av virtuella valutor och av aktörerna förutsätts i fortsättningen bland annat bättre investerarinformation, ett förfarande för hantering av klagomål och information till kunderna om intressekonflikter. MiCA-förordningen gäller också förhindrande av marknadsmissbruk.

1.4.2 Nationell lagstiftning

Nationella bestämmelser om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism finns i följande lagar:

- Lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism ([444/2017](#))
- Lagen om centralen för utredning av penningtvätt ([445/2017](#))
- Lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton ([571/2019](#))
- Lagen om tillhandahållare av virtuella valutor ([572/2019](#))
- Lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism ([325/2013](#))
- Strafflagen ([39/1889](#))

Nedan presenteras några centrala lagändringsprojekt, som har genomförts efter riskbedömningen 2021.

Inom projektet för en delreform av lagstiftningen om penningtvätt ändrades lagstiftningen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism utifrån nationella lagändringsbehov och samtidigt förbättrades genomförandet av det fjärde penningtvättsdirektivet och svarade man på FATF:s rekommendationer. Ändringarna bereddes i finansministeriets arbetsgrupp på bred basis och den fortsatta beredningen genomfördes som tjänstearbete vid finansministeriet.⁴⁹ I början av 2023 överlämnades dessutom regeringens proposition med anknytning till denna helhet.⁵⁰ Ändringarna trädde i huvudsak i kraft den 31 mars 2023.

49 RP 236/2021 rd.

50 RP 323/2022 rd.

Finansministeriet gjorde under 2020 en kartläggning av behoven av ändringar i den nationella lagstiftningen om penningtvätt. I detta sammanhang framkom också behov av att utreda om det är möjligt att i penningtvättslagen föreskriva om ett centraliserat nationellt informationssystem där man skulle behandla personuppgifter för personer som sköter betydande offentliga uppdrag (eng. *politically exposed persons*, PEP) i anslutning till skärpta åtgärder för kundkontroll enligt 3 kap. 13 § i penningtvättslagen. Frågan behandlades i den arbetsgrupp som beredde delreformen av lagstiftningen om penningtvätt 2021, varför finansministeriet hösten 2022 beslöt att inleda ett projekt för att utarbeta en bedömningspromemoria på temat. Projektet har finansierats ur åtgärdsprogrammet för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet 2020–2023. I bedömningspromemorian beskrivs och bedöms nuläget för inhämtandet av sådana uppgifter på basis av vilka rapporteringsskyldiga enligt penningtvättslagen kan konstatera att kunden eller kundens verkliga förmånstagare är en person i politiskt utsatt ställning eller en sådan persons familjemedlem eller bolagspartner. I bedömningspromemorian bedöms också förutsättningarna för att behandla dessa personuppgifter med avseende på dataskyddsbestämmelserna samt det nationella regleringsutrymmet. I bedömningsprogrammet bedöms också de viktigaste konsekvenserna av insamlingen och registreringen av personuppgifter samt handlingsalternativen. Bedömningspromemorian publiceras och sänds på remiss i januari 2024.⁵¹

Lagstiftningen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton reviderades i september 2022. Genom lagändringarna genomfördes EU:s direktiv om finansiell information och kompletterades genomförandet av EU:s femte penningtvättsdirektiv samt de nationella bestämmelserna. Genom reformen kan allt flera myndighetsaktörer som har behörighet att förebygga, avslöja och utreda olika brott eller som har rätt att få kontouppgifter från aktörer inom finanssektorn utnyttja uppgifterna i registret. Lagändringarna gör det också möjligt att inrikta informationsförfrågningar i registret bättre och minskar behovet av överlappande informationssystem. Genom reformen infördes ett sammanställningsprogram i övervakningssystemet för bank- och betalkonton som underlättar både myndigheternas och finanssektorns aktörers arbete. Genom sammanställningsprogrammet får den behöriga myndigheten elektroniskt och informationssäkert genom en förfrågan uppgifter både ur bank- och kontoregistret som administreras av Tullen och ur de privata datasöksystemen. Reformerna effektiviserar förhindrandet av penningtvätt och finansiering av terrorism.

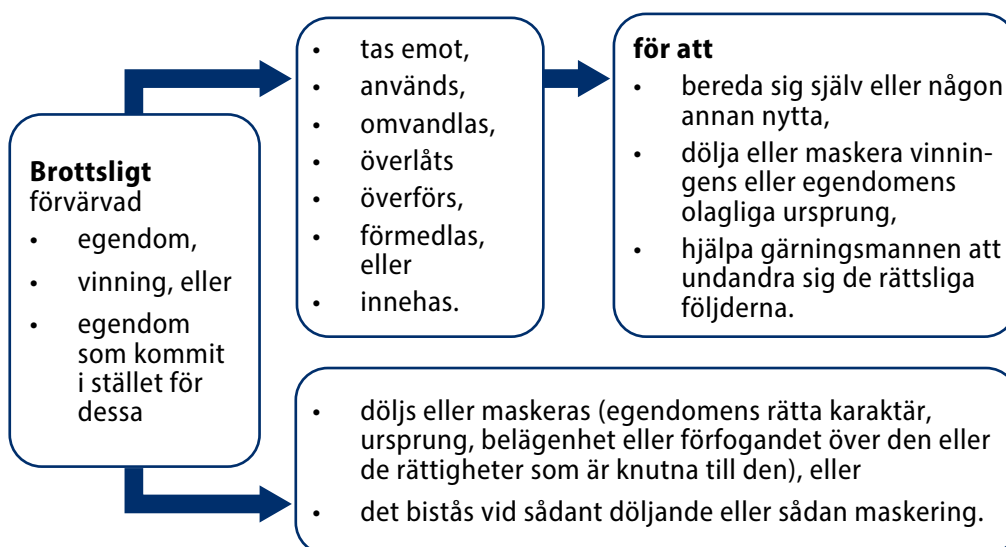
51 Finansministeriets projekt: Bedömningspromemoria om behandling av personuppgifter om personer i politiskt utsatt ställning med hjälp av ett centraliserat nationellt informationssystem, hämtad: 29.9.2023.

2 Penningtvätt

Med penningtvätt avses verksamhet enligt 32 kap. 6 § i strafflagen, där egendom som förvärvats genom brott eller vinning av brott, eller egendom som kommit i stället för sådan egendom eller vinning tas emot, används, omvandlas, överläts, överförs, förmedlas eller innehas för att bereda någon nytta, för att dölja eller maskera vinningens eller egendomens olagliga ursprung eller för att hjälpa gärningsmannen att undandra sig de rättsliga följderna av brottet. Som penningtvätt betraktas också verksamhet vars syfte är att dölja eller maskera den rätta karaktären, ursprunget eller belägenheten av egendom som förvärvats genom brott eller vinning av brott, eller egendom som kommit i stället för sådan egendom eller vinning eller förfogandet över den eller de rättigheter som är knutna till den, eller att bistå någon annan vid sådant döljande eller sådan maskering.

Penningtvätt består av tre faser, nämligen placering, skiktning och integrering. I den första fasen förs de illegala pengarna in i det finansiella systemet. I den andra fasen är avsikten att maskera eller dölja tillgångarnas ursprung och sedan i den tredje fasen återföra den illegala vinningen till den legala marknaden. De tre faserna kan också förekomma samtidigt.⁵²

Figur 2. Komponenterna i penningtvätt.

52 FATF: What is Money Laundering?, hämtad 27.7.2023.

Enligt Statistikcentralen underrättades de finländska myndigheterna 2022 om 926 fall av penningtvätt, försök till penningtvätt, grov penningtvätt, försök till grov penningtvätt, stämpling till grov penningtvätt, penningtvätt av oaktsamhet och penningtvättsförseelse (tabell 1). Av dess rubricerades 648 fall som penningtvätt och 232 fall som grov penningtvätt. I de förberedande arbetena till lagen och inom rättspraxis har den undre gränsen för ekonomisk nytta vid grov penningtvätt ansetts vara 13 000 euro,⁵³ men denna gräns är inte absolut. Som jämförelse kan nämnas att ett år tidigare, 2021, var antalet rapporterade fall som kom till myndigheternas kännedom 700.

Tabell 1. Penningtvättbrott som kommit till myndigheternas kännedom och uppklarade brott 2018–2022.⁵⁴

Antalet brott / År	2018	2019	2020	2021	2022
Penningtvättbrott som kommit till myndigheternas kännedom	426	452	594	700	926
Uppklarade brott	406	353	492	680	623

Enligt statistiken förefaller det som om alla penningtvättbrott har ökat i jämn takt med cirka 43 procent från 2017 till 2021 (tabell 2). Ökningen har varit störst i fråga om penningtvätt av oaktsamhet, som har fördubblats, medan de grundläggande penningtvättbrotten har ökat med cirka 37 procent.

53 RP 53/2002 rd, sid. 36.

54 Statistikcentralen: Uppklarat brott: Definition 1, hämtad 1.9.2023. Brottsrubriceringar i statistiken: penningtvätt, grov penningtvätt, försök till penningtvätt, försök till grov penningtvätt, penningtvätt av oaktsamhet och penningtvättsförseelse.

Tabell 2. Åtal för tillräknade penningtvättbrott 2018–2022.⁵⁵

Brottsrubricering	2018	2019	2020	2021	2022
Penningtvätt	286	290	256	382	556
Försök till penningtvätt	1	2	5	5	2
Grov penningtvätt	75	63	70	67	77
Försök till grov penningtvätt	2	1	0	0	2
Stämpling till grov penningtvätt	-	-	-	-	-
Penningtvätt av oaktsamhet	71	71	68	89	73
Penningtvättsförseelse	31	46	47	41	59
Sammanlagt	446	473	446	584	769

Även domarna för penningtvättbrott har på förväntat sätt ökat i jämn takt; ökningen har varit över 60 procent (tabell 3). Det ökade antalet domar märks framför allt i fråga om antalet grundläggande penningtvättbrott, där ökningen från 2017 till 2021 är rentav 37 procent. Även domarna för penningtvättbrott av oaktsamhet har trefaldigats.

Tabell 3. Domar för penningtvättbrott 2018–2022.⁵⁶

Dömda i domstol (antal)	2018	2019	2020	2021	2022
Penningtvätt	156	180	145	206	240
Försök till penningtvätt	0	0	2	3	1
Grov penningtvätt	66	54	55	60	62
Försök till grov penningtvätt	1	1	0	0	0

55 Statistikcentralen: Straff efter tingsrätt och brott (tingsrätter och hovrätten som första instans), hämtad 1.9.2023. Variabler är dom, uppgifter, huvudbrott och år.

56 Statistikcentralen: Straff efter tingsrätt och brott (tingsrätter och hovrätten som första instans), hämtad 1.9.2023. Variabler är dom, uppgifter, huvudbrott och år.

Dömda i domstol (antal)	2018	2019	2020	2021	2022
Stämpling till grov penningtvätt	-	-	-	-	-
Penningtvätt av oaktsamhet	50	56	44	60	54
Penningtvättsförseelse	11	18	10	14	22
Sammanlagt	284	309	256	343	379

Enligt FATF är det omöjligt att exakt bedöma hur mycket pengar som tvättas varje år.⁵⁷ Exempelvis UNODC⁵⁸ beräknar emellertid att årligen tvättas pengar motsvarande cirka 2–5 procent av hela världens bruttonationalprodukt.⁵⁹ Om man antar att fenomenet är lika utbrett nationellt som i resten av världen, genomgår totalt cirka 5,3–13,4 miljarder euro per år penningtvätt i Finland.⁶⁰

2.1 Självtvätt

Självtvätt är penningtvätt som gäller vinning eller egendom som förvärvats genom egen brottslighet. I december 2020 ändrades strafflagen med de kompletteringar som EU:s penningtvättsdirektiv förutsätter⁶¹. Genom ändringarna utvidgades straffbarheten för döljande av vinning av brott. Om den som gjort sig skyldig till förbrott aktivt försöker dölja de medel som han eller hon fått genom brottet, kan han eller hon utöver förbrott även dömas för penningtvätt.⁶² I riskbedömningen 2021 beräknades preliminärt att den utvidgade straffbarheten för självtvätt kunde öka antalet dömda penningtvättsbrott med omkring 100–200 domar per år.⁶³ Enligt statistiken 2021 var emellertid antalet domar för penningtvätt 343, då de under 2020 och 2019 var 256 och 309 (se tabell 3). I ljuset av statistiken tycks den förväntade ökningen tycks inte ha förverkligats.

57 FATF: What is Money Laundering?, hämtad 27.7.2023.

58 The United Nations Office of Drugs and Crime, UNODC.

59 UNODC: Money-laundering. Overview, hämtad 8.8.2023.

60 Enligt Statistikcentralen var Finlands bruttonationalprodukt till marknadspris 2022 268,6 miljarder euro.

61 Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1673 om bekämpande av penningtvätt genom straffrättsliga bestämmelser.

62 Penningtvätt.fi 2020. Strafflagen kompletteras med nya bestämmelser om penningtvätt, hämtad 18.8.2023.

63 RP 183/2020 rd, sid. 33.

2.2 Den nationella omvärlden för penningtvätt

I denna partiella uppdatering av riskbedömningen behandlas endast högrisksektorer. Högrisksektorer med avseende på penningtvätt är betaltjänstleverantörer, kreditinstitut, tillhandahållare av virtuella valutor och experttjänster.

Aktörerna inom de rapporteringsskyldiga sektorerna är fördelade så att största delen av aktörerna är aktiebolag (70 %) medan den näst största gruppen består av fysiska personer (22 %). Andra betydande juridiska former är personbolag, föreningar, samfund och dödsbon.

I enlighet med näringsgrensindelningen (TOL 2008) företräder den största gruppen av de rapporteringsskyldiga verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik, 38 procent av alla utvalda aktörer. Finans- och försäkringsverksamhet är den näst största gruppen med 25 procent medan andra betydande sektorer är fastighetsverksamhet samt handel.

Geografiskt är aktörerna fördelade så att största delen av dem är koncentrerade till Nyland, där 37 procent av aktörerna finns. De andra regionernas andelar stannar under 10 procent.

Den verksamhet som bedrivs inom de rapporteringsskyldiga sektorerna är mångsidig. Företagen inom sektorerna har enligt Enheten för utredning av grå ekonomisk kundklassificering varit verksamma länge. Andelen företag som varit verksamma över 10 år är 54 procent, 20 procent har varit verksamma 5–10 år och 10 procent 3–5 år. Företagens omsättning är betydande. Aktörernas sammanräknade omsättning är 38,3 miljarder euro.

Tabell 4. Verksamhetens omfattning: Omsättningen hos de rapporteringsskyldiga i tillsynsmyndigheternas register 2019–2021.⁶⁴

Omsättning/ År	2019	2019	2020	2020	2021	2021
Omsättning	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ingen uppgift	2 398	26 %	2 021	22 %	1 649	18 %
Under 40t€	1 175	13 %	1 289	14 %	1 378	15 %
40–100t€	1 517	16 %	1 578	17 %	1 645	18 %
100–400t€	2 171	23 %	2 273	24 %	2 376	25 %
400t–1m€	884	9 %	964	10 %	1 002	11 %
1–2m€	433	5 %	417	4 %	442	5 %
2–10m€	440	5 %	459	5 %	490	5 %
Över 10m€	303	3 %	320	3 %	339	4 %
Sammanlagt	9 321	-	9 321	-	9 321	-
Euro	42 410 136 140	-	38 012 340 356	-	40 624 681 172	-

De rapporteringsskyldiga sektorerna sysselsatte ett betydande antal anställda. Enligt kundklassificeringen fanns det under 2022 sammanlagt 269 919 anställda inom de utvalda sektorerna. Ur skattemyndigheternas synvinkel är sektorerna betydande, eftersom aktörernas skattebetalningar (bruttobetalningar) 2022 uppgick till sammanlagt 12,7 miljarder euro.

Sektorerna är stabila också med avseende på skatteskulden och bristfälliga betalningar. I början av 2023 hade 92 procent av alla aktörer inga skatteskulder alls.

Sektorernas ekonomiska uppgifter visar också att verksamheten vilar på tämligen stabil grund. Enligt nyckeltalen i bokslutet för 2021 var verksamhetens lönsamhet på måttlig nivå. Av alla aktörer var 36 procent på god nivå, 9 procent på tillfredsställande nivå och 27 procent på svag nivå. Andelen aktörer vilkas lönsamhet inte än känd var 28 procent. Skuldsättningsgraden var på god nivå hos ungefär hälften av aktörerna, på tillfredsställande nivå hos 6 procent och på svag nivå hos 17

64 Skatt 2023e, s.11. Här har inte beaktats utländska betalningsinstituts filialer eller förmedlare av bostadskrediter.

procent. Hos 27 procent av aktörerna var skuldsättningsgraden inte känd. Också likviditetsklassen var på måttlig nivå 2021. Rentav 47 procent av aktörerna var på god nivå, 9 procent på tillfredsställande nivå och 9 procent på svag nivå.

2.3 Generella faktorer som påverkar risken för penningtvätt

Före analyserna av riskerna för de enskilda sektorerna redogörs det för generella omvärldsfaktorer som påverkar bedömningen av riskerna för penningtvätt. FATF räknar som "miljöfaktorer" bland annat politiska, ekonomiska, sociala, tekniska och legala faktorer.⁶⁵ I denna nationella partiella uppdatering lyfts som generella faktorer som påverkar risken för penningtvätt fram förbrott till penningtvätt och Finlands geografiska läge. Dessutom behandlas kundkontroll och den tekniska utvecklingen i samband med fenomenet e-tjänster (se avsnitt 4.2). Enligt penningtvättslagen ska de rapporteringsskyldiga och tillsynsmyndigheterna ta hänsyn till dessa faktorer även vid bedömningen av de risker för penningtvätt som är förenad med kunder.

2.3.1 Förbrott till penningtvätt

Förbrott till penningtvätt anses utgöra hot om penningtvätt. Vilken som helst brottslig gärning som medför ekonomisk vinning kan vara ett förbrott. Att identifiera och förebygga förbrott är viktigt också med tanke på förhindrande av penningtvätt. Granskningen av förbrott till penningtvätt fokuseras på de identifierade och mest betydande förbrotten. Vid bedömningen har man beaktat den årliga statistiken över antalet brott, en utredning om de bakomliggande förbrotten till domarna om penningtvätt samt information om utlämnade uppgifter från centralen för utredning av penningtvätt. Dessutom har man inkluderat brott där den ekonomiska vinningen är betydande.

År 2022 fick myndigheterna kännedom om sammanlagt 475 942 brott mot strafflagen⁶⁶. Antalet brott har minskat jämfört med året innan, då antalet brott var 482 593.⁶⁷ Andelen egendomsbrott av brotten mot strafflagen var nästan hälften,

65 FATF 2013a, sid. 25.

66 Brotts som definieras i strafflagen.

67 Statistikcentralen: Brotts som kommit till kännedom och utredning av dem efter brottsrubricering, hämtad: 1.9.2023.

det vill säga 229 340 brott under 2022. Jämfört med 2021 ökade antalet egendomsbrott med nästan 6 000, samtliga bedrägeribrott.⁶⁸ Antalet bedrägeribrott⁶⁹, som räknas till egendomsbrotten, var 48 872 år 2022.⁷⁰ Andelen betalningsmedelsbrott av bedrägeribrotten ökade med nästan 76 procent från 2021 till 2022. Den årliga brottsstatistiken visar att betalningsmedelsbedrägerierna ökat, vilket kan anses påverka de eventuella förbrotten till penningtvätt. Dessutom har Europol (2023) i sin rapport bedömt att covid-19-pandemin och den tilltagande digitalisering och övergång till olika online-tjänster som den förde med sig har lett till att bedrägeribrottsligheten överlag har ökat kraftigt.

År 2022 lämnade centralen för utredning av penningtvätt mest ut uppgifter till förundersökningar gällande grova bedrägerier (tabell 5). Detta stämmer också överens med utredningen som bygger på antalet domar samt med statistiken över polisanmälningar, som tyder på att bedrägeribrottsligheten ökat.

Tabell 5. Den vanligaste grova brottsrubriceringarna för vilka centralen för utredning av penningtvätt har lämnat ut uppgifter 2022.⁷¹

Brottsrubricering	Procentandel
Grovt bedrägeri	14,95 %
Grov penningtvätt	7,15 %
Grovt narkotikabrott	4,29 %
Grovt skattebedrägeri	4,16 %
Grovt bokföringsbrott	3,90 %

Också under det första halvåret 2023 har bedrägeribrott varit den vanligaste brottsrubriceringen för vilken centralen för utredning av penningtvätt lämnat ut uppgifter. Typiska bedrägeriformer är kärleks-, investerings- och nätbankssvindlerier. Nästan alla anmälningar som utredningscentralen behandlade och som tydde på

68 Statistikcentralen: Brott som kommit till kännedom efter anmälningssår, hämtad 1.9.2023.

69 Till bedrägeribrott hänförs här: bedrägerier, betalningsmedelsbedrägerier samt de lindriga och grova formerna av dessa samt försökt till brott eller förberedande brott.

70 Statistikcentralen: Brott som kommit till kännedom efter anmälningssår, hämtad 1.9.2023.

71 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 13.

bedrägerier gällde brott som gjorts i informationsnät och använda gärningsätt var bland annat fiskande efter nätbankskoder och kreditkortsnummer per e-post eller telefon eller med hjälp av snabbmeddelandeprogram eller sabotageprogram, eller så försökte gärningsmännen genom olika påverkningsmetoder få offret att överföra medel till den misstänkte.

Även den ekonomiska brottslighet som kommit till myndigheternas kännedom har ökat under 2022. Till polisens kännedom kom sammanlagt 2 085 ekonomibrottsärenden⁷², till vilka hänförde sig 3 904 brottsrubriceringar.⁷³

2.3.1.1 Borttagande av vinning av brott

I enlighet med Petteri Orpos regeringsprogram 2023 vidtar regeringen lagstiftningsåtgärder för att förhindra penningtvätt och effektivisera i synnerhet återvinningen av vinning av brott i samband med penningtvätt. Man vill underlätta borttagande av vinning av brott till exempel genom att beviskraven sänks och det införs ett förfarande för förverkande av vinning av brott utanför brottmålsrättegången.⁷⁴

Som allmänt begrepp avser borttagande av vinning av brott ett förfarande där syftet i enlighet med 1 kap. 2 § i förundersökningslagen (805/2011) är att ta bort vinning av brott, men också att eventuellt se till att målsäganden får skadestånd. De praktiska åtgärderna kan indelas i fastställande av vinning och skada, spårning av egendomen samt säkring, det vill säga borttagande, av egendomen. Krav som riktas mot egendom som tryggats genom tvångsmedel avgörs av domstol.

I enlighet med 10 kap. 2 § i strafflagen avses med vinning av brott egendom som härrör direkt från brottet, egendom som kommit i stället för sådan egendom, avkastning på egendom eller värde av egendom och avkastning.

72 I detta sammanhang hör största delen av bedrägeribrotten inte till kategorin ekonomiska brott i statistiken. I statistiken har medtagits bara de bedrägeribrott som har anknytning till ekonomiska brott.

73 Grå ekonomi & ekonomisk brottslighet. Brottsbekämpning, hämtad: 26.9.2023.

74 Statsrådet 2023a.

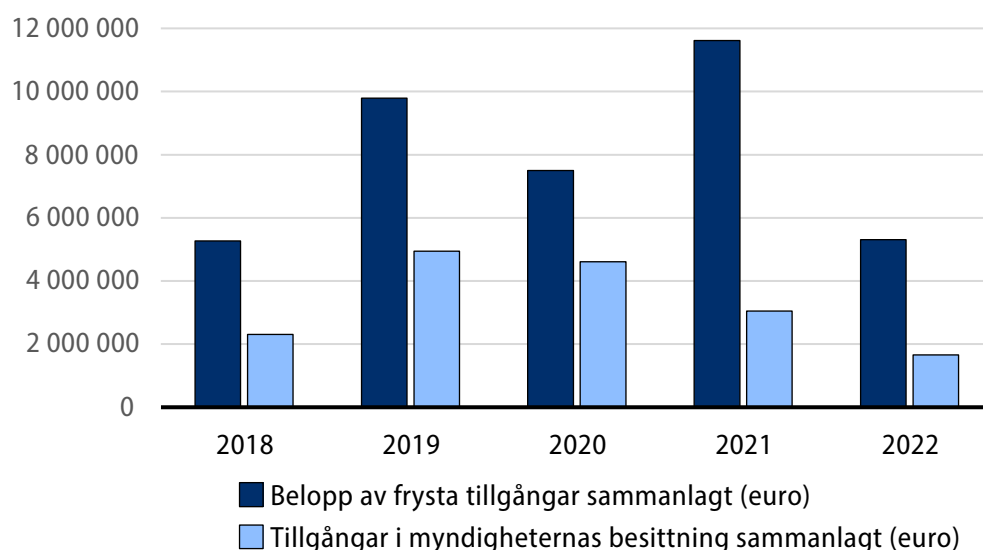
I Finland förutsätter penningtvättbrott i enlighet med 32 kap. 6 § i strafflagen bevis på ett förbrott, det vill säga att åklagaren i domstol lägger fram bevis på att det är fråga om egendom som skaffats genom brott, vinning av brott eller egendom som kommit i stället för dem. I enlighet med 32 kap. 12 § i strafflagen ska egendom som varit föremål för penningtvätt dömas förverkad till staten.

Centralen för utredning av penningtvätts administrativa förelägganden om avbrytande av transaktioner och administrativ frysning av tillgångar

Centralen för utredning av penningtvätt svarar för förelägganden om avbrytande av transaktioner (s.k. frysningsföreläggande). År 2022 meddelade centralen för utredning av penningtvätt frysningsförelägganden rörande sammanlagt cirka 5,3 miljoner euro. Beloppet av frysta tillgångar under fyra år är på måttlig nedgång. Tack vare centralen för utredning av penningtvätts åtgärder halverades den totala summan av tillgångar i myndigheternas besittning till cirka 1,6 miljoner euro 2022. Trots att andelen tillgångar i myndigheternas besittning ökade något, har det totala beloppet av tillgångar i myndigheternas besittning uppvisat en sjunkande trend de två senaste åren.

Centralen för utredning av penningtvätt svarar också för frysningen av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism. År 2022 fattades inga nya beslut. Under 2022 upphävdes fyra frysningsbeslut, av vilka ett gällde en fysisk person och tre juridiska personer.⁷⁵

Figur 3. Centralen för utredning av penningtvätts frysningar 2018–2022.⁷⁶

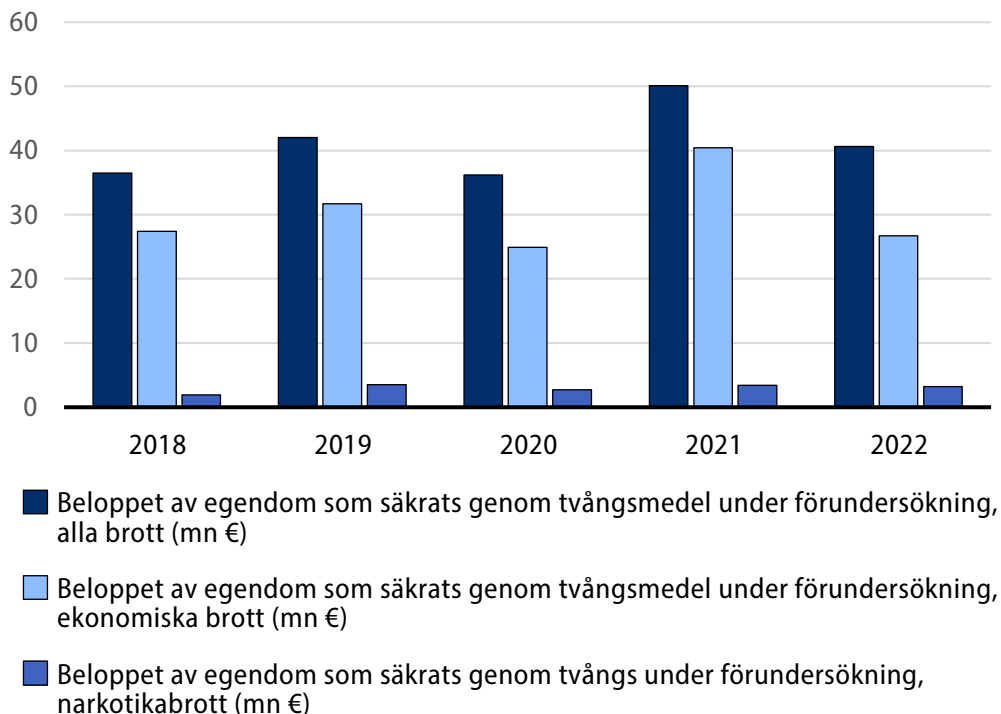
75 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid.18.

76 Statistik som centralen för utredning av penningtvätt lämnat för riskbedömningen.

Beloppen av egendom som säkrats i enlighet med tvångsmedelslagen

Under förundersökningen säkras egendom för att ta bort vinning av brott och/eller säkra betalningen av skadestånd. Säkring av egendom grundar sig på tvångsmedelslagen (806/2011), så polisens statistik över vinning av brott bygger på beloppet av egendom som säkrats i förundersökningsfasen i ovannämnda syfte genom beslag och/eller kvarstad. Enligt polisens statistik har i fråga om alla brott under 2022 säkrats sammanlagt 40,6 miljoner euro genom tvångsmedel. Här ingår också egendom för 26,7 miljoner euro som säkrats genom tvångsmedel i ärenden som klassificerats som ekonomiska brott, vilket är 66 procent av den egendom som polisen säkrat genom tvångsmedel i förundersökningsfasen. I ärenden som klassificerats som narkotikabrott har egendom för 3,2 miljoner euro säkrats, vilket är 8 procent av den egendom som polisen säkrat genom tvångsmedel i förundersökningsfasen (figur 4).

Figur 4. Polisens statistik över beloppet av egendom som säkrats genom tvångsmedel i förundersökningsfasen.⁷⁷

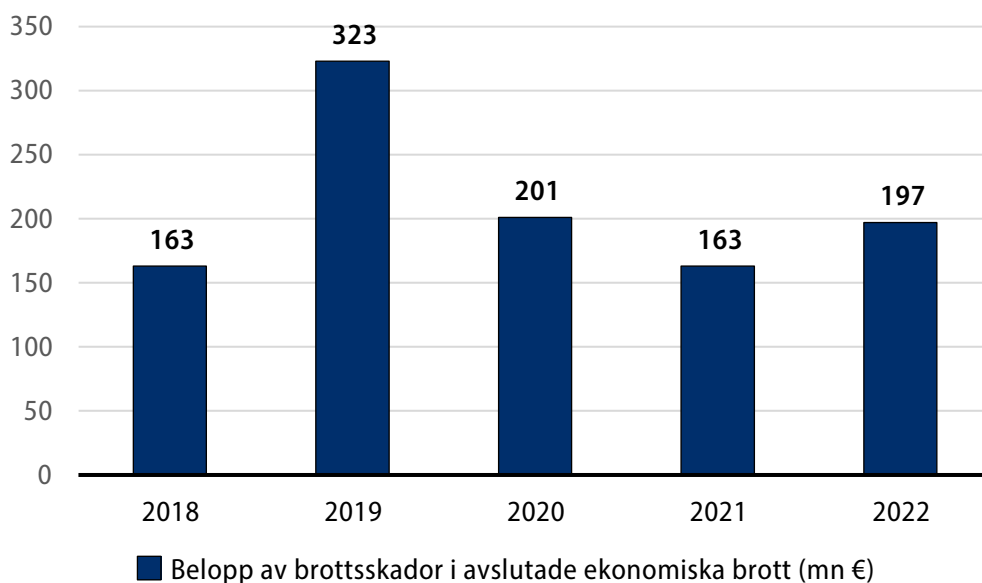

⁷⁷ Statistik som Polisstyrelsen lämnat för riskbedömningen.

Beloppen av brottsskador av ekonomiska brott

De brottsskador som orsakas av ekonomiska brott och grå ekonomi är mycket stora och de har också stor samhällslig betydelse. I de ekonomiska brottsärenden som undersöktes 2022 uppgick beloppet av brottsskadorna till sammanlagt 197 miljoner euro (figur 5). Hur exakta skadebelopp som registreras beror bland annat på vilken typ av brott det är fråga om, eftersom polisen i förundersökningsfasen antecknar siffror som beskriver skadan utifrån målsägandens anmälan eller någon annan utredning. Exempelvis Skatteförvaltningen producerar mycket noggranna beräkningar av undandragna skatter enligt skatteslag. Skadebeloppen preciseras vanligtvis först senare under rättegången.

Figur 5. Beloppet av brottsskador av ekonomiska brott i miljoner euro 2018–2022.⁷⁸

⁷⁸ Grå ekonomi & brottsbekämpning: Brottsbekämpning, hämtad 22.9.2023.

2.3.2 Utrikeshandel och gränsöverskridande penningrörelse

2.3.2.1 Handel med varor och tjänster

Utrikeshandeln har alltid varit viktig för en stats av Finlands storlek. Rysslands invasion av Ukraina har lett till att man inom EU kommit överens om omfattande sanktioner mot Ryssland som påverkar även utrikeshandeln.⁷⁹

Utrikeshandel kan också utnyttjas för att tvätta pengar och främja terrorfinansiering. Enligt FATF avses med handelsbaserad penningtvätt (eng. *trade based money laundering*) en process där vinningen och rörliga värden av brott döljs för att göra deras olagliga ursprung lagligt. I praktiken kan detta uppnås genom att uppge fel pris, volym eller beskaffenhet vid export eller import.⁸⁰ Penningtvätt som baserar sig på utrikeshandel är en nationellt och internationellt identifierad risk.

Även IMF har fäst uppmärksamhet vid att penningflödena i anslutning till export och import bör följas vid bedömningen av riskerna för penningtvätt och terrorfinansiering.⁸¹

Med utrikeshandel avses handel med varor och tjänster mellan olika länder⁸². Av Statistikcentralens statistik kan man se att exporten av varor och tjänster har ökat något 2005–2022. Värdet av varuexporten 2022 var enligt Tullens statistik 81,7 miljarder euro och enligt Statistikcentralen cirka 88,5 miljarder euro (figur 6)⁸³.

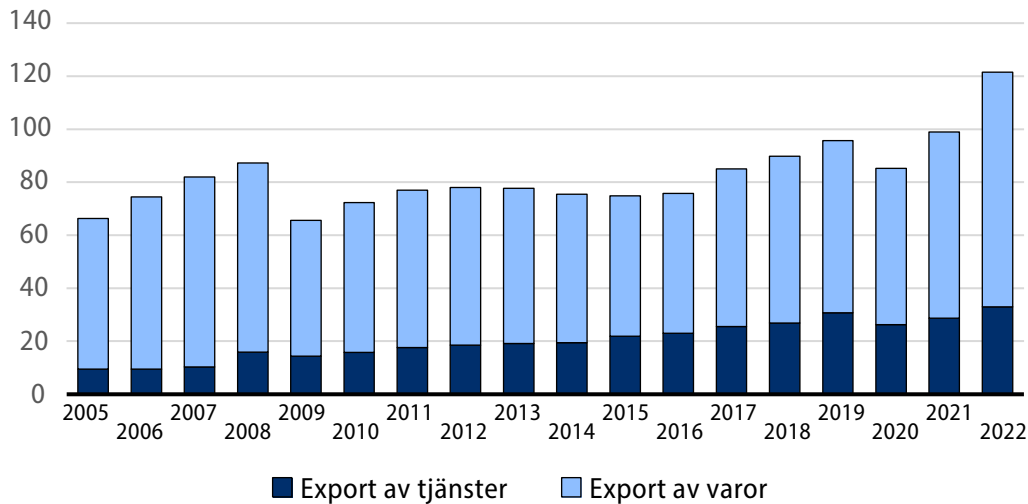
79 Rysslands invasion av Ukraina behandlas mer ingående bland fenomenen i avsnitt 4.1.

80 FATF 2006, sid. 5.

81 IMF 2023, sid. 22.

82 Finlands Näringsliv EK 2023, hämtad 23.8.2023.

83 Statistikcentralen: Utrikeshandel med varor och tjänster, hämtad 1.9.2023.

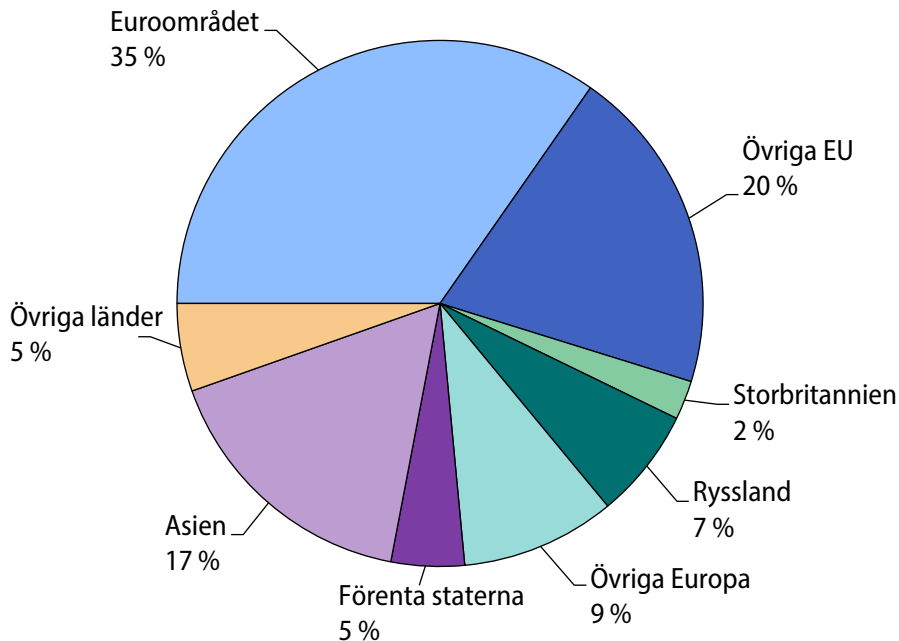
Figur 6. Exporten av varor och tjänster 2005–2022.

Källa: Statistikcentralen 2023.

Enligt Tullens statistik uppgick värdet av importen till 92,4 miljarder 2022, vilket är 26,6 procent mindre än året innan. Statistikcentralens motsvarande siffra var 88,7 miljarder euro.⁸⁴

Regionindelningen av Finlands varuexport 2022 visar de viktigaste destinationerna dit Finland exporterar varor. Euroområdet och de andra EU-länderna är det viktigaste exportområdet med en andel på 55 procent. Andra viktiga destinationer är Asien (17 %), andra europeiska länder (9 %), Ryssland (7 %) och Förenta staterna (5 %). (Figur 7.)

⁸⁴ Den utrikeshandelsstatistik som Tullen publicerar skiljer sig per definition från Statistikcentralens utrikeshandel enligt betalningsbalansen. Tullen mäter den gränsöverskridande utrikeshandeln samt förändringen i fartygsinnehav, medan betalningsbalansen mäter förändringen i innehav.

Figur 7. Regionindelningen av Finlands varuimport 2022.⁸⁵

2.3.2.2 Inverkan av Rysslands anfallskrig på exporten och importen

Rysslands invasion av Ukraina har avsevärt påverkat handeln med Ryssland. EU:s sanktioner mot Ryssland har inverkat på vad som får exporteras till och importeras från Ryssland. Exportrestriktioner övervakas för närvarande förutom av Tullen även av Polisstyrelsen och utrikesministeriet. Försvarsministeriet är exporttillståndsmyndighet för försvarsmateriel.

Exportförbuden gäller flertalet *varor* samt *kotanter*. Från Finland får till Ryssland inte exporteras till exempel

- högteknologiska produkter (t.ex. chips),⁸⁶
- varor lämpade för luft- och rymdfartsindustrin,
- så kallade produkter med dubbla användningsområden⁸⁷, dvs. produkter som kan användas för såväl civila som militära ändamål,
- fritidsbåtar och vattenskotrar,

85 Tullen: Utrikeshandelsstatistik, hämtad 13.8.2023.

86 Rådets förordning (EU) nr 833/2014 om restriktiva åtgärder mot bakgrund av Rysslands åtgärder som destabiliserar situationen i Ukraina, bilaga II.

87 Tullen 2021, sid. 1

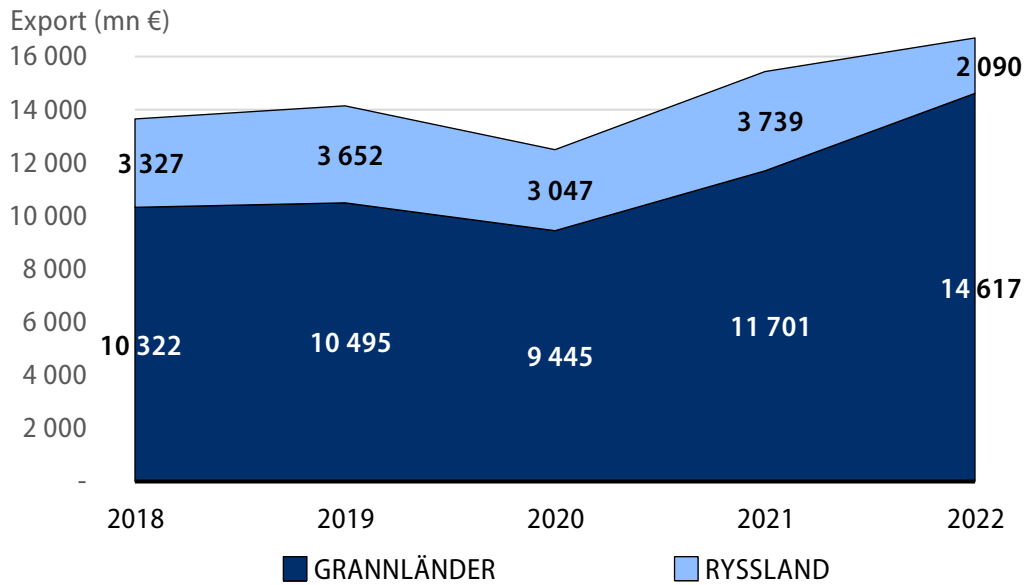
- snöskotrar,
- hybrid- och elbilar samt personbilar, husbilar och terrängfordon med motorer på över 1,9 liter,
- målarfärger,
- farliga kemikalier,
- skjutvapen, vapendelar och patroner,
- försvarsmateriel,
- radioaktiva ämnen,
- syntetiska smörjmedel,
- lyxvaror, dvs. produkter värda mer än 300 euro, till exempel smarta enheter, sportutrustning och smycken.⁸⁸⁸⁹

Det är anmärkningsvärt att 2022 minskade exporten av varor till Ryssland med cirka 1 650 miljoner euro, samtidigt som exporten till Rysslands grannländer ökade med sammanlagt 2 916 miljoner euro. Exporten till Rysslands grannländer har ökat varje år med undantag av 2020. Från 2018 till 2021 var den sammanlagda ökningen endast 1 379 miljoner euro. Om man räknar med exporten till Ryssland så var ökningen från 2018 till 2021 1 790 miljoner euro, och enbart från 2021 till 2022 var ökningen 1 268 miljoner euro. (Figur 8.)

88 Tullen: Rysslands attack mot Ukraina – samtationer samt konsekvenser för företag och privatpersoner, hämtad 25.8.2023.

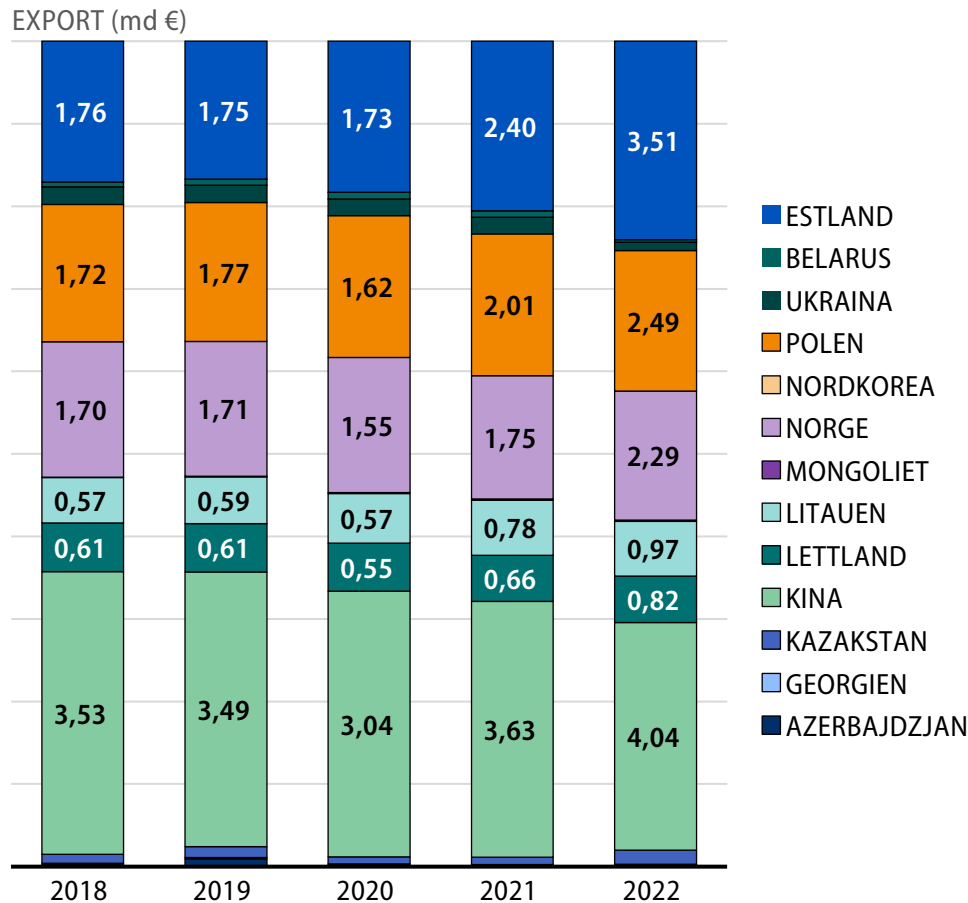
89 Tullen: Exportrestriktioner, hämtad 13.8.2023.

Figur 8. Exporten från Finland till Ryssland och Rysslands grannländer per år 2018–2022.⁹⁰

Finlands största exportländer bland Rysslands grannländer var Kina, Estland, Polen och Norge 2022 (figur 9). Jämfört med året innan ökade exporten till Kazakstan relativt sett mest (exporten uppgick till 102 miljoner euro 2021 och till 249 miljoner euro 2022). I euro ökade exporten mest till Estland. Bland Rysslands andra grannländer minskade bara exporten till Belarus, Ukraina och Mongoliet jämfört med 2021.

⁹⁰ Tullen: Utrikeshandelsstatistik, hämtad 13.8.2023.

Figur 9. De största exportländerna av Rysslands grannländer 2018–2022.

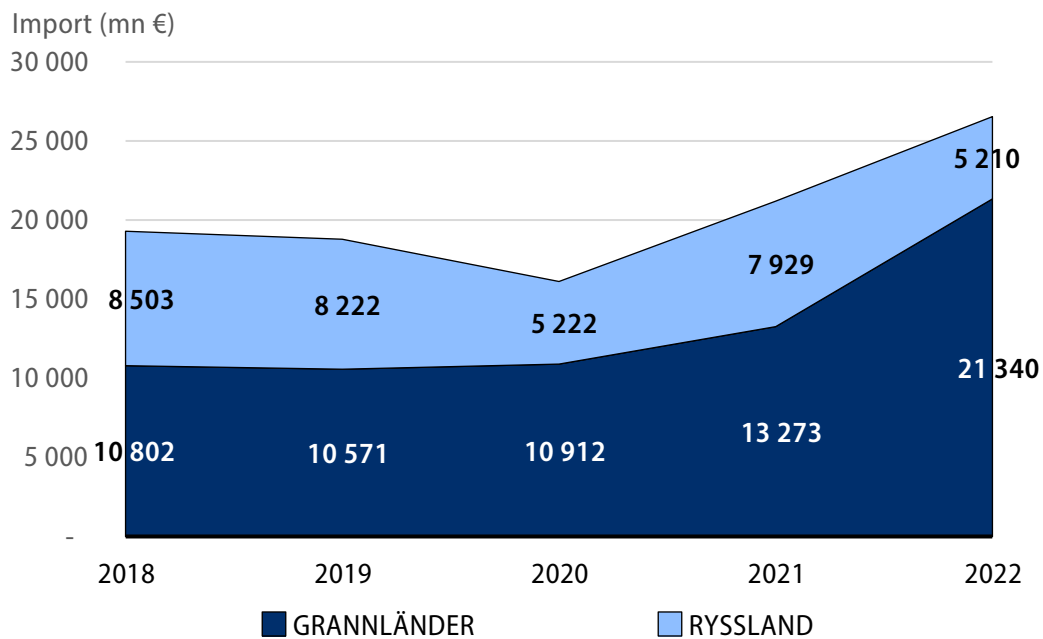
Många finländska företag har ökat sin export till Rysslands grannländer avsevärt under Rysslands anfallskrig. Volymmässigt har exporten till Kazakstan ökat mest, som redan före kriget var ett viktigt exportland. Exporten till Rysslands andra grannländer var ringa före kriget, men har sedan ökat relativt mycket. Många av Rysslands grannländer har nära ekonomiska relationer till Ryssland och det har väckts miss-tankar om att grannländerna används för att kringgå sektorsanktionerna.⁹¹

91 Statens ekonomiska forskningscentral: Venäjälle aiemmin vieneiden yritysten vienti sen lähimaihin kasvussa [Företag som tidigare exporterat till Ryssland ökar sin export till Rysslands grannländer], hämtad 17.10.2023.

2.3.2.3 Import till Finland

Rysslands anfallskrig har också inverkat på importen från Ryssland och dess grannländer. Finlands import från alla länder sammanlagt ökade med cirka 26 procent, det vill säga 17 838 miljoner euro, från 2021 till 2022. Ökningen från 2020 till 2021 var av samma storleksklass, det vill säga 24 procent. Däremot minskade importen från Ryssland 2022 med 34 procent, det vill säga 2 719 miljoner euro, samtidigt som den sammanlagda importen från Rysslands grannländer ökade med cirka 61 procent, det vill säga 8 067 miljoner euro. (Figur 10.)

Figur 10. Importen från Ryssland och Rysslands grannländer sammanlagt till Finland per år.⁹²

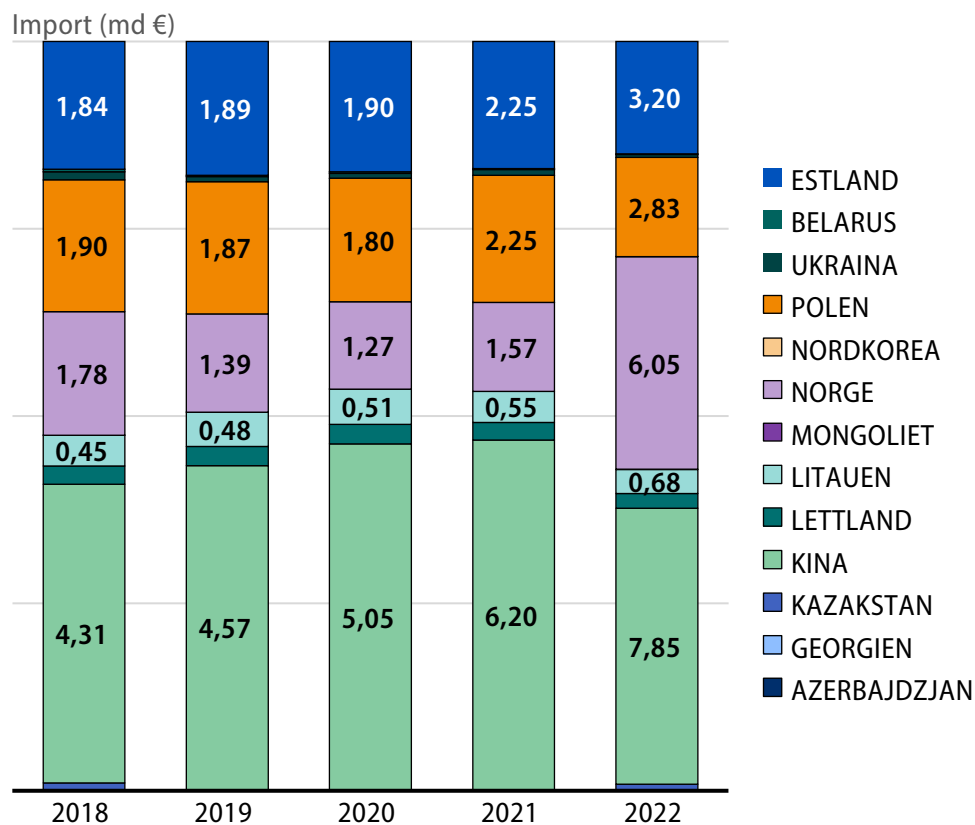
Källa: Tullen.

Importen från Rysslands grannländer har ökat varje år från 2018 och framåt med undantag av 2019, och ökningen från 2018 till 2021 har varit sammanlagt 2 471 miljoner euro. Jämfört med 2018 är värdet 2022 nästan dubbelt större (198 %). (Figur 10.)

⁹² Tullen: Utrikeshandelsstatistik, hämtad 13.8.2023.

Som jämförelse minskade vid sidan av Ryssland endast importen från Ukraina 2022 (från 2021 till 2022 var minskningen 22 miljoner euro). De största importländerna bland Rysslands grannländer har jämfört med 2021 ändrats som följer: Norge passerade både Polen och Estland och steg till andra plats, skillnaden var 1 804 miljoner euro jämfört med det största importlandet, Kina. Estland passerade Polen, men importen från bägge ökade. I euro ökade importen från Norge mest (4 476 miljoner euro). (Figur 11.)

Figur 11. Importen från Ryssland och Rysslands grannländer till Finland efter land 2018–2022.⁹³

Källa: Tullen.

93 Tullen: Utrikeshandelsstatistik, hämtad 13.8.2023.

Importen från Ryssland har minskat efter att anfallskriget började. År 2022 var värdet av importen från Ryssland cirka 5 210 miljoner euro. Som jämförelse kan nämnas att 2018 var importen 8 500 miljoner euro och 2021 cirka 7 930 miljoner. När man granskar importstatistiken bör man lägga märke till att sanktionerna mot Ryssland inte förbjuder all import från Ryssland.

2.3.2.4 Gränsöverskridande penningflöden

Internationella valutafonden (eng. *International Monetary Fund*, nedan IMF) genomförde en analys av hot och sårbarheter som hänför sig till penningtvätt och terrorfinansiering i samband med gränsöverskridande penningflöden i de nordiska och baltiska länderna i samarbete med dessa länder. Bakom projektet låg bankskandalerna åren 2018–2019, då man försummade reglerna om förhindrande av penningtvätt och terrorfinansiering och tillät kriminella tillgångar flöda genom bankerna. Dessa åtgärder har haft långtgående ekonomiska och renommérelaterade påföljder. Förseelserna inträffade 2005–2015 och avslöjades först efter 2015.

Det nära sambandet mellan de finansiella systemen samt banknäten och bankrelationerna i de nordiska och baltiska länderna i kombination med den geografiska närheten till före detta sovjetstater och CIS-länder (eng. *Common of Independent States*, dvs. Oberoende staternas samväld)⁹⁴, som betraktas som riskfyllda, var centrala orsaker till att IMF inledde projektet.⁹⁵

IMF har i sin rapport använt uppgifter om betalningar mellan kunder hos finansiella institut⁹⁶ som stöd för sin analys. I betalningsuppgifterna ingår uppgifter om de stater där finansiella institut har skickat och tagit emot betalningar samt uppgifter om hemstaterna för korrespondentinstitut som förmedlat betalningar. I uppgifterna ingår också valuta, antal och värde för de transaktioner som gjorts via respektive betalningskanal (betalningens originator-korrespondenter-förmånstagare).⁹⁷

94 World Data: Members of the CIS, hämtad 13.8.2023.

95 IMF 2023, sid. 8.

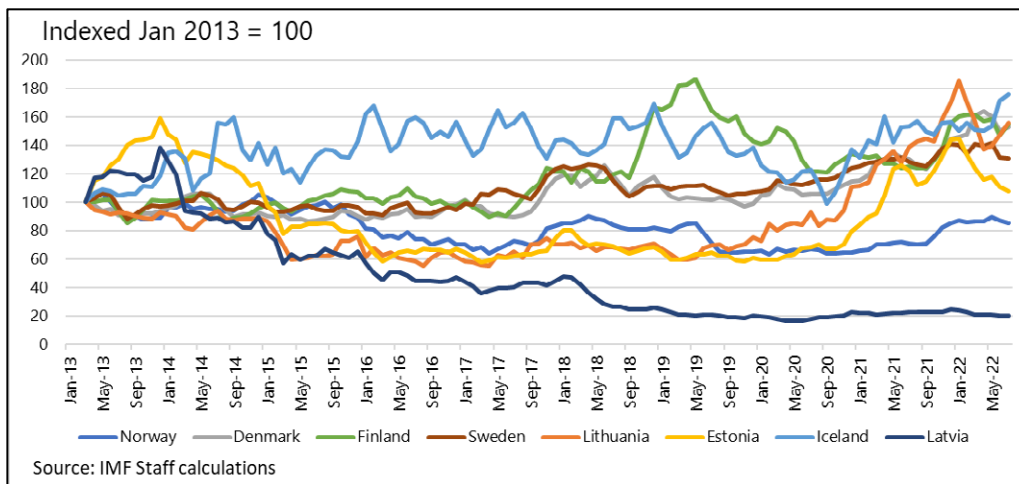
96 I detta avsnitt omfattar finansiella institut även kreditinstitut.

97 IMF 2023, sid. 75.

De viktigaste resultaten för Norden och Baltikum

Utifrån analysen av penningflöden kan man konstatera att de sammanlagda penningflödena över de nordiska och baltiska ländernas gränser har ökat sedan 2013. Av dessa länder har penningflödena över Danmarks, Finlands, Sveriges och Islands gränser ökat i jämn takt, medan ökningen har varit mindre i Norge och Lettland.⁹⁸

Figur 12. De nordiska och baltiska ländernas sammanlagda penningflöden januari 2013–juli 2022.⁹⁹

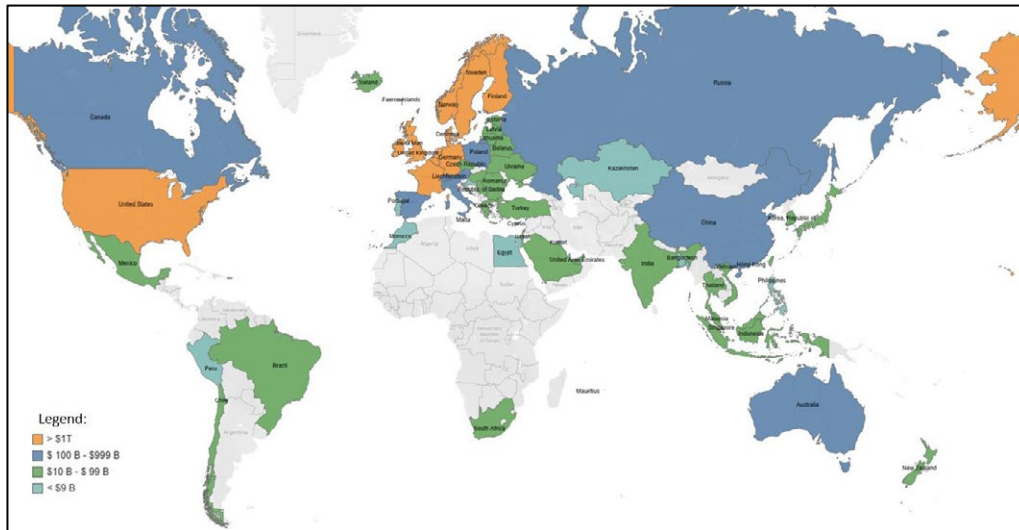
Källa: IMF 2023.

Penningflödena i Norden och Baltikum fördelar sig över ett geografiskt vidsträckt område, eftersom de huvudsakliga motparterna till regionens betalningar finns i Europa, Förenta staterna och Hongkong (figur 13).

⁹⁸ IMF, sid. 10.

⁹⁹ IMF, sid. 13.

Figur 13. De huvudsakliga motparterna till betalningar (i dollar) från Norden och Baltikum januari 2020 – juli 2022.¹⁰⁰

Källa: IMF 2023.

G7 och EU är de dominerande grupperna av motparterländer. Ett undantag utgör de så kallade CIS-länderna, beträffande vilka penningflödena har minskat med 67 procent från 2013 till 2022. Traditionellt hänför sig förhöjd risk för penningtvätt för länderna i Norden och Baltikum just till CIS-länderna.¹⁰¹

IMF genomförde en analys av grundläggande ekonomiska faktorer, där alla ingående och utgående penningflödena i de nordiska och baltiska länderna jämfördes med de bakomliggande ekonomiska förbindelserna. Analysen av grundläggande ekonomiska faktorer baserar sig på värdet av exporten och importen av varor och tjänster samt på in- och utflödena av portföljinvesteringar och direkta investeringar.¹⁰²

¹⁰⁰ IMF 2023, sid. 13.

¹⁰¹ IMF 2023, sid.12.

¹⁰² IMF 2023, sid. 21–22.

Tabell 6. Resultaten av analysen av ekonomiska faktorer 2013–2022.¹⁰³

Land	Betydande penningflöden (st.)	Otillräckligt förklarade penningflöden (efter land)	Otillräckligt förklarade penningflöden (specifisering enligt riktningarna)
Danmark	148	44	15 (båda) 22 (utflöden) 7 (inflöden)
Estland	91	43	20 (båda) 15 (utflöden) 8 (inflöden)
Finland	115	36	14 (båda) 15 (utflöden) 7 (inflöden)
Island	69	23	7 (båda) 11 (utflöden) 5 (inflöden)
Lettland	88	33	17 (båda) 11 (utflöden) 5 (inflöden)
Litauen	100	40	11 (båda) 25 (utflöden) 4 (inflöden)
Norge	127	48	14 (båda) 17 (utflöden) 17 (inflöden)
Sverige	135	49	20 (båda) 25 (utflöden) 4 (inflöden)

103 IMF 2023, sid. 22–23.

Beträffande de viktigaste motparterna i penningflöden konstaterar IMF att många av de nordiska ländernas penningflöden inte kan förklaras med analys av de ekonomiska faktorerna. De betalningar som gjorts med de tio största motparterna kan i huvudsak förklaras med ekonomiska faktorer. En betydande motpart i sådana penningflöden som inte kan förklaras tillräckligt är Förenade kungariket. Även Luxemburg och Irland har de senaste åren stigit fram som betydande motparter i penningflöden som saknar förklaring.¹⁰⁴

I de nordiska och baltiska länderna har även registrerats mindre betydande penningflöden vilkas ekonomiska faktorer saknar tillräcklig förklaring. Av de internationella finanscentrumen¹⁰⁵ är Hongkong, Singapore och Förenade arabemiraten viktigast och hör till de flesta nordiska och baltiska länders 25 viktigaste motparter. Andra betydande motparter som inte kan förklaras med analys av ekonomiska faktorer är Liechtenstein, Isle of Man, Jersey, Gibraltar, Mauritius samt i vissa fall Bahrain och Bahamas.¹⁰⁶

IMF:s rapport granskades också tillsammans med statistik som grundar sig på centralen för utredning av penningtvätts register. Vid granskningen upptäcktes att eurobeloppen (det totala beloppet) av transaktionerna från Finland till Isle of Man hade ökat relativt sett mest från 2021 till 2022. Dessutom hade transaktionerna till Gibraltar relativt sett ökat tredje mest. I den övergripande bedömningen är det skäl att beakta att enligt uppgifterna i penningtvättsregistret skickades det 2022 medel från Finland till 165 länder.¹⁰⁷ Enligt statistik från centralen för utredning av penningtvätt är de fem viktigaste länder som det skickades pengar (annat än virtuella valutor) till från Finland under 2022 Tyskland, Förenade kungariket, Sverige, Estland och Spanien.¹⁰⁸ Förenade kungariket har också i IMF:s rapport lyfts fram som en betydande motpart i sådana penningflöden som inte kan förklaras tillräckligt.

104 IMF 2023, sid. 23.

105 IMF 2000: IFC (International Financial Center) eller OFC (Offshore Financial Center) är i allmänhet 1) jurisdiktioner som har ett relativt stort antal finansiella institut vars kunder inte är medborgare i det aktuella landet, 2) finansiella system där de externa tillgångarna och skulderna är oproportionerliga i förhållande till den inhemska finansieringsförmedlingen, 3) finansiella centrum vilkas tjänsteutbud omfattar bl.a. låg eller obefintlig beskattning, lätt finansiell reglering samt bankhemlighet och anonymitet.

106 IMF 2023, sid. 26–27.

107 Statistik från centralen för utredning av penningtvätts riskbedömningsarbete.

108 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 26.

IMF:s rekommendationer till länderna i Baltikum och Norden

IMF rekommenderar att

- De nordiska och baltiska länderna utvecklar en heltäckande nationell mekanism för uppföljning av penningtvätt och terrorfinansiering i fråga om gränsöverskridande betalningar. Övervakning av penningflödena ger länderna en bättre förståelse för yttre hot om penningtvätt och hur de gränsöverskridande riskerna utvecklas. Den nationella riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism kan stärkas genom att analysera de sammanlagda gränsöverskridande penningflödena. Detta hjälper till att bedöma de gränsöverskridande betalningarnas betydelse och de risker som hänför sig till dem.¹⁰⁹
- Den nationella förståelsen för gränsöverskridande och yttre risker för penningtvätt och terrorfinansiering kan förbättras genom att inkludera även andra informationskällor, såsom makroekonomiska variabler (t.ex. handel och investeringar) eller finansiella instituts affärsmodeller och utländska förbindelser.¹¹⁰
- Förståelsen för högriskländer och betalningssätt kan förbättras genom att koncentrera sig på landspecifika riskfaktorer och de länder dit penningflödena är störst. Detta bör göras i samarbete med myndigheterna med ansvar för bekämpande av penningtvätt och terrorfinansiering och Skatteförvaltningen.¹¹¹
- De länder i Norden och Baltikum som har betydande korrespondentinstitutverksamhet borde effektivisera övervakningen, riskbedömningen och uppföljningen av korrespondentverksamheten.¹¹²

Även i Finland skulle det vara bra att utveckla uppföljningen av penningflöden utifrån rekommendationerna för att förhindra penningtvätt och terrorfinansiering. För närvarande följer Finlands Bank de totala penningflödena, men informationen utnyttjas inte i ändamålsenligt utsträckning för att förhindra penningtvätt och terrorfinansiering. Identifieringen av risker för penningtvätt och terrorfinansiering har redan börjat utvecklas i Finland på grund av åtgärderna i handlingsplanen för riskbedömning 2021–2023. Nya och mångsidigare informationskällor har inkluderats och insamlingen av statistik från olika myndigheter har systematiserats.¹¹³

109 IMF 2023, sid. 14–15.

110 IMF 2023, sid. 19.

111 IMF 2023, sid. 30.

112 IMF 2023, sid. 32.

113 Mer information i avsnitt 1.2.2.1 Genomförande av handlingsplanen för 2021–2023.

2.4 Viktiga iakttagelser

En viktig gemensam risk för de flesta sektorer som iakttagits är **bristande kunskaper om penningtvättsbestämmelserna och processerna**. Detta gäller i synnerhet sektorer med många små aktörer. Inom kreditinstitutssektorn känner man däremot bättre till penningtvättsbestämmelserna och många mindre rapporteringsskyldiga aktörer litar på kreditinstitutens övervakning.

Det kan konstateras att myndigheternas resurser överlag upplevs som otillräckliga. Även gränsöverskridande verksamhet och vissa brister i informationsutbytet i anslutning därtill stiger fram som risker inom flera sektorer än en. Det finns till exempel inga etablerade kanaler för informationsutbyte med tillsynsmyndigheter utanför EU, och utredningsarbetet i centralen för utredning av penningtvätt fördröjs av att information om rapporter om tvivelaktiga transaktioner går endast till centralen för utredning av penningtvätt i det land där aktören är registrerad. Dessutom är informationsutbytet mellan myndigheterna och den privata sektorn fortfarande begränsat.

Centrala teknikrelaterade risker förekommer i huvudsak inom sektorer där tekniken spelar en viktig roll, såsom betaltjänstleverantörer och tillhandahållare av virtuella valutor. Riskerna förklaras mer ingående i avsnitten 2.5.1 och 2.5.3 om dessa sektorer.

Mer allmänna sårbarheter som gäller alla behandlade sektorer har bedömts vara

- myndigheternas okunskap om ny teknik,
- informationssäkerhetsluckor i system och processer samt
- avsaknaden av internationella standarder.

Trots att hawalaväxlare anses vara den enskilda sektor där risknivån är som högst, fick **tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor** de högsta riskpoängen när det gäller enskilda risker enligt de rapporteringsskyldigas bedömning. De mest betydelsefulla riskerna ansågs vara bland annat kringgående av sanktioner med hjälp av kryptotillgångar, ökat antal lättanvända program och applikationer för användningen av kryptotillgångar, myndigheternas okunskap om ny teknik samt avsaknad av internationella standarder.

Enligt myndigheternas bedömningar hänför sig de största riskerna i huvudsak till tjänster för virtuella valutor och betaltjänstleverantörer, men vissa betydelsefulla risker hänför sig även till kreditinstitutssektorn och experttjänster. När det gäller **betaltjänstleverantörer** bedömde myndigheterna att särskilda risker hänför sig till

tillsynen över hawalaväxlare, bristfälliga tillsynsresurser, tillhandahållare av tjänster för betaltjänstleverantörer, gränsöverskridande betalningar samt oregistrerade hawalaväxlare som inte omfattas av tillsynsmyndigheternas befogenheter. När det gäller **tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor** bedömde myndigheterna att betydelsefulla risker hänför sig till kryptotillgångarnas anonymitet, kriminellas möjlighet att utnyttja ny teknik och betalningsuppgifternas bristande transparens. För **kreditinstitutsektorns** del hänför sig betydelsefulla risker till bland annat det begränsade informationsutbytet mellan myndigheterna och den privata sektorn och utmaningarna med att utreda ursprunget för tillgångar som är föremål för sanktioner. Inom **experttjänsterna** betraktas som de mest betydelsefulla riskerna bland annat användning av bulvanstrukturer, bristande förståelse för skyldigheterna enligt penningtvättslagen och komplicerade företagsarrangemang som gör det möjligt att dölja de verkliga aktörerna och den verkliga verksamheten.

Det rådde tämligen stora åsiktsskillnader mellan myndigheterna och de rapporteringsskyldiga beträffande riskernas betydelsefullhet. I genomsnitt kan man konstatera att i fråga om största delen av de identifierade riskerna bedömde myndigheterna att riskerna var större än enligt de rapporteringsskyldigas bedömning. De stora skillnaderna i bedömningarna av riskernas betydelsefullhet kan förklaras på olika sätt. Tillsynsmyndigheterna och de aktörer som omfattas av omsorgsplikt enligt penningtvättslagen gör riskbedömningar som grundar sig på uppgifter som insamlats från ett stort antal rapporteringsskyldiga. Tillsynsmyndigheterna och de som omfattas av omsorgsplikt har ofta en mer heltäckande syn på de rapporteringsskyldigas verksamhet och den marknad där dessa verkar. Dessutom har tillsynsmyndigheterna ingående kunskaper om den lagstiftning som ligger till grund för tillsynen över de rapporteringsskyldiga. De rapporteringsskyldiga riskbedömer själva sin verksamhet. Då bedömer de rapporteringsskyldiga endast sina egna risker med beaktande av bland annat sin affärsomvärld, sina kunder och sina produkter. Ibland kan de rapporteringsskyldiga vara bättre på att identifiera riskerna inom den egna sektorn, eftersom de känner till den egna verksamhetens särdrag. De rapporteringsskyldiga saknar dock vanligtvis detaljerad kunskap om bland annat brister i riskhanteringsmetoderna hos aktörer inom andra sektorer.

2.5 Bedömning av sektorspecifika risker för penningtvätt

Nedan presenteras risknivåerna för de sektorer som granskas i den partiella uppdateringen av den nationella riskbedömningen på skalan 1–4. I den bilaga (bilaga 1) som gäller riskbedömningens metoder beskrivs mer ingående hur risknivåerna bildas. För varje sektor granskas betydelsefulla och måttligt betydelsefulla risker. Något betydelsefulla risker ingår i bilaga 3 till riskbedömningen.

Tabell 7. De totala risknivåerna för penningtvätt inom de sektorer som granskats i riskbedömningen 2023.

Sektor	Riskenivå
Hawalasystem	4
Betaltjänstleverantörer	3
Kreditinstitut	3
Tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	3
Fastighetsförmedlare	2
Förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler	2
Advokater	2
Andra tillhandahållare av juridiska tjänster	2
Tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	2
Tillhandahållare av företagstjänster	2
Varuhandlare	2

2.5.1 Betaltjänstleverantörer

Betaltjänstleverantörer som sektor inbegriper flera tjänster och produkter som hänför sig till genomförandet av betalningar och överföringen av tillgångar. Betaltjänstleverantörer står under Finansinspektionens tillsyn. Enligt penningtvättslagen omfattar tillsynen följande rapporteringsskyldiga:

- betalningsinstitut och institut för elektroniska pengar enligt lagen om betalningsinstitut (297/2010),
- fysiska personer och juridiska personer enligt 7 och 7 a § i lagen om betalningsinstitut,
- i Finland belägna filialer till utländska betalningsinstitut och institut för elektroniska pengar,
- utländska betalningsinstitut och institut för elektroniska pengar, om betalningsinstitutet tillhandahåller tjänster i Finland via en representant utan att etablera en filial.

2.5.1.1 Betaltjänstleverantörernas omvärld

I Finland får betaltjänster tillhandahållas antingen med auktorisation som Finansinspektionen beviljat eller genom Finansinspektionens beslut, i enlighet med vilket betaltjänster kan tillhandahållas utan auktorisation om verksamheten uppfyller vissa villkor.¹¹⁴ Dessutom får en aktör med auktorisation för betalningsinstitut inom EES-området tillhandahålla betaltjänster i Finland med stöd av det så kallade passporting-systemet. I Finland finns det 75 betaltjänstleverantörer¹¹⁵ som övervakas av Finansinspektionen. Enligt registeruppgifterna bedrev 18 procent av betaltjänstleverantörerna ingen verksamhet eller så hade upphört med verksamheten.¹¹⁶ I Finland verkar dessutom 228 ombud som utsetts av utländska betalningsinstitut och som får tillhandahålla betaltjänster i Finland.

Betaltjänstleverantörernas (exkl. utländska filialer) sammanlagda omsättning 2021 var över 6,8 miljarder euro och 50 procent av aktörerna hade en omsättning som översteg 100 000 euro. Betaltjänstleverantörerna är i huvudsak aktiebolag, men en av dem är ett andelslag. Betaltjänstleverantörerna hade 2022 sammanlagt 15 765 anställda, men det bör påpekas att 93 procent av dem var koncentrerade till de sex största aktörerna. Företagen inom sektorn betalade sammanlagt 891 miljoner euro i skatt 2022.¹¹⁷

Företagens lönsamhet 2021 var på god nivå hos 36 procent av företagen och på svag nivå hos 35 procent. När det gäller skuldsättningsgrad var 53 procent av företagen på god nivå, 7 procent på tillfredsställande nivå och 29 procent på svag nivå. I fråga om företagens likviditetsklass var 63 procent på god nivå, 10 procent på tillfredsställande nivå och 8 procent på svag nivå.¹¹⁸

Hawalaväxlare uppfyller kriterierna för tillhandahållande av betaltjänster och därför förutsätter verksamheten i princip tillstånd som ger rätt att tillhandahålla betaltjänster i Finland. Via hawalasystemet överförs pengar från Finland till bland annat norra och nordöstra Afrika samt Mellanöstern.¹¹⁹ I Finland har 15 hawalaväxlare fått tillstånd som ger rätt att tillhandahålla betaltjänster. Dessa aktörer är registrerade

114 Finansinspektionen: Betalningsleverantörer, hämtad 5.9.2023.

115 Skatt 2023a och Finansinspektionen: förteckning över företag under Finansinspektionens tillsyn. Hämtad 15.11.2023.

116 Skatt 2023a, sid. 6.

117 Skatt 2023a, sid. 11.

118 Skatt 2023a, sid. 16.

119 Finansinspektionen 2020, sid. 8.

betaltjänstleverantörer enligt 7 § i lagen om betalningsinstitut. En registrerad betaltjänstleverantör får inte tillhandahålla tjänster i övriga EES-området. Om en hawalaväxlare har auktorisation för betalningsinstitut får denne med stöd av det så kallade passportingsystemet tillhandahålla tjänster i ett annat EES-land. På motsvarande sätt får en hawalaväxlare med auktorisation för betalningsinstitut inom EES-området tillhandahålla tjänster i Finland genom att anmäla sitt tjänsteutbud till Finland. Man har sett att hawalaväxlare utan registrering eller auktorisation som ger rätt att tillhandahålla betaltjänster är verksamma i Finland.

År 2022 lämnade betalningsinstituten och de registrerade betaltjänstleverantörerna (inklusive valutaväxling) 19 199 rapporter om penningtvätt.¹²⁰ Det är anmärkningsvärt att endast en liten del av hawalaväxlarna har lämnat rapporter om penningtvätt under årens lopp.

2.5.1.2 Risker för penningtvätt relaterade till betaltjänstleverantörer

Den totala risknivån för betaltjänstleverantörer är 3, det vill säga **betydelsefull**. Myndigheterna bedömde att sektorn för betaltjänstleverantörer är betydligt mer riskexponerad än de rapporteringsskyldiga som besvarade enkäten. Även kommissionen har bedömt betaltjänstsektorns riskexponering i den överstatliga riskbedömningen 2022. När det gäller penningtvätt (på skalan 1–4) fick sektorn betyget 3, det vill säga betydelsefull, som är detsamma som i den överstatliga riskbedömningen 2019.

Som en vanlig betydelsefull risk som hänför sig till betaltjänstleverantörer betraktas **bristande kunskap om nya tekniker och riskerna med dem hos aktörer** som är centrala med tanke på förhindrandet av penningtvätt. Riskens har identifierats även i riskbedömningen 2021 och i kommissionens överstatliga riskbedömning framför allt i samband med e-tjänster. De nya teknikerna är utmanande för såväl tillsynsmyndigheterna som andra myndigheter och tjänstleverantörerna, vilket gör penningtvätt mer lockande.

Det betraktas som en betydelsefull risk att **man inte har insyn i utländska betaltjänstleverantörer och deras ombud**, eftersom utländska aktörer i huvudsak övervakas i sina hemstater och ombuden är inte rapporteringsskyldiga till Finansinspektionen. Det ses som en måttligt betydelsefull risk att **anlitandet av betaltjänstleverantörers tjänster kan minska betalningsuppgifternas**

¹²⁰ Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 12. Valutaväxling behandlas inte i denna partiella uppdatering av riskbedömningen.

transparens. Exempelvis om stora säljaraffärers betalningar knippas ihop, kan det vara svårt att utreda en enskild betalares uppgifter. Saken konkretiseras när medel förmedlas från banker till betalningsförmedlare. Då bryts den i Finland verksamma bankens insyn direkt när medlen har överförts och betalningsmottagare kan vara endast något namn och uppgift om betalningsförmedlare.

Det betraktas som en måttligt betydelsefull risk att **bestämmelserna om penningtvätt och de processer som den kräver kan vara obekanta** för bland annat nya betaltjänstleverantörer, varvid inställningen till dem kan vara nonchalant och **det kan finnas brister i efterlevnaden av lagen.** Överlag såg man ändå att de auktoriserade betalningsinstituten känner väl till penningtvättsregleringen, medan det kan finnas brister i mindre aktörers kunskaper. Även denna risk identifierades i riskbedömningen 2021 och den ansågs möjliggöra anlitaandet av bland annat bulvaner¹²¹ och penningkurirer för betaltjänster.

Tillsynen över gränsöverskridande verksamhet betraktas som utmanande, eftersom informationen om rapporter om tvivelaktiga transaktioner går endast till centralen för utredning av penningtvätt i det land där aktören är registrerad. Med stöd av EU:s bestämmelser är utredningscentralen i ett EU-land skyldig att lämna uppgifter som gäller ett annat medlemsland till utredningscentralen i det landet. Förfarandet orsakar trots detta dröjsmål i utredningsarbetet, eftersom alla medlemsländer inte iakttar principen om överföring av rapporter fullt ut och de tekniska lösningar och förfaranden som används stöder inte snabb överföring av uppgifter. Det finns således luckor i den tillgängliga informationen, vilket fördröjer screeningen. Detta ses som en betydelsefull risk.

Den komplicerade följningen av distributionskedjorna, det vill säga transaktionerna, som försvårar följningen av kundens transaktioner och förståelsen för verksamheten, bedöms utgöra en betydelsefull risk. Risken för penningtvätt ökar när aktören ser endast en del av transaktionskedjan och inte får någon helhetsbild av kundens verksamhet. I den så kallade plattformsekonomin affärsmodeller kan det finnas flera betaltjänstleverantörer, andra tekniska aktörer och tjänstleverantörer, såsom tillhandahållare av autentiseringstjänster, applikationer för kundkontroll och sanktionsscreeningstjänster.

121 Med "bulvan" avses en person som agerar i eget namn för en annan persons räkning; agent, förmedlare.

Det har upptäckts att det ibland är utmanande att **dela information på eget initiativ bland annat mellan myndigheter** inom ramen för den gällande lagstiftningen, vilket kan leda till att väsentlig information inte fås. Inrikesministeriet har den 25 september 2023 tillsatt ett lagstiftningsprojekt¹²² för att ändra bestämmelserna om polisens informationsutbyte. På senare tid har effektiviserat informationsutbyte dessutom utretts i olika projekt vid statsrådet¹²³, men dataskydds- och annan sekretessreglering försvårar informationsutbytet. Hindren för informationsutbyte på eget initiativ betraktas som en måttligt betydelsefull risk för penningtvätt.

2.5.1.3 Risker för penningtvätt relaterade till hawalaväxlare

Den totala risknivån för hawalaväxlare är 4, det vill säga **mycket betydelsefull**. Myndigheterna bedömde att sektorn för hawalaväxlare är betydligt mer riskexponerad än de rapporteringsskyldiga som besvarade enkäten. Även Finansinspektionen har i sin bedömning av den inneboende risken 2022 bedömt att en mycket betydelsefull risk för penningtvätt riktar sig mot penningförmedlare.¹²⁴

När det gäller betaltjänstleverantörssektorn identifierades flest betydelsefulla risker i anslutning till hawalaverksamhet. När det gäller hawalaväxlare bedömdes nästan alla identifierade risker för penningtvätt som betydelsefulla, och för detta talar också bedömningen av den totala risknivån för sektorn och verksamhetens riskexponering. Bland annat oklarheter med att säkerställa tillgångarnas ursprung när **hawalaväxlarnas egna betalningsapplikationer utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet används för att förmedla betalningar** har bedömts utgöra en betydelsefull risk. Aktörer inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har oftast meddelat på behörigt sätt att tjänster tillhandahålls i Finland, men även då nämns endast utgivning av betalningsapplikationen, det vill säga betalningsmedlet, och det ges ingen information om vart betalningar kan göras med dess hjälp.

122 Inrikesministeriets projekt: Lagstiftningsprojekt för att bereda ett förslag till lagstiftning om polisens kriminalunderrättelseinhämtning och lagstiftning som har samband med den, hämtad 2.11.2023.

123 Exempel: Finansministeriets projekt: Arbetsgrupp för förbättring av informationsutbytet i den nationella verksamheten mot penningtvätt och finansiering av terrorism, hämtad 14.9.2023 och Statsrådet 2023b.

124 Finansinspektionen 2022c, sid. 3. Sektorns inneboende risknivåer för penningtvätt motsvarar de inneboende risknivåerna enligt den sammanfattning som publicerades 2020.

Hinder för informationsdelning betraktas som en betydelsefull risk i anslutning till kontanttransporter på grund av finalitetsprincipen. För närvarande har Tullen begränsade möjligheter att dela information om kontanttransporter (undantaget centralen för utredning av penningtvätt) med tillsynsmyndigheter eller andra myndigheter för att stöda tillsynen. Kriminella aktörer kan **lättare utnyttja hawalaväxlare för kontanttransporter till högriskområden** när tillsynen inte är så effektiv. I Finansinspektionens riskbedömning av penningtvätt inom betaltjänstsektorn har det konstaterats att risken påverkas särskilt av den svaga nivån på myndighetstillsynen och de bristfälliga förfarandena för förhindrande av penningtvätt i penningförmedlingens destinationsområden samt av att de medel som förmedlas ofta tas emot i form av kontanter.¹²⁵

Som en betydelsefull risk betraktas fortfarande så kallade "svarta" hawalaväxlare, det vill säga **oregistrerade hawalaväxlare**, som lyftes fram även i riskbedömningen 2021 och beträffande vilkas antal eller omfattning information saknas. I samband med denna partiella riskbedömning identifierades flera risker som hänför sig till oregistrerade hawalaväxlare. Som en betydelsefull risk betraktas framför allt att det **inte finns resurser att få bort oregistrerade hawalaväxlare från marknaden och de inte kan övervakas**. Eftersom oregistrerade hawalaväxlare inte övervakas, kan de **inte heller sanktioneras direkt** av tillsynsmyndigheten. Dessutom är det möjligt att när Finansinspektionen återkallar en hawalaväxlares registrering för att tillhandahålla betaltjänster enligt lagen om betalningsinstitut har avregistreringen inte önskad effekt, eftersom det kan hända att verksamheten fortsätter i oregistrerad form.

Oregistrerade hawalaväxlare anses **ge upphov till en skuggeekonomi**, till vilken räknas bland annat skattebedrägerier och bokföringsbrott. Myndigheterna bedömde att denna risk är betydligt högre än de rapporteringsskyldiga. Det betraktas också som en betydelsefull risk att **hawalaväxlarnas affärsverksamhet inte alltid följer alla skatte- och bokföringsbestämmelser, varvid påföljdsavgifterna kan bli för låga utifrån de officiella boksluten**. När det gäller hawalaväxlare **minskas effekten av myndigheternas tillsyn av den låga nivån på de administrativa påföljderna**. Även oregistrerade hawalaväxlare kan fortsätta med sin lagstridiga verksamhet, eftersom brottspåföljderna för oregistrerad verksamhet är låga. Det bedöms som en måttligt betydelsefull risk **att det är en tung process att stryka en auktorisering eller registrering**, vilket gör det möjligt att fortsätta den lagstridiga verksamheten under processen.

125 Finansinspektionen 2020, sid. 8.

2.5.2 Kreditinstitut

Kreditinstituten står under Finansinspektionens tillsyn. Kreditinstitutssektorns rapporteringsskyldiga omfattar enligt penningtvättslagen

- kreditinstitut och filialer till tredjeländers kreditinstitut enligt kreditinstitutslagen (610/2014),
- i fråga om ovannämnda aktörer även filialer till motsvarande utländska sammanslutningar och utländska sammanslutningar som tillhandahåller tjänster i Finland via en representant utan att etablera filial.

Kreditinstitut tar emot insättningar och andra återbetalbara medel från allmänheten samt erbjuder krediter eller annan finansiering för egen räkning. Kreditinstitutssektorns verksamhet överlappar delvis andra sektorer i riskbedömningen, genom att kreditinstitut kan tillhandahålla till exempel betaltjänster och investeringstjänster inom ramen för sin koncession.¹²⁶

Kreditinstitutssektorn kan indelas närmare utifrån de tjänster som tillhandahålls:

Grupp 1: inhemska inlåningsbanker, filialer till utländska inlåningsbanker och kreditföretag som tillhör samma konsolideringsgrupp som dessa, som är stora och har en omfattande verksamhet. Dessa kreditinstituts tjänsteutbud och geografiska täckning är omfattande.

Grupp 2: sådana inhemska inlåningsbanker och kreditföretag som tillhör samma konsolideringsgrupp som dessa, i vilka verksamhetens storlek och omfattning är mindre än hos inlåningsbanker i grupp 1 och i vilka verksamhetens geografiska täckning är snävare.

Grupp 3: sådana inlåningsbanker och kreditföretag som hör till samma konsolideringsgrupp som dessa, i vilka verksamhetens storlek i hela Finland kan jämföras med inlåningsbanker i grupp 2, men i vilka verksamhetens geografiska utsträckning är större än hos inlåningsbanker i grupp 2 bland annat därför att även utländska kreditinstituts filialer hör till delsektorn.

126 Finansinspektionen: Betalningsleverantörer, hämtad 3.9.2023.

Grupp 4: inhemska kreditföretag, utländska inlåningsbankers och kreditföretags filialer som i princip inte tillhandahåller insättningstjänster i Finland. Dessa kreditföretag fokuserar på att tillhandahålla olika finansieringstjänster till person- och/eller företagskunder.

Grupp 5: utländska inlåningsbankers filialer, vilkas verksamhet i Finland i praktiken är representativ så att dessa filialer inte själva tillhandahåller tjänster eller administrerar kundrelationer, utan tjänster och kundrelationer ingår i huvudsak med moderbolaget.¹²⁷

2.5.2.1 Kreditinstitutens omvärld

Enligt Finansinspektionen fanns det 186 kreditinstitut i Finland i början av oktober 2023.¹²⁸ I slutet av 2022 var antalet kontor som betjänade personkunder 726, vilket är 14 färre än året innan. Av kontoren betjänade cirka 46 procent kunder på heltid medan resten av kontoren hade begränsade öppettider och 70 procent av alla kontor tillhandahöll kontanttjänster.¹²⁹ Största delen av aktörerna finns i Nyland (13 %), Egentliga Finland (8 %), Södra Österbotten (7 %) och Norra Österbotten (8 %). Aktörer som tillhandahåller tjänster från utlandet utgör en betydande del, 15 procent.¹³⁰

Till den finländska banksektorns särdrag hör koncentration och starka kopplingar till de andra nordiska länderna via innehav och investeringar¹³¹. De största aktörerna är OP Gruppen, Nordea och Danske Bank. De mest betydande direkta kopplingarna till andra nordiska länderna har Nordea samt Danske Bank, som har en filial i Finland. Det sammanlagda beloppet av de lån som de tre största aktörerna beviljat i Finland utgjorde 68,9 procent av alla lån¹³².

127 Uppgifter som Finansinspektionen lämnat för riskbedömningen.

128 Finansinspektionen 2022a.

129 Finansinspektionen: Finansinspektionen utredningar om tillgången på och prissättningen av grundläggande banktjänster: Utredningar om tillgången på och prissättningen av grundläggande banktjänster, hämtad 3.10.2023.

130 Skatt 2023b, sid. 4.

131 Finansinspektionen 2023d.

132 Andra lån än sådana som beviljats penninginstitut i Finland.

Typiska drag för banksektorn i Finland är också bostadslånens relativt höga andel av kreditgivningen, det låga beloppet av oreglerade fordringar, bankernas goda kapitaltäckning, den relativt stora andelen (ungefär hälften) finansiering till marknadsvillkor samt god lönsamhet i europeisk jämförelse tack vare ökat räntenetto.¹³³

Bankernas omvärld innehöll många osäkerheter 2022. Utsikterna försämrades inte bara av Rysslands invasion av Ukraina i februari utan också av den tilltagande inflationen inklusive prishöjningarna på energi och den brant stigande räntenivån när centralbankerna skärpte sin penningpolitik. Det ovannämnda i kombination med att det allmänna förtroendet för ekonomin samt tillväxten avtog minskade efterfrågan på såväl bostadskrediter som företagskrediter mot slutet av året. Även aktiekurserna sjönk på samtliga viktiga marknader.¹³⁴ Trots att osäkerheten i omvärlden ökade var den inhemska banksektorns affärsvinst 6,6 miljarder euro, vilket var bara något mindre än året innan (1–12/2021: 6,8 md euro).¹³⁵ Under 2023 har bankernas lönsamhet ökat snabbt i och med det växande räntenettet. Under januari-juni var bankernas rörelseresultat sammanlagt 4,6 miljarder euro, vilket var 2 miljarder euro mer än ett år tidigare. Utsikterna för det andra halvåret är positiva för lönsamhetens del,¹³⁶ men under de närmaste åren kommer den att belastas av att reserverna för nedskrivningar av fordringar eventuellt ökar (beror på makroekonomins utveckling), efterfrågan på krediter är dämpad och finansieringen blir dyrare.

De finländska bankerna är i genomsnitt väl förberedda på eventuella dåliga tider. Enligt de stresstestresultat som Europeiska centralbanken, Europeiska bankmyndigheten och Finansinspektionen offentliggjorde i juli 2023 klarar de finländska bankerna kapitaltäckning bra även förlusterna enligt ett strängt makrosenario.¹³⁷ Inverkan av plötsliga och oväntade allvarliga marknadsstörningar på likviditeten testades inte.

133 Finansinspektionen 2023b.

134 Finansinspektionen 2022d, sid. 7.

135 Finansinspektionen 2022d, sid. 14–15.

136 Finansinspektionen 2023c, sid. 13.

137 Finansinspektionen: Stresstestresultaten för de finländska bankerna har getts ut - bankernas motståndskraft god men en betydande konjunkturedgång i omvärlden skulle tära på buffertarna, hämtad 3.10.2023.

Cyberattacker mot bankernas informationssystem hör till de växande riskerna i bankernas omvärld. Enstaka överbelastningsattacker har genomförts, men de har inte haft någon större inverkan på funktionsdugligheten hos bankernas betalningssystem. Fastighetssektorns och byggandets aktuella problem kan öka behoven av nedskrivningar av bankernas fordringsportföljer om de fortsätter länge.

Sektorn har en betydande inverkan på ekonomin. År 2022 var dessa aktörers sammanlagda omsättning 20,4 miljarder euro¹³⁸ och de sysselsatte nästan 35 000 personer. De utbetalda lönerna för 2022 uppgick till cirka 1,3 miljarder euro. Aktörerna betalade 1,6 miljarder euro i skatt (bruttobetalningar) under 2022.¹³⁹

År 2022 lämnade kreditinstituten och de finansiella instituten (bankerna) 13 337 rapporter om penningtvätt.¹⁴⁰

2.5.2.2 Risker för penningtvätt relaterade till kreditinstitut

Den totala risknivån för kreditinstituten är 3, det vill säga **betydelsefull**.¹⁴¹ Dessutom har kommissionen bedömt kreditinstitutssektorns riskexponering i den överstatliga riskbedömningen 2022, och när det gäller penningtvätt (på skalan 1–4) var betyget 3, det vill säga betydelsefull. Även Finansinspektionen har i sammanfattningen av riskbedömningen för kreditinstitutssektorn 2022 bedömt att den totala risken för penningtvätt och finansiering av terrorism inom kreditinstitutssektorn är som helhet betydelsefull.¹⁴²

Svårigheten att upptäcka aktörer som är föremål för sanktioner har identifierats som en betydelsefull risk. Det är ofta svårt att identifiera en aktör som är föremål för sanktioner i samband med en betalning eller transaktion därför att det förekommer bulvaner och komplicerade ägararrangemang som byggs upp omsorgsfullt och under en lång tid. Tullens statistik berättar att antalet regleringsbrott har mångfaldigats efter att Ryssland invaderade Ukraina och EU utfärdade

138 Finansinspektionen. I siffran ingår kreditinstituten som hela koncerner (inkl. försäkringsverksamhet) samt kreditföretagen. I omsättningen har medräknats räntetäckter, utdelningsintäkter, provisionsintäkter, nettointäkter från finansiella poster och övriga rörelsetäckter.

139 Skatt 2023b, sid. 10.

140 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 12.

141 I den överstatliga riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism delar kommissionen in kreditinstitutssektorn i två delområden: private banking och privata banktjänster (retail banking).

142 Finansinspektionen 2022a, sid. 5.

sanktioner. Efter februari 2022 har Tullen inlett över 600 förundersökningar, varav över 60 gäller grova regleringsbrott.¹⁴³ Att utreda tillgångarnas ursprung förutsätter manuellt arbete av de rapporteringsskyldiga och myndigheterna, vilket kräver mycket resurser och tid. Det upplevdes som utmanande att utreda komplicerade arrangemang där tillgångarna går via flera rapporteringsskyldiga. Begränsade möjligheter till informationsutbyte i anslutning till sanktioner mellan kreditinstituten upplevdes försvåra utredningen av fallen.

De rapporteringsskyldigas och myndigheternas utmaningar med att hitta kompetenta anställda för uppgifter i anslutning till förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism och iakttagande av sanktionsbestämmelserna har likaså upplevts som en betydelsefull risk. Särskilt myndigheterna betraktar denna risk som hög. Enligt kreditinstitutens åsikt ändras lagstiftningen ofta, vilket kräver aktuell kompetens, samarbete och aktivitet av en stor grupp experter. I praktiken har det visat sig vara utmanande att hitta personal, framför allt för mer krävande expertuppgifter. De rapporteringsskyldiga prioriterar dock aktivt resurser för iakttagande av sanktionsbestämmelserna och utbildar själva sina anställda.

Det upplevdes som en betydelsefull risk att **de rapporteringsskyldiga inte kan utnyttja uppgifter om domar i brottmål som gäller en kund för att bedöma riskerna med kunden eller för att fullgöra skyldigheten att utreda en tvivelaktig sanktion**. Detta är inte möjligt med stöd av den gällande penningtvättslagen. I regeringens proposition om en delreform av lagstiftningen om penningtvätt föreslogs en bestämmelse om behandling av uppgifter om domar i brottmål och brott, men riksdagen godkände inte förslaget.

Det begränsade informationsutbytet mellan myndigheterna och den privata sektorn samt mellan de rapporteringsskyldiga betraktades också som en betydelsefull risk. Enligt åsikter från de rapporteringsskyldiga innehåller till exempel den gällande penningtvättslagen alltför strikta begränsningar av den privata sektorns informationsutbyte. Det är i praktiken inte möjligt att utreda tvivelaktiga transaktioner i samarbete, vilket avsevärt minskar utredningsarbetets effektivitet. Möjlighet till bättre samarbete skulle kunna förbättra kvaliteten på rapporterna till centralen för utredning av penningtvätt avsevärt. Dessutom finns det tills vidare endast ringa kontakter och informationsutbyte mellan myndigheterna och den privata sektorn, delvis av dataskyddsskäl.

143 Tullen: Förundersökningen gällande misstänkt kringgående av sanktioner i fallet med bogserbåten fortsätter, hämtad, 3.11.2023.

Andra risker som bedömts som måttligt betydelsefulla är **risker för penningtvätt i anslutning till digitala bankers (neobanker) verksamhet** samt **användning av digitala bankers virtuella IBAN-konton för penningtvätt**. Digitala banker som verkar utan eget kontorsnät och i digitala kanaler har blivit vanligare även i Finland.¹⁴⁴ Digitala bankaktörer som verkar enbart över nätet möter nya utmaningar med kundidentifiering och identitetskontroll, när de inte träffar kunden personligen och allt sker virtuellt. Å andra sidan marknadsför digitala banker aktivt att fördelen med deras tjänster är just att de är snabba och virtuella och att man inte behöver infinna sig personligen på plats för att identifiera sig.

Myndigheterna känner inte till hur allmän användningen av virtuella IBAN-konton är i Finland, men enligt kreditinstitutens experter är sannolikheten hög för att virtuella IBAN-konton används för penningtvätt. Konton som skapas snabbt och enkelt gör det till exempel lätt att maskera tillgångarnas ursprung. Inom kreditinstitutssektorn och hos centralen för utredning av penningtvätt har man i samband med olika bedrägerifall upptäckt att tillgångar som fåtts genom brott oftare än vanligt överförs till konton som tillhandahålls av digitala banker i utlandet. Enligt vissa kreditinstituts åsikter cirkulerar största delen av den förmögenhet som förvärvats genom bedrägerier i Finland genom olika digitala banker. Enligt uppskattningar är det mycket vanligt att europeiska digitala banker används för att cirkulera bedrägeritillgångar, eftersom det går snabbt att öppna konton och de kan användas som engångsprodukter.

Brister i bestämmelserna om utnyttjande av uppgifter om domar i brottmål har lett till att rätten till grundläggande banktjänster i vissa fall kan upplevas som en risk. Denna risk har bedömts som måttligt betydelsefull. Rätten till grundläggande banktjänster är inte i sig en risk. De gällande bestämmelserna gör det inte möjligt att utnyttja uppgifter om domar i brottmål (t.ex. uppgift om att kunden har gjort sig skyldig till penningtvättbrott) vid riskklassificeringen av kunder, så de rapporteringsskyldiga kan inte nödvändigtvis inrikta riskbaserade åtgärder för kundkontroll korrekt. Då blir en högriskkund till exempel inte föremål för skärpt screening. De rapporteringsskyldiga kan inte heller utnyttja uppgifter om en kunds domar i brottmål när de upptäcker att kunden gör en avvikande eller tvivelaktig transaktion och utreder transaktionens syfte och grunder.

144 Euro & Talous 2020: Digipankit haastavat konttoripankit kulutusluottojen tarjoannassa [Digitala banker utmanar kontorsbanker i fråga om konsumtionskrediter], hämtad 8.11.2023.

En annan risk som hänför sig till rätten till grundläggande banktjänster är att **utsatta personer utnyttjas till exempel för att öppna konton och förmedla pengar**. I risken kan ingå ett scenario där till exempel ett offer för människohandel tvingas att öppna ett konto som utnyttjas för penningtvätt. Denna risk har identifierats redan i den nationella riskbedömningen 2021, där risken beskrivs som försök att dölja människohandel med hjälp av verksamheter med sken av legitimitet. Dessa verksamhetsmodeller inbegriper skrivbordsbolag och till exempel öppnande av bankkonton för anställda. I detta fall används bankkontona i själva verket av någon annan.

2.5.3 Tillhandahållare av virtuella valutor

Penningtvättslagen omfattar de leverantörer av virtuella valutor som avses i lagen om leverantörer av virtuella valutor. De står under Finansinspektionens tillsyn. Virtuella valutor definieras i det femte penningtvättsdirektivet, enligt vilket virtuella valutor kännetecknas av att

- de är en digital värderepresentation som inte emitterats eller garanterats av en centralbank eller en offentlig myndighet,
- de är inte nödvändigtvis kopplad till en rättsligt etablerad valuta och
- de har inte rättslig status som valuta eller pengar,
- de godtas av fysiska eller juridiska personer såsom betalningsmedel och
- de kan överföras, lagras och handlas elektroniskt.

Med tillhandahållande av virtuella valutor avses utgivning av virtuella valutor, en växelplattform för virtuella valutor och dess marknadsplats samt plånböcker för virtuella valutor.¹⁴⁵ För närvarande används i den nationella regleringen termerna **virtuella valutor och tillhandahållare av virtuella valutor** på grundval av det femte penningtvättsdirektivet. FATF uppdaterade och ändrade i oktober 2021 sina rekommendationer i anslutning till virtuella valutor så att de täcker **virtuella tillgångar och leverantörer av tjänster för virtuella tillgångar**. I EU-regleringen har man övergått till att använda **termen kryptotillgångar** i stället för virtuella valutor. I motiveringen till förordningen om information om betalaren (skäl 10) preciseras att definitionen av kryptotillgångar motsvarar definitionen av virtuella tillgångar i FATF:s reviderade rekommendationer. Eftersom den nya EU-regleringen ännu inte har genomförts nationellt används de ovannämnda termerna parallellt i denna riskbedömning.

¹⁴⁵ Finansinspektionen: Tillhandahållare av virtuella valutor, hämtad 14.3.2023.

2.5.3.1 Omvärlden för tillhandahållare av virtuella valutor

I Finland ska tillhandahållare av virtuella valutor registrera sig i ett register som administreras av Finansinspektionen. Per december 2023 hade 12 tillhandahållare av virtuella valutor registrerat sig. I 2023 meddelade dock Finlands internationellt mest betydande aktör att denne upphör med sin verksamhet.¹⁴⁶ Sektorn för virtuella valutor i Finland omfattar registrerade aktörer av olika storlek, vilkas omsättning 2022 varierade mellan 28 000 och 25 155 000 euro. Två registrerade aktörer hade emellertid ingen omsättning och tre registrerade aktörer har inte meddelat sin omsättning för 2022.¹⁴⁷ De registrerade tillhandahållare av virtuella valutor som är verksamma i Finland tillhandahåller (med undantag av en aktör) främst växlings-tjänster för köp och försäljning av virtuella valutor, bland annat växelplattformar. Med undantag av två aktörer har alla registrering för plånbokstjänster.¹⁴⁸ Registret innehåller inte utgivare av virtuella valutor. Dessutom har man sett att personer som är bosatta i Finland anlitar även sådana tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor som inte är registrerade i Finland. Tjänsterna kan nås digitalt var som helst.

Virtuella valutor var ett synligt fenomen 2021, då även finländare enligt Skatteförvaltningens uppgifter gjorde kännbara vinster. Värdet av marknaden för virtuella valutor nådde toppen i slutet av 2021. År 2022 var en exceptionellt osäker tid på marknaden för virtuella valutor. I maj försvann värdet på Terra/LUNA, som var avsedd att vara fäst till dollarvärdet enligt en fast kurs. I november gick en av de största aktörerna inom sektorn, kryptovalutabörsen FTX, i konkurs efter en stört-dykning, som påverkade även finländska investerare. I bakgrunden avslöjades oegentligheter och FTX:s grundare och ledning dömdes för historiskt stora ekonomiska brott.¹⁴⁹ Dessutom avslöjades otaliga andra oegentligheter i branschen. Förutom FTX sågs bland annat kryptolångivarna Celsius, Voyager och BlockFI gå i konkurs. I januari 2023 ansökte även kryptolångivaren Genesis om konkurs.

Problemen i branschen fortsatte också i mars 2023, när de amerikanska bankerna Silvergate och Signature Bank, som tillhandahållit banktjänster för företag i krypto-branschen, gick omkull. Silvergate hade tidigare samma år också köpt Metas (f.d. Facebook) Diem-stablecoin-projekts (f.d. Libra) tillgångar sedan Meta beslutat att

146 LocalBitcoins: LocalBitcoins will discontinue its service, hämtad: 5.9.2023.

147 Uppgifterna om omsättningen är från Suomen Asiakastieto Oy 20.9.2023.

148 Finansinspektionens: Finansinspektionens tillsynsobjekt, hämtad 15.11.2023.

149 Kauppalehti: Valtaistuimelta pudonneelle kryptomogulille Sam Bankman-Friedille seitsemän tuomiota – Vankilaan jopa 115 vuodeksi [Kryptomogulen Sam Bankman-Fried föll från tronen – Sju domar och 115 års fängelse], hämtad 30.11.2023.

avstå från projektet.¹⁵⁰ Diem-projektet har sedermera avslutats helt och hållet. Värdet av den betydande stablecoin USDC, som är fäst till dollarvärdet enligt en fast kurs, rubbades tillfälligt, när amerikanska Silicon Valley Bank, som förvarat reservtillgångar som stöder stablecoins värde, drabbades av svårigheter. I slutet av 2022 sjönk kryptotillgångarnas sammanlagda marknadsvärde till under en tredjedel av marknadstoppen 2021.¹⁵¹ År 2023 har marknadsvärdet återhämtat sig något, men särskilt växlingsvolymerna är fortfarande små jämfört med toppåren.¹⁵² Den internationella kryptomarknadens största aktör Binance har under året varit föremål för olika rättshandlingar från särskilt amerikanska myndigheters sida. I november 2023 påfördes Binance böter på över fyra miljarder euro i Förenta staterna på grund av bland annat brister i penningtvätts- och sanktionsövervakningen. Binances verkställande direktör avgick.¹⁵³ Binance har senare varit tvungen att sluta marknadsföra sina tjänster i flera europeiska länder.

I juni 2023 trädde Europaparlamentets och rådets förordning om marknader för kryptotillgångar, det vill säga den så kallade MiCA-förordningen, i kraft (se en närmare beskrivning av förordningen i avsnitt 1.4.1.3). Syftet med förordningen är att skapa den första gemensamma lagstiftningsramen på unionsnivå som tillämpas på kryptotillgångar, utgivare av kryptotillgångar och leverantörer av kryptotillgångstjänster. FATF har kritiserat bland annat EU-länderna för bristfälligt genomförande av rekommendation 15. Särskilt avsaknaden av en så kallad travel rule har varit ett problem. I fortsättningen gäller emellertid travel rule leverantörer av kryptotillgångstjänster enligt MiCA och även överföringar av kryptotillgångar i allmänhet. Travel rule har genomförts genom den omarbetade förordningen om information om betalaren.

År 2022 tog centralen för utredning av penningtvätt emot över 230 000 rapporter om penningtvätt, varav leverantörer av tjänster för virtuella valutor stod för 84 055 rapporter. Detta är något över en tredjedel av alla rapporter om penningtvätt. Under 2021 var antalet rapporter om penningtvätt från leverantörer av tjänster för virtuella valutor 3 631 789, men enligt centralen för utredning av penningtvätt var 2021 ett exceptionellt år, så det är inte ändamålsenligt att jämföra det totala antalet rapporter. Typiskt för dessa rapporter var bland annat att tillgångar hade kommit till kundens plånbok för virtuella valutor från handelsplatser på den mörka webben,

150 BBC: Facebook-funded cryptocurrency Diem winds down, hämtad 10.10.2023.

151 Finansinspektionen 2022d, sid. 24.

152 ESMA 2023, sid. 34.

153 Tivi: Kryptofirma Binancen toimitusjohtaja eroaa ja saa jättisakot [Kryptofirman Binances verkställande direktör avgår och får jätteböter], hämtad 30.11.2023.

överföringar hade gjorts från den till handelsplatser på den mörka webben eller tillgångar som kommit till plånboken hade annars oklart ursprung.¹⁵⁴ När det gäller rapporter om penningtvätt bör det påpekas att rapporter med anknytning till virtuella valutor kan komma även från andra än tillhandahållare av virtuella valutor, till exempel kreditinstitut.

En tills vidare ganska marginellt fenomen på kryptomarknaden är så kallade decentraliserade finansiella tjänster (eng. *Decentralised Finance*, nedan *DeFi*). Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten uppskattade i augusti 2023 DeFis marknadsandel till cirka fyra procent av hela kryptotillgångsmarknaden¹⁵⁵. Enligt många åsikt betyder decentraliserad i extrema fall att verksamheten administreras med hjälp av decentraliserade protokoll, bedrivs med hjälp av kontrakt som genomförs automatiskt, och dessutom fungerar inte någon person som förmedlare för andras räkning eller har ställning som förvarare. Benämningen DeFi utnyttjas emellertid sorglöst även för sådan verksamhet där minst en person har väsentligt inflytande över hur verksamheten organiseras. Mellan egentliga protokoll och många konsumenter finns också en mängd mer centraliserade tjänstemodeller.

Det centrala problemet i extrema fall är hur ansvaret för att bestämmelserna efterlevs ska inriktas. Om ingen person är ansvarig för att iaktta lagstiftningen om penningtvätt, finns det inte heller någon skyldighet att känna kunderna eller övervaka tvivelaktiga transaktioner. I extrema fall öppnar DeFi-affärsmodellerna i avsaknad av reglering möjligheter till ekonomisk brottslighet, eftersom det kan finnas olaglig egendom på plattformarna. Plattformarna och protokollen i sig kan också vara utsatta särskilt för hackande. Trots att DeFi-affärsverksamheten utgör endast en liten del av hela kryptomarknaden, börjar även dessa protokoll och tjänster sannolikt utnyttjas mera i brottslig verksamhet när konsumenternas tillträde eventuellt underlättas och kryptoaffärsverksamheten blir vanligare.

Unika, digitala tillgångsposter (eng. *non-fungible token*, nedan *NFT*) är enskilda digitala identifierare som lagras i en blockkedja. Enligt Europols rapport har de ökat avsevärt i popularitet de senaste åren, och många leverantörer av virtuella valutor tillhandahåller NFT direkt på sina plattformar. NFT används ofta vid bedrägerier, varvid kriminella säljer förfalskade NFT eller så säljs lagliga NFT flera gånger. Europol ser också en betydelsefull risk för penningtvätt i NFT, eftersom de kan användas för direkt gränsöverskridande handel.¹⁵⁶ NFT ökade snabbt i popularitet 2021 i

154 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 12 och 14.

155 ESMA 2023, sid. 34.

156 Europol 2023a, sid. 6–7.

kölvattnet av bitcoins värdeökning. Populariteten har dock sjunkit minst lika dramatiskt. Enligt en rapport från blockkedjeanalysbolaget CipherTrace sjönk handelsvolymen för de åtta mest populära NFT-blockkedjorna¹⁵⁷ med 83 procent bara under perioden Q1/2022–Q3/2022.¹⁵⁸ Enligt en rapport som publicerades på webbplatsen dappGambl 2023 och som också Helsingin Sanomat rapporterade om är upp till 95 procent av NFT värdelösa när denna riskbedömning skrivs.

Enligt den utredning som Enheten för utredning av grå ekonomi vid Skatteförvaltningen gjorde utifrån enkäten om förändringar i omvärlden 2022¹⁵⁹ växte kryptomarknaden under covid-19-pandemin. Utländska neobanker utnyttjas i allt större utsträckning och antalet olika virtuella valutor och transaktioner i anslutning till dem verkar fortsätta växa. Överlåtelse av virtuella valutor kan ske mellan parterna i transaktionerna utan någon tredje part, det vill säga förmedlare (s.k. *peer-to-peer-transaktioner*). Om det inte finns någon förmedlare vid överföringen av virtuella valutor, finns det inte heller någon person som kan åläggas att övervaka om transaktionen är tvivelaktig. Detta gör det svårare att förhindra penningtvätt, trots att många blockkedjor är helt offentliga och transaktionsboken sålunda är transparent.

Virtuella valutor är också föremål för bluffar via internet. Enligt den utredning som Enheten för utredning av grå ekonomi vid Skatteförvaltningen gjort varierar de upptäckta skadorna från några hundra euro till över en miljon euro. Enligt Eurpopols rapport har största delen av investeringsbluffarna i Europeiska unionen kopplingar till kryptotillgångar.¹⁶⁰ En typisk bluff genomförs så att offrets tillgångar eller virtuella valutor överförs till ett konto eller en plånbok, som man låter påskina att tillhör ett bolag som investerar i den virtuella valutan. Offret kan följa hur investeringarna utvecklas via det aktuella bolagets webbplats. Brottet avslöjas i allmänhet i det skedet då offret försöker få sina virtuella tillgångar tillbaka. För att få de virtuella tillgångarna tillbaka krävs att överraskande skatter eller andra tilläggsavgifter ska betalas till bluffmakarna. Virtuella valutor har också blivit mycket populära i samband med utpressningsbrott som genomförs med hjälp av sabotageprogram (eng. *ransomware*).¹⁶¹

157 Ethereum, Solana, Flow, BNB, Immutablex, Polygon, WAX och Panini.

158 CipherTrace 2023, sid. 7.

159 Skatt 2022.

160 Europol 2023a, sid. 26.

161 Europol 2021, sid. 17.

I oktober 2023 är det totala värdet av hela världens kryptomarknad cirka 1 biljon USD¹⁶² (dvs. cirka 945 miljarder euro), då till exempel marknadsvärdet av Nasdaq Helsinki är cirka 250 miljarder euro.¹⁶³ Historiskt har värdet av världens kryptomarknad som högst varit cirka 3 biljoner USD. Marknadsvärdet överskred denna gräns första gången i november 2021.¹⁶⁴

2.5.3.2 Risker för penningtvätt relaterade till tillhandahållare av virtuella valutor

Den totala risknivån för sektorn för virtuella valutor bedömdes vara 3, det vill säga **betydelsefull**. Finansinspektionen har i sin bedömning av inneboende risk 2022 bedömt att risknivån för leverantörer av tjänster för virtuella valutor är mycket betydelsefull.¹⁶⁵ Även kommissionen har i den överstatliga riskbedömningen 2022 bedömt risken inom sektorn för virtuella valutor, och när det gäller penningtvätt (på skalan 1–4) var betyget 4, det vill säga mycket betydelsefull. Kommissionen höjde sektorns risk med ett vitsord jämfört med den överstatliga riskbedömningen 2019.

Vid bedömningen av enskilda risker identifierades flest betydelsefulla risker för penningtvätt hos leverantörer av tjänster för virtuella valutor jämfört med de andra sektorerna i denna partiella uppdatering. Det främsta lokomotivet för risker med virtuella valutor är den teknik som utgör en oskiljaktig del av dem.

Det ökade antalet lättanvända program och applikationer för användningen av virtuella tillgångar ses som en betydelsefull risk. Direkta och oåterkalleliga transaktioner som kan genomföras globalt dygnet runt ökar risken för penningtvätt. En del av de virtuella valutorna kan programmeras och dessutom kan till exempel handeln med dem automatiseras med hjälp av bottar. Som en betydelsefull risk ses också vissa **myndigheternas bristande kunskaper om tekniken för kryptotillgångar och de affärsmodeller som denna teknik möjliggör**. Trots att de vanligaste affärsmodellerna i stor utsträckning liknar handelsplatser samt investerings- eller valutaväxlingstjänster, är virtuella valutor också förenade med affärsmodeller som möjliggörs uttryckligen av teknik – särskilt verksamhet som innehåller ekonomiska incitament i anslutning till underhåll av blockkedjor och lagring av information i dem.

162 CoinMarketCap: Cryptocurrency market, hämtad 10.10.2023.

163 Börsstiftelsen: Nasdaq Helsinki marknadsvärde, hämtad 10.10.2023.

164 Bloomberg: Crypto World Hits \$3 Trillion Market Cap as Ether, Bitcoin Gain, hämtad 10.10.2023.

165 Finansinspektionen 2022c, sid. 3.

Å andra sidan kan kryptoaffärsverksamhet vara mycket komplicerad, ogenomskådlig och en gynnsam grogrund för intressekonflikter.¹⁶⁶ I Finland omfattas inte handel med kryptotillgångar av tillsynen över marknadsmissbruk.¹⁶⁷ Sektorn för virtuella tillgångar utvecklas fortlöpande, varvid även myndigheternas och lagstiftarnas behov av kunskaper om och förståelse för olika trender accentueras. Som ett betydande riskscenario har dessutom identifierats **informationssäkerhetsluckor i system och processer, som gör det möjligt att stjäla kunduppgifter och/eller virtuella tillgångar** samt utnyttja dem för penningtvätt. Informationssäkerhetsluckor har påträffats framför allt i så kallade bryggor (eng. *bridge*), som gör det möjligt att flytta kryptotillgångar från en blockkedja till en annan.¹⁶⁸

Att **penningtvätt blir lättare i och med att marknaden för virtuella tillgångar växer** ses som en betydelsefull risk och ett växande hot. Trots att många blockkedjor är helt offentliga krävs det specialkompetens för att utnyttja informationen i dem. Virtuella valutors anonyma eller pseudoanonyma karaktär kan således göra det svårt att spåra tillgångar och kontrollera deras ursprung. Sålunda **kan också anlitaandet av tjänster som tillhandahålls av leverantörer av tjänster för virtuella tillgångar minska betalningsuppgifternas transparens**, eftersom det är **komplex att följa distributionskedjan, det vill säga transaktionerna, vilket gör det svårt att följa kundens transaktioner**. Detta ses också som en betydelsefull risk. Det betraktas som en måttligt betydelsefull risk om **transaktionsuppgifter inte registreras genast i blockkedjan, utan först registreras någon annanstans och först senare i blockkedjan** (s.k. off-chain-transaktion¹⁶⁹). Detta försämrar möjligheterna att spåra transaktionerna i realtid med hjälp av blockkedjeanalys.

Att olika utländska **mixer/mixingtjänster** och **ursprungligen anonyma virtuella valutor används** har setts som en betydelsefull risk, eftersom man med deras hjälp försöker maskera virtuella tillgångars ursprung. Risken med mixingtjänster har redan materialiserats bland annat i Förenta staterna, eftersom den amerikanska mixingtjänsten Tornado Cash två grundare anklagas för att ha möjliggjort penningtvättransaktioner på en över en miljard dollar och för penningtvätt av hundratal miljoner dollar åt en nordkoreansk cyberkriminell organisation som är föremål

166 IOSCO 2023, sid. 5 och 16.

167 Den europeiska förordningen om kryptotillgångar MiCA ålägger dock även tillhandahållare av tjänster för kryptotillgångar vissa skyldigheter för att förhindra marknadsmissbruk. Förordningen börjar dock tillämpas tidigast 30.12.2024.

168 Financial Stability Board 2023, sid. 9.

169 Cointelegraph: On-chain vs. off-chain transactions: Key differences, hämtad 10.10.2023.

för sanktioner.¹⁷⁰ Det bedöms också som en betydelsefull risk att **virtuella valutor på grund av sin digitala karaktär enkelt och snabbt kan spridas ut på olika växlingstjänster**. Vaxlingstjänster tillhandahålls i mycket stor omfattning internationellt, vilket gör det möjligt att effektivt maskera tillgångarnas ursprung genom att använda flera olika växlingstjänster.

Tillhandahållare av virtuella valutor började omfattas av de nationella bestämmelserna om förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism 2019 genom det femte penningtvättsdirektivet och på EU-nivå börjar MiCA-förordningen om marknaden för kryptotillgångar tillämpas stegvis under 2024. När regleringen ökar betraktas det överlag som en betydelsefull risk att **aktörer inom sektorn försöker hitta en verksamhetsmodell som inte omfattas av regleringen**. Dessutom ses det som en betydelsefull risk att **ökad reglering på EU-nivå leder till att aktörer och kunder inom virtuella tillgångar flyttar till tredjeländer**, där lagstiftningen inte är lika strikt och myndigheterna har svårare att screena penningtvätt. Även de nationella aktörernas **prissättning samt utbudet av virtuella valutor och tjänster eller användarerfarenheten kan leda till att kunderna anlitar utländska aktörer**, som inte övervakas i Finland. **Avsaknaden av internationella standarder** ökar avsevärt risken för penningtvätt inom sektorn för virtuella tillgångar och innebär att metoder och praxis varierar avsevärt mellan länderna.

Även användningen av **plånböcker som baserar sig på eget förvaringsansvar** (eng. *unhosted wallets, self-hosted wallets*) betraktas som en betydelsefull risk. Då omfattas de virtuella tillgångarna inte av regleringen utan de kontrolleras av användaren och tjänsteleverantören är en programutvecklare som inte innehar tillgångar för kundens räkning. Användningen av dylika plånböcker kan delvis jämföras med användningen av kontanter och de risker som hänför sig till dem, men helt i digital form. Även överföringar mellan dessa plånböcker registreras i blockkedjor, vilket kan möjliggöra spårning. Peer-to-peer-transaktioner (eng. *peer-to-peer, P2P*) sågs som en betydelsefull risk. Trots att DeFi-verksamheten utgör en mycket liten del av kryptotillgångsmarknaden och särskilt direkt utnyttjande av protokoll kräver avancerade tekniska kunskaper, gör utmaningarna med att tillämpa de traditionella finansmarknadsbestämmelserna att även denna verksamhet exponeras för penningtvätt. Exempelvis så kallade flash loans medför nya arbitragemöjligheter med kryptolån utan säkerhet/borgen. Det bör dock konstateras att en större risk hänför sig för närvarande till "centraliserade" affärsmodeller, helt enkelt därför att volymerna är avsevärt större och användarna betydligt fler.

170 U.S. Department of Justice: Office of Public Affairs: Tornado Cash Founders Charged with Money Laundering and Sanctions Violations, hämtad: 11.9.2023.

Tillsynen över gränsöverskridande verksamhet har betraktats som utmanande, eftersom information om rapporter om tvivelaktiga transaktioner går endast till det ena landets central för utredning av penningtvätt. Därför finns det luckor i den tillgängliga informationen, vilket fördröjer screeningen och avsevärt ökar risken för penningtvätt. På EU-nivå förekommer mera informationsutbyte, men informationsutbytet med tredjeländer är inte strukturerat och regelbundet. Som en betydelsefull risk betraktas också att **det inte finns insyn i utländska betal-tjänstleverantörer och deras ombud**. Trots att EES-länderna har registrerings-skyldighet för vissa växlings- och plånbokstjänster, skiljer sig förutsättningarna för att få registrering ganska mycket mellan länderna. I vissa fall är det rentav oklart i vilket land aktörerna är registrerade och i vilket land de i själva verket bedriver affärsverksamhet.

Kringgående av sanktioner genom att använda virtuella tillgångar bedömdes som en betydelsefull risk för penningtvätt. Tills vidare finns det ingen exakt bild av i vilken omfattning sanktionerna kringgås, men myndigheterna har upptäckt att tillgångar har överförts från ryska rubelkonton till Finland till exempel genom att använda olika virtuella valutor och växlingstjänster, varvid insynen i det ryska ursprunget har kunnat maskeras. Å andra sidan har också Binance och Coinbase, som räknas till världens största kryptobörser, tillåtit handel med ryska kunder trots sanktionerna.¹⁷¹

Av de identifierade riskerna betraktas **användningen av unika, digitala egendomsposter**, det vill säga NFT, som en måttligt betydelsefull, eftersom de kan användas för att företräda verklig egendom och inget finansiellt institut behövs för att överföra innehavet av dem, vilket kan locka till penningtvätt med deras hjälp. Det bör dock påpekas att NFT har minskat ordentligt i popularitet efter 2022, så som konstateras i omvärldsanalysen. Affärsverksamheten i anslutning till virtuella valutor är dock hela tiden stadd i förändring och det är sannolikt att motsvarande fenomen kan ses även framöver.

171 Helsingin Sanomat: Venäjällä kryptokauppa jatkuu pakotteista huolimatta – Bitcoin-kaupat kasvoivat hyökkäyksen alettua [I Ryssland fortsätter kryptohandeln trots sanktionerna – Bitcoinhandeln ökade efter invasionen], hämtad 7.11.2023.

2.5.4 Experttjänster

Experttjänster omfattar de icke-finansiella sektorer och företag som fastställs i bestämmelserna om penningtvätt och finansiering av terrorism (eng. *designated non-financial businesses and professions*, DNFBP¹⁷²). Sektorn experttjänster är i riskbedömningen uppdelad i sex kategorier, av vilka fyra kategorier granskas i denna partiella uppdatering av riskbedömningen. Kategoriseringen utgår från verksamhetens karaktär och egenskaper, så att riskbedömningen kan inriktas mer effektivt. Fenomenet professionella medhjälpare, som utgör en väsentlig del av experttjänsterna, behandlas före bedömningen av de sektorspecifika riskerna.

2.5.4.1 Professionella medhjälpare som fenomen

Skatteförvaltningen har genomfört en utredning om professionella medhjälpare under 2023.¹⁷³ Med professionella medhjälpare avses personer eller aktörer som genom sin egen kompetens möjliggör olika ekonomiska brott. De kan exempelvis vara

- skatteexperter, jurister, bokförare eller ekonomiska rådgivare,
- aktörer som erbjuder företagsetablerings- eller andra tjänster (även lagerbolagsfabriker),
- notarier, stiftelser eller terminalvårdare, som mot arvode övertar företag med betalningssvårigheter,
- banker och finansiella institut genom att finansiera verksamheten,
- speditörer.

Professionella medhjälpare kan också vara sköldmän¹⁷⁴ och bulvaner samt så kallade crime as a service-aktörer. Det är ofta fråga om utbildade yrkesmän, som ger råd om metoder att till exempel undvika skatter genom att dölja inkomster, maskera tillgångars verkliga ägare med hjälp av komplicerade konstruktioner, eller genom att använda fejkade transaktioner, dokument eller verifikat. En professionell medhjälparens roll kan variera från aktiv assistent till passiv möjliggörare och finansierare av verksamheten.

172 Se närmare definition i FATF 2012–2020, sid. 120.

173 Utredningen har inte publicerats och den är sekretessbelagd. Centrala iakttagelser beskrivs i riskbedömningen i samarbete med Skatteförvaltningen.

174 En sköldmans uppgift är att skydda den verkliga gärningsmannen. Exempelvis medlemmarna i en kriminell grupp använder sköldmän för att skydda sin egen identitet. Justitieministeriet 2010, sid. 82.

Typiskt för professionella medhjälpare är arrangemang i insolvens-, konkurs- eller boutredningssituationer. Bedrägerier i anslutning till återbetalning av källskatt på utdelning har såväl internationellt som i Finland varit en bedrägerityp där professionella medhjälpare agerat i bakgrunden. Staten har betalat ogrundade återbetalningar, när flera olika aktörer har fått verifikat på skatt som tagits ut på samma utdelning, fast skatten i verkligheten har betalats bara en gång. I dessa situationer har flera snabba överföringar och användning av mellanhänder maskerat den verkliga ägaren och gärningsmännen. Professionella medhjälpare utnyttjar också virtuella valutor vid ekonomiska brott.

Professionella medhjälpare kan också bistå med att grunda företag, trustliknande juridiska personer eller andra konstgjorda konstruktioner, med vilkas hjälp kriminella tillgångar blandas med laglig affärsverksamhet. Oftast cirkulerar tillgångarna via inhemska eller utländska bankkonton till de verkliga aktörerna. Metoder som i samhället ursprungligen varit avsedda att minska den administrativa bördan för människor och företag och påskynda den ekonomiska tillväxten, innebär omvänt en möjlighet för kriminella. Kriminella utnyttjar snabbt beslutsfattande och automation för egna syften. Ett exempel på detta är offshore-bolag, som är en enkel, billig och snabb metod att grunda företag, såväl i hemlandet som utomlands.

Professionell medhjälp identifieras inte eller är mycket svåridentifierad. Enligt Skatteförvaltningens utredning har man inom finanssektorn

- inte känt till professionell medhjälp, så man har inte kunnat fästa uppmärksamhet vid identifiering av fenomenet,
- inte haft allmän kännedom om professionella medhjälparens roller och formerna av professionell medhjälp,
- inte kunnat misstänka att samarbetsaktörer eller experter som kunderna anlitar skulle ha kunnat agera som professionella medhjälpare.

Professionella medhjälpare verkar numera ofta i nät och gränsöverskridande. De kan nätverka, det vill säga i nätverket ingår flera aktörer som delar på nyttan. För arrangemangen anlitas underleverantörer, som var och en sköter sin egen andel och därmed inte nödvändigtvis ser helheten, och därför kan uppleva att de handlar ärligt. På så vis kan man till exempel utnyttja en stor och välkänd aktörs goda rykte och smussa med en örlig professionell medhjälp i uppdraget.

Professionella medhjälpare skapar ett nätverk för penningtvätt, där det kan finnas aktörer på olika nivåer, ända från bokförare och revisorer som hör till företagens närmaste krets. Ett verksamhets sätt som används är att skapa flera skikt för

att maskera pengarnas ursprung. Pengarnas ursprung kan vara svårt att utreda, det efterfrågas inte eller så bryr man sig inte om att utreda det när tillgångarna överförs till expertorganisationen eller rådgivningen.

Även i Finland är det på ingång som redan sker på andra håll, det vill säga yrkesmässig penningtvätt. Ett tecken på detta är att man i Finland redan i någon mån upptäckt användning och värvning av penningkurirer. Penningtvätt i stor skala äger rum på den internationella marknaden och penningtvättsmönster i miljardklassen går inte att genomföra om inte kunniga proffs deltar i arrangemangen.

Professionella medhjälpare har en bred kundskala. Som exempel kan nämnas små och medelstora företag i samband med företagsaffärer och företag som går dåligt och som söker så kallade flexibla lösningar samt bättre täckning för verksamheten. Den minskade avkastningen av aktieplaceringar i dagens marknadsläge har ökat intresset för att anlita professionella medhjälpare i företagsverksamheten och jakten på vinst. Även aktörer inom organiserad brottslighet anlitar professionella medhjälpare, trots att de har egna bokförare och revisorer. Professionella medhjälpare utnyttjar dessutom företag som står under sanktionsövervakning och utsokningsgäldenärer. Motivet till att anlita professionella medhjälpare kan vara till exempel negativ inställning till myndigheter eller skattebetalning. Anlitande av en professionell medhjälpare kan också vara ett sätt att få en fejkad transaktion att se trovärdig ut utåt.

Enligt Skatteförvaltningen kan professionella medhjälpare värva kunder till exempel genom riktad marknadsföring i sociala medier, begäranden om möten med förmögna, reklam på den mörka webben eller kontakter som tas i skatteparadis. Professionella medhjälpare gör också aktivt reklam för skatteplanering och marknadsför sin verksamhet till exempel på semesterorter. I samband med en företagsaffär söker kunden (små och medelstora företag) själv en professionell medhjälpare eller så kontaktar tjänsteleverantören kunden efter affären.

När kunden skaffar tjänster som ett så kallat engångsköp hittar kunden tjänsteleverantören i allmänhet på webben. När summorna och riskerna är stora tyr man sig till personliga kontakter och rekommendationer, som förutsätter personliga möten. I dessa situationer får kunderna inte automatiskt veta de professionella medhjälparnas namn.

Skatteförvaltningen har gjort en omfattande analys av professionella medhjälpare som gäller bland annat aktörer, deras tillvägagångssätt, kundvärvning och kunder. För analysen utnyttjades bland annat intervjuer, genom vilka man utredde

myndigheternas och till exempel finanssektorns syn på bekämpningen av penningtvätt samt deras roll i detta arbete och förståelse av professionella medhjälpare. Utifrån analysen gjordes följande iakttagelser

- Inom banksektorn har man satsat på arbetet mot penningtvätt. Kompetensnivån när det gäller detta är god. Arbetet mot penningtvätt anses ha samhällelig betydelse. Förmågan att identifiera professionella medhjälpare varierar dock inom banksektorn.
- Revisionsammanslutningarna anser sig spela en betydande roll i arbetet mot penningtvätt, eftersom de har möjlighet att se företagets hela situation och penningtrafik. Trots detta lämnar revisorer mycket få rapporter om penningtvätt.
- Inom kapitalförvaltningssektorn ses förhindrandet av penningtvätt som en lagstadgad skyldighet som är viktig för samhället, men aktörerna anser sig sköta i första hand finländska tillgångar och de ses inte som någon risk.
- Ekonomiförvaltningssektorn anser att den egna rollen i arbetet mot penningtvätt är central, eftersom bokförare och bokföringsbyråer har goda möjligheter att upptäcka tvivelaktiga transaktioner. Detta beror på att förutom uppgifter om betalningstrafiken har dessa aktörer tillgång till uppgifter om varför en betalningstransaktion de facto har gjorts. Ändå förstår man inom sektorn ännu inte helt bokföringsbyråernas och bokförarnas roll och betydelse för att förhindra penningtvätt. Förståelsen har ökat genom att tillsynsmyndighetens information och anvisningar har förtydligats.
- Advokaterna anser att deras möjlighet att upptäcka penningtvätt är begränsad, eftersom advokater på grund av sin roll mera sällan har insyn i kundernas penningtrafik eller betalningstransaktioner. Tillämpningen av penningtvättslagen upplevs som svårtolkad och oklar för både advokater och andra som tillhandahåller juridiska tjänster.

Professionella aktörers verksamhet har i regel inte kriminaliserats i olika stater, utan genom lagstiftning har man kriminaliserat till exempel medhjälp till brott eller kompanjonskap med gärningsmannen. Dessa gärningar har också sanktionerats på mycket olika sätt i olika stater, från administrativa påföljder till brottspåföljder.

2.5.4.2 Fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler

Omvärlden för fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler

Till de rapporteringsskyldiga enligt penningtvättslagen inom riskbedömningens sektor för fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler hör

- fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler enligt lagen om fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler (1075/2000),
- fastighetsmäklarrörelser och hyreslägenhets- och hyreslokalsmäklarrörelser enligt Ålands landskapslagstiftning.

Fastighetsförmedlingsrörelser och rörelser för förmedling av hyreslägenheter och hyreslokaler övervakas av Regionförvaltningsverket i Södra Finland, som också för ett register över förmedlingsrörelser för fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler. Hösten 2023 omfattade registret 1629 fastighetsförmedlare och av dem utgjorde förmedlarna av hyreslägenheter och hyreslokaler cirka 10 procent.¹⁷⁵ Tillsynsmyndighet enligt penningtvättslagen för fastighetsmäklarna samt hyreslägenhets- och hyreslokalsmäklarna på Åland är Ålands landskapsregering. Ålands landskapsregering för ett register över fastighetsmäklarrörelserna på Åland. Hösten 2023 omfattade registret 10 fastighetsmäklare och hyreslägenhets- och hyreslokalsmäklare.

År 2021 omsatte fastighetsförmedlingssektorn totalt cirka 1,6 miljarder euro och förmedlingsregistret omfattade 1611 aktörer, av vilka nästan 60 procent hade en omsättning som översteg 100 000 euro. Fastighetsförmedlarna och förmedlarna av hyreslägenheter och hyreslokaler är till största delen aktiebolag med en andel på 87 procent. Största delen av aktörerna är koncentrerade till Nyland (43 %). Härnäst kommer Birkaland (10 %) och Egentliga Finland (9 %) medan de resterande

¹⁷⁵ Enligt Regionförvaltningsverket i Södra Finland går det inte att få exakta uppgifter. Detta beror på att fastighetsförmedlingsrörelser kan bedriva hyresförmedling, men hyresförmedlingsrörelser kan inte bedriva fastighetsförmedling. Av denna orsak registrerar sig många rörelser som fastighetsförmedlingsrörelse, trots att de i själva verket bedriver nästan enbart hyresförmedling.

aktörerna fördelar sig jämnt över de andra landskapen. Fastighetsförmedlarna och förmedlarna av hyreslägenheter och hyreslokaler betalade lön till 14 765 anställda under 2022. År 2022 betalade företagen cirka 357 miljoner euro i skatt.¹⁷⁶

Fastighetsförmedlingssektorn upplevde en betydande förändring i slutet av 2022. Antalet sålda bostäder var sammanlagt 66 831, men under slutet av året avtog handeln och antalet sålda bostäder sjönk avsevärt jämfört med tidigare år. I december 2022 såldes 37,8 procent färre bostäder än det långsiktiga medeltalet för fem år. Jämfört med 2021 var nedgången sammanlagt 45,2 procent. Regionalt var skillnaderna ännu mer signifikanta när man jämför med 2019; i huvudstadsregionen var nedgången 50,6 procent, i huvudstadsregionens kranskommuner 54,2 procent och i övriga Finland 40,2 procent.¹⁷⁷

År 2021 var 40 procent av företagen inom sektorn på god nivå och 35 procent på svag nivå i fråga om lönsamhetsklassen. När det gäller skuldsättningsgraden var 59 procent av företagen på god nivå, 7 procent på nöjaktig och 20 procent på svag nivå. När det gäller företagens likviditetsklass var 56 procent på god nivå, 9 procent på nöjaktig nivå och 9 procent på svag nivå.

År 2022 lämnade fastighetsförmedlare 32 rapporter om penningtvätt till centralen för utredning av penningtvätt, vilket är dubbelt flera än året innan.¹⁷⁸ Fördubblingen av antalet på ett år är sannolikt ett tecken på att kännedomen om riskerna för penningtvätt och terrorfinansiering har ökat.

Risker för penningtvätt relaterade till fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler

Den totala risknivån för fastighetsförmedlare är 2, det vill säga **måttligt betydelsefull**. Även för förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler är den totala risknivån 2, det vill säga **måttligt betydelsefull**. Även om man kan se att fastighetsförmedlare som helhet löper en något högre risk för penningtvätt än förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler, har det visat sig att de sistnämnda har sämre förståelse för processen för bekämpning av penningtvätt. På Åland är risken mindre

176 Skatt 2023c, inledning och sid.11.

177 Kiinteistöväilytysalan keskusliitto: [Hintaseurantapalvelun vuosikatsaus 2022: Hyvin alkaneen kauppavuoden volyymi hiljeni kolmoskvartaalista alkaen, hinnat alemmalle tasolle](#) [Prisövervakningstjänstens årsöversikt 2022: Handelsåret började bra men volymin avtog från och med tredje kvartalet, priserna på lägre nivå], hämtad 11.9.2023.

178 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid.12.

på grund av hembygdsrätten¹⁷⁹, som medför rätt att äga och besitta fast egendom på Åland. En fysisk person som inte har hembygdsrätt ska i regel ansöka om jordförvärvstillstånd hos landskapsregeringen för att förvärva eller besitta fast egendom på Åland. Dessutom ska alla juridiska personer ansöka om jordförvärvstillstånd hos landskapsregeringen för att förvärva eller besitta fast egendom på Åland.

Kommissionen har i den övernationella riskbedömningen 2022 bedömt fastighetsförmedlarnas risker för penningtvätt genom att identifiera de hot och sårbarheter som riktar sig mot sektorn. Enligt den överstatliga riskbedömningen används fastighetsförmedlingssektorn ofta för penningtvätt, och eftersom dessa tjänster kan kombineras med även icke-finansiella tjänster anses det hot om penningtvätt som riktar sig mot fastighetsförmedlingsverksamhet vara mycket betydelsefullt. Beträffande sektorns sårbarhet konstateras att sektorn är inte tillräckligt välorganiserad och riskmedvetenheten är inte tillräckligt hög. När flera rapporteringsskyldiga deltar i fastighetsaffärer/affärsförbindelser försummar aktörerna inom sektorn sin skyldighet till kundkontroll. Rapporterna om tvivelaktiga transaktioner ligger inte på tillfredsställande nivå. Sålunda anses även fastighetssektorns sårbarhet för penningtvätt ligga på mycket betydelsefull nivå.¹⁸⁰

Även den nationella tillsynsmyndigheten anser att fastighets- och hyreslägenhetssektorn är utsatt för betydelsefulla hot och sårbarheter med avseende på penningtvätt. Den betydelsefulla hotnivån baserar sig på att köpesummorna vid transaktioner inom sektorn är anmärkningsvärt stora, vilket också möjliggör penningtvätt av större kriminella förmögenhetsposter. Dessutom använder sektorn kundmedelskonton som är utsatta för missbruk, och när finansiella institut deltar i transaktionen förlitar sig förmedlaren på det finansiella institutets utredningar och undviker sitt eget ansvar som rapporteringsskyldig. Sårbarhetsnivån motiveras med att förmedlarna förlitar sig alltför mycket på bankernas åtgärder för kundkontroll. Sårbarhetsnivån höjs också av tillsynsmyndighetens iakttagelser enligt vilka personalens utbildning och företagets interna anvisningar ofta är bristfälliga, förmedlarna undviker att anmäla tvivelaktiga transaktioner av rädsla för att gå miste om en affär och de kundmedelskonton som används möjliggör missbruk.¹⁸¹

179 I självstyrelselagen för Åland (1144/1991) föreskrivs det om hembygdsrätt. Det är fråga om en rätt som innebär att endast en person med hembygdsrätt har rätt att rösta i val till lagtinget, äga eller besitta fast egendom eller idka näring.

180 Övernationell riskbedömning 2022, sid. 181–183.

181 Regionförvaltningsverket i Södra Finland 2022, sid. 77–78.

I denna nationella riskbedömning har inga enskilda betydelsefulla eller mycket betydelsefulla risker iakttagits i fråga om förmedlare av fastigheter eller förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler.

Det har identifierats som en måttlig risk att **små aktörer inte känner till lagstiftningen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism**. När det gäller denna risk iaktogs betydande skillnader inom sektorn när det gäller aktörernas kompetens. Inom stora organisationer ansågs kompetensen vara bättre, eftersom de förstår vikten av intern utbildning och ökad medvetenhet. Dessutom har lagstiftningen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism behandlats mycket i offentligheten. Trots att ämnet är aktuellt framkom i riskbedömningen också de lagstadgade skyldigheterna i samband med identifiering på distans och utmaningarna i anslutning därtill för sektorn.

Avsaknaden av uppgifter om de verkliga ägarna på grund av kedjestrukturer har identifierats som en måttligt betydelsefull risk. Långa ägarkedjor gör det svårt att identifiera och upptäcka de verkliga förmånstagarna. Exempelvis bulvaner används också vid fastighetsaffärer för att maskera de verkliga förmånstagarna. En del av aktörerna minskar risken genom att vägra affärer eller rättshandlingar där de verkliga förmånstagarna inte kan identifieras. Dessutom iaktogs att utmanande kedjestrukturer ofta gäller utländska aktörer. Risken anses främst hänföra sig till förmedling av företagslokaler.

I och med Rysslands anfallskrig har också riskerna i anslutning till iakttagandet av sanktioner blivit föremål för granskning. Som en måttligt betydelsefull risk identifierades situationer där sanktionerna **kringgås genom att köpa finländska fastigheter i finländska aktiebolags namn**. Finländska bolag/företag behöver i princip inte separat tillstånd att köpa en fastighet, även om en del eller samtliga av företagets ägare skulle vara aktörer utanför EU/EES-området. Denna risk gäller kundkontrollen inom flera olika sektorer och inte bara i samband med fastighetsaffärer. Risken har således i väsentlig grad att göra med utredning av uppgifter om de verkliga ägarna.

Möjligheten för ryssar med dubbelt medborgarskap att köpa fastigheter utan övervakning och ryska kunders delköp, där först en person köper en fastighet, varefter innehavet delas på flera personer identifierades som måttligt betydelsefulla risker. När det gäller den förstnämnda risken identifierade myndigheterna sådana situationer som riskfyllda där särskilt personer med dubbelt medborgarskap gör fastighetsaffärer, eftersom försvarsministeriets kontroller inte

omfattar dessa fall med stöd av lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv.¹⁸² Genom lagstiftningen har man försökt ingripa i möjligheterna för fysiska personer från EU/EES-området att köpa fastigheter, men i lagstiftningen har man kunnat undgå att märka att lagen kan kringgå till exempel genom att fastigheter förvärfas av personer med dubbelt medborgarskap. Detta kan utgöra en risk för penningtvätt. Som riskreducerande faktorer sågs bland annat kommunernas och försvarsmaktens möjlighet att använda förköpsrätt samt uteslutning av kunder från länder utanför EU/EES-området.

Som en måttligt betydelsefull risk sågs också att **flera företag eller fysiska personer registrerar sig som användare av en hyreslägenhet**. I detta scenario kan en hyreslägenhet registreras på flera personer, men i verkligheten bor ingen av dem i lägenheten.

Uthyrning av fastigheter till under- eller överpris sågs som en något betydelsefull risk. Vid riskbedömningen iaktogs att det är också möjligt att cirkulera tillgångar med hjälp av verksamhet som verkar laglig genom att hyra ut en fastighet till under- eller överpris. Risken minskas dock av att förmedlarna är prismetvetna och hyrorna i princip ligger i linje med marknadsläget.

2.5.4.3 Advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt

Omvärlden för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt

Rapporteringsskyldiga enligt penningtvättslagen inom denna undersektor är följande aktörer:

- advokater enligt lagen om advokater¹⁸³ (496/1958) och de som biträder advokaterna samt andra som tillhandahåller juridiska tjänster som affärs- eller yrkesverksamhet, till den del det är fråga om att de handlar i

182 En fysisk person eller en sammanslutning som avses i 1 § 1 mom. i lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv får förvärva en fastighet inom finska statens territorium endast om försvarsministeriet beviljar tillstånd för förvärvet.

183 Endast personer som Finlands Advokatförbund har godkänt och antecknat i förbundets medlemsregister kan verka som advokater.

en klients namn eller för en klients räkning vid finansiella transaktioner eller transaktioner avseende fast egendom eller att de i en klients namn deltar i planering eller genomförande av följande transaktioner:

- köp eller försäljning av fastigheter eller affärsenheter,
 - förvaltning av klienters penningmedel, värdepapper eller andra tillgångar,
 - öppnande och förvaltning av bank-, spar- eller värdeandelskonton
 - organisering av medel som behövs för bildande eller ledning av bolag eller för förvaltning av företag, eller
 - bildande och ledning av stiftelser, bolag och motsvarande sammanslutningar eller ansvar för deras verksamhet.
- de som affärs- eller yrkesmässigt huvudsakligen direkt eller indirekt tillhandahåller skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor.

Advokatförbundet övervakar advokaters efterlevnad av bestämmelserna och föreskrifterna i penningtvättslagen till den del som advokaternas tjänster omfattas av den lagen. Vid utgången av 2022 var 2 255 advokater och 743 advokatbyråer inskrivna i Advokatförbundet. Något över en tredjedel av advokaterna arbetade på en byråer med 1–2 jurister och ungefär en tredjedel på stora byråer med flera än 26 jurister.¹⁸⁴

Regionförvaltningsverket i Södra Finland övervakar dem som tillhandahåller juridiska tjänster (exkl. advokater) samt dem som tillhandahåller skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor. Fram till utgången av 2022 hade 522 tillhandahållare av skatterådgivningstjänster skrivit in sig i registret för övervakning av penningtvätt. Av dem tillhandahöll 30 aktörer skatterådgivningstjänster som huvudsyssla medan 492 hade det som bisyssla. Juridiska tjänster tillhandahölls av 165 aktörer, av vilka 106 i huvudsyssla och 59 i bisyssla.

Den sammanlagda omsättningen för de rapporteringsskyldiga inom sektorn uppgick 2021 till 836 miljoner euro och antalet företag var 873.¹⁸⁵ Enbart advokatsektorns sammanlagda omsättning 2021 var enligt Statistiksektorn cirka 773 miljoner euro.¹⁸⁶

184 Finlands Advokatförbund 2022a, sid. 2.

185 Skatt 2023d, inledning.

186 Statistikcentralen: Struktur- och bokslutsstatistik över företag: klass 69101 Advokatbyråer, hämtad 12.9.2023.

Aktörerna inom sektorn är till största delen aktiebolag med en andel på 73 procent, men också fysiska personer (18 %) och personbolag (9 %) är verksamma inom sektorn. De flesta av aktörerna inom sektorn finns i Nyland, eftersom en så stor andel av aktörerna som 47 procent tillhandahåller sina tjänster i Nyland. År 2022 fanns det över 7800 anställda inom sektorn. År 2022 betalade aktörerna nästan 324 miljoner euro i skatt.

Företagens lönsamhet 2021 var på god nivå hos 64 procent av företagen och på svag nivå hos 16 procent av företagen. När det gäller skuldsättningsgraden var 68 procent av företagen på god, 5 procent på tillfredsställande och 12 procent på svag nivå. I fråga om företagens likviditetsklass var 65 procent på god nivå, 5 procent på tillfredsställande nivå och 6 procent på svag nivå.

År 2022 lämnade advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster nio rapporter om penningtvätt, vilket var tre färre än föregående år.¹⁸⁷ Även vid en långsiktig granskning har antalet rapporter om penningtvätt förblivit lågt. Advokatförbundet har i samband med inspektioner och i sina utbildningar 2022 gett tillsynsobjekten närmare anvisningar i vilka situationer en rapport om penningtvätt bör lämnas.

Risker för penningtvätt relaterade till advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt

Den totala risknivån för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt är 2, det vill säga **måttligt betydelsefull**. Tillhandahållare av juridiska tjänster kan anses löpa en något högre risk för penningtvätt än advokater, bland annat därför att advokaterna är medlemmar i Finlands Advokatförbund och det finns lagstadgade kriterier för medlemskap och dessutom övervakas advokaterna noggrant i all sin verksamhet. Riskerna anses vara högre för aktörer som tillhandahåller skatterådgivningstjänster än för andra aktörer inom sektorn. Skatterådgivare är tämligen ofta med som rådgivare vid komplicerade transaktioner, eftersom det hör till branschens kärnaffärsverksamhet att sköta sådana ärenden.¹⁸⁸

187 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 12.

188 Överstatlig riskbedömning 2022, sid. 190.

I den överstatliga riskbedömningen har den risk för penningtvätt som riktar sig mot tillhandahållare av juridiska tjänster ansetts vara betydelsefull eller mycket betydelsefull. En orsak till den höga risknivån är enligt kommissionen att sektorn saknar enhetlig kännedom om riskerna.¹⁸⁹ Däremot bedömde Regionförvaltningsverket i Södra Finland i sin övervakarspecifika riskbedömning att såväl hot- som sårbarhetsnivå för tillhandahållare av juridiska tjänster är måttligt betydelsefull. Beträffande hoten ansåg man att utnyttjande av tillhandahållare av juridiska tjänster i penningtvättssyfte förutsätter sådan kompetens och sakkunskap om lagstiftningen som inte särskilt många kriminella besitter. För sårbarhetens del betraktades som problem de rapporteringsskyldigas bristande förmåga att bedöma riskerna i anslutning till de egna tjänsterna och kunderna samt bristande engagemang att efterleva penningtvättslagstiftningen.¹⁹⁰

Även Finlands Advokatförbund har i tillsynsmyndighetens egen riskbedömning bedömt riskerna i anslutning till advokatbyråer och advokatverksamhet. Centrala risker är:

- få rapporter om tvivelaktiga transaktioner,
- oklarhet beträffande penningtvättslagens tillämpningsområde,
- överdriven tillit till någon annan rapporteringsskyldigs åtgärder för kundkontroll eller utredning av tillgångarnas ursprung samt
- förändrade tillvägagångssätt efter covid-19-pandemin (mera e-tjänster).¹⁹¹

Bland de risker som riktar sig mot sektorn identifierades en betydelsefull risk samt flera måttligt betydelsefulla risker. I denna riskbedömning behandlas endast de viktigaste riskerna som riktar sig mot sektorn.

Som en betydelsefull risk som riktar sig mot hela sektorn har identifierats **avsiktligt krångliga ägarkedjor och komplicerade företagsarrangemang som gör det möjligt att dölja de verkliga aktörerna och den verkliga verksamheten**. Även FATF har identifierat komplicerade ägarkedjor och företagsarrangemang som en betydelsefull risk som riktar sig mot sektorn, och verksamhetsmodellen betraktas som en betydande indikator på penningtvätt. Riskerna är ofta högre i anslutning till

189 Överstatlig riskbedömning 2022, sid. 197–199.

190 Regionförvaltningsverket i Södra Finland 2022, sid. 16.

191 Finlands Advokatförbund 2022b, sammandrag av riskbedömningen, sid. 2.

utländska kunder, eftersom det även inom andra sektorer har ansetts utmanande att utreda ägarkedjorna när det handlar om utländska kunder. Det är dock bra att lägga märke till att risken kan hänföra sig även till inhemska aktörer.¹⁹²

Som en måttligt betydelsefull risk betraktas det faktum att **det lämnas mycket få rapporter om penningtvätt per år inom sektorn**. I kommissionens överstatliga riskbedömning har det låga antalet rapporter från tillhandahållare av juridiska tjänster, trots att verksamheten inom sektorn är förenad med höga risker, identifierats som en betydande riskhöjande faktor.¹⁹³ Till denna risk hänför sig sannolikt också Regionförvaltningsverket i Södra Finlands iakttagelser i den övervakarspecifika riskbedömningen att aktörerna inom sektorn inte identifierar, bedömer eller nödvändigtvis förstår de risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som de kan utsättas för i sin verksamhet.¹⁹⁴ Dessutom kan aktörerna uppleva att skyldigheterna enligt penningtvättslagen är oskäligen avseende på effekterna och resurserna, och då uppfyller man inte heller lagstiftningens krav. Dessutom är det typiskt för advokatbranschen att advokaterna vägrar att ta emot tvivelaktiga uppdrag redan innan de får information för att rapportera tvivelaktigheter. Enligt 4 kap. 1 § i penningtvättslagen ska tvivelaktiga transaktioner rapporteras oavsett om en kundrelation har etablerats eller avböjts eller en transaktion har utförts, avbrutits eller avböjts. Dessutom anser advokaterna att rapporteringströskeln är onödigt hög och tänker att de inte har tillräckliga bevis för att lämna en rapport.

Utmaningen med att identifiera aktörer inom organiserad brottslighet identifierades som en måttligt betydelsefull risk särskilt hos rapporteringsskyldiga i bolagsform. Man har sett att hotet mot sektorn kommer delvis från så kallade manschettbrottslingar¹⁹⁵, som föredrar komplicerade företagsstrukturer och försöker blanda olaglig och laglig verksamhet. Risken höjs särskilt av nya okända kunder, vars bakgrund är utmanande att kontrollera med avseende på organiserad brottslighet. De rapporteringsskyldiga uppger att de försöker minska risken med hjälp av tillgängliga informationskällor och bland annat intervjuer.

192 FATF 2013a, sid. 52 och 125.

193 Överstatlig riskbedömning 2022, sid. 198.

194 Regionförvaltningsverket i Södra Finland 2022, sid. 16.

195 Manschettbrottsling = termen "White-Collar crime" som ofta används ute i världen och som ofta hänvisar till uttryckligen ekonomisk brottslighet. Det bör dock påpekas att termerna inte är synonyma.

När det gäller advokater eller tillhandahållare av juridiska tjänster har lagens oklara tillämpningsområde och avsaknaden av tydlig reglering identifierats som en måttligt betydelsefull risk. Vilka som hör till penningtvättslagens tillämpningsområde anses vara en tolkningsfråga, eftersom juridiska tjänster inte spelar en väsentlig roll hos alla aktörer eller så kan aktörens roll förändras under kundrelationen. Som exempel kan nämnas en situation där en advokat först är biträde i domstolen i ett brottmål, då man inte omfattas av penningtvättslagens bestämmelser. Om samma klient dessutom vill göra till exempel en fastighetsaffär med bistånd av samma advokat, börjar uppdraget höra till penningtvättslagens tillämpningsområde. Det har också identifierats som en risk att tillsynen är splittrad på två instanser, Finlands Advokatförbund och Regionförvaltningsverket i Södra Finland. Advokatförbundet övervakar advokater och regionförvaltningsverket övervakar tillhandahållare av juridiska tjänster.

När det är fråga om ett långt och viktigt kundförhållande kan tröskeln vara hög för tillhandahållare av juridiska tjänster och fastighetsförmedlare att inhämta utredning om kundens bakgrund och tillgångarnas ursprung av rädsla för att förlora kunden, vilket leder till att omständigheterna inte utreds. Samtidigt identifieras inte penningtvätt hos den egna kundkretsen. Denna risk har bedömts som måttligt betydelsefull. Dessa risker lyftes fram särskilt av myndighetsexperter. Många advokatbyråer och juridiska byråer utgörs av en eller två jurister. För sådana aktörer är lokala kundförhållanden långvariga och viktiga. Risk för penningtvätt identifieras sällan hos den egna kundkretsen. Enligt vissa rapporteringsskyldiga innebär dock ett långvarigt kundförhållande att man uttryckligen känner till tillgångarnas ursprung. Även skillnaderna mellan små orter och stora städer kommer fram. Hos rapporteringsskyldiga förekommer åsikten att denna risk är relevant i stora städer där människorna inte känner varandra.

Det har framförts att det ändå är sannolikt att man låter bli att identifiera en kund på grund av dennes anseende eller bakgrund. Även bland myndigheterna förekommer åsikten att kundens goda anseende, när det är fråga om till exempel förmögna släkter, kan inverka på hur kunden bemöts. Många kunder har samlat stor grundförmögenhet, varvid det kan hända att ingen bakgrundsundersökning görs. Detta gäller både inhemska så kallade "gamla pengar" och utländska kunder. En del rapporteringsskyldiga uppger att de som tillhandahåller skattetjänster bekantar sig med sina kunder och deras bakgrund mycket noggrannare än vad lagen kräver genom intervjuer och andra bakgrundsutredningar, och kundens anseende begränsar inte identifieringen.

Eftersom **aktörer som tillhandahåller skatterådgivningstjänster som bisyssla inte omfattas av penningtvättslagens bestämmelser**, är de utsatta för risk för penningtvätt. Kriminella kan försöka utnyttja aktörer som står utanför bestämmelserna, eftersom risken för att åka fast minskar. Risken för penningtvätt minskas dock av att dessa tjänsteleverantörer ofta omfattas av penningtvättslagens tillämpningsområde i fråga om någon annan verksamhet (till exempel revisorer eller bokförare).

Som en måttligt betydelsefull risk betraktas **eventuellt bristande kunskaper hos enskilda advokater i stora advokatbyråer**, där funktionerna som gäller förhindrande av penningtvätt är centraliserade. Överlag är stora advokatbyråers processer för förhindrande av penningtvätt i skick och på god nivå, men till följd av centraliseringen kan det finnas brister i någon enskild advokats kunskaper. Samtidigt litar man på andra rapporteringsskyldigas tillsyn, till exempel bankens tillsyn över förhindrande av penningtvätt och terrorfinansiering.

Inom denna sektor identifierades det också som en måttligt betydelsefull risk att **när e-tjänsterna ökar och identifieringstekniken utvecklas litar man alltför mycket på tjänsteleverantörens teknik och på att tjänsteleverantören lämnar korrekta uppgifter**. Problemet är enligt myndigheterna att aktörerna inom sektorn utnyttjar olika identifieringstjänster, men det är inte känt vem som tillhandahåller tjänsten och vad uppgifterna grundar sig på. De rapporteringsskyldiga behöver känna till riskerna med identifiering på distans även om det anses vara viktigt att utöka användningen av distansidentifiering. Risken ökar särskilt i situationer där en rapporteringsskyldig som använder tjänsten inte förstår de tekniska lösningar som används vid identifieringen tillräcklig och sålunda är utsatt för missbruk. Kontroll av att identifieringsmetoden är tillförlitlig är ett viktigt sätt att minska den risk som följer av identifiering på distans.

2.5.4.4 Tillhandahållare av företagstjänster

Omvärlden för tillhandahållare av företagstjänster

Enligt penningtvättslagen avses med tillhandahållare av företagstjänster en sammanslutning eller näringsidkare som affärsmässigt tillhandahåller tredje parter någon av följande tjänster:

- bildande av en sammanslutning,
- verkande som bolagsrättsligt ansvarig person eller ansvarig bolagsman eller i motsvarande ställning i andra juridiska personer,

- tillhandahållande av säte, företagsadress, postadress eller andra motsvarande tjänster,
- förvaltning i Finland av en i artikel 3.7 d i penningtvättsdirektivet avsedd utländsk klassisk trust eller liknande juridisk konstruktion,
- skötande av förvaltarregistrering, när den som har införts i aktieägarförteckningen för ett annat än ett publikt aktiebolag.

I Finland tillhandahålls företagstjänster huvudsakligen för bildande av bolag eller tillhandahållande av administrativ adress för ett företag. Enligt den gällande penningtvättslagen ingår inte handel med lagerbolag (färdiga bolag) i företagstjänsterna.¹⁹⁶

Det finländska rättssystemet känner inte till trustar eller trustarrangemang, och därför hänvisas det i penningtvättslagens bestämmelser om kapitalförvaltningstjänster uttryckligen till utländska trustar och förvaltare av dessa. I enlighet med det fjärde penningtvättsdirektivet omfattar detta även förvaltare av liknande juridiska konstruktioner som trustar.¹⁹⁷

Tillhandahållare av företagstjänster är rapporteringsskyldiga som övervakas av Regionförvaltningsverket i Södra Finland. Per december 2022 hade sammanlagt 253 tillhandahållare av företagstjänster skrivit in sig i tillsynsregistret, 40 i huvudsyssla och 213 i bisyssla.

Tillhandahållarna av företagstjänster lämnade 5 rapporter om penningtvätt 2022, vilket är 2 flera än året innan. Tillhandahållare av företagstjänster har över huvud lämnat endast en handfull rapporter om penningtvätt per år.

Risker penningtvätt relaterade till tillhandahållare av företagstjänster

Den totala risknivån för tillhandahållare av företagstjänster är 2, det vill säga **måttligt betydelsefull**. I den överstatliga riskbedömningen har kommissionen bedömt att sektorn för tillhandahållare av företagstjänster¹⁹⁸ är utsatt för mycket betydelsefull risk för penningtvätt.¹⁹⁹ Regionförvaltningsverket i Södra Finland har i sin egen

196 Regionförvaltningsverket i Södra Finland: Valutaväxling och företagstjänster, hämtad 5.9.2023.

197 RP 228/2016 rd, sid. 91.

198 I kommissionens överstatliga riskbedömning finns ingen sektor för tillhandahållare av företagstjänster på samma sätt som i finländsk lagstiftning, utan där bedöms aktörerna via tre aktörer: företag (companies), trustar och företrädare/ombud (nominees).

199 Överstatlig riskbedömning 2022, sid. 133–150.

övervakarspecifika riskbedömning bedömt att den totala risknivån för sektorn är måttlig. Trots att sektorn är förenad med betydelsefulla risker finns det flera faktorer som reducerar dem: inom sektorn används knappt några kontanter, kundrelationerna är ofta långvariga och aktörerna har endast ett fåtal kunder.²⁰⁰

Användningen av bulvankonstruktioner, såsom skrivbordsbolag som används för penningtvätt, ses som en av de mest betydelsefulla riskerna för sektorn. Även kommissionen bedömde att anlita av bulvaner innebär en betydelsefull risk för att de verkliga ägarna döljs.²⁰¹

Som en måttligt betydelsefull risk bedöms **användningen av fakturerings- eller transitbolag för penningtvätt** när de inte förutsätter kundkontroll och aktörerna inte är rapporteringsskyldiga för försäljning av lagerbolag.²⁰² Det är också en måttligt betydelsefull risk att **rapporteringsskyldigheten inte omfattar försäljning av lagerbolag**, så lagerbolag förutsätter inte kundkontroll och aktörerna är inte rapporteringsskyldiga för försäljning av lagerbolag. Sålunda är det utmanande att verifiera iakttagelser av risker för penningtvätt i anslutning till lagerbolag, trots att risken identifieras som måttlig på nationell nivå.

2.5.4.5 Varuhandlare

Varuhandlarnas omvärld

Penningtvättslagen tillämpas på dem som affärs- eller yrkesmässigt säljer eller förmedlar varor till den del de kontant betalar eller får en betalning eller flera med varandra sammanhängande betalningar som sammanlagt uppgår till minst 10 000 euro.

De som affärs- eller yrkesmässigt säljer varor enligt penningtvättslagen övervakas av Regionförvaltningsverket i Södra Finland. Dessa aktörer ska anmäla sig till registret för övervakning av penningtvätt; per december 2023 hade sammanlagt 52 varuhandlare registrerat sig, varav fyra i bisyssla. Enligt en expert vid Regionförvaltningsverket i Södra Finland finns det sannolikt ett måttligt antal

200 Regionförvaltningsverket i Södra Finland 2022, sid. 92.

201 Överstatlig riskbedömning, sid. 149.

202 Med lagerbolag avses aktiebolag som har grundats men som inte har bedrivit affärsverksamhet. Registreringar och andra tidskrävande åtgärder har skötts färdigt. Man kan säga att lagerbolaget har sparats på en hylla i väntan på en köpare och på att affärsverksamheten ska inledas.

företag inom sektorn som är rapporteringsskyldiga men som antingen inte känner till skyldigheten att ansöka om registrering i penningtvättsregistret eller känner till den men ändå inte ansöker om registrering.

Det totala antalet aktörer och omsättningen inom sektorn kan som helhet anses vara betydande. Till exempel i fordonshandeln samt i handeln med ur och smycken kan det röra sig mycket stora belopp. År 2021 fanns det nästan 2700 bilhandlare, med en sammanlagd omsättning på cirka 13,3 miljarder euro.²⁰³ År 2021 fanns det också 370 ur- och guldsmedsaffärer, vars sammanlagda omsättning uppgick till cirka 210 miljoner euro.²⁰⁴

År 2022 lämnade aktörer som tar emot mer än 10 000 euro i kontanter 43 rapporter om penningtvätt, vilket är sju flera än året innan.²⁰⁵

Risker för penningtvätt relaterade till varuhandlare

Den totala risknivån för varuhandlare är 2, det vill säga **måttligt betydelsefull**. Som risker för sektorn identifierades endast fyra nya risker jämfört med föregående riskbedömning. Samtliga risker bedömdes som måttligt betydelsefulla.

Insikterna i penningtvättslagens skyldigheter identifierades som svag inom sektorn. De rapporteringsskyldiga känner inte nödvändigtvis till sin lagstadgade rapporteringsskyldighet. Beloppet av de transaktioner som omfattas av penningtvättslagens tillämpningsområde kan ofta vara lågt i förhållande till den rapporteringsskyldigas totala affärsverksamhet, varvid vissa aktörer kan vara dåliga på att förstå, identifiera och bedöma riskerna för penningtvätt.

Som en annan risk identifierades särskilt **bilhandlares provisionslön, försäljningskrav eller egen affärsverksamhet**, som kan medföra tryck på att acceptera kontanter i samband med affärer även i situationer där aktören inte officiellt tar emot kontanter. Då har den rapporteringsskyldiga inte nödvändigtvis några sådana verksamhetsmodeller och förfaranden som penningtvättslagen förutsätter att tillämpa när en enstaka transaktion undantagsvis hör till penningtvättslagens

203 Statistikcentralen: Struktur- och bokslutsstatistik över företag: Klass 451 Handel med motorfordon, hämtad 12.9.2023.

204 Statistikcentralen: Struktur- och bokslutsstatistik över företag: Klass 4777 Specialiserad butikshandel med ur, guldsmedsvaror och smycken, hämtad 12.9.2023.

205 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 12.

tillämpningsområde. Även när förfaranden finns kan det hända att en enskild försäljare inte iakttar dem när tröskelvärdet överskrids eller så kan det fuskas med till exempel kundkontrollåtgärder eller utredningsskyldigheten på grund av försäljningstrycket.

Inom bilhandeln har utnyttjande av utländska bilar för brottslig verksamhet också identifierats som en risk. Enligt en myndighetsexpert möjliggörs handel med stulna bilar, eftersom myndigheterna inte längre samlar dokument om ägarkedjorna.

Oklara betalningar som är kopplade till varandra identifieras också som en risk för kontantrapportörer. Om köparen olika gånger köper produkter för mindre än 10 000 euro, kan bristfällig uppföljning också möjliggöra penningtvätt. Om köparen använder mindre än 10 000 euro vid enskilda inköp, men inköpen är kopplade till varandra så att de utgör en sammanlagd inköphändelse på mer än 10 000 euro, uppkommer rapporteringsskyldighet enligt penningtvättslagen för säljaren. Risken med betalningar som är kopplade till varandra beror i synnerhet på att den rapporteringsskyldiga inte följer/övervakar dessa betalningar. Då upptäcker den rapporteringsskyldiga inte nödvändigtvis att tröskelvärdet överskrids eller hur stora totalsummor det handlar om med en enskild kund.

3 Finansiering av terrorism

3.1 Övergripande bild av terrorismen i Finland

Bekämpningen av terrorism i Finland grundar sig på den nationella strategin för bekämpning av terrorism. Den senaste strategin har antagits i form av statsrådets principbeslut 2022, och den gäller till utgången av 2025. Inrikesministeriet svarar för beredningen av strategin och följer genomförandet av den. Strategin fastställer sammanlagt 23 strategiska åtgärder för att bekämpa terrorism. En av dem är att bekämpa finansiering av terrorism. Genom bekämpningen av finansiering av terrorism utreds fall av finansiering av terrorism, avslöjas nätverk i anslutning till målpersoner för bekämpning av terrorism och kartläggs metoder att finansiera terrorism. Bekämpningen av finansiering av terrorism utvecklas i enlighet med riktlinjerna i den gällande nationella riskbedömningen och handlingsplanen för penningtvätt och finansiering av terrorism.²⁰⁶

Enligt skyddspolisens senaste hotbedömning ligger hotet om terrorism i Finland på nivå två på en skala med fyra nivåer, det vill säga "förhöjd", som är den näst lägsta nivån på skalan. Sannolikheten för en terrorattack mot Finland har bedömts som osannolik på kort sikt. Det mest sannolika hotet om en attack orsakas av enskilda personer eller små grupper. Skyddspolisens har identifierat högerextrema och radikalislamistiska aktörer, som sannolikt har vilja och förmåga att genomföra våldsamma attacker. Det mest sannolika hotet kommer från enskilda personer och små grupper som understöder dessa ideologier.

Enligt skyddspolisens är hotet om radikal islamistisk terrorism oförändrat. Merparten av målpersonerna för terrorismbekämpning är fortfarande sådana som understöder radikal islamism. Gärningar eller händelser som tolkas kränka eller vara emot islam, såsom bränning av Koranen eller militära åtgärder mot terroristorganisationer i konfliktområden, ökar sannolikt hotet om terrorattacker på kort sikt. I Finland är de viktigaste stödåtgärderna för radikal islamism att förmedla tillgångar och sprida ideologin över nätet. Fenomenet med utländska stridande påverkar fortfarande den radikala islamistiska omvärlden i Finland. Vissa personer med kopplingar till Finland som understöder radikal islamism vistas fortfarande i konfliktområdena i Syrien

206 Nationell strategi för bekämpning av terrorism 2022–2025, Inrikesministeriets publikationer 2022:37.

och Irak. På kort sikt är det osannolikt att nätverk för personer som återvänt från konfliktområden eller enskilda återvändare aktiverar sig i terroristisk verksamhet i Finland. Hotet om terrorism från extremvänstern och Kurdistans arbetarparti (nedan *PKK*) är lågt i Finland. *PKK* och dess anhängare koncentrerar sig särskilt på insamling av finansiering och påverkansverksamhet i Finland. Den vänsterextrema verksamheten i Finland är i huvudsak fokuserad på antifascistisk aktivitet och stöd för *PKK*:s verksamhet. Rörelser som arbetat mot förvaltningen i Finland har i regel bedrivit våldsfri verksamhet.²⁰⁷

I Finland har det utförts en radikalislamistisk terrorhandling i jihadistiskt syfte av en ensam person med eggvapen i Åbo 2017. Personen dömdes 2018 för två mord i terroristiskt syfte och åtta mordförsök i terroristiskt syfte. Domen har vunnit laga kraft.

I internationell högerextrem ideologi framhävs enligt skyddspolisen sådana faktorer som rasism, antisemitism och främlingsfientlighet. Utmärkande är att man inspireras av tidigare attacker, upplever hot mot den vita befolkningen samt beundrar terrorism över nätet. Även i Finland har extremhögern liknande åsikter. Skyddspolisen har identifierat personer som stöder och sympatiserar med högerextrem terroristisk verksamhet. Enskilda högerextrema personer och smågrupper står för ett beaktansvärt terrorhot i Finland. Våldshot riktas särskilt mot företrädare för etniska och religiösa minoritetsgrupper samt politiska aktörer som upplevs som ideologiska motståndare. Potentiella mål för attacker utgör också aktörer som betraktas som fiender i den högerextrema ideologin. Skyddspolisen har identifierat enskilda högerextrema personer som begett sig från Finland till krigsområdet i Ukraina. Verksamhet i konfliktområden ökar också sannolikheten för att finländare ska radikaliseras. Nätverkande, spridning av propaganda och främjande av våldsbejakande verksamhet främst på sociala medieplattformar utgör en väsentlig del av den högerextrema aktiviteten i Finland. Det finns också finländare med kopplingar till Siege-kulturen, där anhängare av vit övermakt uppviglar till terroristiskt våld och raskrig för att få samhället att kollapsa. Aktiva med kopplingar till Nordiska motståndsrörelsen, som upplöstes 2020, har fortsatt med liknande verksamhet i nya sammansättningar. Den organiserade högerextrema rörelsen orsakar inte för närvarande något terroristiskt hot, men skapar ett potentiellt växtunderlag för enskilda personers radikalisering.²⁰⁸

207 Skyddspolisen: Årsbok 2022, hämtad 30.8.2023.

208 Skyddspolisen: Årsbok 2022, hämtad 30.8.2023.

De senaste åren har det gjorts två utredningar med högerextrem anknytning i Finland. Det första fallet som utreddes som högerextrem terrorism är det så kallade Kankaanpää-fallet från 2019. Förundersökningen, som nyligen avslutats, gällde en liten grupp som misstänks ha planerat terroristiska gärningar. Männerna misstänks ha understött en accelerationistisk högerextrem ideologi. Beträffande den andra utredningen, det så kallade Lahtis-fallet, har tingsrätten meddelat dom i oktober 2023. Tre män som omfattade en accelerationistisk högerextrem ideologi dömdes till fängelsestraff för brott i terroristiskt syfte. Brotten begicks i Lahtis mellan november 2021 och mars 2023. Domen har inte vunnit laga kraft.

Enligt Europols bedömning väntas höger-, vänster- och miljörelaterad terrorism och våldsbejakande extremism öka ytterligare i framtiden.²⁰⁹

Europeiska unionens råd har antagit ett beslut om förlängning av de gällande restriktiva åtgärderna mot Isil/Daish och al-Qaida samt fysiska och juridiska personer, grupper, företag och enheter som har samröre med dem med ytterligare ett år, till och med den 31 oktober 2024. För närvarande gäller sanktionerna för 14 personer och fem grupper. De är föremål för frysning av tillgångar och reseförbud till EU. Dessutom förbjuds personer och enheter i EU att göra medel, finansiella tillgångar eller ekonomiska resurser tillgängliga för dem som omfattas av sanktionerna. Dessa autonoma restriktiva åtgärder kompletterar de sanktioner som FN:s säkerhetsråd har infört mot Isil/Daish och al-Qaida.²¹⁰

3.2 Finansiering av terrorism i finländsk kontext

I Finland har det gjorts iakttagelser av finansiering av terrorism, som kan synas till exempel som anskaffning av finansiering, antingen direkt eller via mellanhänder, till terroristgrupper som är verksamma utomlands – med andra ord grupper vars attacker riktas mot mål någon annanstans än i Finland, eller i inhemsk verksamhet, till exempel finansiering av högerextrem terrorism. Till Finland kan dessutom riktas så kallad "oönskad utländsk finansiering", varigenom man försöker påverka Finlands demokratiska system i strid med de mänskliga rättigheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna. Sådan verksamhet kan leda till misstro mot regeringen eller demokratiska institutioner samt uppvigla till diskriminering, hat, polarisering, isolering och alla former av extrema rörelser.

²⁰⁹ Europol 2023b, sid. 73.

²¹⁰ Europeiska unionens råd: Isil/Daish och al-Qaida: EU:s restriktiva åtgärder förlängda med ytterligare ett år, hämtad 8.11.2023.

I och med olika konflikter och Rysslands invasion av Ukraina kan andra aktörer än de som man traditionellt föreställt sig planera och utföra terroristiska gärningar, varvid även finansiering av dem är möjligt. Händelser och fenomen i samhället, såsom polarisering av debattklimatet och internationella konflikter och händelser, kan bidra till att individer börjar intressera sig även för våldsbejakande extrema rörelser. Våldsbejakande radikaliseringsprocesser är dock en individuell och dynamisk process, med påföljden att de tolkningar och betydelser och den vikt som ges åt händelserna varierar. De kan också påverkas av individernas personliga erfarenheter, såsom ekonomiska svårigheter och erfarenheter av orättvisa. Samhällets polarisering kan också erbjuda möjligheter för olika aktörer, inklusive statliga aktörer, att utnyttja motsättningar för att driva egna syften, till exempel genom finansiering.²¹¹

I centralen för utredning av penningtvätts årsberättelse 2022 konstateras att internationellt sett har 2022 präglats av att högerextrema rörelser och olika rörelser som är emot förvaltningen har växt. Typiska drag hos utredningscentralens utredningshelheter med anknytning till finansiering av terrorism var bland annat den internationella dimensionen, så att terroristgrupper eller personer med kopplingar till sådana misstänks ha samlat in medel för att förmedla dem till terroristorganisationer utomlands. Den internationella dimensionen framgick i fråga om såväl transaktioner, såsom gireringar och penningförsändelser, som enskilda personers sätt att överföra eller skicka medel till flera olika personer och länder i och utanför Europa, samt bland annat anlita internationella betalningsförmedlare för överföringar till utlandet. I utredningshelheterna har det funnits tecken inte bara på olaglig insamling av medel utan också på att förmögenhet som skaffats genom laglig affärs- eller föreningsverksamhet har överförts till terroristiska aktörer.²¹²

Enligt den utredning om terrorfinansieringens särdrag som centralen för utredning av penningtvätt publicerade 2021 var de tre klart vanligaste redskapen för att överföra medel i samtliga utredningshelheter som inleddes under perioden 1/2017–6/2019 girering, kontanter och penningförmedlingstjänster. Tre sätt att samla in och cirkulera medel upptäcktes: ideella föreningar, insamling av medel och penningspel. Till utredningshelheterna hänförde sig ett stort antal olika internationella förbindelser. Största delen, nästan 75 procent, av rapporterna i utredningen hade gjorts av rapportörgruppen kreditinstitut och finansiella institut, med andra ord

211 Intervjuer med experter.

212 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 17.

banker. Enligt utredningen stöder de små beloppsindikatorerna i rapporterna den rådande uppfattningen att beloppen som hänför sig till eventuell finansiering av terrorism är ganska små.²¹³

I det följande granskas finansieringsverksamheten i Finland hos aktörer som står för det mest sannolika attackhotet, det vill säga aktörer som understöder en högerextrem och radikalislamistisk ideologi. Hos dessa aktörer har skyddspolisen iakttagit den mest sannolika viljan och förmågan att utföra våldsamma attacker. Dessutom beaktas de internationella trenderna, eftersom terrorfinansiering är omfattande och gränsöverskridande verksamhet.

3.2.1 Radikalislamistisk finansieringsverksamhet

Enligt en myndighetsbedömning är verksamheten i Finland för att finansiera radikal islamism i första hand inriktad på penningförsändelser till konfliktområden. Vanligtvis stöder man närstående eller vänner som deltar i konflikter med mindre penningbelopp, varvid stödverksamheten inte riktas till någon ideologi. Finansieringskanaler är bland annat officiella och inofficiella hawalaväxlare. När penningförmedlare anlitas sänds pengarna vanligtvis inte direkt till den slutliga mottagaren, utan mottagare än någon mellanhand (t.ex. släkting, vän). En annan betydande finansieringsform är transport av såväl kontanter som annan egendom till konfliktområden. Källan för tillgångarna kan vara till exempel olagliga penninginsamlingar, olika bedrägerier och olaglig affärsverksamhet, men också intäkter från laglig affärsverksamhet och privatpersoners tillgångar kan styras till finansiering av radikal islamistiskt terrorism.

I artikeln "Crime and Punishment: Jihadist Financing and Criminal Accountability in Finland" från 2021 konstateras att under 2010-talet har finansieringen av jihadister i Finland blivit vanligare och mångsidigare. I artikeln identifieras åtminstone tre olika sätt att finansiera jihadister i Finland. För det första har medel samlats in och överförts till beväpnade jihadistgrupper i konfliktområden. För det andra har utländska stridande som reser till Syrien och Irak finansierat sin resa och utrustning själv med delvis olagliga metoder, och i åtminstone ett fall har de också överfört medel till sin grupp. För det tredje har man skaffat medel i Finland som överförts till personer utomlands som deltar i jihadistisk verksamhet. Förutom självfinansierad

213 Centralkriminalpolisen 2021a, sid. 4.

terrorverksamhet har för finansieringen använts både lagliga företag och organisationer som drivs utan vinstsyfte, och en del har i vissa fall kunna pressa eller rentav tvinga andra att donera pengar.²¹⁴

Europol rapporterade att av de 380 anhänganden med kopplingar till terrorism som medlemsländerna rapporterade 2022 gällde 14 finansiering av terrorism och alla hade kopplingar till jihadistisk terrorism. Största delen av de anhängna hörde till två terroristgrupper, som samlade in pengar för att finansiera verksamheten hos terroristorganisationer som bedrev sin verksamhet från länder utanför EU. Trots att största delen av de insamlade medlen styrs till konfliktområden, samlas medel också in för radikaliserings och rekrytering till jihadistiska sammanlutningar i EU. Som källor för tillgångarna används oberoende av ideologi bland annat laglig affärsverksamhet, insamling av donationer och medlemsavgifter, gräsrotsfinansieringskampanjer, ideell försäljningsverksamhet och kriminell verksamhet. Man har sett att sätten att överföra tillgångar är mer skiktade än förr och i kedjorna används till exempel virtuella valutor, hawalasystem, andra betaltjänstleverantörer samt penningkurirer. Det är fortfarande vanligt att överföra pengar även via det traditionella banksystemet, men man har sett att det används mindre i de medlemsstater där tillsynsmekanismerna och riskprofileringen är strikt och där det har införts ny lagstiftning mot penningtvätt.²¹⁵

3.2.2 Finansiering av högerextrem terrorism

Enligt en myndighetsbedömning är högerextrem terroristisk verksamhet i första hand nationell och/eller lokal, och aktörerna försöker i första hand finansiera spridningen av sitt eget budskap och så kallad beredskap till exempel genom att skaffa utrustning, men detta och eventuell planering av attacker är närmast självfinansierad och penningbeloppen är rätt små. I extremhögers verksamhet rör sig pengarna ganska öppet till exempel via bankkonton. Dessutom finns det iakttagelser av att virtuella valutor används till exempel i donationsverksamhet och materialanskaffningar. Också enligt Europol har extremhögern iakttagits använda virtuella valutor för att finansiera sin verksamhet i Europa, men det är fortfarande en marginell metod²¹⁶. Föreningarnas medlemsavgifter och olika evenemangsavgifter är en viktig medelskälla för extremhögern i Finland. Hos extremhögern har man

214 Tuomaala-Järvinen – Saarinen 2021, sid. 59–71.

215 Europol 2023b, sid. 21.

216 Europol 2023b, sid.19.

dessutom iakttagit ideell affärsverksamhet, till exempel försäljning av litteratur och musik. Enskilda personer bedriver också kriminell verksamhet och styr sannolikt en del av medlen till stöd för extremhögern.

Motsvarande medelinsamlingsformer har iakttagits även internationellt. Enligt en rapport från forskningsprojektet CRAAFT har ett av extremhögerns traditionella sätt att samla in medel varit medlemsavgifter och ideell affärsverksamhet. Grupperna har också fått inkomster bland annat från produktionen av webbinnehåll i form av reklaminkomster eller innehåll bakom en betalmur och genom gräsrotsfinansieringskampanjer. Även olika musikevenemang jämte kringförsäljning har varit en lukrativ medelinsamlingsform. Kreditinstitut och finansiella institut har dock de senaste åren begränsat de tjänster som tillhandahålls extrema rörelser och plattformar för sociala medier har försökt ingripa i terroristiskt och radikalt innehåll som sprids på nätet. Extremhögern har dock hittat nya sätt att finansiera sin verksamhet när till exempel virtuella valutor blivit vanligare.²¹⁷

FATF publicerade 2021 en rapport om etniskt eller rasistiskt motiverad terrorfinansiering. I rapporten lyfts samma finansieringssätt fram i fråga om finansiering av högerextrem terrorism som CRAAFT iakttagit i sin rapport. Dessutom beaktas inkomster som fått genom fastigheter och kriminell verksamhet, men enligt rapporten förefaller största delen av de högerextrema gruppernas finansiering komma från lagliga källor. Man har sett att grupperna utvecklats operativt när det gäller att överföra tillgångar. FATF identifierade flera utmaningar i kampen mot finansiering av den radikala extremhögern, såsom olika rättsliga system för att bekämpa verksamheten, få nationellt listade terroristgrupper, ökade internationella kopplingar mellan grupperna, ett stort antal så kallade ensamvargar som utför attacker samt utmaningar i informationsutbytet mellan myndigheterna och den privata sektorn.²¹⁸

3.2.3 Nya tekniker i terrorfinansieringens kontext

I riskbedömningen 2021 behandlades vissa hot och utmaningar som den tekniska utvecklingen fört med sig, såsom användning av sociala medier, virtuella valutor, gräsrotsfinansiering samt olika webbplattformar för kommunikation mellan terrorister och för rekrytering och medelinsamling. Andra nya hot i framtiden förefaller vara till exempel utvecklingen av artificiell intelligens, robotik, kvantteknik och Web 4.0 samt virtuella världar (metaverse) och de nya former av brottslighet

²¹⁷ Johnson 2020, sid. 2.

²¹⁸ FATF 2021a.

och gärningssätt som dessa möjliggör. Möjliga nya tekniker som kan utnyttjas även för terrorfinansiering är till exempel utbildningsläger om förstärkt verklighet, 3-D-printade vapen, deepfake-teknik, utökad användning av den mörka webben, automatiserade robottransporter på land, till havs och i luften samt obemannade fordon.²¹⁹

Enligt Europol har jihadistiska och högerpropagandister fått starkare fotfäste de senaste åren och etablerat sin närvaro i distribuerade tillämpningar. Distribuerade tekniker, som bygger på ett peer-to-peer-protokoll (P2P) i stället för centraliserade infrastrukturer, utgör en allvarlig utmaning när det gäller innehållsmoderering och undersökningsåtgärder. Europol bedömde att användningen av finansteknik (FinTech) har påverkat även terrorist- och våldsbejakande extrema grupper ekonomiska verksamhet och sannolikt kommer att förändra terrorfinansieringen ytterligare. Dessutom erbjuder bland annat utvecklingen av digital bankverksamhet (eng. *neo banks*), virtual-IBAN och decentraliserade finansiella tjänster (eng. *Decentralised Finance*), som betyder att blockkedjeteknik används för att komplettera eller ersätta det traditionella centraliserade finansiella systemet, möjligheter för kriminella aktörer. I framtiden kan terrorister allt oftare använda digitala valutor och plattformar för virtuell överföring av medel. Redan nu har det funnits tecken på att NFT (non-fungible token) testas eller används för att skaffa medel, vilket visar att terrorister undersöker vilka möjligheter digitaliseringen och teknikutvecklingen erbjuder. Terrorister kan på motsvarande sätt använda mer utvecklade och flerskiktade metoder för att samla in, överföra och gömma medel som använts för att underhålla deras organisationer och operationer.²²⁰

Enligt en artikel som publicerats av Förenta staternas nationella innovations-, teknik- och utbildningscenter för bekämpning av terrorism (NCITE) och Londons King's Colleges internationella forskningscenter för radikalisering (ICSR) anammar de flesta terroristorganisationer, celler och individer så småningom nya tekniker, taktiker, strategier och processer. De flesta terroristaktörer har kopplingar till finansiella och ekonomiska institutioner, vilket försvårar finansieringen av terrorism. Enligt artikeln använder terroristiska aktörer finansiell teknik och virtuella valutor först i det skedet när de är enkla att använda och används allmänt. Motiverade individer eller celler kan vara innovativa, men grupper, mer etablerade celler eller organisationer tar sällan i bruk nya finansieringsformer i ett tidigt skede.²²¹

219 Intervjuer med experter.

220 Europol 2023b, sid. 75.

221 Argentino, Davis & Refslund Hamming 2023, sid. 3.

Förutom de hot som digitaliseringen medför har FATF också betonat möjligheterna att utnyttja den i de brottsbekämpande myndigheternas arbete. Enligt FATF har de brottsbekämpande myndigheterna under de senaste åren utvecklat sin digitala beredskap att utnyttja de enorma möjligheterna hos strategin mot datadriven penningtvätt och finansiering av terrorism. Automatisering, blockkedjeanalys, big data, artificiell intelligens (AI), maskininlärning och annan utvecklad analys kan hjälpa myndigheterna att utreda, bedöma riskerna för samt utbyta information om penningtvätt och finansiering av terrorism.²²²

I Finland fortsätter centralen för utredning av penningtvätt sitt arbete med att utnyttja artificiell intelligens och intelligent automatisering. Bland annat inleddes 2021 ett femårigt DIGI-projekt, där slutresultatet är att maskiner ska sköta sådana rutinarbeten – kontroller och olika förberedande arbeten – som passar dem bäst, och bereda de ärenden som ska behandlas i den form som lämpar sig bäst för penningtvättsutredarna, och därmed frigöra människor som kan koncentrera sig på det som är väsentligt med tanke på den grundläggande uppgiften, det vill säga beslut samt analyser och informationsutbyte.²²³

3.2.4 Ändringar i lagstiftningen

Finland har uppdaterat sin lagstiftning mot terrorism under det senaste decenniet. En betydande del av dessa ändringar hänför sig till terrorfinansieringsbrott. År 2015 kompletterades bestämmelserna om finansiering av terrorism så att som finansiering av terrorism (numera finansiering av ett terroristbrott) kriminaliserades finansiering av alla andra terroristbrott som då var straffbara enligt 34 a kap. i strafflagen. Samtidigt kriminaliserades allmän finansiering av en terroristgrupp. År 2016 kriminaliserades resa i syfte att begå ett terroristbrott och finansiering av en sådan resa, år 2018 främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott och finansiering av sådant främjande, år 2021 finansiering av en enskild terrorist samt år 2022 offentlig uppmaning som har anknytning till terroristbrott och finansiering av en sådan uppmaning.

I och med kriminaliseringen av finansiering av en enskild terrorist är det straffbart att tillhandahålla eller samla in medel för att finansiera en person som begår eller deltar i brott i terroristiskt syfte. Straffet är fängelse i minst fyra månader och högst

²²² FATF 2022, sid. 1.

²²³ Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 22.

sex år. Även försök att finansiera en terrorist blev straffbart 2021. Samtidigt skärptes straffskalan för finansiering av en terroristgrupp på motsvarande sätt så att straffet är fängelse i minst fyra månader och högst sex år.²²⁴

3.2.5 Högriskredjeländer

Enligt kommissionen har högriskredjeländer strategiska brister i sina system för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism som utgör ett betydande hot mot unionens finansiella system. Högriskländerna förtecknas i EU-kommissionens delegerade förordning och förteckningen uppdateras regelbundet.²²⁵ FATF:s förteckning över jurisdiktioner som är föremål för utökad övervakning (den s.k. "gråa listan") innehåller nästan samma stater som kommissionens förteckning. Högriskstater och högriskregioner som är föremål för FATF:s åtgärder ("svarta listan") är Iran, Nordkorea och Myanmar²²⁶. Enligt centralen för utredning av penningtvätts iakttagelser borde förutom kommissionens förteckning över högriskredjeländer bland annat Somalia behandlas som en riskstat med avseende på finansiering av terrorism, eftersom Al-Shabaab, som FN klassat som en terroristgrupp, besitter vidsträckta områden i södra Somalia.

3.2.6 Frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism

I Finland finns ett administrativt system för frysning av tillgångar. För att bekämpa terrorism och förhindra terrorfinansiering kan fysiska eller juridiska personers tillgångar frysas på det sätt som föreskrivs i lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism. I Finland fattar centralkriminalpolisen beslut om frysning av tillgångar och för en offentlig förteckning över frysningsbeslut. Frysningsbeslut verkställs av utskökningsmyndigheten. Enligt statistiken över utsköknings specialindrivning uppgick beloppet av frysta tillgångar enligt lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism till 106 095 euro 2022. År 2021 var beloppet 111 090 euro, medan beloppet 2020 var 256 euro.

224 RP 135/2020 rd, sid. 30.

225 Kommissionens delegerade förordning (EU) 2016/1675 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 genom identifiering av högriskredjeländer med strategiska brister.

226 FATF: Black & grey lists, hämtad 1.9.2023.

3.3 Viktiga iakttagelser

3.3.1 Utmaningar med att identifiera terrorfinansiering

För såväl den privata som den offentliga sektorn är det utmanande att identifiera aktörer som bedriver terroristisk verksamhet och som finansierar sådan. Man märker också att den privata sektorns kännedom om och förståelse för finansiering av terrorism är sämre än kunskaperna om penningtvätt. Enligt Europol suddas gränserna mellan olika former av terrorism, inklusive extremhögern, vänstern, anarkistiska, jihadistiska och andra ideologier, ut i framtiden, vilket gör det svårt att följa olika fenomen och former av terrorism. Tecken på att gränserna suddas ut har redan iakttagits.²²⁷ Detta syntes i antalet svar från den sektorspecifika riskbedömningen, eftersom det kom betydligt färre svar på enkäten om terrorfinansiering än på enkäten om penningtvätt. Terrorfinansiering och penningtvätt kan ändå inte jämföras med varandra som fenomen, så det är naturligt att kunskaperna om penningtvätt ligger på högre nivå.

Samma iakttagelse har gjorts av Europeiska bankmyndigheten EBA, som i sitt utlåtande om risker för penningtvätt och terrorfinansiering 2023 konstaterar att de behöriga myndigheterna är oroliga för att hanteringen av risker för terrorfinansiering är otillräcklig inom alla sektorer. Bristerna i system och tillsyn beror på att man inte tillräckligt förstått de risker som hänför sig till terrorfinansiering och att man tydde sig alltför mycket till förteckningarna över riktade ekonomiska sanktioner som enda övervakningsverktyg.²²⁸

Antalet rapporter om tvivelaktiga transaktioner som gäller terrorfinansiering till centralen för utredning av penningtvätt stöder iakttagelserna av att terrorfinansiering är ett svårupptäckt fenomen. Under de första sex månaderna 2023 tog utredningscentralen emot sammanlagt 203 432 rapporter, av vilka endast 18 hade klassificerats som relaterade till terrorfinansiering.²²⁹ Under tidigare år har utredningscentralen tagit emot i genomsnitt lika många eller något fler rapporter som gällt finansiering av terrorism eller indikerat finansiering av terrorism. Under 2022 tog man emot 55²³⁰ rapporter och under 2021 35. Utöver de mottagna rapporterna klassificerar utredningscentralen rapporter som gäller tvivelaktiga transaktioner utifrån deras sakinnehåll eller personkopplingar som eventuellt relaterade till

227 Europol 2023b, sid. 73.

228 European Banking Authority 2023, sid. 31.

229 Centralen för utredning av penningtvätt 2023, sid. 2.

230 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 17.

finansiering av terrorism. Antalet rapporter om finansiering av terrorism kan betraktas som lägre än vad man skulle vänta med tanke på iakttagelserna i riskbedömningen, den finländska kontexten och myndigheternas bedömning av hotnivån.

Strävan har varit att förbättra både den privata sektorns och myndigheternas kännedom och förståelse bland annat genom myndigheternas och de rapporteringsskyldigas AML samarbetsgrupp FAMLIT (Finnish Anti Money Laundering Intelligence Task Force), som centralen för utredning av penningtvätt inrättade sommaren 2020. Det redogörs mer ingående för samarbetsgruppens verksamhet i avsnitt 1.3.4. FAMLIT-arbetsgruppen har bland annat gått igenom indikatorerna på terrorfinansiering och ordnat utbildning på temat våren 2023.²³¹ Dessutom har Finansinspektionen publicerat den första tillsynsstrategin för bekämpning av penningtvätt våren 2023. Syftet med strategin är att minska risken för penningtvätt och finansiering av terrorism samt underlåttenhet att iakttä ekonomiska sanktioner i de rapporteringsskyldigas verksamhet.

3.3.2 Utmaningar med att undersöka och lagföra terrorfinansiering

Beslut om inledande av förundersökning gällande finansiering av terrorism fattas i regel av riksåklagaren. Riksåklagarens åtalsförordnande behövs om brottet har begåtts utanför Finland. Om det misstänkta brottet har begåtts i Finland beslutar polisen om inledande av förundersökning. Det har inte meddelats några lagakraftvunna domar för finansiering av terrorism i Finland. Sammanlagt har det i Finland inletts tre förundersökningar om terrorfinansiering. Åtal för finansiering av terrorism har väckts bara två gånger, men ingetdera fallet har lett till lagakraftvunna domar.

Enligt utredningen *Terrorismen rahoittamiseen liittyvät tuomiot Euroopassa 2015–2020* (Domar för finansiering av terrorism i Europa 2015–2020), som centralen för utredning av penningtvätt publicerade 2020, är avsaknaden av domar för finansiering av terrorism anmärkningsvärd med beaktande av särskilt antalet utländska stridande som begett sig från Finland samt den förhöjda hotnivån för terrorism. Enligt utredningen gällde majoriteten av de rättsfall som handlade om terrorfinansiering i andra EU-stater finansiering av utländska stridande. När man granskar antalet utländska stridande som begett sig från landet till konfliktområden samt landets folkmängd ligger det relativa antalet utländska stridande som begett sig från

²³¹ Centralen för utredning av penningtvätt 2022.

Finland på europeisk medelnivå. I ljuset av detta kan det betraktas som anmärkningsvärt att till exempel inte en enda finansiär av utländsk stridande har åtalats. I utredningen framförs flera orsaker till avsaknaden av domar och fall. För det första har en del gärningar/gärningssätt som för närvarande är kriminaliserade i vissa fall inte varit brott vid gärningstidpunkten till följd av att terroristlagstiftningen utvecklats stegvis. För det andra förutsätter uppfyllande av strafflagens rekvisit för finansiering av terrorism förhöjd uppsåtsgrad hos finansiären. I Finland tycks tröskeln för att inleda förundersökning om finansiering av terrorism liksom om terroristbrott vara relativt hög. På grund av lagstiftningens och terroristbrottutredningarnas särdrag har åklagaren spelat en stor roll vid bedömningen av skäligen kan misstänkas-tröskeln. I enskilda mål har tolkningen ofta varit att man i den fas som föregår förundersökningen inte har förmått samla tillräckligt med bevismaterial och därmed inte tillräckliga bevis för att överskrida skäligen kan misstänkas-tröskeln. För det tredje har den terroristiska stödverksamheten ansetts vara relativt ringa i Finland i en europeisk jämförelse. Effekten av brottet finansiering av terrorism riktar sig i regel utanför Finland och dess direkta samband med terroristisk verksamhet eller en enskilda gärning, till exempel en terrorattack, utomlands kan vara svår att påvisa. Vid terroristbrott är utmaningarna med att skaffa bevis betydande, bland annat för att påvisa utsändarens terroristiska syfte samt mottagarens tillhörighet till en terroristorganisation. Detta gäller i synnerhet insamlande av bevis internationellt, särskilt i konfliktområden.²³² Om förundersökning inte har inletts, begränsar detta polisens möjligheter att skaffa bevis utomlands, till exempel genom handräckning.

Utmaningar orsakas också av polisens begränsade resurser och behov av att prioritera utredningar, samt av att det är svårt för de brottsbekämpande myndigheterna att använda konfidentiella underrättelser som innehas av underrättelsetjänster.²³³ Även i rapporten från centralen för utredning av penningtvätt påpekas att man i Finland endast i ringa mån har specialiserat sig på att undersöka och lagföra terroristbrott och utredningar av terroristbrott ofta är tids- och resurskrävande, vilket kan höja tröskeln för att inleda förundersökning om terroristbrott. I de undersökningar om terrorfinansiering som gjorts i Europa har det rört sig om ganska små penningssummor, vanligtvis några tusen euro, så de är svåra att upptäcka vid sidan av annan informationssökning.²³⁴

232 Centralkriminalpolisen 2021b, sid. 6–8.

233 Tuomaala-Järvinen – Saarinen 2021, sid. 67.

234 Centralkriminalpolisen 2021b, sid. 6–8.

Avsaknaden av tillräknande prejudikat samt förundersökningar skapar en situation där varje nytt fall som går till domstol får prejudikatskaraktär. Det ringa antalet inledda förundersökningar om finansiering av terrorism och därmed avsaknaden av rättspraxis inverkar också på inledandet av förundersökningar.²³⁵

Den finländska lagstiftningen om terroristbrott grundar sig i huvudsak på internationella åtaganden. Den infördes 2002 och har därefter kompletterats flera gånger. Riksdagens grundlagsutskott och lagutskott har upprepade gånger lyft fram behovet av en totalreform av bestämmelserna. Enligt utskotten utgör 34 a kap. om terroristbrott i strafflagen en oklar helhet. Behovet av en totalreform har också uppmärksamrats i betänkandet av den arbetsgrupp som justitieministeriet tillsatte 2020.

Enligt regeringsprogrammet genomför regeringen en totalreform av terroristlagstiftningen så att den motsvarar de nuvarande hoten och för att få bort svåröverskådligheten i den nuvarande lagstiftningen. I regeringsprogrammet konstateras vidare att eventuella luckor i de nuvarande kriminaliseringarna utvärderas och att straffskalorna justeras så att straffen för terroristbrott skärps. På grund av skrivningarna i regeringsprogrammet har man i november 2023 inrättat en arbetsgrupp vid justitieministeriet för att göra en övergripande granskning av bestämmelserna om terroristbrott och utifrån den bereda ändringar i lagstiftningen om terroristbrott. Granskningen gäller vid sidan av andra bestämmelser också straffbestämmelserna om finansiering av terrorism (finansiering av ett terroristbrott, finansiering av en terrorist, finansiering av en terroristgrupp).

3.4 Bedömning av sektorspecifika risker för finansiering av terrorism

Nedan presenteras risknivåerna för de sektorer som granskas i den nationella riskbedömningen på skalan 1–4. Vad de olika risknivåerna innebär beskrivs närmare i bilagan om metoderna för denna riskbedömning (bilaga 1). I riskbedömningen granskas betydelsefulla och måttligt betydelsefulla risker för varje sektor. Något betydelsefulla risker är med i bilaga 3 till riskbedömningen. Sektorernas omvärld beskrivs i riskbedömningen avsnitt om penningtvätt.

235 Centralkriminalpolisen 2021b, sid. 7–8.

Tabell 8. De totala risknivåerna för finansiering av terrorism för de sektorer som omfattas av den nationella riskbedömningen 2023.

Sektor	Riskenivå
Hawalasystem	4
Betaltjänstleverantörer	3
Kreditinstitut	3
Tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	3
Finansiella institut och andra som tillhandahåller finansiella tjänster	2
Indrivningsrörelser	2

3.4.1 Betaltjänstleverantörer

Betaltjänstleverantörernas omvärld beskrivs närmare i avsnitt 2.5.1.1.

3.4.1.1 Risker för finansiering av terrorism relaterade till hawalaväxlare

Den totala risknivån för finansiering av terrorism för hawalaväxlare är 4, det vill säga **mycket betydelsefull**. Myndigheterna bedömer att hawalaverksamheten är betydligt mer riskexponerad än de rapporteringsskyldiga som besvarade enkäten. I bedömningen av inneboende risk från 2022 har Finansinspektionen bedömt att penningväxlare är utsatt för mycket betydelsefull risk för terrorfinansiering (4/4).²³⁶

Hawala är en sekundär eller parallell penningförsändelsetjänst, som fungerar utanför det officiella banksystemet och är en metod att överföra medel från ett land till ett annat. I vissa länder är verksamheten också förenad med valutaväxling. Allmänt är hawala en form av affärsverksamhet som baserar sig på att aktörerna litar på varandra. De hawalaväxlare som är verksamma i Finland baserar i praktiken sin verksamhet på internationella system, så en effektiv tillsyn förutsätter att man förstår hur hawalasystemet fungerar och vilka risker som är förknippade med det. En utmaning med tillsynen är också att få reda på penningtransporternas slutdestination och användningsändamål. Eftersom kontanter används i hawalaverksamheten

²³⁶ Finansinspektionen 2022c, sid. 3. Sektorns inneboende risknivåer för penningtvätt motsvarar de inneboende risknivåerna i sammandraget från 2020.

är det i praktiken omöjligt att ta reda på var medlen sist och slutligen hamnar. I Finland finns också ett okänt antal oregistrerade hawalaväxlare som i riskbedömningen 2021 bedömdes som en mycket betydelsefull risk i fråga om såväl penningtvätt som finansiering av terrorism. I denna partiella uppdatering behandlas de risker som hänför sig till oregistrerade hawalaväxlare mer ingående bland riskerna för penningtvätt, men de är relevanta även med avseende på finansieringen av terrorism.

Enligt kommissionens överstatliga riskbedömning är hawalaverksamhetens omfattning i EU inte känd. Enligt kommissionen finns det inga direkta penning-/värdeflöden mellan avsändare och mottagare som de brottsbekämpande myndigheterna skulle kunna följa eller spåra. Detta gör det i praktiken omöjligt att spåra pengar/värden i hawalanätverket. Även om man skulle beslagta räkenskapsböckerna hemlighålls de vanligtvis och finns allt oftare på molnservrar i icke samarbetsvilliga länder. Denna brist på insyn gör verksamheten lockande för kriminella.²³⁷

När det gäller hawalaväxlare anses den mest betydelsefulla risken vara att **myndigheternas anvisningar och regler inte iakttas utan aktörerna tolkar anvisningarna till egen fördel, vilket inte motsvarar anvisningarnas och reglernas syfte. Brister syns särskilt i hawalaväxlarnas bokföring.** När det gäller bedömningen av denna risk skiljde sig myndigheternas och de rapporteringsskyldigas åsikter avsevärt från varandra, så att myndigheterna bedömde denna risk som högre. Bokföring kan saknas helt och hållet, eller om sådan finns motsvarar den inte bestämmelserna om officiell bokföring. Ofta samlas bokföringen hos så kallade hawalacenter utomlands, från vilka det kan vara problematiskt att få tillförlitliga uppgifter för myndighetstillsynen.

Den tekniska utvecklingen syns också i hawalaväxlarnas verksamhet och **användningen av nya mobilapplikationer** ses som en betydelsefull risk som ökar tillgängligheten och erbjuder till exempel möjlighet att förbigå finländska hawalaväxlare. Dessutom är det möjligt att olika personer **överför pengar från fysiska kontanter till en mobilapplikation och tillbaka** flera gånger, vilket försvårar övervakningen. I fortsättningen är hawalaverksamhet möjlig också i krisområden med hjälp av mobilapplikationer och tack vare utvecklad telefoninfrastruktur. Merparten av hawalaväxlarna noterar överföringarna av medel på något sätt och de nya mobilapplikationerna gör anteckningsböcker i pappersform onödiga, och dessutom kan innehållet hemlighållas bättre än förr med hjälp av applikationer. Det gör det i sin tur svårare att följa tillgångarna.

237 Överstatlig riskbedömning 2022, sid. 81–83.

Som en måttlig sårbarhet betraktas **sanktionshotets effekt**, eftersom straffskalan och påföljderna inte betraktas som tillräckliga för överträdelser inom hawalaverksamheten. Myndigheterna bedömde denna sårbarhet som betydligt större än de rapporteringsskyldiga. Dessutom har **övervakning och inspektioner av hawalaverksamheten upptäckts uppta mycket av tillsynsmyndigheternas resurser**, eftersom inspektionerna räcker länge. Myndigheternas verksamhet försvåras också av **de utmaningar som följer av lagstiftningen när det gäller myndigheternas utlämnande av uppgifter på eget initiativ**. När uppgifter inte kan överlämnas smidigt mellan myndigheterna är det utmanande att upptäcka oegentligheter i anslutning till hawalaverksamhet. Som en måttlig risk upplevs också att **ansvaret är koncentrerat till centrala personer i etablerade nät**, som ofta är verksamma från utlandet. Anmärkningsvärt är också att en betydande **del av hawalaväxlarna inte omfattas av någon licens** ens i sådana länder där registrering är obligatorisk. Sålunda kan det finnas många aktörer som myndigheterna inte känner till.

3.4.1.2 Risker för finansiering av terrorism relaterade till betaltjänstleverantörer

Den totala risknivån för betaltjänstleverantörer är 3, det vill säga **betydelsefull**. Finansinspektionen har i bedömningen av inneboende risk 2022 bedömt att den inneboende risken för terrorfinansiering inom sektorn är mycket betydelsefull (4/4). I den överstatliga riskbedömningen 2022 har kommissionen bedömt betaltjänstsektorns riskexponering och när det gäller terrorfinansiering (på skalan 1–4) fick sektorn betyget 4, det vill säga mycket betydelsefull.

Som en betydelsefull risk anses **olika aktörer som bildar kedjor, som gör det möjligt att maskera tillgångarnas ursprung och slutmål samt försvårar tillsynen**. Som en betydelsefull risk betraktas också **val av en betaltjänstleverantör som saknar tillstånd i situationer där tillgångar överförs till konfliktområden**. I situationer där inofficiella betalningsätt används är det mycket svårt och i vissa fall fullständigt omöjligt att identifiera mottagaren av tillgångarna. De nya teknikerna möjliggör snabbhet och anonymitet. Användningen av olika betalningsförmedlare som bildar kedjor försämrar också bankernas övervakningsmöjlighet.

Som en allmän måttligt betydelsefull risk **ses betaltjänstleverantörers bristande förmåga att identifiera olika former av terrorism och sätt att finansiera terrorism, samt att övervaka realtida hot om finansiering av terrorism**. Föregripande övervakning spelar en nyckelroll i kampen mot terrorfinansiering, men den föregripande övervakningen försvåras av att de olika övervakningsmetoderna inte är utvecklade för att upptäcka risker för finansiering av terrorism. Varje aktör måste

självständigt utveckla egna metoder att övervaka betalningsrörelsen och utveckla god praxis i anslutning till dem, men detta gör samtidigt att övervakningen och nivån på den varierar mycket mellan olika aktörer. Brottslingar studerar också hela tiden nya metoder och sätt att undvika övervakning och kan redan nu effektivt utnyttja nya luckor i systemen för mobilbetalning för att överföra stora penningsummor på en gång.

Som en måttligt betydelsefull risk ses också **betaltjänstleverantörers bristfälliga förmåga att screena aktörer som är föremål för sanktioner**, eftersom aktörerna saknar tillräcklig kunskap och kompetens i anslutning till fenomenet. Detta kan också ha att göra med att sanktionsförordningarna är komplicerade och utmanande att tolka.

Med avseende på sårbarheten ses **utmaningarna med att få en helhetsbild när betalningsförmedlares tjänster och virtuella valutor används parallellt** som en måttligt betydelsefull risk. Som en måttlig sårbarhet betraktas dessutom **tjänstleverantörernas faktiska möjligheter att övervaka sina ombud och kunder** i anslutning till penningtvättslagens och kundkontrollprocessens, det vill säga KYC-processen (eng. *Know Your Customer*, KYC), krav.

3.4.2 Kreditinstitut

Kreditinstitutens omvärld beskrivs mer ingående i avsnitt 2.5.2.1.

3.4.2.1 Risker för finansiering av terrorism relaterade till kreditinstitut

Den totala risknivån för kreditinstitut är 3, det vill säga **betydelsefull**. I sammandraget av riskbedömningen av kreditinstitutssektorn 2022 har Finansinspektionen bedömt att den totala risken för penningtvätt och finansiering av terrorism inom kreditinstitutssektorn är som helhet betydelsefull.²³⁸

Alla identifierade risker är måttligt betydelsefulla eller något betydelsefulla. Största delen av riskerna hänför sig till kreditinstitutens egna förmågor. Den högsta risken hänför sig till **kreditinstitutens förmåga att övervaka realtida hot om finansiering av terrorism och identifiera olika former av terrorism och sätt att finansiera terrorism**. Vid bedömningen av denna risk skiljde sig myndigheternas och de rapporteringsskyldigas bedömningar avsevärt från varandra, så att myndigheterna

²³⁸ Finansinspektionen 2022a, sid. 5.

bedömde risken som avsevärt högre. Det är i princip mycket utmanande att identifiera finansiering av terrorism enbart utifrån kontorörelse och kundinformation. Kreditinstituten förmår identifiera aktörer på sanktionsförteckningar samt betalningar till högriskländer med avseende på terrorfinansiering. Det är i första hand myndigheterna som identifierar nya fenomen och finansieringssätt, så effektivt samarbete mellan myndigheter och kreditinstitut är centralt för att begränsa denna risk. Denna risk är också förenad med kulturella skillnader, såsom ett visst kulturbundet avvikande betalningsbeteende som identifieras och beaktas i transaktioner och kundrelationer. Om hela verksamhetskedjan inte identifierar riskerna påverkar det riskens sannolikhet, och därför borde utbildningen och kännedomen om riskerna för terrorfinansiering utökas aktivt, och satsningar görs på teknisk utveckling och förbättrad automatisering när övervakningsprocesserna utvecklas. En så realtida och noggrann övervakning som möjligt är viktig särskilt när det gäller redan identifierade högrisk kunder.

E-tjänster och snabba tjänsteleverantörer/tjänster över nätet anses också vara riskexponerade, eftersom kundidentifiering och kundkontroll samt utredning av tillgångarnas ursprung och användningsändamål kan vara utmanande i dessa situationer.

Små aktörers bristande transaktionsövervakning och indikatoruppdatering, som kan bero delvis på mindre resurser och delvis på att de har mindre data för att identifiera fenomen, ses som en måttligt betydelsefull risk.

Som en måttligt betydelsefull risk upplevs dessutom **brister i kreditinstituts-aktörers identifiering av laglig och olaglig föreningsverksamhet**. Riskexponeringen i föreningsverksamhet ska alltid bedömas fall för fall, med hänsyn till såväl faktorer som ökar risken med kundrelationen som faktorer som minskar den. Om den rapporteringsskyldiga inte bedömer de risker som hänför sig till kundrelationen och sin förmåga att hantera dessa risker fall för fall, kan det leda till de-risking-fenomenet, där tillhandahållandet av tjänster till högrisk kunder begränsas grundlöst. Finansinspektionen har i december 2022 publicerat en tematisk bedömning²³⁹ om obefogade begränsningar av banktjänster för högrisk kunder, och iakttagelserna från den kan hjälpa till med att reducera denna risk.

De-risking ses som en måttligt betydelsefull risk, för om kreditinstituten kategoriskt nekar att tillhandahålla tjänster till en viss grupp, kan agerande som upplevs som diskriminerande öka motsättningarna och verksamheten flyttas till svarta

239 Finansinspektionen 2022e.

tjänster, varvid finansiering av terrorism inte upptäcks. Exempelvis föreningsaktörer eller hawalaväxlare kan ha svårt att få banktjänster i Finland, vilket kan styra verksamheten till aktörer utanför Finland som omfattas av mindre övervakning.

3.4.3 Risker för finansiering av terrorism relaterade till tillhandahållare av virtuella valutor

Omvärlden för tillhandahållare av virtuella valutor beskrivs mer ingående i avsnitt 2.5.3.1.

3.4.3.1 Risker för finansiering av terrorism relaterade till tillhandahållare av virtuella valutor

Den totala risknivån för tillhandahållare av virtuella valutor är 3, det vill säga **betydelsefull**. Finansinspektionen har i bedömning av de inneboende riskerna från 2022 bedömt att risknivån för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor är mycket betydelsefull.²⁴⁰ Även kommissionen har i den överstatliga riskbedömningen 2022 bedömt riskexponeringen hos sektorn för virtuella valutor och när det gäller terrorfinansiering (på skalan 1–4) fick sektorn betyget 4, det vill säga mycket betydelsefull.

Virtuella valutors **allmänna lämplighet för finansiering av terrorism** ses som en betydelsefull risk till följd av bland annat den anonymitet, snabbhet, internationalitet och utmanande transaktionsövervakning som hänför sig till dem. Virtuella valutor används för närvarande lagligt framför allt för investeringar, men i framtiden är det möjligt att det blir vanligare att använda virtuella valutor som betalningsmetod vid skötseln av dagliga ärenden vid sidan av betalningsmedel som baserar sig på officiella valutor. Detta ses som en risk, eftersom när volymen växer kan det vara lättare att dölja även penningflöden med anknytning till terrorfinansiering. För närvarande är det inte heller möjligt att få exakt statistik över virtuella valutor och användningen av dem. Dessutom skiljer sig också virtuella valutor avsevärt från varandra med avseende på bland annat egenskaper och användningssätt.

Enligt EBA meddelade en tredjedel av de behöriga myndigheter som besvarade enkäten att riskerna för penningtvätt och terrorfinansiering i anslutning till virtuella valutor har ökat ytterligare efter att föregående utlåtande publicerades 2021. Detta berodde på att marknaden för virtuella valutor fortsatt att växa de senaste

²⁴⁰ Finansinspektionen 2022c, sid. 3.

åren samt på EU-staternas ökade medvetenhet om riskerna hos affärsmodeller med anknytning till nya kryptovalutor. Risken förstoras av att virtuella valutor inte i någon stor utsträckning omfattas av det gällande regelverket.²⁴¹

I den internationella diskussionen mellan myndigheter har på senaste tid framkommit rädsla för att användningen av virtuella valutor som instrument för terrorfinansiering ökar hela tiden i global skala. I NCITE:s och ICSR:s artikel påpekas dock att trots den allmänna farhågan att kryptovalutor skulle bli ett centralt instrument för terrorfinansiering, som skulle bidra till att finansiera verkliga terrorattacker, finns det få bevis på detta. I NCITE:s och ICSR:s artikel förutspås att jihadisters och rasistiskt eller etniskt motiverade våldsbejakande extremisters samt regeringsfientliga aktörers användning av kryptovalutor för att finansiera attacker sannolikt förblir ringa de närmaste åren och att ansvaret i stor utsträckning ligger hos tekniskt mer utvecklade aktörer. En del extrema rörelser kan försöka skaffa kryptovalutor som investeringsform, så att avkastningen kan användas för att finansiera attacker eller terroristorganisationer, men detta förverkligas sannolikt inte inom den närmaste framtiden och det vore sannolikt en långsiktig finansieringsstrategi. Enligt artikeln undanröjer det ändå inte behovet av att underhålla en heltäckande lägesbild av virtuella valutor och Fintech-teknik, eftersom de sannolikt börjar användas i större utsträckning med tiden.²⁴² Det kan påpekas att till exempel i Frankrike dömdes 2022 två män för finansiering av terrorism efter att ha överfört virtuella valutor till ett värde av 280 000 euro till Syrien via ett nätverk i Europa.²⁴³ Enligt blockkedjeanalysföretaget Elliptic har dessutom till exempel Al-Qaida, ISIS och Hamas utnyttjat virtuella valutor för att finansiera sin verksamhet.²⁴⁴

Som en annan betydelsefull risk ses **myndigheternas brist på resurser och kompetens**. Sakkunskap om virtuella valutor kräver långvariga studier och specialkompetens. De program som är designade för detta är dyra och själva analysarbetet tidskrävande. Dessutom förändras omvärlden fortlöpande.

Som en måttligt betydelsefull risk ansågs att **finländska aktörer eventuellt lämnar marknaden**, vilket leder till att anlitaandet av utländska aktörer ökar och försvårar myndigheternas möjligheter att upptäcka finansiering av terrorism.

241 European Banking Authority 2023, sid. 24.

242 Argentino, Davis & Refslund Hamming 2023, sid. 34.

243 Led Figaro: Deux hommes condamnés à Paris pour cyberfinancement du terrorisme en Syrie, hämtad 1.9.2023.

244 Elliptic: How terrorist groups are exploiting crypto to raise funds and evade detection, hämtad 10.10.2023.

Utnyttjande av virtuella valutor för att kringgå sanktioner i anslutning till terrorism sågs som en måttligt betydelsefull risk. Detta har i hög grad att göra med att screeningen är svår och komplicerad, eftersom det sällan råder säkerhet om tillgångarnas avsändare, och inte heller om vart tillgångarna slutligen hamnar. Det går inte att följa och jämföra sanktionsförteckningarna, trots att man kan följa överföringarna av själva tillgångarna.

Utnyttjande av virtuella valutor till exempel vid gräsrotsfinansiering och på sociala medieplattformar sågs som en måttligt betydelsefull risk. Sociala mediers roll inom finansieringen ökar hela tiden och med virtuella valutor är det mycket svårare att upptäcka olika kampanjer, eftersom de inte längre är förenade med lika omfattande användning av kontanter eller traditionella betalningsmetoder, såsom gireringar. Den ovannämnda risken har nära koppling till användningen av olika kryptotillgångar vid penninginsamlingar, med vilkas hjälp medel kan överföras mellan jämlikar utan mellanhand. I den rapport om användning av gräsrotsfinansiering för att finansiera terrorism som FATF publicerade i oktober 2023 beaktades växelverkan mellan virtuella valutor och gräsrotsfinansiering. Bitcoin har varit mest synlig, men också andra typer av virtuella valutor, såsom ursprungligen anonyma virtuella valutor (eng. *privacy coins*), har iakttagits allt oftare, och de ställer myndigheterna inför unika utmaningar. Användning av tumlare och mixare har också iakttagits. Enligt rapporten kan användningen av virtuella valutor dock vara förenad med vissa begränsningar när det gäller terrorfinansiering, eftersom det inte alltid är enkelt att omvandla virtuella valutor till fiat-valuta, och vissa virtuella valutors värde kan variera kraftigt. Deras användning i gräsrotsfinansieringskampanjer för att finansiera terrorism kan därför variera och borde ytterligare utvärderas i olika länder.²⁴⁵

Användningen av virtuella valutor av ideologiska orsaker särskild i samband med regeringsfientligt tänkande upplevdes också som en måttligt betydelsefull risk, men det finns mycket litet information om fenomenets utbredning i Finland och det går inte att tillförlitligt säga hur stor grupp som risken berör. Som exempel kan nämnas Nordiska motståndsrörelsen, som enligt NCITE:s och ICSR:s artikel har publicerat en handlingsplan för användning av kryptovaluta 2020, där användningen motiverades bland annat som ett sätt att angripa systemet. Samma retorik har enligt artikeln förekommit inom till exempel nyfascistiska kretsar.²⁴⁶

245 FATF 2023b: Crowdfunding for Terrorism Financing, sid. 4.

246 Argentino, Davis & Refslund Hamming 2023, sid. 31.

Som ett måttligt betydelsefull risk ses **finansiering av terrorism med hjälp av mining av virtuella valutor**. Terroristiska aktörer kan få sig tillskickade eller kan köpa miningmaskiner och på så sätt skaffa sig virtuella valutor och finansiering. Trots att risken upplevdes som måttligt betydelsefull, är det för närvarande inte möjligt att exakt bedöma dess omfattning i finländsk skala. Mining förutsätter dessutom stora mängder elektrisk ström och stora miningfarmer, som består av seriekopplade effektiva datorer, som är svåra att hålla gömda och miningen i sig blir så dyr att det inte är enkelt att skaffa sig stora eller betydande belopp av virtuella valutor på detta sätt. I teorin kan terrorism också finansieras med tekniker som hänför sig till underhåll av blockkedjor och verifiering av transaktioner som inte bygger på mining (t.ex. staking).

3.4.4 Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser

I denna partiella uppdatering av riskbedömningen har de risker som hänför sig till finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser bedömts endast i fråga om finansiering av terrorism.

3.4.4.1 Omvärlden för finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser

Sektorn finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser omfattar ett stort antal mycket olika finansiella aktörer. Tillsynsmyndigheter enligt penningtvättslagen är Finansinspektionen och Regionförvaltningsverket i Södra Finland. De rapporteringskyldiga inom sektorn omfattar de aktörer som beskrivs i tabell 9.

Tabell 9. Aktörer, antal aktörer och tillsynsmyndigheter inom sektorn finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser.²⁴⁷

Aktör	Antal rapporteringsskyldiga	Tillsynsmyndighet
Förvaringsinstitut ²⁴⁸	5 aktörer	Finansinspektionen
Tillhandahållare av investeringstjänster ²⁴⁹	52 aktörer	Finansinspektionen
Värdepapperscentralen ²⁵⁰	1 aktör	Finansinspektionen
Fondbolag ²⁵¹	22 aktörer	Finansinspektionen
AIF-förvaltare ²⁵²	143 aktörer	Finansinspektionen
Kontoförande institut ²⁵³	9 aktörer	Finansinspektionen
Förmedlare av bostadskrediter ²⁵⁴	2 aktörer	Finansinspektionen

247 Antalet rapporteringsskyldiga till Finansinspektionen baserar sig på uppgifter som Finansinspektionen lämnat 1.10.2023 och på Regionförvaltningsverket i Södra Finlands penningtvätsregister i september 2023.

248 Förvaringsinstitut med auktorisation enligt lagen om placeringsfonder (213/2019) och inlåningsbanker som avses i kreditinstitutslagen (610/2014) enligt sin auktorisation.

249 Värdepappersföretag enligt lagen om investeringstjänster (747/2012). Inlåningsbanker ingår inte.

250 Värdepapperscentraler som avses i lagen om värdeandelssystemet och om clearingverksamhet (348/2017), inklusive centralens registreringsfond och clearingfond.

251 Fondbolag som avses i lagen om placeringsfonder.

252 Sådana AIF-förvaltare som har beviljats auktorisation enligt lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder (162/2014) samt registreringskyldiga AIF-förvaltare enligt den lagen. I antalet ingår också fondbolag som är auktoriserade som AIF-förvaltare.

253 Kontoförvaltare enligt lagen om värdeandelssystemet och om clearingverksamhet och utländska sammanslutningars i Finland belägna verksamhetsställen som beviljats rätt att vara verksamma som kontoförvaltare. I antalet ingår finländska bankkoncerner och utländska bankers filialer som har rätt att göra registreringar i värdeandelssystemet.

254 Finländska kreditförmedlare och utländska kreditförmedlares filialer i Finland som avses i lagen om förmedlare av konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom (852/2016).

Aktör	Antal rapporteringsskyldiga	Tillsynsmyndighet
Företag som tillhandahåller finansiella tjänster (andra än de som står under Finansinspektionens tillsyn), exempelvis tillhandahållare av finansieringsleasing, utövare av annan finansieringsverksamhet eller garantiverksamhet	63 aktörer	Regionförvaltningsverket i Södra Finland
Beviljare av konsumentkrditer och förmedlare av person-till-person-lån ²⁵⁵	40 aktörer	Finansinspektionen
Tillhandahållare av sidotjänster till investeringstjänster (andra än Finansinspektionens tillsynsobjekt) ²⁵⁶	12 aktörer	Regionförvaltningsverket i Södra Finland
Aktörer som bedriver indrivningsverksamhet ²⁵⁷	84 aktörer	Regionförvaltningsverket i Södra Finland

Den största kategorin inom sektorn är förvaltare av alternativa investeringsfonder. Många förvaltningsbolag har också auktorisation som AIF-förvaltare. Med alternativa investeringsfonder (AIF-fonder) avses ett företag eller kollektiva investeringar i annan form där kapital tas emot från ett antal investerare för att investera det i enlighet med en fastställd investeringspolicy. Med förvaltning av AIF-fonder avses både portföljförvaltning och riskhantering.²⁵⁸ En annan stor kategori inom sek-

255 Näringsidkare som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om registrering av vissa kreditgivare och kreditförmedlare (186/2023).

256 Tillhandahållare av sådana tjänster som affärsverksamhet eller yrkesmässig verksamhet som avses i 2 kap. 3 § 1 mom. 1–8 punkten i lagen om investeringstjänster.

257 Sådana aktörer som bedriver indrivningsverksamhet som avses i lagen om aktörer som bedriver indrivningsverksamhet (411/2018).

258 Finansinspektionen: AIF-förvaltare, hämtad 11.9.2023.

torn är tillhandahållare av investeringstjänster. De tillhandhåller tjänster för investeringar, som kapitalförvaltning, investeringsrådgivning och utförande av order som avser finansiella instrument.²⁵⁹

Även indrivningsverksamhet kan betraktas som en betydande bransch i förhållande till det totala antalet aktörer inom sektorn. Med indrivningsverksamhet avses indrivning av fordringar för någon annans räkning samt indrivning av egna fordringar när fordringarna har övertagits för indrivning.²⁶⁰ Indrivningen består av åtgärder vilkas syfte är att förmå gäldenären att frivilligt betala en borgenärs fordran som förfallit till betalning. De som bedriver indrivningsverksamhet ska registrera sig i Regionförvaltningsverket i Södra Finlands register över aktörer som bedriver indrivningsverksamhet.

Enligt registeruppgifterna hade 9 procent av aktörerna inom denna sektor ingen verksamhet eller så hade verksamheten upphört. Sektorns sammanlagda omsättning var 2021 cirka 6,9 miljarder euro och hos 61 procent av aktörerna översteg omsättningen 100 000 euro. Aktörerna inom sektorn hade 2022 sammanlagt 15 961 anställda och företagen betalade 2022 sammanlagt 584 miljoner euro i skatt.²⁶¹

År 2021 var lönsamheten på god nivå i 34 procent av företagen och på svag nivå i 31 procent av företagen. När det gäller skuldsättningsgraden var 46 procent av företagen på god nivå, 8 procent på tillfredsställande och 23 procent på svag nivå. I fråga om företagens likviditetsklass var 62 procent på god nivå, 7 procent på tillfredsställande nivå och 6 procent på svag nivå.²⁶²

År 2022 lämnade kreditinstituten och de finansiella instituten (andra än bankerna) 107 629 rapporter om penningtvätt. År 2022 lämnade värdepappersföretagen in fem rapporter om penningtvätt och indrivningsrörelserna tre rapporter. Förmedlarna av person-till-person-lån lämnade inte en enda rapport under 2022.²⁶³

259 Finansinspektionen: Värdepappersföretag, hämtad 11.9.2023.

260 Regionförvaltningsverket i Södra Finland: Anmälan till registret över aktörer som bedriver indrivningsverksamhet, hämtad 22.7.2023.

261 Skatt 2023f, sid. 6, 8 och 10–11.

262 Skatt 2023f, sid. 15–16.

263 Centralen för utredning av penningtvätt 2023, sid. 12.

3.4.4.2 Risker för finansiering av terrorism relaterade till finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser

Den totala risknivån för finansiella institut och andra som tillhandahåller finansiella tjänster är 2, det vill säga **måttligt betydelsefull**. Den totala risknivån för indrivningsrörelser är 2, det vill säga **måttligt betydelsefull**. För sektorns del iaktogs inte en enda betydelsefull risk. Samtliga risker som behandlas i detta avsett har bedömts vara måttligt betydelsefulla.

Det är skäl att beakta att karaktären och omfattningen av den verksamhet som aktörerna inom sektorn bedriver och riskerna för terrorfinansiering i anslutning till den skiljer sig fram varandra. Exempelvis för förmedlare av bostadskrediter är risken för terrorfinansiering betydligt mindre än den totala risknivån för sektorn. I Finansinspektionens riskbedömning av sektorn för kapitalmarknadsaktörer (värdepappersföretag, fondbolag och AIF-förvaltare) har man bedömt att riskerna för terrorfinansiering som helhet är något betydelsefulla inom kapitalmarknadssektorn (1/4).

Som en risk ses **svårigheten att identifiera tillgångarnas slutanvändare** i all verksamhet som hör till sektorn. Risken hänför sig i väsentlig grad till svårigheten att följa tillgångarna i fall där de överförda tillgångarna bildar kedjor och skickas vidare, tas ut i form av kontanter eller omvandlas till exempelvis virtuella valutor. Om en kreditgivare, en kreditförmedlare eller en aktör som tillhandahåller finansiella tjänster har beviljat eller förmedlat en kredit till en kund och medlen har betalats till det konto som kunden uppgett, kan aktören de facto inte därefter följa vart medlen hamnar. I detta skede överförs den realtida tillsynen och övervakningen av terrorfinansiering och penningtvätt vanligtvis till en traditionell bank, som sköter penningrörelsen.

Utmaningarna med att identifiera tillgångarnas slutanvändare är också förenade med en annan identifierad risk, där **leasad egendom eller leasingfinansierad egendom, såsom en bostad, bil e.d. används för att finansiera terrorism**. Aktörerna har sällan möjlighet att annat än nödortförtigt övervaka användningen av till exempel en finansierad bil. Dessutom ses aktörernas **otillräckliga förmåga att screena aktörer som är föremål för sanktioner** som riskfylld. Risken kan minskas av att det på marknaden också finns allt flera kommersiella aktörer hos vilka aktörer som är föremål för sanktioner kan kontrolleras och som underhåller sanktionsförteckningar.

Som en risk ses också **kreditbeviljarnas allmänna avsaknad av motivation att kontrollera kundernas bakgrund** och att **krediter som beviljas av nya aktörer på marknaden är lätta att få och kan lyftas utan avsikt att återbetala krediten och medlen lätt kan styras till terroristiska syften**. Dessa kreditgivare, kreditbeviljare och tillhandahållare av finansiella tjänster upplevs särskilt ur myndigheternas synvinkel som måttligt riskfyllda. Risken kan ökas av affärsekonomiska grunder att bevilja lån till kunder med i princip högre risk i en situation där det allmänna ekonomiska läget är svagt och aktören är pressad att sälja krediter för att hålla igång den egna verksamheten. Merparten av aktörerna försöker dock agera korrekt när de väljer kunder och bedömer riskerna innan en transaktion utförs.

Som en risk ses dessutom att inte alla finansiella institut och andra som tillhandahåller finansiella tjänster **kontrollerar innehavaren av det konto som kunden uppgett**. Till denna risk hänför sig de strikta bestämmelserna om banksekretess, som gör att banken inte bekräftar uppgifterna om kontoinnehavare för en tredje part. Aktörerna kan dock kräva att kunden till exempel bevisar att bankkontot tillhör denne, vilket minskar risken.

Som den sista måttligt betydelsefulla risken inom sektorn ses en situation där **uppdragsgivaren meddelar indrivningsrörelsen någon annan persons kontonummer**, eftersom indrivningsrörelsen inte har möjlighet att kontrollera vem kontonumret faktiskt tillhör. Indrivningsrörelser har emellertid olika metoder att minska denna risk. Exempelvis grundliga åtgärder för kundkontroll och villkor för att godkänna kunder stöder att man kan försäkra sig om att de uppgifter som uppdragsgivaren lämnat är korrekta. Det går inte att få närmare statistikuppgifter om denna risk eller exempel på fenomenets omfattning. Utifrån myndigheternas övergripande bedömning ses denna risk därför som något betydelsefull.

Samtliga ovannämnda risker kan leda till att det kan vara **utmanande för aktörerna inom sektorn att övervaka realtida hot om terrorfinansiering och identifiera olika former av terrorism och sätt att finansiera terrorism**.

4 Fenomen

I början av 2023 riktades en enkät till medlemmarna i underarbetsgruppen för riskbedömning i syfte att utreda aktuella och nya fenomen med anknytning till penningtvätt och terrorfinansiering. Som granskningsobjekt för riskbedömningens avsnitt om fenomen valdes aktuella teman med kopplingar till penningtvätt och terrorfinansiering. De fenomen som granskas är

- Rysslands invasion av Ukraina,
- e-tjänster,
- korruption.

4.1 Rysslands invasion av Ukraina

Ryssland inledde en invasion av Ukraina torsdagen den 24 februari 2022 i strid med FN-stadgan och internationell rätt. Det syns inget snabbt slut på kriget i Ukraina och kriget har haft omfattande konsekvenser även för de finländska myndigheternas verksamhet: olika myndigheter har aktivt följt krigets eventuella konsekvenser på olika aktörsfält ända sedan krigets första dagar.

Kriget mellan Ryssland och Ukraina och dess nationella konsekvenser särskilt för förhindrandet av penningtvätt och terrorfinansiering valdes som ett av de fenomen som granskas i denna riskbedömning. Fenomen med kopplingar till kriget behandlas i detta underavsnitt i förhållande till riskbedömningens kontext.

De fenomen som granskas är människohandel och exploatering, sanktioner samt penninginsamlingar och donationer.

I anslutning till kriget mellan Ryssland och Ukraina identifierades 29 risker, av vilka sex bedömdes som betydelsefulla och resten som måttligt betydelsefulla risker.

4.1.1 Människohandel och exploatering

Rysslands krig i Ukraina har förändrat brottslighetens aktörsfält. Framtidens hotbilder har kopplingar till människohandel, människosmuggling och ordnande av olaglig inresa samt exploatering av flyktingar – särskilt kvinnor och ensamkommande barn. **Ökad människohandel till följd av kriget** bedöms utgöra en måttligt betydelsefull risk.

Med människohandel avses exploatering där offret underkastas gärningsmannens bestämmanderätt på olika sätt för dennes ekonomiska vinning. Människohandel är inte bara tillfällig handel, utan en exploateringsprocess där gärningsmannen genom att underkiva sitt offer på olika sätt försöker dra nytta av det ekonomiskt upprepade gånger. Enligt Finlands strafflag är människohandel och grov människohandel samt försök därtill straffbara gärningar. Definitionen av människohandel i denna riskbedömning omfattar också människohandelliknande brott som upp-tas i strafflagen såsom grovt koppleri, grovt ordnande av olaglig inresa och ockerliknande diskriminering i arbetslivet.

I Finland studeras och bevakas frågan på myndighetsnivå framför allt av diskrimineringsombudsmannen, Migrationsverket och Europeiska institutet för kriminalpolitik (HEUNI). Vid justitieministeriet har dessutom inrättats en särskild tjänst som samordnare för arbetet mot människohandel. Diskrimineringsombudsmannen är Finlands nationella rapportör i frågor som rör människohandel. Inom Migrationsverket verkar ett hjälpsystem för offer för människohandel. Systemet stödjer och hjälper offer för människohandel och deras minderåriga barn.

Det finns också många kopplingar mellan människohandel och penningtvätt, genom att vinningen av människohandel maskeras med hjälp av penningtvätt. Genom att identifiera och förhindra människohandel kan man också förhindra penningtvätt. Människohandel kan alltså betraktas som ett förbrott till penningtvätt. I riskbedömningen 2021 granskades människohandel med avseende på riskerna för penningtvätt och terrorfinansiering.

Offren för människohandel utsätts utan undantag för påtryckningar och är ofta personer som redan är sårbara i samhället. Olika konflikter har konstaterats skapa en gynnsam grogrund för människohandel, och det finns ett klart samband mellan flyktingströmmar och människohandel. På grund av sin livssituation är flyktingar särskilt sårbara och sålunda är de också mycket utsatta för sådan exploatering som

människohandel under sin flyktresa.²⁶⁴ Särskilt väpnade konflikter har konstaterats öka antalet offer för människohandel.²⁶⁵ Eftersom offren ofta är utlänningar kan tröskeln för att söka hjälp också vara högre.

För tillfället är cirka 4,2 miljoner aktiva ansökningar om tillfälligt skydd från ukrainare registrerade i EU-området. I Finland har ukrainare lämnat in totalt över 64 100 ansökningar om tillfälligt skydd, av vilka 17 500 i år (situationen 7.11.2023).²⁶⁶ I Finland har kriget i Ukraina ändå inte setts påverka antalet ukrainare som hänvisats till hjälpsystemet för offer för människohandel. År 2022 blev sex ukrainska medborgare klienter hos hjälpsystemet, vilket inte avviker från tidigare års siffror. Hjälpsystemet för offer för människohandel tog dock emot anmälningar och förfrågningar om eventuell exploatering av arbetskraft och lönebetalningsproblem med anknytning till ukrainare.²⁶⁷ År 2023 (1.1.2023–4.12.2023) har hjälpsystemet tagit emot endast tre ukrainska medborgare som klienter.²⁶⁸

Flyktingar som kommer från Ukraina till Finland har dock bedömts vara utsatta för förhöjd risk att falla **offer för människohandel och annan exploatering**. I samband med bedömningen av de risker som hänför sig till fenomenet sågs som en måttligt betydelsefull risk **utnyttjande av framför allt flyktingar som befinner sig i sårbar ställning** till exempel för ansökan om olika stöd, öppnande av bankkonton eller annan slags affärsverksamhet. Även EU har beaktat att den massiva tvångsflyttningen och flyktingströmmen till följd av kriget i Ukraina skapar förutsättningar för ökad människohandel, framför allt för kvinnornas del.²⁶⁹

Enligt uppgifter från Polisstyrelsen har antalet anmälningar om människohandelsbrott och närliggande brott som gällt ukrainska medborgare i Finland sedan kriget i Ukraina bröt ut hållit sig på tämligen måttlig nivå, när antalet polisanmälningar jämförs med antalet flyktingar i sårbar ställning som kommit till Finland. Det bör också påpekas att man bedömer att de som först lämnade Ukraina var personer som hade det bättre ekonomiskt ställt medan de som är genuint sårbara sannolikt

264 Ihmiskauppa.fi, hämtad 5.8.2023.

265 UNODC Global Report on Trafficking in Persons 2022, sid. 52, hämtad 5.8.2023.

266 Inrikesministeriet, hämtad 10.11.2023.

267 Ihmiskauppa.fi: Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän vuosikatsaus 2022: Suomesa ihmiskaupan uhriksi joutuneet uudet asiakkaat [Årsöversikt för hjälpsystemet för offer för människohandel 2022: Nya klienter som fallit offer för människohandel i Finland], hämtad 5.8.2023.

268 Hjälpsystemet för offer för människohandel, hämtad 4.12.2023.

269 Europaparlamentets resolution av den 5 maj 2022 om konsekvenserna av kriget mot Ukraina för kvinnor (2022/2633(RSP)).

lämnar senare, först när de är tvungna. Detta kan öka människohandeln och exploateringen i framtiden även i Finland, något som även polisen är medveten om i sin verksamhet. Dessutom påpekar Polisstyrelsen att människohandel ofta är långvarig brottslig verksamhet, som kan avslöjas först över tid, och de olika formerna av brottslighet och deras omfattning kan visa sig i detalj först över en längre tid. Därmed väntas den brottsliga exploateringen av ukrainare med stor sannolikhet öka måttligt inom den närmaste framtiden.

4.1.2 Sanktioner

I anslutning till Rysslands anfallskrig ses i synnerhet **kringgående av sanktioner** som en betydelsefull risk för penningtvätt och terrorfinansiering. I detta avsnitt behandlas olika metoder att kringgå sanktioner, beträffande vilka även risker för penningtvätt och terrorfinansiering har identifierats. Risker i anslutning till sanktioner behandlas också i avsnitt 2.5.2.2 Risker för penningtvätt relaterade till kreditinstitut samt i avsnitt 2.3.2.2 Inverkan av Rysslands anfallskrig på exporten och importen.

Ryska och ryskanknutna ekonomiska aktörer i EU och tredjeländer har skapat otaliga sätt att kringgå EU:s sanktioner. Detta gäller i synnerhet personer och sammanslutningar som underlättar kringgående avsiktligt och medvetet. Sanktionerna mot Ryssland kringgås främst genom att produkter som berörs av sanktioner exporteras till Ryssland via tredje länder eller med hjälp av avbruten transitering²⁷⁰ samt att delaktigheten av en aktör som är föremål för sanktioner döljs i betalningen eller transaktionen. Även import från Ryssland kan vara förenad med risk för kringgående av sanktioner.

Enligt observationer kringgås sanktioner **genom att man har varu- och penningrörelsen att cirkulera via sådana länder som inte har infört sanktioner mot Ryssland**. Även företag som är registrerade i Finland och deras bankkonton kan utnyttjas i verksamheten. Företagens ansvariga personer kan vara både ryska och finska medborgare. Även centralen för utredning av penningtvätt har uppmärksammat kringgåendet av sanktioner i sin årsberättelse 2022, och som centrala har

²⁷⁰ Med avbruten transitering avses en situation där det har uppgetts att produkter som är föremål för sanktioner exporteras till ett tredjeland via Ryssland, men under transiteringen blir produkterna kvar i Ryssland.

bedömts tredjeländer som förhåller sig neutralt eller positivt till Ryssland, och via vilka man kan försöka fortsätta handeln med råvaror och förnödenheter som berörs av sanktioner²⁷¹. Tillvägagångssätt som iakttagits är till exempel:

- tillgångar cirkuleras via bankkonton i tredjeländer,
- företag som fortsätter med verksamhet som bedrivits av företag som är föremål för sanktioner grundas i tredjeländer, eller
- produkter som berörs av sanktioner cirkuleras via tredjeländer till Ryssland.

Som en betydelsefull risk sågs också **kringgående av sanktioner genom att anlita bulvaner vid överföring av tillgångar och egendom**. Som ett exempel kan betraktas användning av familjemedlemmar och ombud till den aktör som är föremål för sanktioner för att överföra tillgångar och egendom. Det konstaterades att i sådan verksamhet undergrävs personsanktioner av att den faktiska ägaren eller den som faktiskt utövar bestämmande inflytande döljs. Anlitande av bulvaner har redan förekommit i Finland. Till samma tema hänför sig **användning av svåridentifierbara skalbolag**, som bedömdes som en betydelsefull risk. I bakgrunden finns komplicerade ägararrangemang där den faktiska förmånstagaren ofta finns gömd bakom ett företag registrerat i ett så kallat skatteparadis ("secrecy jurisdiction").

Orsaken till att man inte lyckas förhindra kringgåendet av sanktioner effektivt kan vara att varken den offentliga eller den privata sektorn har tillräckliga kunskaper i anslutning till kringgåendet av sanktioner.

Sanktioner mister sin effekt om man inte lyckas stoppa kringgåendet av dem. Om **försök att kringgå sanktioner inte upptäcks, görs i framtiden flera försök att använda Finland och finländska företag i verksamhet mot sanktioner**, vilket har ansetts utgöra en måttligt betydelsefull risk för penningtvätt och terrorfinansiering. Enligt experter är logistik- och transportsektorn samt elektroniksektorn²⁷² i Finland utsatt för förhöjd risk för kringgående av sanktioner. Dessutom löper banker som förmedlar betalningar och andra betalningsinstitut risk för att "utsättas" för kringgående av sanktioner. Utarbetande av en riskbedömning av sanktioner samt ökad utbildning och kännedom om sanktioner och kringgående av sanktioner är effektiva metoder att förhindra kringgående av sanktioner.

271 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 9.

272 Till exempel tillverkare eller försäljare av avancerad teknik.

Utmaningar har iakttagits i myndigheternas informationsutbyte på grund av hinder och brister i anslutning till informationsutbyte i lagstiftningen. Detta problem bedöms utgöra en måttligt betydelsefull risk. Å andra sidan ses också **de komplicerade sanktionsförordningarna och tolkningen av dem** som en faktor som skadar verksamheten. I samband med riskbedömningen framkom också oro för det ringa antalet sanktionsexperter inom såväl den privata som den offentliga sektorn.

Förutom de risker som förtecknas ovan lyftes som en risk i anslutning till Rysslands anfallskrig fram även **risken för kringgående av sanktioner i samband med system för medborgarskap och uppehållstillstånd**. I vissa länder (inkl. EU-länder) är det möjligt att få uppehållstillstånd och rentav medborgarskap, om man gör en tillräckligt stor investering eller köper fast egendom i landet. Det finns också fall då personen kan byta namn i detta sammanhang. Dessa Golden Visa- och Golden Passport-program ökar risken för kringgående av sanktioner, men det finns ingen information om huruvida sådana kunder har försökt att bli och blivit kunder hos rapporteringsskyldiga i Finland. De förhöjda riskerna i anslutning till system för medborgarskap och uppehållstillstånd till följd av Rysslands anfallskrig har också tagits upp i den överstatliga riskbedömningen. Kommissionen har bland annat i en rekommendation uppmanat medlemsländerna att upphäva system för medborgarskap.^{273 274}

4.1.3 Penninginsamlingar och donationer

Rysslands invasion av Ukraina har haft en betydande inverkan på volymen av anordnade penninginsamlingar 2022 och 2023. Volymförändringen har synts i såväl beloppet av medel som insamlats med stöd av tillstånd till penninginsamlingar som antalet anmälningar om småskaliga insamlingar. Tillståndspliktiga penninginsamlingar med Ukrainakoppling förutsätter i enlighet med lagen om penninginsamlingar (863/2019) att de insamlade medlen används enbart för allmännyttiga ändamål. Medlen från dessa insamlingar används i praktiken för att ordna katastrofhjälp samt för annat biståndsarbete som gagnar ukrainare. För närvarande finns det 22 giltiga tillstånd till penninginsamling där hjälp till Ukraina eller ukrainare nämns i användningsändamålet. Dessutom insamlas pengar för Ukraina med stöd

273 Kommissionens rekommendation om omedelbara åtgärder i samband med den ryska invasionen av Ukraina vad gäller system för medborgarskap för investerare och system för uppehållstillstånd för investerare C(2022) 2028 final, sid. 1-2.

274 Överstatlig riskbedömning 2022, sid. 13–14.

av flertalet andra biståndsorganisationers tillstånd till penninginsamling, där tillståndet möjliggör biståndsarbete i större utsträckning, dock så att även Ukraina ingår. Beloppet av de medel som insamlats för Ukraina uppskattas till tiotals miljoner euro.

År 2022 behandlade polisinsamlingarna 230 anmälningar om småskaliga insamlingar, där de insamlade medlens användningsändamål hade anknytning till Ukraina eller ukrainare. År 2023 har antalet motsvarande småskaliga insamlingar varit cirka 130. Användningen av medlen från småskaliga insamlingar har fördelats mellan stöd som skickas direkt till Ukraina, verksamhet i Finland och till exempel resekostnader. Merparten av den hjälp som skickats till Ukraina har varit olika slags varor, men också pengar. I Finland har medlen från småskaliga insamlingar enligt anmälningarna använts för att finansiera kostnaderna för att hjälpa ukrainska flyktingar. I flera småskaliga insamlingar har användningsändamålet också varit till exempel rese- och transportkostnader för att hämta flyktingar till Finland.

Situationen har även i övrigt lett till ökad medborgaraktivitet i anslutning till penninginsamlingar. Polisstyrelsen har besvarat många frågor om saken från medborgare och organisationer. I flera fall har man tagit ställning till huruvida det i Finland kan ordnas penninginsamlingar för att direkt stöda Ukrainas armé till exempel genom att skaffa stridsmedel. Polisstyrelsens ståndpunkt har varit att detta ändamål inte uppfyller kraven i lagen om penninginsamlingar på att de insamlade medlen ska användas enbart för allmännyttiga ändamål, så tillstånd har inte beviljats. Det finns ännu ingen rättspraxis beträffande vad som är korrekt tolkning.

Penninginsamlingar kan anses vara förenade med risk för **bedrägeribrottslighet**, såsom att penninginsamlingar ordnas i svikligt syfte. Enligt enkäten bedömdes denna risk vara på måttlig nivå. Risker bedömdes vara mer konkret vid småskaliga insamlingar, men samtidigt ansågs det att risken inte är särskilt allvarlig med avseende på penningbeloppen.

Som en måttligt betydelsefull risk bedömdes också att **bidrag som skickats från Finland utnyttjas för något annat ändamål än det avsedda**. Bidragen kan till exempel hamna hos kriminella och användas för att finansiera terrorism. Vid övervakningen av penninginsamlingsverksamheten har man sett tecken på att donationsmedel inte nödvändigtvis i sin helhet går till att hjälpa behövande. Penninginsamlingar riktade till konfliktområden har allmänt identifierats som en betydelsefull risk vid penninginsamlingsverksamhet.

4.1.4 Andra risker som framkommit till följd av anfallskriget

Även andra risker för terrorfinansiering och penningtvätt har setts till följd av Rysslands invasion av Ukraina. En av dem är **ökat antal cyberattacker** mot samhällsviktiga IT-system och ökad cyberbrottslighet. Denna risk bedömdes vara på betydelsefull nivå. Även Finansinspektionen har effektiviserat sin övervakning av cybersäkerheten och betalningssystemens funktionsduglighet till följd av Rysslands anfallskrig. I slutet av 2022 ökade överbelastningsattackerna mot finländska banker. Bankerna lyckades ändå avvärja dem effektivt och de påverkade inte nätbankstjänsterna kännbart. Finanssiala ry har dock påpekat att hackerkollektivet Anonymous har meddelat att man genom överbelastningsattacker slagit ut bland annat en stor del av bankerna i Belarus samt Rysslands centralbank. Enligt Finanssiala ry är det därmed inte omöjligt att även ryska hackare skulle kunna göra samma sak i Finland eller något annat EU-land.²⁷⁵

Med avseende på riskerna för penningtvätt och terrorfinansiering ses också **försäljning av produkter med dubbla användningsområden till privatpersoner** som en måttligt betydelsefull risk. Försäljning till privatpersoner kan vara en risk, eftersom också privata aktörer kan försöka transportera eller smuggla varor till Ryssland mot betalning. Gränstrafiken har dock minskat avsevärt till följd av Rysslands anfallskrig och reserestriktionerna.

Det ses också som en betydelsefull risk att **informationsutbytet mellan Finland och Ryssland har upphört** till följd av anfallskriget, varför man inte längre får information om ryska kriminella. Det har dock funnits brister i informationsutbytet redan under tidigare år.

Som en måttligt betydelsefull risk till följd av kriget bedömdes också **spridning av stulna vapen från Ukraina till kriminella i Finland**. Bland annat Europol har varnat för detta fenomen redan sommaren 2022. Som en måttlig risk bedömdes dessutom att **ukrainsk organiserad brottslighet utvidgar sitt verksamhetsområde till Finland**. Som exempel nämndes en situation där en person ansöker om tillfälligt skydd och utnyttjar det för att ta sig in i landet.

²⁷⁵ Finanssiala: Venäjän sotatoimet [Rysslands krigshandlingar], hämtad 11.9.2023.

4.2 E-tjänster

E-tjänster hänför sig till i nästan all digital verksamhet och är en oundgänglig del av de moderna samhällsfunktionerna för såväl företagen som den offentliga förvaltningen. E-tjänsterna har ökat i svindlande takt de senaste åren, framför allt till följd av covid-19-pandemin, och därefter har de spritt sig och blivit en alternativ praxis i samhället. Därför sågs e-tjänsterna som ett viktigt fenomen även ur riskbedömningens synvinkel.

Frågor i anslutning till e-tjänster som granskas är bland annat kundkontroll, den tekniska utveckling och artificiell intelligens (AI).

4.2.1 Allmänt om e-tjänster

E-tjänster och den tekniska utvecklingen har också förändrat företagens serviceformer, och till exempel bankverksamheten utgör inget undantag. E-tjänsterna har försnabbat och underlättat många människors dagliga liv, men samtidigt framkommer det hela tiden nya risker som de olika aktörerna måste förbereda sig på och således försöka förhindra oegentligheter och brott. E-tjänster bland annat möjliggjorde tillgång till många av finanssektorns tjänster under covid-19-pandemin när bankkontoren inte kunde hållas öppna eller personliga bankbesök skulle ha medfört risk för kundens hälsa. En nackdel som framkom under pandemin var att vissa banker hotade att säga upp kundrelationer, om uppgifterna om kundkontroll inte uppdaterades inom bankens tidsfrist. Problemet berörde framför allt dem som inte kunde använda e-tjänster. Finansinspektionen gav i detta sammanhang ett tillsynsmeddelande²⁷⁶, där de rapporteringsskyldiga anvisades att i den exceptionella situationen göra en riskbaserad bedömning och inte begränsa tjänsterna i onödan.

Den svindlande och fortsatta tekniska utvecklingen har lett till motsvarande utveckling i fråga om formerna av brottslig verksamhet. Den ökade användningen av e-tjänster har ändå inte gagnat hela samhället, eftersom e-tjänsterna har fört med sig nya utmaningar för till exempel äldre och andra utsatta människor, som också har lett till att vissa grupper av människor fortfarande föredrar närbkontakt när de sköter sina ärenden. Den snabba tekniska utvecklingen gör att kompetensen och

²⁷⁶ Finansinspektionen: Finansinspektionens tillsynsmeddelande (47/2020), hämtad 15.11.2023.

därigenom identifieringen och förebyggandet av risker lätt hamnar på efterkälken. Detta har ändå inte identifierats som någon betydelsefull riskfaktor i samband med riskbedömningen.

Kontroll av identiteten är ett av de viktigaste delområdena inom e-tjänster. Som elektroniska identifieringsverktyg fungerar i Finland bland annat bankernas nätbankskoder, teleföretagens mobilcertifikat, Myndigheten för digitalisering- och befolkningsdatas medborgarcertifikat, samt en mängd andra mer sällsynta certifikat för identifiering.²⁷⁷

Av Finanssiala ry:s forskningsrapport om betalningssätt 2022 framgår att 17 procent av de personer i åldern 15–79 år som besvarade enkäten ville få sina banktjänster endast i digital form, medan 64 procent av samma åldersfördelning önskade få tjänsterna på bankkontor. Detta skiljer sig från respondenterna i åldern 12–14 år, av vilka 26 procent ville få sina banktjänster endast i digital form och 41 procent på bankkontor.²⁷⁸

I Finland har antalet bankkontor minskat avsevärt under årens lopp och enligt Finanssiala ry:s rapport om bankåret 2022 fanns det 772 bankkontor i Finland i slutet av 2022. Under de senaste 10 åren har antalet nästan halverats.²⁷⁹ Färre bankkontor och övergången till e-tjänster påverkar också den brottsliga verksamheten. Utglesningen av bankkontor, framför allt på små orter där avståndet är långt till närmaste kontor, styr med fast hand invånarna att börja använda bankens e-tjänster, trots att personen själv inte vill använda dem. Om det inte känns naturligt för en person, framför allt äldre och utsatta personer, att övergå till e-tjänster, kan deras begränsade insikter i och kunskaper om digitala tjänster ses som en sårbarhet som brottslingar kan utnyttja.

Enligt Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas kartläggning av ungas digitala färdigheter 2021 är cybersäkerhet en av de viktigaste digitala färdigheterna för 14–24-åringar, vilket visar på god kännedom och medvetenhet om eventuella risker med att använda digitala tjänster. De ungas medvetenhet om riskerna hjälper dem också att agera ansvarsfullt på nätet.²⁸⁰ Skillnaden mot äldre i detta avseende syns klart i den senare gruppens bristfälliga tekniska kunskaper och insikter i

277 Penningtvätt.fi 2023. Metoder för identifiering på distans vid kundidentifiering och identitetskontroll, hämtad 20.6.2023.

278 Finanssiala ry 2022a, sid. 18.

279 Finanssiala ry 2022b, sid. 20.

280 Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata 2021, sid. 5.

teknikens tillförlitlighet, vilket lätt leder till ångest och frustration.²⁸¹ Nivån på människornas kunskaper om säkerheten hos nättjänster och allmänna förtroende för digitala tjänster kan ses som både en sårbarhet och en risk. Genom att öka äldres kunskaper och medvetenhet om digitala frågor, utan att exkludera alla andra som upplever att de behöver hjälp, kan minska riskerna med e-tjänster. Detsamma gäller också andra brott som sker över internet.

Eldentifiering och kontroll av kundens identitet hör till de viktigaste sakerna med tanke på skyldigheterna till kundkontroll. Om kunden identifieras utan personligt möte, ska för kontroll av identiteten användas pålitliga metoder. Enligt rapporten *Metoder för identifiering på distans vid kundidentifiering och identitetskontroll* (penningtvätt.fi 2023) är det i takt med att teknologin utvecklats i samband med lösningar för identifiering på distans möjligt att utnyttja till exempel artificiell intelligens. Artificiell intelligens kan utnyttjas till exempel vid ansiktsgenkänning och i kontrollen av riktigheten av fysiska identitetsbevis. Vid identifiering på distans kan kunderna identifiera sig själva med mobilutrustning. Artificiell intelligens kan också användas vid biometrisk identifiering av en person, till exempel för att identifiera kundens ansikte med hjälp av en ansiktsbild och det faktum att kunden lever kan identifieras med hjälp av en rörlig bild.²⁸²

När ärenden sköts på plats har risken för mänskliga misstag bedömts kunna vara större än vid användningen av avancerad teknik. Sålunda anses identifiering på distans genom utnyttjande av avancerad teknik vara förenad med rentav mindre risk än när identiteten kontrolleras med hjälp av traditionella identitetshandlingar när ärenden sköts på plats. Även FATF²⁸³ har konstaterat att när tillförlitliga metoder används är den risk som riktar sig mot identifiering på distans på normal nivå eller rentav lägre än när ärenden sköts på plats.

Enligt Europols rapport (Europol 2022) är deepfake-tekniken en av de senaste och allvarligaste riskerna som riktar sig mot vårt samhälle just nu. Deepfake utnyttjar genererande AI för att behandla ljud- och videoinnehåll, med vars hjälp man kan göra övertygande förfalskningar av personer. Med hjälp av deepfake-tekniken kan man skapa en illusion av personer som säger eller gör sådant som de inte har gjort, eller alternativt generera upphittade personer. Samtidigt som tekniken utvecklas

281 Valli.fi: Ikäystävällisyys mukaan digiyhteiskuntaan: Pankkipalveluselvitys 2020 [Åldrevänlighet i det digitala samhället: Utredning om banktjänster 2020]. sid. 7.

282 Penningtvätt.fi 2023: *Metoder för identifiering på distans vid kundidentifiering och identitetskontroll*, hämtad: 20.6.2023.

283 FATF 2020, sid. 5.

överlag utvecklas också deepfake-metoderna, och till följd av detta ökar riskerna med dem med avseende på penningtvätt och terrorfinansiering. Det är också viktigt att förstå deepfake-tekniken på samhällslig nivå, för enligt undersökningar som gjorts på senaste tid tror man att detta är ett hot som brottslingar kommer att börja utnyttja.²⁸⁴

4.2.2 Risker för penningtvätt och finansiering av terrorism relaterade till e-tjänster

I anslutning till e-tjänster identifierades 38 risker för penningtvätt och finansiering av terrorism, av vilka största delen bedömdes som måttligt betydelsefulla. Endast en risk – brott som görs i informationsnät för att stjäla nätbankskoder – bedömdes som betydelsefull. Även FATF²⁸⁵ har i sin färsk rapport lyft fram att bedrägerier i cybermiljö utgör en betydande del av den internationella organiserade brottsligheten, som har ökat explosionsartat de senaste åren, både när det gäller antalet bedrägerier och deras globala spridning. FATF anser det viktigt att staterna samarbetar och vidtar åtgärder för att avvärja det växande hotet från cyberbedrägerier. Bekämpningsåtgärder kan vara till exempel effektivare nationell samordning inom den offentliga och den privata sektorn, stöd till multilateralt samarbete samt stärkt identifiering och förebyggande genom att främja medvetenheten om saken.

I takt med den tekniska utvecklingen har det blivit allt populärare bland kriminella att utnyttja e-tjänster för penningtvätt. De kriminellas möjligheter att tvätta pengar har utvecklats i snabb takt med hjälp av teknik, och de utnyttjar den senaste tekniken, som de vanligtvis har relativt enkel tillgång till. Detta framträder som en skillnad jämfört med lagstiftarna samt de rapporteringsskyldiga enligt denna riskbedömning, vilkas verksamhet begränsas av bland annat legislativa och ekonomiska omständigheter, som kan leda till man reagerar långsamt på hoten från ny teknik. Av denna orsak anses e-tjänster öka risken för penningtvätt och terrorfinansiering, eftersom man kan anta att tekniker som är förenade med risker fortsätter att utvecklas i snabb takt.

284 Europol 2022.

285 FATF 2023a.

Enligt centralen för utredning av penningtvätts årsberättelse har olika bedrägerier som görs i informationsnät redan i flera år varit det till antalet enskilt största brottslaget som avslöjas vid utredningscentralen²⁸⁶. Vid bedömningen av enskilda risker anses dessutom **brott för att stjäla nätbankskoder** vara den mest betydelsefulla av de identifierade riskerna.

Som en måttligt betydelsefull risk betraktas **betalningar i realtid**, som i vissa fall gör att endast övervakning i efterhand är möjlig. Ökad direkt teknik leder till att även transaktioner mellan olika länder blir snabba. Automatiserad betalningstrafik ger kostnadsbesparingar, så det finns ekonomiska incitament att använda den. Som en måttligt betydelsefull risk betraktas också att **komplicerade tekniker är svåra att övervaka**, om man inte förstår deras egenskaper. Framför allt **små aktörers förmåga att bedöma verktyg för identifiering på distans** kan vara dålig. På betalningsplattformar för kommersiella tjänster **tillhandahålls en mängd tjänster** (t.ex. screeningsystem för transaktioner och sanktioner), **som inte övervakas av någon**. Sålunda måste aktören själv bedöma systemens tillförlitlighet.

Som en måttligt betydelsefull risk betraktas en situation där **riktigheten av de informationskällor som används vid identifieringen inte verifieras tillräckligt grundligt**. I bakgrunden kan det till exempel finnas **en kriminell aktör, som lyckas komma över bankkoder eller personnummer genom att stjäla dem eller genom att en annan person själv överlämnar dem på grund av sin underordnade ställning eller någon annan orsak**. Enligt Finlands Banks publikation som behandlar ekonomisk läskunnighet på 2020-talet (Talouselukutaito 2020-luvulla) använder cirka 70 procent av de äldre som använder e-tjänster bankkoder för identifiering. Risken för att äldre ska utsättas för bluffar är större eftersom de inte har lika omfattande kunskaper eller kännedom om användningen av e-tjänster och särskilt de risker som hänför sig till bankkoder.²⁸⁷ Om bankkoderna hamnar i fel händer, kan personens identitet utnyttjas för nästan alla e-tjänster. Dessutom kan bankkoder utnyttjas så att man uppträder som någon annan person och snabbt överför pengar till exempelvis någon plånbok för virtuella valutor eller någon investeringstjänster som bygger på en bluff.

I Europol rapport (Europol 2022) konstateras att deepfake-teknik kan utnyttjas för identitetsstöld för penningtvättsändamål. **Kriminella kan använda denna teknik även i större utsträckning för utpressning samt bedrägeribrott, för att underlätta dokumentbedrägerier eller för förfälskning av nätidentiteter och**

286 Centralen för utredning av penningtvätt 2022, sid. 30.

287 Finlands Bank 2018, sid. 32.

för att lura kundens identifieringsmekanism. Syntetiska medier hänvisar till medier som har skapats helt och hållet ur intet, eller så att befintliga medier har manipulerats med hjälp av AI. Syntetiska medier kan utnyttjas till exempel för att förfalska dokument, exempelvis genom att manipulera en persons fotografier digitalt för ett dokumentbedrägeri.

För att automatiskt identifiera förfalskningar som gjort med hjälp av deepfake-teknik används identifieringsteknik som försöker upptäcka brister i förfalskningarna, till exempel utifrån naturlig variation i människans hudfärg. Identifieringstekniken är dock förenad med flera utmaningar, för genom att ändra genereringsmetoden för deepfake kan upptäckten av förfalskningar förhindras. Av denna orsak borde man ingripa effektivt i de hot som deepfake-tekniken redan har medfört, samt försöka förutsäga framtida nya riskfaktorer. Dessa behov borde beaktas när lagstiftningen och regleringen vidareutvecklas. Investeringar i upptäckande och förebyggande av hot är mycket viktiga, för i och med den digitala utvecklingen utnyttjas ny teknik för oegentligheter och kriminella ändamål, såsom penningtvätt eller finansiering av terrorism.

I dag har det blivit allt viktigare att verifiera identiteten i samband med kundkontrollen, vilket beror på den omfattande användningen av e-tjänster. Trots att etableringen av ett nytt kundförhållande i banken och bankmöten på distans förutsätter stark autentisering, kan även dessa situationer vara förenade med risk för oegentligheter, om bankkoderna och certifikatet har hamnat i händerna på fel person. Som en måttligt betydelsefull risk betraktas att **det globala verksamhetsfältet driver fram identifiering på distans**, varvid risken är att identifieringsverktyget inte är i den verkliga ägarens bruk. **Systemen kan också innehålla föråldrade uppgifter**, särskilt vid långa kundförhållanden. Rapporteringsskyldiga är dock förpliktade att hålla kunduppgifterna ajour och en rapporteringsskyldig kan begränsa tillgången till sina tjänster eller i sista hand säga upp kundförhållandet med stöd av 3 kap. 1 § i penningtvättslagen, om kunden inte uppdaterar sina uppgifter och bristen i kundens kontrolluppgifter är väsentlig och nödvändig.²⁸⁸

Med avseende på de risker som hänför sig till företagets verksamhet kan deepfake-tekniken utnyttjas till exempel genom att uppträda som VD för ett företag eller en bankanställd för att få de uppgifter som behövs för att till exempel göra en girering, öppna ett bankkonto eller lägga beslag på tillgångar i syfte att utföra

288 Regeringens proposition RP 228/2016 rd: *Åtgärder för att begränsa tjänster eller avsluta betalningsmedel får emellertid inte vidtas om inte bristen i kundens kontrolluppgifter är väsentlig och nödvändig för en bedömning av de åtgärder för kundkontroll som ska vidtas enligt lagen samt kundens riskbaserade bedömningar.*

penningtvätt eller terrorfinansiering. På grund av deepfake-tekniken kan distansarbetets och e-tjänsternas popularitet även i vidare bemärkelse ta sig uttryck i olika risker, till exempel som angrepp riktade mot företagens anställda, genom vilka man kan komma åt organisationernas känsliga uppgifter och använda dessa uppgifter för penningtvätt och/eller terrorfinansiering.

Allvaret hos eller sannolikheten för risken med deepfake-teknik framträder dock inte särskilt i riskbedömningen, trots att Europol betraktar detta fenomen som en av de största hotbilderna i framtiden. Därför vore det skäl att ytterligare försöka stärka myndigheternas och andra rapporteringsskyldigas kunskapsunderlag om denna teknik. Penningtvättbrott är ofta mycket mångfasetterade och utnyttjande av sårbarheterna hos e-tjänster är bara en del av den större helhet, med vars hjälp kriminella försöker genomföra sina operationer.

Det har inte gjorts några nationella iakttagelser av att sårbarheterna hos e-tjänster skulle ha utnyttjats i terrorfinansieringskontext. Ett exempel på dylik verksamhet utomlands är den tyska åklagarmyndighetens undersökning som gäller finansiering av ISIS-medlemmars verksamhet via tillhandahållna konton och digitala donationsmedel.²⁸⁹

4.3 Korruption

Korruption och dess koppling till penningtvätt och terrorfinansiering i nationell kontext valdes som ett fenomen som behandlas i denna riskbedömning. I internationell jämförelse förekommer det inte mycket korruption i Finland och den är oftast strukturell, vilket gör den svår att upptäcka. I Finland utvecklas lagstiftningen om korruption bland annat genom att kriminalisera handel med inflytande. Andra åtgärder för att främja kampen mot korruption är tätare samarbete mellan myndigheterna, bättre identifiering av korruption än nu och ökad insyn i beslutsfattandet.

289 Der Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof: Festnahmen von sieben mutmaßlichen Unterstützern der ausländischen terroristischen Vereinigung „Islamischer Staat“ (IS) sowie bundesweite Durchsuchungsmaßnahmen im Zusammenhang mit der Beteiligung an einem internationalen IS-Finanzierungsnetzwerk, hämtad 13.9.2023.

4.3.1 Definition av korruption

Korruption definieras ofta som missbruk av inflytande för att uppnå en grundlös eller privat fördel. Det kan handla om brottsliga gärningar eller annars oetisk verksamhet.²⁹⁰ Det är fråga om ett mångfasetterat fenomen, som förekommer inom såväl den offentliga som den privata sektorn och inom politiken. Korruption kan vara lindrig brottslighet eller komplicerad korruption på hög nivå, men den kan också gömma sig bakom favorisering och nepotism, intressekonflikter och svängdörrar – där affärlivet möter politiken.²⁹¹

Transparency International definierar korruption som missbruk av anförtrodd makt, som rubbar förtroendet, försvagar demokratin, skadar den ekonomiska utvecklingen och ytterligare förvärrar ojämlikhet, fattigdom, social uppdelning och miljökriser.²⁹² Korruption kan också enligt Världsbankens sätt definieras som missbruk av offentlig makt för privat fördel.²⁹³

På samma sätt som penningtvätt inbegriper även korruption olika faser. De är maktställning, missbruk och privat fördel. Korruption i enlighet med definitionen förekommer när dessa faser uppträder tillsammans, men inte nödvändigtvis samtidigt.²⁹⁴

Korruption kan ta sig bland annat följande uttryck:

- intressekonflikter och dubbelroller (t.ex. samma person deltar i ett anbudsförfarande och fungerar som beslutsfattare),
- karteller och motverkande av konkurrens,
- svängdörrspolicy (en beslutsfattare övergår från den offentliga sektorn till ett privat företag och omvänt),
- givande och tagande av mutor,
- osaklig påverkan på någon annans beslut,
- favorisering av släktingar och bekanta.²⁹⁵

290 Antikorruption.fi: Vad är korruption?, hämtad 14.8.2023.

291 Europeisk unionens kommission: Corruption, hämtad 14.8.2023.

292 Transparency International: WHAT IS CORRUPTION?, hämtad 8.8.2023.

293 Världsbanken: Anticorruption Fact Sheet, hämtad 13.8.2023.

294 Peuraala & Muttilainen 2015, sid. 14.

295 Antikorruption.fi: Vad är korruption?, hämtad 14.8.2023.

4.3.2 Korruptionens skadliga effekter

Korruption är ett skadligt fenomen, eftersom den bromsar upp den ekonomiska utvecklingen, ökar ojämlikheten, bidrar till miljöskador och gnager på demokratin. Korruption har jämförts med en sjukdom som tränger sig in i samhällets strukturer och förstör dess centrala funktioner.²⁹⁶

En teori om korruptionens skadliga effekter är fördelssökande (eng. *rent-seeking*). Enligt teorin snedvrider fördelssökande marknaden genom att fördela resurser till för ekonomin ineffektiva objekt, utöka den offentliga sektorn och öka regleringen av den fria marknaden och därmed minska konkurrensen, privata investeringar och därigenom också innovationerna.²⁹⁷

Fördelssökande grundar sig på det allmännas konfliktfyllda roll som reglerare av den fria marknaden. Det allmänna försöker rätta till ekonomisk obalans genom att ingripa i ekonomins gång. Genom att göra så överförs ansvaret för resursfördelningen på landets byråkratiska struktur, vilket ger gynnsamma ramar för tjänstemännens korrupta agerande.²⁹⁸

Trots att Europeiska unionen är ett av de minst korrupta områdena i världen, har korruptionen skadliga effekter även här, vilket följande siffror visar:

- Europeiska kommissionen har uppskattat att korruptionen kostar EU:s ekonomi 179–990 miljarder euro i året, vilket som mest är 6 procent av EU:s BNP.
- 68 procent av européerna tror att det finns utbredd korruption i deras länder och 41 procent tror att den har ökat de senaste åren.
- 34 procent av företagen i EU anser att korruption är ett problem i deras affärsverksamhet.
- 59 procent av företagen i EU instämmer i påståendet att mutor och kontakter ofta är det enklaste sättet att få vissa former av offentlig service.²⁹⁹

296 Antikorruption.fi: Vad är korruption?, hämtad 14.8.2023.

297 Acemoglu – Verdier 2000, sid. 194–211.

298 Ehrlich – Lui 1999, sid. 272.

299 Europeiska unionens kommission: Corruption, hämtad 14.8.2023.

Kommissionen föreslog i sitt meddelande av den 3 maj 2023 nya åtgärder mot korruption, såsom ett förslag till ett nytt direktiv om korruptionsbekämpning med straffrättsliga metoder. Syftet med det är att modernisera och förenhetliga EU:s bestämmelser om definitioner av korruptionsbrott samt straff för att säkerställa högklassiga standarder mot alla korruptionsbrott. Där föreskrivs också om förhindrande/förebyggande av korruption.³⁰⁰

4.3.3 Korruption i Finland

Enligt korruptionsindex var Finland 2022 på andra plats bland de minst korrupta länderna.³⁰¹ Korruptionen i Finland anses vara strukturell, så att aktörerna utnyttjar kryphål i samhällsstrukturerna och inte nödvändigtvis bryter mot lagen.³⁰²

Trots att det förekommer knappt någon synlig korruption, så att säga på gatunivå, i Finland visar undersökningar att korruption förekommer på alla nivåer i det finländska samhället samt i många branscher och kontexter. I stället för korruption på gatunivå är korruptionen i Finland strukturell och svårare att upptäcka, den visar sig ofta i gränssnittet mellan näringslivets och myndigheternas verksamhet samt som ett inslag i annan ekonomisk brottslighet. Korruptionen i Finland är till stor del dold brottslighet och endast en del av de korruptiva brotten kommer till myndigheternas kännedom. Korruptionsstatistiken är bristfällig och det har forskats relativt litet kring korruption.³⁰³

De mest centrala riskobjekten med avseende på korruption är offentlig upphandling, byggnadsbranschen och samhällsplaneringen samt den politiska omvärlden. I Polisyrkeshögskolans undersökning har experter på olika områden samt tjänstemän intervjuats om riskobjekt. Experterna såg korruptionsrisker särskilt inom planläggning och offentlig upphandling samt internationellt även inom hälsovårdssektorn. Andra föremål för korruptionsrisker är bland annat utnämningar till tjänster, kommunsektorn, datateknik- och systemanskaffningar, internationell handel, lobbning i nätverk samt organiserad brottslighet.³⁰⁴

300 Europeiska unionens kommissionen: Corruption, hämtad 14.8.2023.

301 Transparency International: Corruption Perceptions Index, hämtad 16.8.2023.

302 Se t.ex. Salminen 2015; Nazarenko m.fl. 2019.

303 Statsrådet 2021, bilaga 2, sid. 2.

304 Peurala – Muttilainen 2015, sid. 28 och 57 och Muttilainen – Ollus – Salminen 2020, sid. 42.

Korruption består av maktmissbruk och avsaknad av redovisningskyldighet eller straff i en situation där effekten av medborgardeltagande saknas. Öppen myndighetsverksamhet ökar medborgarnas möjlighet att delta. Strukturell korruption är typisk för system och institutioner. Strukturell korruption är så till vida annorlunda att den förekommer inom lagliga strukturer och de möjligheter som finns där utnyttjas.³⁰⁵

Utöver de ovannämnda är ett orosmoment intressekonflikter som kan ta sig uttryck som jäv i beslutsfattande eller som oetiska nätverk. Andra orosmoment i Finland är bäste broder-nätverk, landet sed och jäv. När man talar om oetiska reciprocitetsnätverk betyder korruption i dessa situationer i allmänhet inte någon direkt penningmässig fördel, utan andra fördelar, såsom tjänster och information. När en person uppträder i exempelvis motstridiga roller är en intressekonflikt och därpå följande korruption inte lätt att identifiera. Likaså kan det vara svårt att urskilja gränsen mellan tillåten och förbjuden verksamhet.³⁰⁶

Även i Finland bedrivs arbete för att främja korruptionsbekämpning. Vid justitiedepartementet har man berett en regeringsproposition om handel med inflytande. År 2022 fick Finland en rekommendation av kommissionen om att kampen mot korruption bör effektiviseras genom kriminalisering av handel med inflytande. Handel med inflytande betyder till exempel att en konsult eller någon annan mellanhand erbjuds en belöning för att denna på ett osakligt sätt ska påverka en tjänstemans beslutsfattande eller beredning av ett beslut. Enligt Europeiska kommissionens rapport har Finland gjort vissa framsteg i fråga om denna rekommendation, men arbetet bör fortsätta. Förslaget ingår också i kommissionens förslag till direktiv om korruptionsbekämpning.³⁰⁷

Finland har godkänt den första nationella strategin och ett åtgärdsprogram för bekämpning av korruption i maj 2021. Deras centrala syfte är att intensiviera samarbetet mellan myndigheterna, identifiera korruption bättre än nu och öka transparensen i beslutsfattandet. Med strategin strävar man dessutom efter att stärka etiskt god praxis inom den offentliga förvaltningen och i företagen samt att bekämpa korruption till exempel i samband med offentlig upphandling och öka öppenheten vid upphandling.³⁰⁸

305 Salminen 2015, sid. 23.

306 Salminen 2015, sid. 58.

307 Antikorruption.fi: Kommissionens rapport om rättsstatsprincipen har publicerats – Finland har gjort framsteg i kampen mot korruption, hämtad 15.8.2023.

308 Antikorruption.fi: Strategi mot korruption, hämtad 16.8.2023.

4.3.4 Korruptionsbrott i Finlands strafflag

Finland har ingen separat lag som uttryckligen gäller korruptionsbekämpning eller kriminalisering av korruption. Korruption anses omfatta flera gärningar, av vilka en del inte är straffbara som brott.³⁰⁹ Mutbrott som nämns i strafflagen är:

- röstköp (14 kap. 2 § i strafflagen),
- (grovt) givande av muta (16 kap. 13 och 14 § i strafflagen),
- (grovt) givande av muta åt riksdagsledamot (16 kap. 14 a och 14 b § i strafflagen),
- (grovt) givande av muta i näringsverksamhet (30 kap. 7 och 8 § i strafflagen),
- (grovt) tagande av muta i näringsverksamhet (30 kap. 8 och 9 § i strafflagen),
- (grovt) tagande av muta (40 kap. 1 och 2 § i strafflagen),
- mutförseelse (40 kap. 3 § i strafflagen),
- (grovt) tagande av muta som riksdagsledamot (40 kap. 4 och 4 a § i strafflagen).

Också många andra brott som ingår i strafflagen kan ha drag som tyder på korruption:

- missbruk av förtroendeställning (36 kap. 5 § i strafflagen),
- (grovt) missbruk av Europeiska unionens medel som riksdagsledamot (40 kap. 8 a och 8 b § i strafflagen),
- bedrägeri (36 kap. 1 § i strafflagen),
- förskingring (28 kap. 4 § i strafflagen),
- penningtvätt (32 kap. 6 § i strafflagen),
- brott mot företagshemlighet (30 kap. 5 § i strafflagen),
- missbruk av företagshemlighet (30 kap. 6 § i strafflagen),
- brott mot tjänsthemlighet (av oaktsamhet) (40 kap. 5 § i strafflagen),
- (grovt) missbruk av tjänsteställning (40 kap. 7 och 8 § i strafflagen),
- brott mot tjänsteplikt (av oaktsamhet) (40 kap. 9 och 10 § i strafflagen),
- (grovt) missbruk av insiderinformation (51 kap. 1 och 2 § i strafflagen).

Korruption är emellertid ett omfattande fenomen och det är bra att komma ihåg att alla gärningar anses utgöra korruption är inte straffbara som brott.

³⁰⁹ Antikorruption.fi: Nationell lagstiftning, hämtad 15.10.2023.

Tabell 10. Mutbrott och andra brott som kan ha kopplingar till korruption 2018–2022.³¹⁰

Brottsrubricering i strafflagen / År	2018	2019	2020	2021	2022
Röstköp (14 kap. 2 §)	0	1	0	2	0
Givande av muta (16 kap. 13 §)	4	1	10	2	6
Grovt givande av muta (16 kap. 14 §)	2	1	3	2	4
Givande av muta åt riksdagsledamot (16 kap. 14 a §)	0	0	0	0	0
Grovt givande av muta åt riksdagsledamot (16 kap. 14 b §)	0	0	0	0	0
Givande av muta i näringsverksamhet (30 kap. 7 §)	0	4	5	4	5
Grovt givande av muta i näringsverksamhet (30 kap. 7 a §)	5	3	1	0	0
Tagande av muta i näringsverksamhet (30 kap. 8 §)	2	2	205	7	2
Grovt tagande av muta i näringsverksamhet (30 kap. 8 a §)	6	2	3	1	0
Missbruk av förtroendeställning (36 kap. 5 §)	72	81	87	91	70
Tagande av muta (40 kap. 3 §)	5	0	36	5	4
Grovt tagande av muta (40 kap. 2 §)	1	0	3	2	1
Mutförseelse (40 kap. 3 §)	2	0	1	0	0
Tagande av muta som riksdagsledamot (40 kap. 4 §)	0	0	0	0	0
Grovt tagande av muta som riksdagsledamot (40 kap. 4 a §)	0	0	0	0	0
Missbruk av Europeiska unionens medel som riksdagsledamot (40 kap. 8 a §)	0	0	0	0	0
Grovt missbruk av Europeiska unionens medel som riksdagsledamot (40 kap. 8 b §)	0	0	0	0	0
Sammanlagt	99	95	354	116	92

310 Statistikcentralen: Brottsomkommit till kännedom och utredning av dem efter brottsrubricering enligt utredande myndighet, hämtadu 1.9.2023. Variabler är år, brott, myndighet och uppgifter.

4.3.5 FATF:s krav på korruptionsbekämpning

FATF förutsätter att medlemsländerna vidtar åtgärder för att bekämpa korruption. Centrala statliga ämbetsverk och inrättningar måste ha tillräckligt oberoende verksamhet och autonomi, så att de är fria från osaklig påverkan och inblandning i sina angelägenheter. Detta minskar sannolikheten för att myndigheterna hamnar under korrupta personers inflytande eller kontroll (FATF:s rekommendationer 26 och 29).³¹¹

Medlemsländerna förutsätts ge centrala statliga myndigheter tillräckliga budgetmedel så att de kan sköta sina uppgifter till fullo och effektivt. Tillräcklig ersättning kan minska incitamenten att delta i korrupt verksamhet (FATF:s rekommendationer 1, 8, 26, 28, 29, 30, 32, 37 och 39).³¹²

Dessutom kräver FATF att de anställda hos centrala statliga myndigheter har relevanta färdigheter, tillräcklig utbildning och höga yrkeskrav. Dyliga åtgärder främjar en kultur av ärlighet och professionalism (FATF:s rekommendationer 8, 26, 28, 29, 30, 32, 37 och 39).³¹³

4.3.6 Kopplingen mellan korruption och penningtvätt

Även korruption kan ge upphov till olaglig vinning eller tillgångar vars ursprung man vill maskera eller dölja. Då fungerar korruptionsbrott som förbrott till penningtvätt.³¹⁴

Ett privat bankfack är en enkel och lättanvänd form av penningtvätt. Korrupta medel kan placeras i ett bankfack i ett säkert land, och tjänstemännen kan dölja sitt innehav med hjälp av bulvaner i stället för att registrera bankfacket i sina egna namn.³¹⁵

311 FATF 2012, sid. 3.

312 FATF 2012, sid. 3.

313 FATF 2012, sid. 3.

314 Mugarura 2016, sid. 75 & 78.

315 Polisyreshögskolan 2021, sid. 13.

Ett mer komplicerat sätt att tvätta mutor är att grunda ett konsultbolag, eftersom dessa bolag ofta saknar transparenta prissättningsmekanismer. Ett exempel på ett system där ett konsultbolag ingår är försäljning av en marknadsanalys till den part som ansvarar för betalningen av mutan. Det görs inte nödvändigtvis någon marknadsanalys, men pengarna fås att se lagliga ut.³¹⁶

Utländska bankkonton är fortfarande populära bland korrupta tjänstemän. När mutan överförs direkt till ett utländskt bankkonto kan mutan och penningtvätten slås samman till en transaktion. I allmänhet anlitas bulvaner för att grunda komplicerade företagsstrukturer, för skiktning och för att dölja tillgångarnas verkliga förmånstagare. Även om bulvanerna identifieras kan det vara svårt att koppla dem till den korrupta tjänstemannen, trots att det syns spår av att pengar överförs till utländska konton. Förutom att mutor döljs med affärs- eller investeringsarrangemang finns det enklare sätt att ge mutor, såsom konst- eller antikhandel samt köp av smycken och andra lyxvaror.³¹⁷

En undersökning som polisyrkeshögskolan gjort i nordiskt samarbete avslöjar att korruption och penningtvätt i stor utsträckning bekämpas separat, trots att fenomenen är kopplade till varandra. Trots att det inte förekommer mycket synlig korruption, såsom mutor, i de nordiska länderna, kan nordiska aktörer utnyttjas för att maskera korrupta tillgångars ursprung. Utredningen fokuserade särskilt på mutor i internationell affärsverksamhet och hur nordiska företag och myndigheter identifierar och bekämpar korruption. Enligt en undersökning är mutor svåra att avslöja, eftersom mutor inte alltid har formen av en finansiell transaktion och de kan vara förenade med flera former av strukturell korruption.³¹⁸

I undersökningen identifierades också andra centrala utmaningar:

- Strategier mot korruption och för förhindrande av penningtvätt delar målet om internationellt informationsutbyte för att minska och förverka vinningen av ekonomiska brott. En utmaning är att förebyggandet av korruption inte är lika välstrukturerat på det nationella planet som förebyggandet av penningtvätt och terrorfinansiering.³¹⁹
- Många företag har praxis mot korruption och kundmutor, som är kopplad till företagets riskhanteringsram för ekonomisk brottslighet.

316 Polisyrkeshögskolan 2021, sid. 13.

317 Polisyrkeshögskolan 2021, sid. 14.

318 Rikkilä – Jukarainen – Muttilainen 2022, sid. 82.

319 Rikkilä – Jukarainen – Muttilainen 2022, sid. 84.

Det är dock möjligt att eventuella korruptionsiakttagelser inte rapporteras till myndigheterna, utan de behandlas internt. I en idealsituation skulle båda, iakttagelser av penningtvätt och korruption, med låg tröskel meddelas till centralen för utredning av penningtvätt. På så vis skulle centralen för utredning av penningtvätt förfoga över tillräckliga data som kan utnyttjas i verktyg som använder sig av artificiell intelligens.³²⁰

- På ett allmänt plan kan företagens förfaranden för förhindrande av ekonomisk brottslighet också användas för korruptionsbekämpning. Avsaknaden av en heltäckande strategi mot korruption ses dock som en utmaning i Norden.³²¹

4.3.7 Risker för penningtvätt och finansiering av terrorism relaterade till korruption

I anslutning till korruption identifierades 27 risker för penningtvätt och terrorfinansiering, av vilka även de mest betydelsefulla riskerna har bedömts vara måttligt betydelsefulla.

Utmaningen med att inhämta bevis i samband med korruptionsbrott har identifierats som en risk som kan ha betydande följder. Svårigheten med att identifiera och inhämta bevis på korruptionsbrott förlänger förundersökningen och rättsprocessen. Detta leder lätt till kritik mot Finlands rättssystem. En hög bevisröskel inverkar också på förundersökningströskeln, så att skäl att misstänka-tröskeln inte anses ha överskridits och ingen undersökning inleds vid komplicerade brott. OECD har i sin rapport om Finland från den fjärde fasen av landsutvärderingen kritiserat Finland för att bevisröskeln vid internationella mutbrott är för hög. Enligt rapporten har Finland väckt åtal i fem mutfall som gäller utländska tjänstemän, där 18 fysiska personer och fyra juridiska personer har varit åtalade. Inte ett enda fall har lett till dom för mutande av utländsk tjänsteman.³²²

320 Rikkilä – Jukarainen – Muttilainen 2022, sid. 84.

321 Rikkilä – Jukarainen – Muttilainen 2022, sid. 84.

322 OECD 2017, sid. 10. Finland har deltagit i OECD:s arbetsgrupp mot mutor sedan 1999. Gruppen har gjort fyra utvärderingar av hur konventionen om mutor av utländska tjänstemän genomförs i Finland.

En ny risk som identifierats är **strategisk korruption** som en ny korruptionsform. Enligt experter hänför sig denna risk till exempelvis en situation där man försöker orsaka energiberoende av en annan stat. Vissa stater kan till exempel försöka anställa tidigare ledare från demokratiska länder som lobbare³²³. Andra exempel på strategisk korruption är bland stora byggprojekt genom vilka man åstadkommit beroende av den påverkande staten. Den påverkande staten kan också främja sina egna intressen genom att stöda aktörer som försvagar den nationella sammanhållningen.

Oförmåga att tillräckligt identifiera olika former av korruption i det politiska beslutsfattandet har bedömts utgöra en måttligt betydelsefull risk. Enligt justitieministeriets utredning tar sig korruption många olika uttryck på olika riskområden, men medvetenheten inom kommunförvaltningen är fortfarande på otillräcklig nivå. Inställningen till korruption och korruptionsbekämpning hos personer i ledningsuppgifter och med ansvar för förvaltningens laglighet i kommunerna varierar. Som korruption identifieras tagande av mutor och straffrättsligt klart klandervärda gärningar. Strukturell korruption, såsom landets sed och bäste broder-nätverk, betraktas däremot vanligtvis inte som allvarlig korruption.³²⁴

323 The New York Times: The Former Chancellor Who Became Putin's Man in Germany och Thomson Reuters: Strategic Corruption: Being ready to act.

324 Justitieministeriet 2022, sid. 75.

Case: Stadsstyrelsens ordförande misstänkt för tagande av mutor och missbruk av tjänsteställning

En person som varit ordförande för stadsstyrelsen åtalades för grovt tagande av muta och grovt missbruk av tjänsteställning. Åtalet gällde ett lån som personen fick från en företagare medan personen var ordförande för stadsstyrelsen. I stadsstyrelsen behandlades då ett förköpsärendet som gällde två tomter. Tingsrätten bedömde huruvida erhållandet av lån inverkar på personens agerande i förköpsrättsärendet. Enligt tingsrättens dom var personens möjligheter att påverka ett enskilt ärende som stadsstyrelsen beslutade om mycket begränsade. Enligt tingsrätten kunde det inte bevisas att personen skulle ha medverkat till att förköpsrättsärendet ströks i föredragningslistan. Enligt domstolen hade ärendet bordlagts på grund av nya uppgifter om det. Tingsrätten ansåg ändå att personen hade varit jävig då personen deltog i stadsstyrelsens möten när förköpsrättsärendet behandlades. Enligt domstolen uppfyllde ändå inte deltagandet i mötena som jävig rekvisiten på grovt missbruk av tjänsteställning, brott mot tjänsteplikt eller brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet. Tingsrätten förkastade åtalen mot personen.³²⁵ Helsingfors hovrätt ändrade senare tingsrättens dom och dömde den person som varit ordförande för stadsstyrelsen till böter för mutförseelse och missbruk av tjänsteställning.³²⁶

Även **offentlig upphandling** och **social- och hälsovårdsreformen** har nämnts i enkäten som måttligt betydelsefulla risker. Offentlig upphandling har identifierats som en korruptionsrisk på grund av den stora ekonomiska betydelsen. Välfärdsområdena är nya upphandlingsenheter som förfogar över betydande medel. Bristande upphandlingskompetens och dålig övervakning gör offentlig upphandling till ett betydande riskområde.

325 Yle: Käräjäoikeus hylkäsi entisten kansanedustajien Tapani Mäkisen ja Juhani Sjöblomin korruptiosyytteet [Tingsrätten förkastade korruptionsåtalarna mot förra riksdagsledamöterna Tapani Mäkien och Juhani Sjöblom], hämtad 17.11.2023.

326 Helsingfors hovrätts dom 4.4.2023 nr 113754, Dnr 21/665.

Kommunernas upphandling är ett riskobjekt på grund av dess lokala karaktär. Samma personer kan samtidigt vara i flera olika positioner, de har befogenheter och inflytande i kommunala och andra organisationers organ samt bindningar till företag och andra institutioner. I sådana situationer kan särskilt en öppen och effektiv konkurrensutsättning av upphandling samt ett rättvist och icke-diskriminerande bemötande av anbudsgivarna äventyras.³²⁷

Andra måttliga riskscenarion är enligt enkäten att **biståndsmedel genom korrup-tion hamnar i fel händer i samband med återuppbyggnad av ett krigsområde** och att **tredjeparter eller mellanhänder utnyttjas för korrupsionsbrott**. I det första scenariot skickas medel till ett krigförande land för att hjälpa till med återuppbyggnaden och de hamnar i fel händer. I det andra scenariot skickas bistånd för att grunda dotterbolag i mållandet, varvid kontrollen är medlen är mindre och möjliggör korrupt verksamhet, till exempel mutor.

Dessutom identifierades risker som riktar sig mot lagstiftningen. Som måttligt betydelsefulla risker ses bland annat **avsaknaden av kriminalisering av missbruk av inflytande, avsaknaden av öppenhetsbestämmelser på kommunal- och regionförvaltningsnivå** samt att **aktörer som är utsatta för risker (t.ex. kommunala beslutsfattare) inte omfattas av behöriga kontroll- och utredningsåtgärder från de rapporteringsskyldigas sida**.

327 Justitieministeriet 2022, sid. 38.

Bilagor

Bilaga 1 – Metoder

Bilaga 2 – Antalet deltagare i bedömningen av den totala risken och enskilda risker för sektorerna

Bilaga 3 – Lista över risker som identifierats i verkstäderna om penningtvätt och terrorfinansiering

Bilaga 1 – Metoder

I den partiella uppdateringen av den nationella riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism användes i huvudsak samma metoder som i riskbedömningen 2021. Metoderna följde FATF:s riktlinjer för riskbedömningsmomenten för identifiering, analys och bedömning av riskerna. Riskbedömningen utgick från en kombinerad analys av kvalitativa och kvantitativa data för att skapa en helhetsbild av riskerna. I riskbedömningen ingick flera enkäter till myndigheter samt verkstäder, expertintervjuer och enkäter till aktörer inom den privata sektorn.³²⁸ Dessutom använde man material från tillsynsmyndigheterna enligt penningtvättslagen och andra myndigheter samt ett flertal nationella och internationella publikationer. Statistikkällor var bland annat centralen för utredning av penningtvätt, Rättsregistercentralen, Statistikcentralen, Riksåklagarens byrå, Lantmäteriverket och Tullen.

I den partiella uppdateringen av riskbedömningen användes samma sektorer av rapporteringsskyldiga som i riskbedömningen 2021. Alla sektorer uppdaterades inte, utan underarbetsgruppen för riskbedömning valde de sektorer som identifierades som utsatta för mest betydelsefulla enskilda risker.

Valet av de fenomen som tas upp i riskbedömningen följer experters syn på aktuella nationella fenomen som är relaterade till penningtvätt och terrorfinansiering. Dessutom beaktades de fenomen som granskades i kommissionens överstatliga riskbedömning 2022 och de fenomen som FATF tagit upp.

Enligt FATF:s³²⁹ definition består risken av en kombination av hot, sårbarhet och påföljd.

328 I enkäterna till myndigheterna och i verkstäderna deltog huvudsakligen medlemmarna i underarbetsgruppen för riskbedömning och deras organisationer. Underarbetsgruppen bestod av sakkunniga från finansministeriet, inrikesministeriet, justitieministeriet, utrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, centralen för utredning av penningtvätt, skyddspolisen, Polisstyrelsen och Polisstyrelsens lotteriförvaltning, Patent- och registerstyrelsen, Tullen, Skatteförvaltningen, Enheten för utredning av grå ekonomi vid Skatteförvaltningen, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Finansinspektionen, Riksåklagarens byrå, Gränsbevakningsväsendet och Finlands Advokatförbund. Dessutom deltog experter från centralkriminalpolisen, HEUNI, Institutet för hälsa och välfärd och Utsökningsverket i verkstäderna.

329 FATF 2013a, sid. 7.

- **Hot** är en person eller en grupp människor, ett föremål eller en verksamhet som kan skada till exempel staten, samhället eller ekonomin. I samband med penningtvätt och terrorfinansiering hör kriminella och terroristgrupper jämte tillgångar samt de som främjar deras verksamhet hit. Förbrott till penningtvätt kan betraktas som hot. Hot är vanligtvis en central utgångspunkt för utvecklande av uppfattningen om risken för penningtvätt eller terrorfinansiering.
- **Sårbarheter** är omständigheter som kan utnyttjas av hoten eller som stöder eller främjar uppfyllandet av hoten. Vid riskbedömningen betyder granskning av sårbarheter att man koncentrerar sig på till exempel faktorer som företräder svagheter i systemen eller kontrollerna för att motverka penningtvätt eller terrorfinansiering, eller vissa särdrag hos en stat. I sårbarheter kan ingå även sådana typer av en viss sektor, vara eller tjänst som gör dem lockande för penningtvätts- eller terrorfinansieringsändamål.
- **Påföljd** avser konsekvenser eller skador som penningtvätt eller terrorfinansiering kan orsaka. Påföljder inbegriper den bakomliggande brottsliga och terroristiska verksamhetens konsekvenser för finansiella system och institutioner samt ekonomin och samhället överlag. Följderna av penningtvätt eller terrorfinansiering kan vara kort- eller långfristiga.

I de risker som tas upp i riskbedömningen kan dock tonvikten vara på endera hot eller sårbarheter. I Finlands nationella riskbedömning behandlas inte konsekvenser. Risknivåerna för sektorerna fastställdes på grundval av riskformulär och en riskmatris. Riskformulären innehöll de identifierade riskerna för varje sektor, och de bedömdes enligt allvarlighetsgrad och sannolikhet. I riskmatrisen bedömdes riskerna för hela sektorn genom hoten och sårbarheterna. Både i riskformulären och i riskmatrisen bedömde svarspersonerna varje risk och den övergripande risknivån inom sektorn på skalan 1–4. Skalan bygger på metodiken i den överstatliga riskbedömningen, enligt vilken 1 = något betydelsefull risk, 2 = måttligt betydelsefull risk, 3 = betydelsefull risk och 4 = mycket betydelsefull risk. Riskmatriserna och riskformulären skickades till de centrala myndigheterna för förhindrande av penningtvätt och terrorfinansiering, till tillsynsmyndigheterna och de aktörer som omfattas av omsorgsplikt enligt penningtvättslagen samt till aktörerna inom den privata sektorn i fråga om de sektorer som berördes av den partiella uppdateringen av riskbedömningen. Risknivåerna fastställdes med hänsyn till antalet respondenter från varje sektor samt deras subjektiva uppfattning om sin sakkunskap.

Metodologin för riskbedömningen i huvuddrag

1. **Identifiera hot och sårbarheter.** En förteckning över både kända och potentiella kriminella metoder, kriminella aktörer och sårbarheter, samt vid behov även över fenomen, upprättades för varje sektor i riskbedömningen.
2. **Utvärdera hotens och sårbarheternas relevans i en riskmatris.** De viktigaste riskkriterierna för varje sektor utvärderades på en fyrastegs skala (något betydelsefull, måttligt betydelsefull, betydelsefull, mycket betydelsefull). I matrisen tillämpades följande riskkriterier för hot:
 - kapacitet (enligt parametrarna aktörernas förmåga och prestanda),
 - kvantitet (enligt parametern antalet aktörer) samt
 - omfattning (enligt parametern frekvens).

Sårbarheternas betydelse bedömdes på samma sätt som för hoten. De viktigaste riskkriterierna för varje sektor utvärderades på en fyrastegs skala (något betydelsefull, måttligt betydelsefull, betydelsefull, mycket betydelsefull). I matrisen tillämpades följande riskkriterier för sårbarheter:

- attraktivitet (enligt parametrarna anonymitet och snabbhet),
- sannolikhet för åtal och dom (enligt parametrarna eventuellt åtal och eventuell dom),
- lagstiftningsram och tillsyn (enligt parametrarna lagstiftningens aktualitet, sektorns kunskaper om processen för att förhindra penningtvätt och terrorfinansiering och samarbetet för att förhindra penningtvätt och terrorfinansiering samt
- möjlighet att upptäcka (enligt parametrarna gränsöverskridande aktivitet och sektorns utvecklingstakt).

För penningtvätt respektive finansiering av terrorism upprättades separata riskmatriser. I praktiken var skillnaden mellan matriserna att risken för åtal och dom saknades i matrisen för finansiering av terrorism.

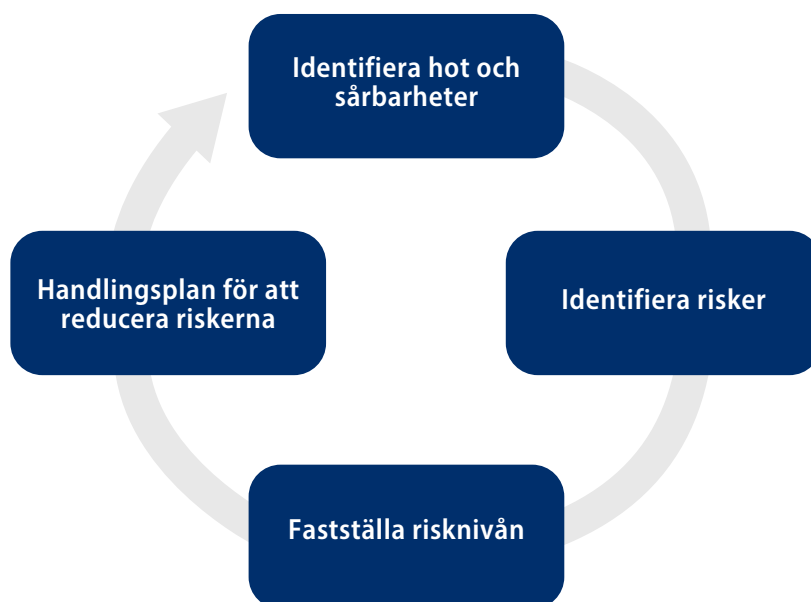
3. **Bedöma riskerna på riskformulär.** Alla identifierade risker sammanställdes på utvärderingsformulären. Riskerna utvärderades på en fyrastegs skala med betoning på allvarlighetsgrad och sannolikhet (något betydelsefull, måttligt betydelsefull, betydelsefull, mycket betydelsefull).
4. **Fastställa risknivån för varje sektor utifrån matrisen.** Risknivån fastställdes för varje kombination av hot och sårbarheter. Detta gjordes utifrån matrisen där sårbarheterna viktades något högre (60 %) än riskerna (40 %). Vid fastställandet av risknivån beaktades bland annat

risknivåerna för enskilda risker, expertbedömningar, kommissionens övernationella riskbedömning och tillsynsmyndigheternas riskbedömningar, vilka utgjorde grund för den övergripande riskanalysen.

5. **Fastställa risknivån för varje risk inom sektorn på grundval av riskformulären.** De bedömningar som gjordes av myndigheterna samt tillsynsmyndigheterna och de aktörer som omfattas av omsorgsplikt enligt penningtvättslagen viktades till 50 procent och den privata sektorns bedömningar viktades likaså till 50 procent.
6. **Fastställa behovet av åtgärder.** Åtgärder för att reducera riskerna presenteras i en handlingsplan som utarbetats som bihang till riskbedömningen.

Den nationella riskbedömningen syftar inte till att ta itu med de exakta sociala eller ekonomiska konsekvenserna av penningtvätt och terrorismfinansiering, eftersom dessa under alla omständigheter är negativa och det för närvarande saknas tillräcklig bakgrundsinformation för en heltäckande konsekvensbedömning.

Figur 14. Metodologin för den nationella riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism.

Trots att riskbedömningen är en evolutiv process beskrivs metodologin här som en cirkel, eftersom den har utarbetats med tanke på att den ska kunna uppdateras och upprepas samt innehålla de obligatoriska momenten i riskbedömningen.

Bilaga 2 – Antalet deltagare i bedömningen av den totala risken och enskilda risker för sektorerna

I tabellerna nedan presenteras antalet organisationer inom den offentliga sektorn och den privata sektorn som besvarat riskmatrisenkäten om den totala risknivån för sektorerna samt enkäten om bedömning av enskilda risker enligt sektor och fenomen. Från varje organisation har en eller flera experter kunnat delta i bedömningen.

Penningtvätt

Sektor	Undersektor	Aktörer som deltagit i bedömningen av den totala risknivån för sektorn	Aktörer som deltagit i bedömningen av enskilda risker
Betaltjänst-leverantörer	Betaltjänst-leverantörer	3 organisationer från den offentliga sektorn och 62 organisationer från den privata sektorn	8 organisationer från den offentliga sektorn och 131 organisationer från den privata sektorn
Betaltjänst-leverantörer	Hawalaväxlare	3 organisationer från den offentliga sektorn och 22 organisationer från den privata sektorn	7 organisationer från den offentliga sektorn och 53 organisationer från den privata sektorn
Kreditinstitut	Kreditinstitut	3 organisationer från den offentliga sektorn och 29 organisationer från den privata sektorn	7 organisationer från den offentliga sektorn och 78 organisationer från den privata sektorn
Tillhandahållare av virtuella valutor	Tillhandahållare av virtuella valutor	4 organisationer från den offentliga sektorn och 15 organisationer från den privata sektorn	7 organisationer från den offentliga sektorn och 38 organisationer från den privata sektorn
Expert-tjänster	Fastighets-förmedlare	5 organisationer från den offentliga sektorn och 178 organisationer från den privata sektorn	8 organisationer från den offentliga sektorn och 259 organisationer från den privata sektorn

Sektor	Undersektor	Aktörer som deltagit i bedömningen av den totala risknivån för sektorn	Aktörer som deltagit i bedömningen av enskilda risker
Expert-tjänster	Förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler	4 organisationer från den offentliga sektorn och 101 organisationer från den privata sektorn	De risker som gäller förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler bedömdes tillsammans med riskerna för fastighetsförmedlare.
Expert-tjänster	Advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	4 organisationer från den offentliga sektorn och 34 organisationer från den privata sektorn	9 organisationer från den offentliga sektorn och 94 organisationer från den privata sektorn
Expert-tjänster	Tillhandahållare av företags-tjänster	3 organisationer från den offentliga sektorn och 24 organisationer från den privata sektorn	8 organisationer från den offentliga sektorn och 56 organisationer från den privata sektorn
Expert-tjänster	Varuhandlare	4 organisationer från den offentliga sektorn och 21 organisationer från den privata sektorn	7 organisationer från den offentliga sektorn och 42 organisationer från den privata sektorn

Finansiering av terrorism

Sektor	Undersektor	Aktörer som deltagit i bedömningen av den totala risknivån för sektorn	Aktörer som deltagit i bedömningen av enskilda risker
Betaltjänst-leverantörer	Betaltjänst-leverantörer	3 organisationer från den offentliga sektorn och 12 organisationer från den privata sektorn	8 organisationer från den offentliga sektorn och 28 organisationer från den privata sektorn
Betaltjänst-leverantörer	Hawalaväxlare	3 organisationer från den offentliga sektorn och 4 organisationer från den privata sektorn	7 organisationer från den offentliga sektorn och 15 organisationer från den privata sektorn
Kreditinstitut	Kreditinstitut	3 organisationer från den offentliga sektorn och 9 organisationer från den privata sektorn	7 organisationer från den offentliga sektorn och 31 organisationer från den privata sektorn
Tillhandahållare av virtuella valutor	Tillhandahållare av virtuella valutor	3 organisationer från den offentliga sektorn och 5 organisationer från den privata sektorn	8 organisationer från den offentliga sektorn och 16 organisationer från den privata sektorn
Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser	Finansiella institut och andra som tillhandahåller finansiella tjänster	3 organisationer från den offentliga sektorn och 11 organisationer från den privata sektorn	8 organisationer från den offentliga sektorn och 48 organisationer från den privata sektorn

Sektor	Undersektor	Aktörer som deltagit i bedömningen av den totala risknivån för sektorn	Aktörer som deltagit i bedömningen av enskilda risker
Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser	Indrivningsrörelser	3 organisationer från den offentliga sektorn och 22 organisationer från den privata sektorn	7 organisationer från den offentliga sektorn och 42 organisationer från den privata sektorn

Fenomen

Fenomen	Aktörer som deltagit i bedömningen av enskilda risker
Rysslands invasion av Ukraina	15 organisationer från den offentliga sektorn och 90 organisationer från den privata sektorn
E-tjänster	14 organisationer från den offentliga sektorn och 180 organisationer från den privata sektorn
Korruption	10 organisationer från den offentliga sektorn och 89 organisationer från den privata sektorn

Bilaga 3 – Lista över risker som identifierats i verkstäderna om penningtvätt och terrorfinansiering

PENNINGTVÄTT

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Avsiktligt krångliga ägarkedjor och komplicerade företagsarrangemang gör det möjligt att dölja de verkliga aktörerna och den verkliga verksamheten.	Experttjänster: Risker för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	Betydelsefull
Det lämnas mycket få rapporter om penningtvätt per år inom sektorn för advokater.	Experttjänster: Risker för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	Måttligt betydelsefull
Det är utmanande att identifiera aktörer inom organiserad brottslighet (särskilt bolag).	Experttjänster: Risker för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	Måttligt betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Lagens oklara tillämpningsområde när det gäller advokater/ tillhandahållare av juridiska tjänster och avsaknaden av tydlig reglering.	Experttjänster: Risker för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	Måttligt betydelsefull
När det är fråga om ett långt och viktigt kundförhållande kan tröskeln vara hög för tillhandahållare av juridiska tjänster och fastighetsförmedlare att inhämta utredning om kundens bakgrund och tillgångarnas ursprung av rädsla för att förlora kunden, vilket leder till att omständigheterna inte utreds. Samtidigt identifieras inte penningtvätt hos den egna kundkretsen.	Experttjänster: Risker för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	Måttligt betydelsefull
Den kan finnas brister i den djupgående förståelsen för moderna former av penningtvätt.	Experttjänster: Risker för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	Måttligt betydelsefull
Penningtvättslagens rapporteringskyldighet gäller endast skatterådgivare i huvudsyssla.	Experttjänster: Risker för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	Måttligt betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Centraliseringen av processerna för kundkontroll särskilt hos stora aktörer kan leda till att en enskild anställd inte identifierar risker i anslutning till kundförhållandet eller uppdraget medan hen sköter uppdraget. Dessutom litar man på att bankerna utreder tillgångarnas ursprung.	Experttjänster: Risker för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	Måttligt betydelsefull
Konflikt mellan yrkeshemligheten och penningtvättslagens rapporteringskyldighet när det inträffar förändringar i kundförhållandet. Exempelvis en situation där kunden först är svarande i ett brottmål och senare part i en företagsaffär.	Experttjänster: Risker för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	Måttligt betydelsefull
Tjänster som tillhandahålls av aktörer som tillhandahåller beskattningstjänster som bisyssla utnyttjas bl.a. för att kringgå skatt.	Experttjänster: Risker för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	Måttligt betydelsefull
När e-tjänsterna ökar och identifieringstekniken utvecklas litar man alltför mycket på tjänsteleverantörens teknik och på att tjänsteleverantören lämnar korrekta uppgifter.	Experttjänster: Risker för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	Måttligt betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Organiserade kriminella grupper nästlar sig in på advokatsidan.	Experttjänster: Risker för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	Något betydelsefull
Aktörer som sköter sanerings- och konkursförfaranden sysslar med penningtvätt, varvid vinningen av brott legitimeras i processen som slutar med utdelning från konkursboet.	Experttjänster: Risker för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	Något betydelsefull
Tillsynen är splittrad på två tillsynsmyndigheter: regionförvaltningsverket och advokatförbundet.	Experttjänster: Risker för advokater och andra tillhandahållare av juridiska tjänster samt tillhandahållare av skatterådgivningstjänster eller stöd i skattefrågor direkt eller indirekt	Något betydelsefull
Små aktörer känner inte så bra till lagstiftningen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism.	Experttjänster: Risker för fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler	Måttligt betydelsefull
Avsaknaden av uppgifter om de verkliga ägarna på grund av kedjestrukturer.	Experttjänster: Risker för fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler	Måttligt betydelsefull
Sanktioner kringgås genom att köpa finländska fastigheter i aktiebolags namn.	Experttjänster: Risker för fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler	Måttligt betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Möjligheten för ryssar med dubbelt medborgarskap att köpa fastigheter utan övervakning. Risken är då att fastigheterna hamnar hos oönskade aktörer.	Experttjänster: Risker för fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler	Måttligt betydelsefull
Ryska kunders delköp, där först en person köper en fastighet, varefter innehavet delas på flera personer.	Experttjänster: Risker för fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler	Måttligt betydelsefull
Användning av guldpass/-visum för att dölja de verkliga förmånstagarnas verkliga identitet.	Experttjänster: Risker för fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler	Måttligt betydelsefull
Ovilja att lämna rapporter om penningtvätt eller utreda transaktioner närmare av rädsla för att mista en kund.	Experttjänster: Risker för fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler	Måttligt betydelsefull
Flera företag eller fysiska personer registrerar sig som användare av en hyreslägenhet.	Experttjänster: Risker för fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler	Måttligt betydelsefull
När det ekonomiska läget försämras fäster man inte uppmärksamhet vid underpris eller andra tvivelaktiga transaktioner i samband med fastighetsaffärer. I bakgrunden finns krav på att få fastigheten såld.	Experttjänster: Risker för fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler	Måttligt betydelsefull
Fastigheter säljs till överpris, så att t.ex. olagliga tillgångar kan överföras vidare.	Experttjänster: Risker för fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler	Måttligt betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Uthyrning av fastigheter till under- eller överpris.	Experttjänster: Risker för fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler	Något betydelsefull
Svaga insikter i penningtvättslagens skyldigheter.	Experttjänster: Risker för kontrantrapportörer (varuhandlare)	Måttligt betydelsefull
Bilhandlares provisionslön, försäljningskrav eller egen affärsverksamhet medför tryck på att acceptera kontanter i samband med affärer även i situationer där företaget inte officiellt tar emot kontanter.	Experttjänster: Risker för kontrantrapportörer (varuhandlare)	Måttligt betydelsefull
Utnyttjande av utländska bilar för brottslig verksamhet.	Experttjänster: Risker för kontrantrapportörer (varuhandlare)	Måttligt betydelsefull
Oklara betalningar som är kopplade till varandra.	Experttjänster: Risker för kontrantrapportörer (varuhandlare)	Måttligt betydelsefull
Användningen av bulvankonstruktioner, såsom skrivbordsbolag.	Experttjänster: Risker för tillhandahållare av företagstjänster	Betydelsefull
Användning av fakturerings- eller transitbolag för penningtvätt när de inte omfattas av rapporteringsskyldighet.	Experttjänster: Risker för tillhandahållare av företagstjänster	Måttligt betydelsefull
Brister i tillsynen över försäljningen av lagerbolag. Rapporteringsskyldigheten omfattar inte försäljning av lagerbolag, varvid kundkontroll inte förutsätts vid handel med lagerbolag.	Experttjänster: Risker för tillhandahållare av företagstjänster	Måttligt betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Brist på resurser hos tillsynsmyndigheterna enligt penningtvättslagen, aktörer som omfattas av omsorgsplikt, förundersökningsmyndigheterna, åklagarväsendet och rättsväsendet.	Risker för kreditinstitut	Betydelsefull
Utmaningen att utreda ursprunget för tillgångar som är föremål för sanktioner. Att utreda tillgångarnas ursprung förutsätter manuellt arbete av de rapporteringsskyldiga, vilket kräver mycket resurser.	Risker för kreditinstitut	Betydelsefull
De rapporteringsskyldiga har svårt att hitta kompetenta anställda för förhindrande av penningtvätt och terrorfinansiering (inkl. iakttagande av sanktionsbestämmelserna)	Risker för kreditinstitut	Betydelsefull
De rapporteringsskyldiga kan inte utnyttja uppgifter om domar i brottmål för att bedöma riskerna med en kund eller för att fullgöra skyldigheten att utreda en tvivelaktig sanktion.	Risker för kreditinstitut	Betydelsefull
Informationsutbytet mellan myndigheterna och den privata sektorn är begränsat.	Risker för kreditinstitut	Betydelsefull
De begränsade resurserna hos tillsynsmyndigheterna enligt penningtvättslagen, aktörer som omfattas av omsorgsplikt, förundersökningsmyndigheterna, åklagarväsendet och rättsväsendet gör det utmanande att hitta kompetenta anställda.	Risker för kreditinstitut	Betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
<p>Digitala bankers verksamhet är förenad med förhöjd risk för penningtvätt, eftersom de inte träffar kunden personligen, penningflödena är snabba, man använder insättningsplattformar och identifieringsmetoderna är olika i olika länder.</p>	Risker för kreditinstitut	Måttligt betydelsefull
<p>Kriget i Ukraina: Organiserad brottslighet utnyttjar utsatta personer för penningtvättbrott.</p>	Risker för kreditinstitut	Måttligt betydelsefull
<p>Den snabba tekniska utveckling gör att utbildningen inte hänger med i utvecklingen.</p>	Risker för kreditinstitut	Måttligt betydelsefull
<p>Kriget i Ukraina: Aktörer inom organiserad brottslighet kan utnyttja lagliga kanaler för penningtvätt.</p>	Risker för kreditinstitut	Måttligt betydelsefull
<p>Digitala bankaktörers virtuella IBAN-konton används för penningtvätt.</p>	Risker för kreditinstitut	Måttligt betydelsefull
<p>Vissa myndigheterna kanaler för internationellt informationsutbyte är föråldrade/bristfälliga.</p>	Risker för kreditinstitut	Måttligt betydelsefull
<p>Brister i bestämmelserna om utnyttjande av domar i brottmål har lett till att rätten till grundläggande banktjänster upplevs som en risk. Utsatta personer utnyttjas dessutom till exempel för att öppna konton och förmedla pengar.</p>	Risker för kreditinstitut	Måttligt betydelsefull
<p>På grund av det ekonomiska läget kan det förekomma ovilja att satsa på nya lösningar (tekniska o.d.), varvid förmågan att reagera tillräckligt snabbt på förändringar är svag.</p>	Risker för kreditinstitut	Måttligt betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Hawalaapplikationer (betalningsapplikationer) utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet gör det möjligt att förmedla betalningar utan kunskap om hur tillgångarnas ursprung verifieras.	Betaltjänstleverantörer: Risker för hawalaväxlare	Betydelsefull
Det finns inte resurser att få bort oregistrerade hawalaväxlare från marknaden.	Betaltjänstleverantörer: Risker för hawalaväxlare	Betydelsefull
Oregistrerade hawalaväxlare ger upphov till en skuggeekonomi, till vilken räknas bland annat skattebedrägerier och bokföringsbrott.	Betaltjänstleverantörer: Risker för hawalaväxlare	Betydelsefull
Oregistrerade hawalaväxlare övervakas inte.	Betaltjänstleverantörer: Risker för hawalaväxlare	Betydelsefull
Oregistrerade hawalaväxlare fortsätter med den lagstridiga verksamheten, eftersom straffen för oregistrerad verksamhet är låga.	Betaltjänstleverantörer: Risker för hawalaväxlare	Betydelsefull
Kriminella kan utnyttja hawalaväxlare för kontanttransporter till riskländer.	Betaltjänstleverantörer: Risker för hawalaväxlare	Betydelsefull
Hawalaväxlarnas affärsverksamhet följer inte alltid alla skatte- och bokföringsbestämmelser, varvid påföljdsavgifterna kan bli för låga utifrån de officiella boksluten.	Betaltjänstleverantörer: Risker för hawalaväxlare	Betydelsefull
Oregistrerade hawalaväxlare kan inte sanktioneras direkt.	Betaltjänstleverantörer: Risker för hawalaväxlare	Betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
För hawalaväxlare minskas effekten av myndigheternas tillsyn av den låga nivån på de administrativa påföljderna.	Betaltjänstleverantörer: Risker för hawalaväxlare	Betydelsefull
På grund av finalitetsprincipen kan olika myndigheters uppgifter om kontanttransporter inte delas med andra myndigheter för att stöda tillsynen. Av denna orsak är tillsynen inte så effektiv.	Betaltjänstleverantörer: Risker för hawalaväxlare	Betydelsefull
Det är en tung process att stryka en hawalaväxlare auktorisering/registrering, vilket gör det möjligt att fortsätta den lagstridiga verksamheten.	Betaltjänstleverantörer: Risker för hawalaväxlare	Måttligt betydelsefull
Det finns inte insyn i utländska betaltjänstleverantörer och deras ombud.	Betaltjänstleverantörer: Risker för penningförmedlare och nya betaltjänstleverantörer	Betydelsefull
Den komplicerade följningen av distributionskedjorna, det vill säga transaktionerna, gör det svårt att följa kundens transaktioner. De rapporteringskyldiga ser bara en del av transaktionskedjan.	Betaltjänstleverantörer: Risker för penningförmedlare och nya betaltjänstleverantörer	Betydelsefull
Kriminella utnyttjar myndigheternas bristande kunskap om nya tekniker.	Betaltjänstleverantörer: Risker för penningförmedlare och nya betaltjänstleverantörer	Betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Tillsynen över gränsöverskridande verksamhet är utmanande, eftersom information om rapporter om tvivelaktiga transaktioner går endast till centralen för utredning av penningtvätt i det land där aktören är registrerad. Därför finns det luckor i den tillgängliga informationen, vilket fördröjer screeningen.	Betaltjänstleverantörer: Risker för penningförmedlare och nya betaltjänstleverantörer	Betydelsefull
Anlitandet av betaltjänstleverantörers tjänster kan minska betalningsuppgifternas transparens. Exempelvis om stora säljaraffärers betalningar knippas ihop, kan det vara svårt att utreda en enskild betalares uppgifter.	Betaltjänstleverantörer: Risker för penningförmedlare och nya betaltjänstleverantörer	Måttligt betydelsefull
Frågor som gäller penningtvätt kan vara främmande för nya betaltjänstleverantörer, varför inställningen till dem kan vara nonchalant.	Betaltjänstleverantörer: Allmänna risker	Måttligt betydelsefull
Det är ibland utmanande att dela information på eget initiativ mellan myndigheter inom ramen för den gällande lagstiftningen.	Betaltjänstleverantörer: Allmänna risker	Måttligt betydelsefull
Betaltjänstleverantörer känner inte till penningtvättslagen särskilt bra, varför det kan finnas brister i efterlevnaden av lagen.	Betaltjänstleverantörer: Allmänna risker	Måttligt betydelsefull
Virtuella tillgångars ursprung maskeras med hjälp av teknik, t.ex. genom att använda ursprungligen anonyma valutor eller mixer.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Kriminella utnyttjar myndigheternas bristande kunskaper om nya tekniker.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
Avsaknaden av internationella standarder.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
Transaktioner i P2P (Peer-to-peer) -nät utan leverantör av tjänster för virtuella tillgångar.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
Användningen av fristående plånböcker, eftersom de virtuella tillgångarna inte omfattas av regleringen.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
Anlitandet av tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor kan minska betalningsuppgifternas transparens.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
De teknik som används i DeFi-affärsmodeller (t.ex. kryptolånetjänster) skiljer sig från traditionella finansiella tjänster och är nödvändigtvis inte så välkänd.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
Sanktioner kringgås genom överföringar av virtuella tillgångar.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
Pris och serviceutbud leder till att kunderna anlitar utländska aktörer, som inte övervakas i Finland. I vissa länder kan tillsynen vara mindre omfattande.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
Det finns inte insyn i utländska betaltjänstleverantörer och deras ombud.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Det ökade antalet lättanvända program och applikationer för användningen av virtuella tillgångar kan locka till att använda virtuella tillgångar vid penningtvätt.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
DeFi (Decentralized Finance) är oberoende av tredje parter och öppen, och den decentraliserade finansvärlden gör det möjligt att överföra virtuella tillgångar utan tillsyn.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
När regleringen ökar söker aktörerna efter en verksamhetsmodell som inte omfattas av regleringen.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
Informationssäkerhetsluckor i system och processer kan utnyttjas för att stjäla kunduppgifter och virtuella tillgångar.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
Ökad reglering inom EU leder till att aktörer och kunder flyttar till tredjeländer där lagstiftningen inte är lika strikt.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
Den komplicerade distributionskedjan gör det svårt att följa kundens transaktioner. De rapporteringsskyldiga ser bara en del av transaktionskedjan.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
Det globala myndighetssamarbetet är utmanande och långsamt.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
Penningtvätt blir lättare i och med att marknaden för virtuella tillgångar växer.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Tillsynen över gränsöverskridande verksamhet är utmanande, eftersom information om rapporter om tvivelaktiga transaktioner går endast till centralen för utredning av penningtvätt i det land där aktören är registrerad. Därför finns det luckor i den tillgängliga informationen, vilket fördröjer screeningen.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
Kryptotjänster kan ordnas så att transaktionsuppgifter inte registreras genast i blockkedjan, utan först registreras någon annanstans och först senare i blockkedjan (det förs bok över dem bara tills de slutligen registreras "klumpvis" i blockkedjan), vilket ytterligare försämrar möjligheterna att följa transaktionerna t.ex. med hjälp av blockkedjeanalys.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Måttligt betydelsefull
NFT kan användas för att företräda verklig egendom, vilket kan locka till penningtvätt.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Måttligt betydelsefull
Kryptoföretag har inte särskilt omfattande rapporteringsskyldigheter.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Måttligt betydelsefull
Användning av NFT-tillgångar (non fungible token). Det behövs inget finansiellt institut för att överföra innehav av NFT.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Måttligt betydelsefull

RISKER FÖR FINANSIERING AV TERRORISM

Risk	Sektor	Risken betydelsefullhet
Kreditinstitutens förmåga att övervaka realtida hot om finansiering av terrorism och identifiera olika former av terrorism och sätt att finansiera terrorism.	Risker för kreditinstitut	Måttligt betydelsefull
Kulturella skillnader; identifierar kreditinstituten den faktiska risken hos vissa transaktioner och kundrelationer.	Risker för kreditinstitut	Måttligt betydelsefull
Om kreditinstituten kategoriskt nekar att tillhandahålla tjänster till en viss grupp, kan agerande som upplevs som diskriminerande öka motsättningarna och verksamheten flyttas till svarta tjänster.	Risker för kreditinstitut	Måttligt betydelsefull
E-tjänster och snabba tjänstleverantörer/tjänster över nätet (kundidentifiering och kundkontroll, utredning av tillgångarnas ursprung och användningsändamål).	Risker för kreditinstitut	Måttligt betydelsefull
Brister i kreditinstitutsaktörers identifiering av laglig och olaglig föreningsverksamhet.	Risker för kreditinstitut	Måttligt betydelsefull
Små aktörers bristande transaktionsövervakning och indikatoruppdatering.	Risker för kreditinstitut	Måttligt betydelsefull
Kreditinstitutens förmåga att screena aktörer som omfattas av sanktioner.	Risker för kreditinstitut	Något betydelsefull
Kreditinstitutens förmåga att hänga med i den tekniska utvecklingen av nya tjänster och produkter.	Risker för kreditinstitut	Något betydelsefull
Myndigheternas anvisningar och regler iakttas inte utan aktörerna tolkar anvisningarna till egen fördel, vilket inte motsvarar anvisningarnas och reglernas syfte. Brister särskilt i hawalaväxlare bokföring.	Betaltjänstleverantörer: Risker för hawalaväxlare	Betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Hawalaväxlare utnyttjar mobilapplikationer och teknik i allt större utsträckning, vilket ökar tillgängligheten och erbjuder till exempel möjlighet att förbigå finländska hawalaväxlare.	Betaltjänst-leverantörer: Risker för hawalaväxlare	Betydelsefull
Straffskalan och påföljderna är inte tillräckliga för överträdelser inom verksamheten.	Betaltjänst-leverantörer: Risker för hawalaväxlare	Måttligt betydelsefull
Övervakning och inspektioner av hawalaverksamheten upptar mycket av tillsynsmyndigheternas resurser, eftersom inspektionerna räcker länge.	Betaltjänst-leverantörer: Risker för hawalaväxlare	Måttligt betydelsefull
Olika personer överför pengar från fysiska kontanter till en mobilapplikation och tillbaka flera gånger, vilket försvårar övervakningen.	Betaltjänst-leverantörer: Risker för hawalaväxlare	Måttligt betydelsefull
Lagstiftningen medför utmaningar när det gäller myndigheternas utlämnande av uppgifter på eget initiativ.	Betaltjänst-leverantörer: Risker för hawalaväxlare	Måttligt betydelsefull
Bankkonton spärras på alltför lösa grunder, vilket leder till att insynen försvinner helt och hållet, eftersom risken är att uppsagda kunder börjar använda kanaler som omfattas av mindre tillsyn eller som står helt och hållet utanför tillsynen (t.ex. oregistrerade hawalaväxlare).	Betaltjänst-leverantörer: Risker för hawalaväxlare	Måttligt betydelsefull
Ansvaret är koncentrerat till centrala personer i näten.	Betaltjänst-leverantörer: Risker för hawalaväxlare	Måttligt betydelsefull
Aktörerna bildar kedjor som gör det möjligt att maskera tillgångarnas ursprung och slutmål och försvårar tillsynen.	Betaltjänst-leverantörer: Risker för penningförmedlare och nya betaltjänst-leverantörer	Betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
När tillgångar överförs till konfliktområden väljs en inofficiell/ olaglig betaltjänstleverantör.	Betaltjänst- leverantörer: Risker för penning- förmedlare och nya betaltjänst- leverantörer	Betydelsefull
Erhållande av en helhetsbild när betalningsförmedlare och virtuella valutor används parallellt.	Betaltjänst- leverantörer: Risker för penning- förmedlare och nya betaltjänst- leverantörer	Måttligt betydelsefull
Tjänstleverantören ansvarar för tillsynen över sina ombud och kunder. Ombudens bristande förmåga/ kompetens att uppfylla penningtvättslagen och KYC-processens krav.	Betaltjänst- leverantörer: Risker för penning- förmedlare och nya betaltjänst- leverantörer	Måttligt betydelsefull
Betaltjänstleverantörers förmåga att övervaka realtida hot om finansiering av terrorism och identifiera olika former av terrorism och sätt att finansiera terrorism.	Betaltjänst- leverantörer: Allmänna risker	Måttligt betydelsefull
Betaltjänstleverantörers förmåga att screena aktörer som är föremål för sanktioner.	Betaltjänst- leverantörer: Allmänna risker	Måttligt betydelsefull
Svårigheten att identifiera tillgångarnas slutanvändare i verksamhet som verksamhet.	Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivnings- rörelser: Allmänna risker	Måttligt betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Finansiella instituts förmåga att övervaka realtida hot om finansiering av terrorism och identifiera olika former av terrorism och sätt att finansiera terrorism.	Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser: Allmänna risker	Måttligt betydelsefull
Innehavaren av det konto som kunden uppgett kan inte kontrolleras någonstans.	Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser: Allmänna risker	Måttligt betydelsefull
Krediter som beviljas av nya aktörer på marknaden är lätta att få och kan lyftas utan avsikt att betala tillbaka och medlen kan lätt styras till terroristiska syften.	Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser: Allmänna risker	Måttligt betydelsefull
Leasad egendom eller leasingfinansierad egendom, såsom en bostad, bil e.d. används för att finansiera terrorism.	Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser: Allmänna risker	Måttligt betydelsefull
Kreditbeviljarnas motivation att kontrollera kundernas bakgrund kan vara låg.	Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser: Allmänna risker	Måttligt betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Finansiella instituts förmåga att screena aktörer som är föremål för sanktioner.	Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser: Allmänna risker	Måttligt betydelsefull
Uppdragsgivaren meddelar indrivningsrörelsen någon annan persons kontonummer. Indrivningsrörelsen har ingen möjlighet att kontrollera vem kontonumret faktiskt tillhör.	Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser: Allmänna risker	Måttligt betydelsefull
En överbetalning görs till indrivningsrörelsen och återbetalning begärs till ett annat konto.	Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser: Allmänna risker	Något betydelsefull
Skenrättshandlingar: Överföring av tillgångar inom frivillig indrivning och rättslig indrivning (tredskodomar) genom fejkade rättshandlingar.	Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser: Allmänna risker	Något betydelsefull
Försäljning av indrivningsfordringar: Fordringarnas köpare kan vara en kriminell aktör. Det är lättare att agera via ett företag. Verksamheten är utformad som indrivningsverksamhet, men tillgångarnas styrs till brottsliga ändamål, såsom finansiering av terrorism.	Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser: Allmänna risker	Något betydelsefull
Virtuella valutors lämplighet för finansiering av terrorism.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull

Risk	Sektor	Riskens betydelsefullhet
Myndigheternas brist på resurser och kompetens.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Betydelsefull
Finländska aktörer som lämnar marknaden gör att anlitaandet av utländska aktörer ökar, vilket försvårar myndigheternas möjligheter att upptäcka finansiering av terrorism.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Måttligt betydelsefull
Utnyttjande av kryptotjänster för att kringgå sanktioner.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Måttligt betydelsefull
Det blir vanligare att använda virtuella valutor som betalningsmetod vid skötseln av dagliga ärenden vid sidan av Fiat-valuta, och när volymen växer blir det lättare att dölja även penningflöden med anknytning till terrorfinansiering (eller annan olaglig verksamhet).	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Måttligt betydelsefull
Utnyttjande av virtuella valutor t.ex. vid gräsrotsfinansiering och på sociala medieplattformar.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Måttligt betydelsefull
Användning av token (inklusive NFT och unhosted wallet) vid penninginsamlingar, med vilkas hjälp medel kan överföras mellan jämlingar utan mellanhand.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Måttligt betydelsefull
Användning av virtuella valutor av ideologiska orsaker särskild i samband med regeringsfientligt tänkande.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Måttligt betydelsefull
Finansiering av terrorism med hjälp av mining av virtuella valutor: terrorister kan få sig tillskickade (eller kan köpa) miningmaskiner och på så sätt skaffa sig virtuella valutor och finansiering.	Risker för tillhandahållare av tjänster för virtuella valutor	Måttligt betydelsefull

RISKER FÖR FENOMEN INOM PENNINGTVÄTT OCH FINANSIERING AV TERRORISM

Risk	Fenomen	Riskens betydelsefullhet
Brott som görs i informationsnät för att stjäla nätbankskoder.	E-tjänster	Betydelsefull
Lagstiftningen hänger inte med i den tekniska utvecklingen.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Kriminella uträttar ärenden med förfalskade identifieringsuppgifter.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Avsaknad av en gemensam plattform för informationsutbyte mellan myndigheterna.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Bankkoder hamnar i fel händer i en situation där en person t.ex. har en underordnad ställning eller annars har förletts att överlämna personnummer till en annan part.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Brottslingar hämtar personer som registrerar sig och överlämnar sin identitet till brottslingarna.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Betalningar i realtid gör att endast övervakning i efterhand är möjlig.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Nya finansiella instrument som inte omfattas av reglering.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Komplicerade tekniker är svåra att övervaka, eftersom man inte nödvändigtvis förstår deras egenskaper.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Det stora antalet betalningstjänster och betalningsmetoder gör att man slutligen lyckas överföra tillgångar på ett eller annat sätt.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Informationsutbytet mellan olika myndigheter är ringa eller så är tröskeln för informationsutbyte på eget initiativ hög.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Kundkontrollen är inte tillräckligt heltäckande.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull

Risk	Fenomen	Riskens betydelsefullhet
Det global verksamhetsfältet driver fram identifiering på distans, varvid risken är att identifieringsverktyget inte är i den verkliga ägarens bruk.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Kriminella aktörer har resurser att avlöna programutvecklare, och myndigheterna har inte alltid resurser eller kunskaper för att kontrollera programmets ursprung.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Systemen innehåller föråldrade uppgifter. Den rapporteringsskyldiga litar alltför mycket på att uppgifterna om kundkontroll är korrekta och att ägaren fortfarande innehar identifieringsverktyget.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
En automatisk algoritm kan utföra gireringar av virtuella tillgångar och på så vis maskera den faktiska gärningsmannen.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Användning av automation och införande av nya tekniker kan medföra exponering för fel i systemen. Eventuella kryphål utnyttjas av kriminella.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Personer med utländsk bakgrund kan beviljas personbeteckningar för kortvarig vistelse (t.ex. kortvarigt arbete). Efter att de lämnat landet är det lätt att missbruka oanvända personbeteckningar.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Offer för människohandel fråntas e-tjänstkoder som används för att begå brott.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Kundrelationerna koncentreras till vissa betalningsinstitut där distansidentifieringen och KYC-processerna inte är på så hög nivå eller på en annan nivå än vad aktören uppger.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull

Risk	Fenomen	Riskens betydelsefullhet
Betaltjänstleverantörer känner inte till penningtvättslagen särskilt bra, varför det kan finnas brister i efterlevnaden av lagen.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
E-tjänster har gjorts alltför lätta, och identifiering på plats görs inte i något skede. Detta gör det möjligt att begå brott i Finland från utlandet.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Riktigheten av de informationskällor som används vid identifieringen verifieras inte. Då finns det inga garantier för att uppgifterna är korrekta.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
På grund av det försämrade ekonomiska läget väljs kunderna inte riskbaserat, utan affärsverksamheten kommer i första hand.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Små rapporteringsskyldigas förmåga att bedöma verktyg för identifiering på distans kan vara dålig eller så satsar de inte på den.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
På betalningsplattformar för kommersiella tjänster tillhandahålls en mängd tjänster (t.ex. övervakningssystem för betalningar och screeningsystem för sanktioner), som inte övervakas av någon.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Juridiska medarbetare används inte efter att verksamheten inletts. När man ändå inte förstår bestämmelserna och tillsynsmyndighetens krav, agerar man i praktiken inte på det sätt som ursprungligen meddelades tillsynsmyndigheten.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
I olika länder används olika metoder för att kontrollera identiteten. En del av aktörerna använder riskbaserade icke-starka metoder. Beroende på aktör används även i Finland olika metoder för att kontrollera identiteten.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull

Risk	Fenomen	Riskens betydelsefullhet
Metod för identifiering på distans som fått på fel grunder och missbruk av metoden.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Uppgifter som kunden lämnat övervakas eller korskontrolleras inte, utan de godkänns som sådana.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Stora datamängder förutsätter automatisering och alla system flaggar inte tvivelaktiga transaktioner.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Man använder teknik, t.ex. deepfake eller ansiktsmorfning, för att förfälska identiteten.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Kunden lämnar inte alla begärda uppgifter. Eftersom man vill behålla kunden, tvingar en del av de system av uppdatering av kunduppgifter som används inte till att lämna alla uppgifter.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Vid utläggning av identifiering på distans väljs förmånligare tjänsteleverantörer, varvid informationssäkerheten kan vara sämre.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Av miljö-/resursskäl används identifiering på distans i stället för identifiering ansikte mot ansikte.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
Olika myndigheter fattar beslut på olika grunder, varvid en utländsk person kan registreras hos en myndighet, medan en annan vägrar registrering. Då kan en ohederlig person försöka utnyttja kryphål.	E-tjänster	Måttligt betydelsefull
På grund av dåliga kunskaper om teknik och informationssäkerhet kan e-tjänster användas på ett sätt som inte motsvarar syftet.	E-tjänster	Något betydelsefull

Risk	Fenomen	Riskens betydelsefullhet
En kund får inte nödvändigtvis verktyg för stark autentisering, fast kunden beviljas andra grundläggande banktjänster. Praxisen vid beviljande av e-identifiering varierar och lagen tolkas på olika sätt. Kriterierna för att bevilja verktyg för stark autentisering är för strikta.	E-tjänster	Något betydelsefull
Det är utmanande att få/samla in bevis i samband med korruptionsbrott.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Strategisk korruption är en ny form av korruption som har att göra med att vissa stater försöker anställa tidigare ledare från demokratiska länder som lobbare. Har att göra med t.ex. uppbyggnad av energiberoende.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Olika former av korruption identifieras inte tillräckligt i det politiska beslutsfattandet.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Biståndsmedel hamnar hos brottslingar genom korruption i samband med återuppbyggnaden av krigsområden.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Kriminella aktörer utnyttjar tredjeparter eller mellanhänder för korruptionsbrott.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Välfärdsområdena är nya upphandlingsenheter som förfogar över betydande medel. Risker är att konkurrensutsättningen inte går korrekt till.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Offentlig upphandling är ett betydande riskområde för korruption, eftersom upphandlingskompetensen är bristfällig och övervakningen dålig.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Dubbelroll: tjänstemän som samtidigt är anställda hos kommunen och står i ansvarsställning i bolagiserade funktioner.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Ringa övervakning och kontroll av korruption.	Korruption	Måttligt betydelsefull

Risk	Fenomen	Riskens betydelsefullhet
Öppenhetsbestämmelserna gäller inte kommun- och regionförvaltningsnivån.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Främjande av stora projekt kan ge upphov till korruption när aktörer som ligger bakom projekten försöker muta beslutsfattarna.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Missbruk av inflytande är inte kriminaliserat.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Aktörer som utsatta för risker (t.ex. kommunala beslutsfattare) är inte föremål för behöriga kontroll- och utredningsåtgärder från de rapporteringsskyldigas sida.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Bindningar för närstående till personer med politiskt inflytande kommer inte till de rapporteringsskyldigas kännedom, så tillräcklig riskbaserad bedömning genomförs inte.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Aktörer som får offentlig finansiering kan utnyttjas för korruption eller penningtvätt.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Organiserade kriminella grupper nästlar in sig i kommunala beslutsorgan, varvid t.ex. närstående bolag kan gynnas.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Medlemmar av organiserade kriminella grupper nästlar in sig hos rapporteringsskyldiga.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Pengar kan tvättas genom matchmanipulation och olaglig vadslagning.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Bortskaffande av avfall i miljön, eftersom korrekt bortskaffande av avfall är dyrt. Undvikande av avfallsavgifter minskar aktörens kostnader och ökar vinningen av brott.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Korruption identifieras inte tillräckligt på den egna arbetsplatsen eller i den egna verksamheten.	Korruption	Måttligt betydelsefull

Risk	Fenomen	Riskens betydelsefullhet
Utmaningar med att identifiera korruption bakom oförklarlig rikedom.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Företag kan genom att lämna felaktiga uppgifter få stöd som beviljas endast för projekt som stöder den gröna omställningen.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Övergång från den privata till den offentliga sektorn och från den offentliga till den privata (det s.k. svängdörrsfenomenet) kan orsaka korruptionsrisk, om man inte är tillräckligt insatt i korruptionsbekämpning och saklig verksamhetskultur.	Korruption	Måttligt betydelsefull
En ohederlig aktör får grundlöst grönstämpel (grönmålning) och eventuellt en konkurrensfördel och kunder eftersom ESG-investeringsobjekt (european green bond standard) är populära.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Finländska företag gör sig skyldiga till mutor för att få igenom en affär.	Korruption	Måttligt betydelsefull
Finländska rapporteringskyldiga kan ha kunder med guldvisum, varvid identifieringen av kunden och kontrollen av kundens identitet försvåras.	Korruption	Något betydelsefull
Medlemmar av organiserade kriminella grupper nästlar sig in hos tillsynsmyndigheter.	Korruption	Något betydelsefull
Ökat antal kyberattacker mot samhällsviktiga IT-system.	Rysslands invasion av Ukraina	Betydelsefull
Sanktionerna mot Ryssland kringgås genom att man gör affärer via något annat land, varför insynen i transaktionerna och de andra parterna i transaktionen fördunklas.	Rysslands invasion av Ukraina	Betydelsefull

Risk	Fenomen	Riskens betydelsefullhet
Anlitande av bulvaner vid överföring av tillgångar/egendom. (t.ex. användning av familjemedlemmar och ombud till den aktör som är föremål för sanktioner)	Rysslands invasion av Ukraina	Betydelsefull
Användning av skalbolag för att kringgå sanktioner.	Rysslands invasion av Ukraina	Betydelsefull
Man får inte information från Ryssland och om ryska kriminella via de traditionella myndighetskanalerna sedan samarbetsrelationerna med Ryssland brutits.	Rysslands invasion av Ukraina	Betydelsefull
Kringgåendet av sanktioner ökar och verksamhetsmodellerna utvecklas när kriget drar ut på tiden.	Rysslands invasion av Ukraina	Betydelsefull
Utmaningar för myndighetsaktörer och tillsynsmyndigheter att uppdatera övervakningen och tekniken till nya realiteter (sanktionsuppdateringar, negativa följder, förändrade penningflöden). Detta möjliggör kriminell verksamhet.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Utnyttjande av kryptotjänster för att kringgå sanktioner.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
I Ryssland tas andra penningöverföringskanaler i bruk, som inte är lätta att övervaka för myndigheterna. T.ex. betalningstrafiken kan bli ogenomskådlig och täcktransaktionerna ökar.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
För att kring sanktioner utnyttjas vissa EU-länders möjlighet att bevilja "guldpass", som gör det möjligt att byta namn/identitet och utnyttja EU:s inre marknad.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull

Risk	Fenomen	Riskens betydelsefullhet
Om försök att kringgå sanktioner inte upptäcks är risken att man i framtiden allt oftare försöka använda Finland och finländska företag i verksamhet mot sanktioner (inkl. kredit- och betalningsinstitut).	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Försäljning av produkter med dubbla användningsområden till privatpersoner, som mot betalning transporterar/ smugglar produkterna till Ryssland.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Kriminella kommer med människoströmmar från Ryssland.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Bristfällig förståelse för företagets egna skyldigheter när det gäller att efterleva sanktionsbestämmelser.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Ökad människohandel till följd av kriget.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Utmaningar har iakttagits i myndigheternas informationsutbyte på grund av hinder och brister i anslutning till informationsutbyte i lagstiftningen.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Bedrägeribrottsligheten och missbruken ökar när det ekonomiska läget skärps.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Den svarta ekonomin växer. Om ryska medborgare inte får öppna bankkonton, tyr de sig till alternativa metoder som inte övervakas av myndigheterna.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Olaglig verksamhet, inkl. människohandel, normaliseras (den s.k. grå marknaden), när man inte kan ingripa i den i tid.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
De komplicerade sanktionsförordningarna orsakar feltolkningar, som kan leda till sanktionsförseelser.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Bedrägeribrottslighet i anslutning till penninginsamlingar.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull

Risk	Fenomen	Riskens betydelsefullhet
Ukrainska flyktingar (särskilt utsatta personer) utnyttjas t.ex. för att ansöka om stöd, öppna bankkonton eller för andra transaktioner.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Polariserad diskussion kan öka extremrörelserna och riskerna för terrorfinansiering.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Bidrag som skickats från Finland utnyttjas inte för det avsedda ändamålet i Ukraina utan bidragen går till kriminella aktörer, inkl. terrorfinansiering.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Ukrainsk organiserad brottslighet söker ett nytt verksamhetsområde i Finland.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Skuggområden/brister i myndighetsövervakningen i fråga om de som fått tillfällig skyddsstatus samt osäkerhet beträffande fortsatt tillstånd, vilket ökar risken bl.a. för att människor tvingas bli företagare och för arbetsrelaterat utnyttjande.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Människor blir utan tjänster till följd av de-risking när sanktionsbestämmelserna övertolkas.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Vapen som stulits i Ukraina sprids till kriminella i Finland.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull
Tillfällig skyddsstatus söks grundlöst eller så utnyttjas den grundlöst för att komma in i landet och bedriva brottslig verksamhet.	Rysslands invasion av Ukraina	Måttligt betydelsefull

Källor

Officiellt material

Europeiska unionens lagstiftning

Förslag till förordning om eurosedlars och euromynts ställning som lagliga betalningsmedel, COM(2023) 364 final.

Förslag till förordning om inrättande av en myndighet för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism, COM(2021) 421 final.

Förslag till förordning om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, COM(2021) 420 final.

Förslag till direktiv om de mekanismer som medlemsstaterna ska inrätta för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism och om upphävande av direktiv (EU) 2015/849, COM(2021) 423 final.

Förslag till direktiv om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1153 vad gäller behöriga myndigheters åtkomst till centraliserade bankkonto-register via den gemensamma åtkomstpunkten, COM(2021) 429 final.

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1673 om bekämpande av penningtvätt genom straffrättsliga bestämmelser.

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG.

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/843 om ändring av direktiv (EU) 2015/849 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och om ändring av direktiven 2009/138/EG och 2013/36/EU.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794 om ersättande och upphävande av rådets beslut 2009/371/RIF, 2009/934/RIF, 2009/935/RIF, 2009/936/RIF och 2009/968/RIF.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1114 om marknader för kryptotillgångar och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010 och (EU) nr 1095/2010 samt direktiven 2013/36/EU och (EU) 2019/1937.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/849.

Europaparlamentets resolution av den 5 maj 2022 om konsekvenserna av kriget mot Ukraina för kvinnor (2022/2633(RSP)).

Kommissionens delegerade förordning (EU) 2016/1675 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 genom identifiering av högriskredjeländer med strategiska brister.

Kommissionens rekommendation om omedelbara åtgärder i samband med den ryska invasionen av Ukraina vad gäller system för medborgarskap för investerare och system för uppehållstillstånd för investerare C(2022) 2028 final.

Rådets förordning (EU) nr 833/2014 om restriktiva åtgärder mot bakgrund av Rysslands åtgärder som destabiliserar situationen i Ukraina.

Andra officiella källor på internationell nivå

Överstatlig riskbedömning (2022)

Rapport från kommissionen till europaparlamentet och rådet om bedömningen av risker för penningtvätt och finansiering av terrorism som påverkar den inre marknaden och berör gränsöverskridande verksamhet. Bryssel 27.10.2022, COM(2022) 554 final.

Nationell lagstiftning

Fängelselag (767/2005)

Förundersökningslag (805/2011)

Handelsregisterlag (564/2023)

Kreditinstitutslag (610/2014)

Lag om centralen för utredning av penningtvätt (445/2017)

- Lag om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton (571/2019)
- Lag om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism (325/2013)
- Lag om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017)
- Lag om förmedlare av konsumentkrediter som har samband med bostadsegendom (852/2016)
- Lag om förvaltare av alternativa investeringsfonder (162/2014)
- Lag om investeringstjänster (747/2012)
- Lag om penninginsamlingar (863/2019)
- Lag om placeringsfonder (213/2019)
- Lag om registrering av aktörer som bedriver indrivningsverksamhet (411/2018)
- Lag om registrering av vissa kreditgivare och kreditförmedlare (186/2023)
- Lag om stark autentisering och betrodda elektroniska tjänster (617/2009)
- Lag om statens förköpsrätt inom vissa områden (469/2019)
- Lag om tillhandahållare av virtuella valutor (572/2019)
- Lag om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv (470/2019)
- Lag om värdeandelssystemet och clearingverksamhet (348/2017)
- Lag om ändring av 1 kap. 3 § i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (1286/2021)
- Lag om ändring av lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2023)
- Lag om ändring av lotterilagen (1284/2021)
- Lotterilag (1047/2001)
- Självstyrelselag för Åland (1144/1991)

Strafflag (39/1889)

Tvångsmedelslag (806/2011)

Statsrådets förordningar

Statsrådets förordning om åtgärder för kundkontroll och om riskfaktorer vid förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (929/2021)

Regeringens propositioner och statsrådets skrivelser

RP 53/2002 rd. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av vissa av strafflagens bestämmelser om ekonomiska brott och av vissa lagar som har samband med dem.

RP 228/2016 rd. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism, till lag om centralen för utredning av penningtvätt samt till vissa lagar som har samband med dem.

RP 183/2020 rd. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 1 kap. 11 § och 32 kap. 11 § i strafflagen.

RP 135/2020 rd. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av bestämmelserna om finansiering av terrorism.

RP 236/2021 rd. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism och 3 och 20 b § i lagen om Finansinspektionen.

RP 244/2022 rd. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till handelsregisterlag och näringsverksamhetslag samt vissa lagar som har samband med dem.

RP 323/2022 rd. Regeringens proposition till riksdagen om komplettering av regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism och 3 och 20 b § i lagen om Finansinspektionen (RP 236/2021 rd).

U 58/2023 rd. Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om eurosedlars och euromynts ställning som lagliga betalningsmedel (kontantförordningen).

Andra officiella källor

Justitieministeriet (2010)

Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 47/2010. Arviomuistio syytteestä sopimisesta (plea bargain). Lausuntotiivistelmä [Bedömningspromemoria om strafflindring på grund av medverkan i brottsutredning (plea bargain)].

Justitieministeriet (2022)

Justitieministeriets publikationer. Utredningar och anvisningar 2022:9. Korruptionstorjunta kunnallishallinnossa Askelmerkkejä hyvään hallintoon [Korruptionsbekämpning i kommunalförvaltningen Mot god förvaltning].

Inrikesministeriet (2022)

Inrikesministeriets publikationer 2022:37. Nationell strategi för bekämpning av terrorism 2022–2025.

Statsrådet (2020)

Statsrådets publikationer 2020:52. Suomen kestävä kasvun ohjelma 2020 – Elpymis ja palautumissuunnitelma [Finlands program för hållbar tillväxt – Planen för återhämtning och resiliens].

Statsrådet (2021)

Statsrådets publikationer 2021:67. Statsrådets principbeslut om en nationell strategi och ett åtgärdsprogram för bekämpning av korruption 2021–2023.

Statsrådet (2023a)

Statsrådets publikationer 2023:59. Ett starkt och engagerat Finland: Regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering 20.6.2023.

Statsrådet (2023b)

Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2023:39. Oma-aloitteinen tietojen antaminen rikosten torjumiseksi [Utlämnande av uppgifter på eget initiativ för att bekämpa brott].

Finansministeriet (2021a)

Finansministeriets publikationer 2021:18: Nationell riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism 2021.

Finansministeriet (2021b)

Finansministeriets publikationer 2021:46: Delreform av lagstiftningen om penningtvätt.

Finansministeriet (2022)

Finansministeriets publikationer 2022:18: Selvitys tietojenvaihdon parantamisesta kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistoiminnassa [Utredning av förbättring av informationsutbytet i verksamhet som förhindrar penningtvätt och finansiering av terrorism].

Finansministeriet (2023)

Finansministeriets publikationer 2023:55: Förbättring av informationsutbytet i den nationella verksamheten mot penningtvätt och finansiering av terrorism : Arbetsgruppens promemoria

Litteratur, artiklar och publikationer

Acemoglu – Verdier (2000)

Acemoglu, Daron – Verdier, Thierry: The choice between market failures and corruption. The American Economic Review. Vol. 90 (1).

Argentino, Davis & Refslund Hamming (2023)

Argentino Marc-André, Davis Jessica & Refslund Hamming Tore: Financing Violent Extremism: An Examination of Maligned Creativity in the Use of Financial Technologies. London, United Kingdom 2023.

CipherTrace (2023)

Cryptocurrency crime and anti-money laundering: Report, March 2023.

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (2021)

Nuorten digitaidot -kartoitus 2021. Diginatiivimyyttiä murtamassa – Myös nuoret kaipaavat digitukea [Kartläggning av ungas digitala färdigheter 2021. Myten om digitala infödingar håller inte – Även unga behöver digitalt stöd].

Ehrlich – Lui (1999)

Ehrlich, Isaac – Lui, Francis: Bureaucratic corruption and endogenous economic growth. Journal of Political Economy. Vol. 107 (S6).

ESMA (2023)

TRV Risk Monitor: ESMA Report on Trends, Risks and Vulnerabilities, No. 2, 2023.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland (2022)

Riskbedömning av penningtvätt och finansiering av terrorism, övervakarspecifik riskbedömning.

European Banking Authority (2021)

European Banking Authority: AML/CFT Supervisory Colleges. Luxembourg, 2021.

European Banking Authority (2023)

European Banking Authority: Opinion of the European Banking Authority on money laundering and terrorist financing risks affecting the EU's financial sector. Paris, France 2023.

Europol (2021)

Europol: Europol spotlight: Cryptocurrencies: Tracing the evolution of criminal finances. Publications Office of the European Union, Luxembourg.

Europol (2022)

Europol: Facing reality?: Law enforcement and the challenge of deepfakes: An observatory report from the Europol Innovation Lab. Publications Office of the European Union, Luxembourg 2022.

Europol (2023a)

Europol: The Other Side of the Coin: An Analysis of Financial and Economic Crime: European Financial and Economic Crime Threat Assessment 2023. Publications Office of the European Union, Luxembourg 2023.

Europol (2023b)

Europol: European Union Terrorism Situation and Trend report 2023. Publications Office of the European Union, Luxembourg 2023.

FATF (2006)

FATF: Trade Based Money Laundering.

FATF (2012)

FATF: Corruption - A Reference Guide and Information Note on the use of the FATF Recommendations to support the fight against Corruption.

FATF (2012—2020)

FATF: International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation. Paris, France 2012—2020.

FATF (2013a)

FATF Report: Money laundering and Terrorist Financing Vulnerabilities of Legal Professionals. Paris, France 2013.

FATF (2013b)

FATF: National Money Laundering and Terrorist Financing Risk Assessment Guidance. Paris, France 2013

FATF (2019)

FATF: Terrorist Financing Risk Assessment Guidance. Paris, France 2019.

FATF (2020)

FATF: Guidance on Digital Identity. Paris, France 2020.

FATF (2021a)

FATF: Ethnically or Racially Motivated Terrorism Financing. Paris, France 2021.

FATF (2021b)

FATF: Guidance on Proliferation Financing Risk Assessment and Mitigation. Paris, France 2021.

FATF (2022)

FATF: AML/CFT Digital Strategy for Law Enforcement Authorities.

FATF (2023a)

FATF: Illicit Financial Flows from Cyber-enabled Fraud. Paris, France 2023.

FATF (2023b)

FATF: Crowdfunding for Terrorism Financing. Paris, France 2023.

Financial Stability Board (2023)

Financial Stability Board: The Financial Stability Risks of Decentralised Finance. 16.2.2023.

Finanssiala ry (2022a)

Finanssiala ry: Julkaisut ja tutkimukset 2023: Maksutavat 2022 [Publikationer och undersökningar 2023: Betalningsätt 2022].

Finanssiala ry (2022b)

Finanssiala ry: Julkaisut ja tutkimukset 2023: Pankkivuosi 2022 [Publikationer och undersökningar 2023: Bankåret 2022].

Finansinspektionen (2019)

Finansinspektionen: Finansinspektionens föreskrifter och anvisningar 4/2019. Tillhandahållare av virtuella valutor. 14.6.2019.

Finansinspektionen (2020)

Finansinspektionen: Sammanfattning av bedömningen av risken för penningtvätt inom betaltjänstsektorn. 24.8.2020.

Finansinspektionen (2022a)

Förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism: sammandrag av riskbedömningen för kreditinstitutssektorn. 17.10.2023.

Finansinspektionen (2022b)

Finansinspektionens presskonferens 13.9.2022.

Finansinspektionen (2022c)

Finansinspektionen: Sammandrag av Finansinspektionens bedömning av de inneboende riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism 2022.

Finansinspektionen (2022d)

Finansinspektionen: Verksamhetsberättelse 2022.

Finansinspektionen (2022e)

Finansinspektionen: Temabedömning om obefogade begränsningar av banktjänster för högrisk kunder.

Finansinspektionen (2023a)

Finansinspektionen: Kundkännedom i anslutning till iakttagandet av sanktionsbestämmelser och nationella frysningsbeslut. Föreskrifter och anvisningar (i kraft 1.3.2024).

Finansinspektionen (2023b)

Finanssivalvonta: Korkotason nousu kasvatti tuottoja epävarmassa toimintaympäristössä [Finansinspektionen: Höjningen av räntenivån ökade intäkterna i en osäker omvärld]. 15.3.2023.

Finansinspektionen (2023c)

Finanssivalvonta: Pankkisektorin vakavaraisuus säilyi vahvana – merkkejä luottoriskien kasvusta erityisesti kiinteistö- ja rakennusalan luotoissa [Finansinspektionen: Banksektorns kapitaltäckning förblev stark – tecken på ökande kreditrisker särskilt hos fastighets- och byggbranschens krediter]. 12.9.2023.

Finansinspektionen (2023d)

Finanssivalvonta: Korkotason nousu kasvatti tuottoja epävarmassa toimintaympäristössä [Finansinspektionen: Höjningen av räntenivån ökade intäkterna i en osäker omvärld]. 15.3.2023.

IMF (2023)

IMF: IMF Country Report No. 23/320. Nordic-Baltic Regional Report. Technical Assistance Report - Nordic-Baltic Technical Assistance Project: Financial Flows Analysis, AML/CFT Supervision, and Financial Stability. Washington, D.C. 2023.

IOSCO (2023)

Policy Recommendations for Crypto and Digital Asset Markets Consultation Report: The Board of the International Organization of Securities Commissions.

Johnson (2020)

Johnson, Bethan: Financing Right-Wing Extremism and Terrorism. Research Briefing No. 5. 2020.

Centralkriminalpolisens (2021a)

Keskusrikospoliisi: Selvitys terrorismin rahoittamisen ominaispiirteistä: Tiivistelmä Keskusrikospoliisin Rahanpesun selvittelykeskuksen raportista [Centralkriminalpolisens: Utredning om särdrag hos finansiering av terrorism: Sammandrag av rapporten från Centralen för utredning av penningtvätt vid Centralkriminalpolisens].

Centralkriminalpolisens (2021b)

Keskusrikospoliisi: Terrorismin rahoittamiseen liittyvät tuomiot Euroopassa 2015–2020, Rahanpesun selvittelykeskuksen viranomaisyhteistyön kehittämisen näkökulma [Centralkriminalpolisens: Domar med anknytning till finansiering av terrorism i Europa 2015–2020, med avseende på utvecklande av myndighetssamarbetet vid Centralen för utredning av penningtvätt].

Mutttilainen – Ollus – Salminen (2020)

Mutttilainen, Vesa – Ollus, Natalia – Salminen, Ari: Empiirisiä katsauksia korruption vaaran vyöhykkeille, KORSI-projektin raportti 3 [Empiriska översikter över farozonerna för korruption, KORSI-projektets rapport 3].

Mugarura (2016)

Mugarura, Norman: Uncoupling the relationship between corruption and money laundering crimes. *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 24(1).

Nazarenko & arbetsgrupp (2019)

Nazarenko, Salla & työryhmä: Korruptio Suomessa [Nazarenko, Salla & arbetsgrupp: Korruption i Finland]. Into Kustannus Oy, Helsinki.

OECD (2017)

Implementing The Oecd Anti-Bribery Convention, Phase 4 Report: Finland, 2017.

Polisyrrkeshögskolan (2021)

Polisyrrkeshögskolan: Money Laundering and Corruption in International Business – Preliminary Study Based on Nordic Experiences.

Centralen för utredning av penningtvätt (2021)

Keskusrikospoliisi / Rahanpesun selvittelykeskus: Vuosikertomus 2021 [Central-kriminalpolisens / Centralen för utredning av penningtvätt: Årsberättelse 2021].

Centralen för utredning av penningtvätt (2022)

Keskusrikospoliisi / Rahanpesun selvittelykeskus: Vuosikertomus 2022 [Central-kriminalpolisens / Centralen för utredning av penningtvätt: Årsberättelse 2022].

Centralen för utredning av penningtvätt (2023)

Keskusrikospoliisi / Rahanpesun selvittelykeskus: Puolivuosikatsaus 2023 [Central-kriminalpolisens / Centralen för utredning av penningtvätt: Halvårsöversikt 2023].

Rikkilä – Jukarainen – Muttilainen (2022)

Rikkilä, Saana – Jukarainen, Pirjo – Muttilainen, Vesa: Money Laundering and Corruption in International Business, Study based on Nordic experiences. Polisyrrkeshögskolans utredning. Nordic Council of Ministers 2022.

Salminen (2015)

Salminen, Ari: Rakenteellinen korruptio: kartoitus riskitekijöistä ja niiden hallinnasta Suomessa. Vaasan yliopisto: Vaasan yliopiston julkaisuja, selvityksiä ja raportteja 203, Vaasa [Strukturell korruption: kartläggning av riskfaktorer och hanteringen av dem i Finland. Vasa universitet: Vasa universitets publikationer, utredningar och rapporter 203, Vasa].

Finlands Advokatförbund (2022a)

Suomen Asianajajaliitto: Vuosikertomus 2022 rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonnasta [Finlands Advokatförbund: Årsberättelse 2022 om tillsynen över förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism].

Finlands Advokatförbund (2022b)

Suomen Asianajajaliitto: Rahanpesulain edellyttämä vuosikertomus 2022 [Årsberättelse enligt penningtvättslagen 2022].

Finlands Bank (2018)

Suomen Pankki: Talouslukutaito 2020-luvulla [Finlands Bank: Ekonomisk läskunnighet på 2020-talet]. 8.5.2018.

The Swedish Police Authority (2022)

The Swedish Police Authority: The Financial Intelligence Unit Annual Report 2022.

Tullen (2021)

Tulli: Tullin rajoituskäsikirja – Kaksikäyttötuotteet [Tullen: Tullens restriktionshandbok – Produkter med dubbla användningsområden].

Tuomaala-Järvinen – Saarinen (2021)

Tuomaala-Järvinen Lotta – Saarinen Juha: Perspectives on Terrorism, Volume 15, Issue 5: Crime and Punishment : Jihadist Financing and Criminal Accountability in Finland.

Peurala – Muttilainen (2015)

Peurala Johanna – Muttilainen Vesa: Korruption riskikohteet 2010-luvun Suomessa. Poliisiammattikorkeakoulu: Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 115, Tampere [Riskobjekt för korruption i 2010-talets Finland. Polisyrkeshögskolan: Polisyrkeshögskolans rapporter 115, Tammerfors].

Valli.fi (2020)

Ikäystävällisyys mukaan digiyhteiskuntaan: Pankkipalveluselvitys 2020 [Åldersvänlighet i det digitala samhället. Utredning om banktjänster 2020].

Skatt (2022)

Vero: Harmaan talouden selvitysyksikkö: Havaintoja muutoksista ja ilmiöistä: Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaviranomaisille lähetetyn kyselyn tuloksia [Skatt: Enheten för utredning av grå ekonomi: lakttagelser av förändringar och fenomen: Resultaten av enkäten till myndigheter som bekämpar grå ekonomi och ekonomisk brottslighet].

Skatt (2023a)

Vero: Harmaan talouden selvitysyksikkö: Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen: Maksupalvelun tarjoajat. Asiakasluokittelu A31.2/2023 [Skatt: Enheten för utredning av grå ekonomi: Bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism: Betaltjänstleverantörer. Kundklassificering A31.2/2023].

Skatt (2023b)

Vero: Harmaan talouden selvitysyksikkö: Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen: Luottolaitokset. Asiakasluokittelu A31.1/2023 [Skatt: Enheten för utredning av grå ekonomi: Bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism: Kreditinstitut. Kundklassificering A31.1./2023].

Skatt (2023c)

Vero: Harmaan talouden selvitysyksikkö: Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen: Asiantuntijapalvelut: Kiinteistön- ja vuokrahuoneistojen välittäjät. Asiakasluokittelu A31.5/2023 [Skatt: Enheten för utredning av grå ekonomi: Bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism: Experttjänster: Fastighetsförmedlare och förmedlare av hyreslägenheter och hyreslokaler. Kundklassificering A31.5/2023].

Skatt (2023d)

Vero: Harmaan talouden selvitysyksikkö: Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen: Asiantuntijapalvelut: Asianajajat, oikeudelliset palvelut, veroneuvonta. Asiakasluokittelu A31.7/2023 [Skatt: Enheten för utredning av grå ekonomi: Bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism: Experttjänster: Advokater, juridiska tjänster, skatterådgivning. Kundklassificering A31.7/2023].

Skatt (2023e)

Vero: Harmaan talouden selvitysyksikkö: Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen. Asiakasluokittelu A31/2023 [Skatt: Enheten för utredning av grå ekonomi: Bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism: Kundklassificering A31/2023].

Skatt (2023f)

Vero: Harmaan talouden selvitysyksikkö: Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen. Rahoituslaitokset, muut rahoituspalveluja tarjoavat sekä perintäliikkeet. Asiakasluokittelu A31.3/2023 [Skatt: Enheten för utredning av grå ekonomi: Bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism. Finansiella institut, andra som tillhandahåller finansiella tjänster samt indrivningsrörelser. Kundklassificering A31.3/2023].

Internetkällor

BBC: Facebook-funded cryptocurrency Diem winds down. Tillgänglig: <https://www.bbc.com/news/technology-60156682>, hämtad 10.10.2023.

Bloomberg: Crypto World Hits \$3 Trillion Market Cap as Ether, Bitcoin Gain. Tillgänglig: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-11-08/crypto-world-hits-3-trillion-market-cap-as-ether-bitcoin-gain#xj4y7vzkg>, hämtad 10.10.2023.

CoinMarketCap: Cryptocurrency market. Tillgänglig: <https://coinmarketcap.com/charts/>, hämtad 10.10.2023.

Cointelegraph: On-chain vs. off-chain transactions: Key differences. Tillgänglig: <https://cointelegraph.com/learn/on-chain-vs-off-chain-transactions>, hämtad 10.10.2023.

Der Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof: Festnahmen von sieben mutmaßlichen Unterstützern der ausländischen terroristischen Vereinigung „Islamischer Staat“ (IS) sowie bundesweite Durchsuchungsmaßnahmen im Zusammenhang mit der Beteiligung an einem internationalen IS-Finanzierungsnetzwerk. Tillgänglig: <https://www.generalbundesanwalt.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/aktuelle/Pressemitteilung-vom-31-05-2023.html>, Hämtad 13.9.2023.

Finlands Näringsliv 2023: Ulkomaankauppa [Utrikeshandel]. Tillgänglig: <https://ek.fi/tutkittua-tietoa/tietoa-suomen-taloudesta/ulkomaankauppa/>, hämtad 23.8.2023.

Elliptic: How terrorist groups are exploiting crypto to raise funds and evade detection. Tillgänglig: <https://www.elliptic.co/blog/how-terrorist-organizations-are-exploiting-crypto-to-raise-funds-and-evade-detection>, hämtad 10.10.2023.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland: Anmälan till registret över aktörer som bedriver indrivningsverksamhet. Tillgänglig: <https://avi.fi/sv/valj-arende/privatperson/tillstand-anmalningar-och-ansokningar/pengar-och-egendom/indrivningsbyraar>, hämtad 22.7.2023.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland: Registret för övervakning av penningtvätt. Tillgänglig: <https://avi.fi/sv/valj-arende/foretag-eller-organisation/tillstand-anmalningar-och-ansokningar/pengar-och-egendom/tillsyn-over-lagen-om-penningtvatt>, hämtad 8.11.2023.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland: Valutaväxling och företagstjänster. Tillgänglig: <https://avi.fi/sv/valj-arende/foretag-eller-organisation/tillsyn-och-klagomal/pengar-och-formogenhet/lagen-om-penningtvatt>, hämtad 5.9.2023.

Europeiska unionens råd: Isil/Daish och al-Qaida: EU:s restriktiva åtgärder förlängda med ytterligare ett år. Tillgänglig: <https://www.consilium.europa.eu/sv/press/press-releases/2023/10/23/isil-da-esh-and-al-qaeda-eu-restrictive-measures-prolonged-for-an-additional-year/>, hämtad 8.11.2023.

Euro & Talous 2020: Digipankit haastavat konttoripankit kulutusluottojen tarjoannassa [Digitala banker utmanar kontorsbanker i fråga om konsumtionskrediter]. Tillgänglig: <https://www.eurojatalous.fi/fi/blogit/2020/digipankit-haastavat-konttoripankit-kulutusluottojen-tarjonnassa/>, hämtad 8.11.2023.

Europeiska unionens kommission: Corruption. Tillgänglig: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/corruption_en, hämtad 14.8.2023.

FATF: Black & grey lists. Tillgänglig: <https://www.fatf-gafi.org/en/countries/black-and-grey-lists.html>, hämtad 1.9.2023.

FATF: What is Money Laundering? Tillgänglig: <https://www.fatf-gafi.org/en/pages/frequently-asked-questions.html#tabs-36503a8663-item-6ff811783c-tab>, hämtad 27.7.2023.

Finanssiala: Venäjän sotatoimet [Rysslands krigshandlingar]. Tillgänglig: <https://www.finanssiala.fi/aiheet/venajan-sotatoimet/#/>, hämtad 11.9.2023.

Finansinspektionen: Finansinspektionens tillsynsobjekt. Tillgänglig: <https://www.finanssivalvonta.fi/sv/register/tillsynsobjekt/>, hämtad 15.11.2023.

Finansinspektionen: Årlig utredning om grundläggande banktjänster: Utredning om tillgången på och prissättningen av grundläggande banktjänster. Tillgänglig: <https://www.finanssivalvonta.fi/sv/kund/banktjanster/grundlaggande-banktjanster/arlig-utredning-om-grundlaggande-banktjanster/>, hämtad 3.10.2023.

Finansinspektionen: Betalningsleverantörer. Tillgänglig: <https://www.finanssivalvonta.fi/sv/finansiella-aktorer/banker/Betalningsleverantorer/>, hämtad 5.9.2023.

Finansinspektionen: Tillhandahållare av investeringstjänster: Värdepappersföretag. Tillgänglig: <https://www.finanssivalvonta.fi/sv/finansiella-aktorer/Kapitalmarknaden/tillhandahallare-av-investeringstjanster/>, hämtad 11.9.2023.

Finansinspektionen: Stresstestresultaten för de finländska bankerna har getts ut - bankernas motståndskraft god men en betydande konjunkturedgång i omvärlden skulle tära på buffertarna. Tillgänglig: <https://www.finanssivalvonta.fi/sv/press--publicerat/Pressmeddelanden/2023/stresstestresultaten-for-de-finland-ska-bankerna-har-getts-ut--bankernas-motstandskraft-god-men-en-betydande-konjunkturedgang-i-omvarlden-skulle-tara-pa-buffertarna/>, hämtad 3.10.2023.

Finansinspektionen: Förvaltare av alternativa investeringsfonder (AIFM). Tillgänglig: <https://www.finanssivalvonta.fi/sv/finansiella-aktorer/Kapitalmarknaden/forvaltare-av-alternativa-investeringsfonder-AIFM/>, hämtad 11.9.2023.

Finansinspektionens tillsynsmeddelande (47/2020) :

Uppdateringen av uppgifter om kundkännedom bör ske riskbaserat – onödig begränsning av tjänster bör undvikas. Tillgänglig: <https://www.finanssivalvonta.fi/sv/press--publicerat/tillsynsmeddelanden/2020/uppdateringen-av-uppgifter-om-kundkannedom-bor-ske-riskbaserat--onodig-begransning-av-tjanster-bor-undvikas/>, hämtad 15.11.2023.

Finansinspektionen: Tillhandahållare av virtuella valutor. Tillgänglig: <https://www.finanssivalvonta.fi/sv/finansiella-aktorer/Kapitalmarknaden/fintech--innovationer-i-den-finansiella-sektorn/virtuaalivaluutan-tarjoajat/>, hämtad 14.3.2023.

Grå ekonomi & ekonomisk brottslighet: Brottsbekämpning. Tillgänglig: https://www.vero.fi/sv/gr%C3%A5-ekonomi-brottslighet/bek%C3%A4mpning/bek%C3%A4mpningsstatistik/rikostorjunta_sv/, hämtad 3.10.2023.

Helsingin Sanomat: Venäjällä kryptokauppa jatkuu pakotteista huolimatta – Bitcoin-kaupat kasvoivat hyökkäyksen alettua [[Ryssland fortsätter kryptohandeln trots sanktionerna – Bitcoinhandeln ökade efter invasionen]. Tillgänglig: <https://www.hs.fi/talous/art-2000008668668.html>, hämtad 7.11.2023.

Ihmiskauppa.fi: Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän vuosikatsaus 2022: Suomessa ihmiskaupan uhriksi joutuneet uudet asiakkaat [Årsöversikt för hjälpsystemet för offer för människohandel 2022: Nya klienter som fallit offer för människohandel i Finland]. Tillgänglig: <https://ihmiskauppa.fi/tietoa-ja-materiaaleja/tilastot-ja-tilannekatsaukset/ihmiskaupan-uhrien-auttamisjarjestelman-vuosikatsaus-2022/>, hämtad 5.8.2023.

IMF 2000: Offshore Financial Centers: IMF Background Paper. Tillgänglig: <https://www.imf.org/external/np/mae/oshore/2000/eng/back.htm>, hämtad 23.10.2023.

Kauppalehti: Valtaistuimelta pudonneelle kryptomogulille Sam Bankman-Friedille seitsemän tuomiota – Vankilaan jopa 115 vuodeksi [Kryptomogulen Sam Bankman-Fried föll från tronen - Sju domar och 115 års fängelse]. Tillgänglig: <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/valtaistuimelta-pudonneelle-kryptomogulille-sam-bankman-friedille-seitseman-tuomiota-vankilaan-jopa-115-vuodeksi/1c585f3e-00fd-440b-acc2-bbeab8035dc8>, hämtad 30.11.2023.

Centralförbundet för Fastighetsförmedling: Hintaseurantapalvelun vuosikatsaus 2022: Hyvin alkaneen kauppavuoden volyymi hiljeni kolmoskvartaalista alkaen, hinnat alemmalle tasolle [Prisövervakningstjänstens årsöversikt 2022: Handelsåret började bra men volyymen avtog från och med tredje kvartalet, priserna på lägre nivå].

Tillgänglig: <https://kiinteistonvalitysala.fi/asuntomarkkinat/kvkl-hintaseurantapalvelun-vuosikatsaus-2022-hyvin-alkaneen-kauppavuoden-volyymi-hiljeni-kolmoskvartaalista-alkaen-hinnat-alemmalle-tasolle/>, hämtad 11.9.2023.

AntikorrupTION.fi: Nationell lagstiftning. Tillgänglig: <https://korruptiontorjunta.fi/sv/nationell-lagstiftning>, hämtad 15.10.2023.

AntikorrupTION.fi: Kommissionens rapport om rättsstatsprincipen har publicerats – Finland har gjort framsteg i kampen mot korruption. Tillgänglig: <https://korruptiontorjunta.fi/sv/-/kommissionens-rapport-om-rattsstatsprincipen-har-publicerats-finland-har-gjort-framsteg-i-kampen-mot-korruption>, hämtad 15.8.2023.

AntikorrupTION.fi: Strategi mot korruption. Tillgänglig: <https://korruptiontorjunta.fi/sv/strategi-mot-korruption>, hämtad 16.8.2023.

AntikorrupTION.fi: Vad är korruption? Tillgänglig: <https://korruptiontorjunta.fi/sv/vad-ar-korruption>, hämtad 14.8.2023.

Le Figaro: Deux hommes condamnés à Paris pour cyberfinancement du terrorisme en Syrie. Tillgänglig: https://www.lefigaro.fr/flash-actu/deux-hommes-condamnes-a-paris-pour-cyberfinancement-du-terrorisme-en-syrie-20220916?utm_source=app&utm_medium=sms&utm_campaign=fr.playsoft.lefigarov3, hämtad 1.9.2023.

LocalBitcoins: LocalBitcoins will discontinue its service. Tillgänglig: https://localbitcoins.com/service_closure/, hämtad 5.9.2023.

Världsbanken: Anticorruption Fact Sheet. Tillgänglig: <https://www.worldbank.org/en/news/factsheet/2020/02/19/anticorruption-fact-sheet>, hämtad 13.8.2023.

Polisen: Ekonomiska brott. Tillgänglig: <https://poliisi.fi/sv/ekonomiska-brott>, hämtad: 4.11.2023.

Börsstiftelsen: Nasdaq Helsingfors marknadsvärde. Tillgänglig: <https://www.porssi-saatio.fi/se/blog/statistics/nasdaq-omx-helsinki-markkina-arvo-vuoden-lopussa/>, hämtad 10.10.2023.

Penningtvätt.fi 2020: Strafflagen kompletteras med nya bestämmelser om penningtvätt. Tillgänglig: <https://rahanpesu.fi/sv/-/1410853/strafflagen-kompletteras-med-nya-bestammelser-om-penningtvatt>, hämtad 18.8.2023.

Penningtvätt.fi 2023: Metoder för identifiering på distans vid kundidentifiering och identitetskontroll. Tillgänglig: https://rahanpesu.fi/documents/46317582/48327972/Et%C3%A4tunnistamisen_menetelm%C3%A4t_sv.pdf/29e743d0-a9fa-0a5c-4bca-181cd40e4145/Et%C3%A4tunnistamisen_menetelm%C3%A4t_sv.pdf?t=1629110925545 hämtad 20.6.2023.

Förbundsrepubliken Tysklands åklagarmyndighet - Der Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof 2023. Tillgänglig: <https://www.generalbundesanwalt.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/aktuelle/Pressemitteilung-vom-31-05-2023.html>, hämtad 28.7.2023.

Inrikesministeriets projekt: Lagstiftningsprojekt för att bereda ett förslag till lagstiftning om polisens kriminalunderrättelseinhämtning och lagstiftning som har samband med den. Tillgänglig: <https://intermin.fi/sv/projekt-och-lagberedning/projektsida?tunnus=SM047:00/2023>, hämtad 2.11.2023.

Inrikesministeriets projekt: Bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism och oavsiktliga aktörer (NPO-aktörer). Tillgänglig: <https://intermin.fi/sv/projekt-och-lagberedning/projektsida?tunnus=SM024:00/2023>, hämtad: 19.10.2023.

Skyddspolisen: Årsbok 2022. Tillgänglig: <https://vuosikirja.supo.fi/sv/terrorhotbedomning>, hämtad 30.8.2023.

Suomen Asiakastieto Oy. Tillgänglig: <https://www.asiakastieto.fi/web/fi/>, hämtad 20.9.2023.

Finlands Bank: Käteisen saatavuudessa isoja alueellisia eroja Suomessa [Stora regionala skillnader i tillgången till kontanter i Finland]. Tillgänglig: <https://www.eurojatalous.fi/fi/2021/artikkelit/kateisen-saatavuudessa-isoja-alueellisia-eroja-suomessa/>, hämtad 1.10.2023.

Finlands Bank: Maksamisen sähköistyminen haastaa käteisverkon tehokkaan ylläpidon [Elektroniska betalningar utmanar ett effektivt underhåll av kontantnätet]. Tillgänglig: <https://www.eurojatalous.fi/fi/2023/5/maksamisen-sahkoistymisen-haastaa-kateisverkon-tehokkaan-yllapidon/>, hämtad 10.10.2023.

The New York Times: The Former Chancellor Who Become Putin's Man in Germany. Tillgänglig: <https://www.nytimes.com/2022/04/23/world/europe/schroder-germany-russia-gas-ukraine-war-energy.html>, hämtad 18.8.2023.

Thomson Reuters:

Strategic Corruption: Being ready to act. Tillgänglig: <https://www.thomsonreuters.com/en-us/posts/investigation-fraud-and-risk/strategic-corruption-ready-to-act/>, hämtad 30.8.2023.

Statistikcentralen: Uppklarat brott: Definition 1. Tillgänglig: https://www.stat.fi/meta/kas/selvitetty_riko_sv.html, hämtad 1.9.2023.

Statistikcentralen: Utrikeshandel med varor och tjänster. Tillgänglig: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/sv/StatFin/StatFin__tpulk/, hämtad 1.9.2023.

Statistikcentralen: Brottsomkommit till kännedom efter anmälningssår. Tillgänglig: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/sv/StatFin/StatFin__rpk/statfin_rpk_pxt_13h4.px/, hämtad 1.9.2023.

Statistikcentralen: Brottsomkommit till kännedom och utredning av dem efter brottsrubricering enligt utredande myndighet. Tillgänglig: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/sv/StatFin/StatFin__rpk/statfin_rpk_pxt_13gw.px/, hämtad 1.9.2023.

Statistikcentralen: Straff efter tingsrätt och brott (tingsrätter och hovrätten som första instans). Tillgänglig: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/sv/StatFin/StatFin__syyttr/statfin_syyttr_pxt_13r7.px/, hämtad 1.9.2023.

Statistikcentralen: Struktur- och bokslutsstatistik över företag. Tillgänglig: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/sv/StatFin/StatFin__alyr/statfin_alyr_pxt_13wv.px/, hämtad 12.9.2023.

Tivi: Kryptofirma Binancen toimitusjohtaja eroaa ja saa jättisakot jättisakot [Kryptofirman Binances verkställande direktör avgår och får jätteböter]. Tillgänglig: <https://www.tivi.fi/uutiset/kryptofirma-binancen-toimitusjohtaja-eroaa-ja-saa-jattisakot/250c882e-c3e1-4cf1-a238-8aa2131ffba2>, hämtad 30.11.2023.

Tullen: Förundersökningen gällande misstänkt kringgående av sanktioner i fallet med bogserbåten fortsätter. Tillgänglig: <https://tulli.fi/sv/-/forundersokningen-gallande-misstankt-kringgaende-av-sanktioner-i-fallet-med-bogserbaten-fortsatter>, hämtad 3.11.2023.

Tullen: Utrikeshandelsstatistik

Tulli, tilastotietokanta. Uljas – Tavaroiden ulkomaankauppatilastot [Tullen, statistikdatabas. Uljas – Utrikeshandelsstatistik över varor]. Tillgänglig: <https://uljas.tulli.fi/>, hämtad 13.8.2023.

Tullen: Rysslands attack mot Ukraina – sanktioner samt konsekvenser för företag och privatpersoner. Tillgänglig: <https://tulli.fi/sv/rysslands-attack-mot-ukraina>, hämtad 25.8.2023.

Tullen: Exportrestriktioner. Tillgänglig: <https://tulli.fi/sv/foretag/export/export-restriktioner>, hämtad 13.8.2023.

Transparency International: Corruption Perceptions Index. Tillgänglig: <https://www.transparency.org/en/cpi/2022>, hämtad 16.8.2023.

Transparency International: WHAT IS CORRUPTION?. Tillgänglig: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>, hämtad 14.8.2023.

UNODC: Global Report on Trafficking in Persons 2022. Tillgänglig: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2022/GLOTiP_2022_web.pdf, hämtad 5.8.2023.

UNODC: Money-laundering. Overview. Tillgänglig: <https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/overview.html>, hämtad 8.8.2023.

U.S. Department of Justice: Office of Public Affairs: Tornado Cash Founders Charged with Money Laundering and Sanctions Violations. Tillgänglig: <https://www.justice.gov/opa/pr/tornado-cash-founders-charged-money-laundering-and-sanctions-violations>, hämtad 11.9.2023.

Finansministeriets projekt: Bedömningspromemoria om behandling av personuppgifter för personer i politiskt utsatt ställning med hjälp av ett centraliserat nationellt informationssystem. Tillgänglig: <https://vm.fi/sv/projekt?tunnus=VM116:00/2022>, hämtad: 29.9.2023.

Finansministeriets projekt: Arbetsgrupp för förbättring av informationsutbytet i den nationella verksamheten mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Tillgänglig: <https://vm.fi/sv/projektsida?tunnus=VM063:00/2022>, hämtad 14.9.2023.

Finansministeriets projekt: Arbetsgruppen för reformering av lagstiftningen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism. Tillgänglig: <https://vm.fi/sv/projekt?tunnus=VM191:00/2020>, hämtad 19.10.2023.

Statens tekniska forskningscentral: Venäjälle aiemmin vieneiden yritysten vienti sen lähimaihin kasvussa [Företag som tidigare exporterat till Ryssland ökar sin export till Rysslands grannländer]. Tillgänglig: <https://vatt.fi/venajalle-aiemmin-vieneiden-yri-tysten-vienti-sen-lahimaihin-kasvussa>, hämtad 17.10.2023.

World Data: Members of the CIS: Commonwealth of Independent States. Tillgänglig: <https://www.worlddata.info/alliances/cis-commonwealth-of-independent-states.php>, hämtad 13.8.2023.

Yle: Käräjäoikeus hylkäsi entisten kansanedustajien Tapani Mäkisen ja Juhani Sjöblomin korruptiosyytteet [Tingsrätten förkastade korruptionsåtalden mot förra riksdagsledamöterna Tapani Mäkien och Juhani Sjöblom]. Tillgänglig: <https://yle.fi/a/3-11763050>, hämtad 17.11.2023.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

FINANSMINISTERIET
Snellmansgatan 1 A
PB 28, 00023 STATSRÅDET
Telefon 0295 160 01
finansministeriet.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-367-639-8 (pdf)

Februari 2024